

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การพัฒนาศูนย์ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนไทย”

โดย ผศ. ดร. สวรรีย์ บุญยमानนท์ และคณะ

ตุลาคม 2565

สัญญาเลขที่ RDG6230020

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การพัฒนาศักยภาพชีวิตที่ดีมีสุขของประชาชนไทย”

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. ผศ.ดร.สวรัย บุญยमानนท์	คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รศ.ดร.จรัมพร ไหล่ายอง	สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
3. รศ.ดร.เฉลิมพล แจ่มจันทร์	สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกสว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

ดัชนีที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่เป็นดัชนีที่มุ่งเน้นการวัดความอยู่ดีมีสุขจากมุมมองของผู้วางนโยบาย เพื่อประเมินการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม งานวิจัยจำนวนมากชี้ให้เห็นว่า ระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สภาพาสังแวดล้อม รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในสังคมหรือชุมชนที่ประชาชนอยู่อาศัยอีกด้วย

การศึกษานี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขของประชาชน โดยจากการศึกษาช่องว่างทางการวิจัยของดัชนีที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุข แสดงให้เห็นว่า ดัชนีที่จะสามารถสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงนั้น ควรเป็นดัชนีที่ครอบคลุมหลากหลายมิติ (multidimensional) รวมถึงความอยู่ดีมีสุขในเชิงภววิสัย และเชิงอัตวิสัย (objective and subjective well-being) มีกระบวนการในการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (bottom-up) กล่าวคือ มาจากมุมมองหรือความต้องการของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่น และสามารถใช้ประเมินระดับความอยู่ดีมีสุขตามคุณลักษณะต่างๆ ของประชากร เช่น เขตที่อยู่อาศัย รุ่นประชากร (generation) หรือเพศ เป็นต้น

คณะผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของดัชนีความก้าวหน้าของคน 8 องค์ประกอบ/มิติ เป็นกรอบตั้งต้นในการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุข และได้จัดสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มวัย ประกอบกับใช้เครื่องมือ social media analytics เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุข ที่ปรากฏอยู่บนเว็บไซต์พันทิป เพื่อเป็นข้อมูลในการคัดเลือกตัวชี้วัดต่อไป โดยมีหลักการในการกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น เป็นตัวชี้วัดที่ค่อนข้างกว้าง ไม่เฉพาะเจาะจงจนเกินไป เป็นตัวชี้วัดที่ประชาชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ในระดับชุมชนและท้องถิ่นให้ความสำคัญ คนทั่วไปเข้าใจและแปลผลง่าย

ดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 8 มิติ และ 47 ตัวชี้วัด ได้แก่

- 1) ดัชนีสุขภาพ หมายถึง การมีสุขภาพกาย สุขภาพใจ และอารมณ์ที่สมบูรณ์ ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัวชี้วัด เป็นตัวชี้วัดเชิงภววิสัยจำนวน 5 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 2 ตัวชี้วัด
- 2) ดัชนีการศึกษา หมายถึง การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 5 ตัวชี้วัด เป็นตัวชี้วัดเชิงภววิสัยจำนวน 3 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 2 ตัวชี้วัด
- 3) ดัชนีชีวิตการทำงาน หมายถึง การทำงานที่มีความมั่นคงและปลอดภัย ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 6 ตัวชี้วัด เป็นตัวชี้วัดเชิงภววิสัยจำนวน 5 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 1 ตัวชี้วัด
- 4) ดัชนีรายได้ หมายถึง การมีรายได้ที่เพียงพอ และความเสมอภาคทางรายได้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 5 ตัวชี้วัด เป็นตัวชี้วัดเชิงภววิสัยจำนวน 4 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 1 ตัวชี้วัด
- 5) ดัชนีชีวิตครอบครัวและชุมชน หมายถึง การมีสภาพครอบครัวที่อบอุ่น และสภาพแวดล้อมในชุมชนที่ปลอดภัย ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 5 ตัวชี้วัด เป็นตัวชี้วัดเชิงภววิสัยจำนวน 3 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 2 ตัวชี้วัด

6) ดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม หมายถึง การมีบ้าน/ที่อยู่อาศัยที่มั่นคง และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ดี ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 6 ตัวชี้วัด เป็นตัวชี้วัดเชิงกววิสัยจำนวน 5 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 1 ตัวชี้วัด

7) ดัชนีการคมนาคมและการสื่อสาร หมายถึง การเข้าถึงการคมนาคมและการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 5 ตัวชี้วัด เป็นตัวชี้วัดเชิงกววิสัยจำนวน 3 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 2 ตัวชี้วัด

8) ดัชนีการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมทางสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 8 ตัวชี้วัด เป็นตัวชี้วัดเชิงกววิสัยจำนวน 6 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 2 ตัวชี้วัด

รูป ก องค์ประกอบ/มิติ และตัวชี้วัดของดัชนีความอยู่ดีมีสุข

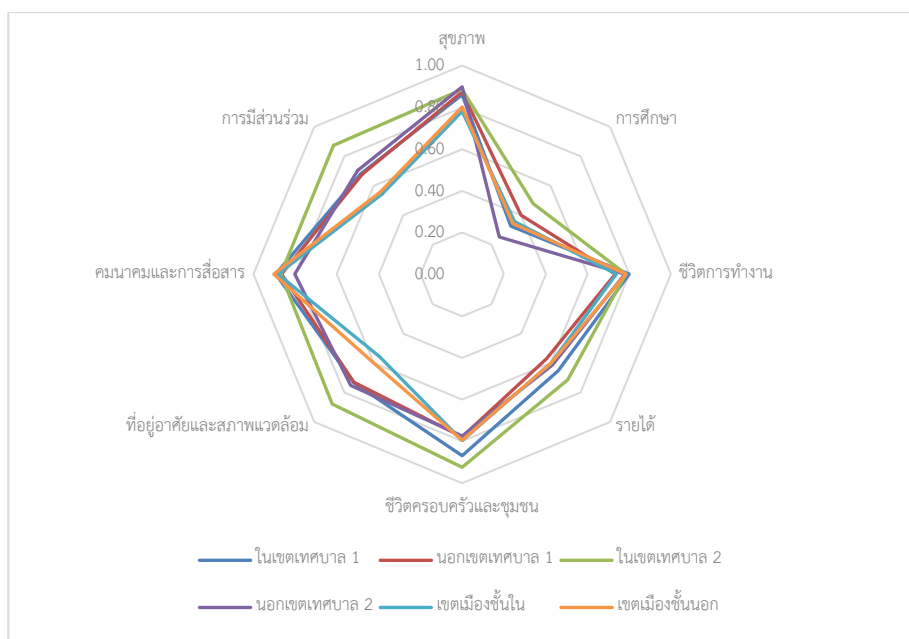
เนื่องจากดัชนีในทั้ง 8 มิติดังนี้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิงกววิสัย และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย จำนวนแตกต่างกันไป การศึกษาครั้งนี้ จึงประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาดัชนีจากงานวิจัยต่างๆ ที่นิยมให้ค่าถ่วงน้ำหนักกับตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยในสัดส่วนที่น้อยกว่า โดยคิดค่าถ่วงน้ำหนักของตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย เป็นครึ่งหนึ่งของตัวชี้วัดเชิงกววิสัยเท่านั้น หรือคิดเป็นสัดส่วน 1 : 2

แม้ว่าการศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์หลักคือการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขของประชาชน แต่เพื่อให้ผู้วางนโยบายเห็นแนวทางในการนำดัชนีนี้ไปใช้ประโยชน์ในการประเมินความอยู่ดีมีสุขในพื้นที่ชุมชนและท้องถิ่นอื่นๆ ต่อไปในอนาคต คณะวิจัยจึงออกแบบและทดสอบแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่องทั้ง

6 แห่ง ได้แก่ เขตปทุมวัน และเขตดอนเมือง จังหวัดกรุงเทพฯ ตำบลศรีบัวบาน และตำบลหนองหนาม ในอำเภอเมือง ตำบลศรีเตี้ย และตำบลหนองปลาสะวาย ในอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน รวมทั้งสิ้น 965 คน

ผลการประเมินระดับความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่อง พบว่า กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพฯ ทั้ง 2 แห่ง มีค่าดัชนีใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยรวมที่ระดับ 0.50-0.51 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดลำพูน ส่วนใหญ่มีค่าดัชนีที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยรวม โดยในเขตเทศบาล 2 จังหวัดลำพูน จัดว่าเป็นพื้นที่นำร่องที่กลุ่มตัวอย่างมีดัชนีความอยู่ดีมีสุขในระดับสูงที่สุด คือเท่ากับ 0.66 ในทางตรงกันข้าม นอกเขตเทศบาล 2 จังหวัดลำพูน เป็นพื้นที่ที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่ต่ำที่สุด คือมีค่าเพียง 0.38 เท่านั้น

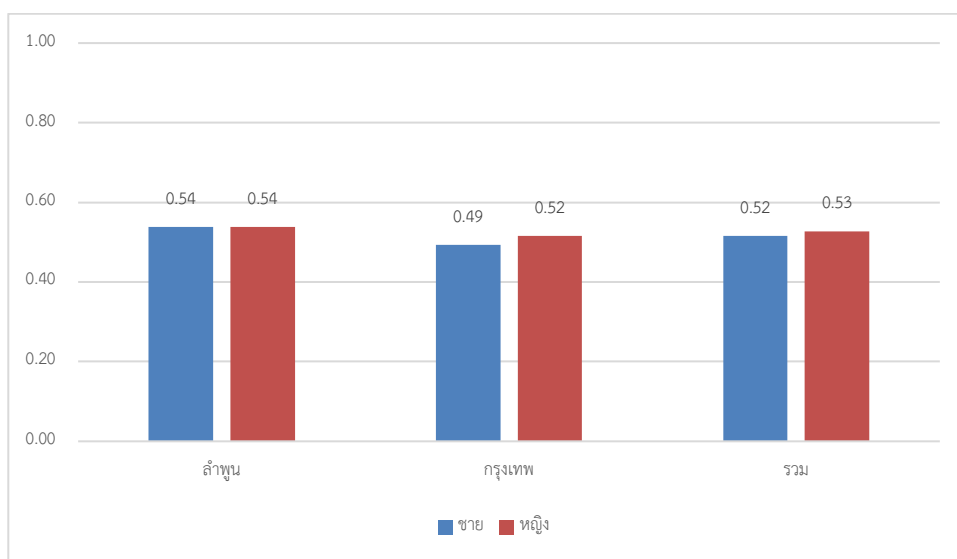
เมื่อวิเคราะห์ค่าดัชนีแต่ละมิติ พบว่า มิติสุขภาพ มิติชีวิตการทำงาน มิติชีวิตครอบครัวและชุมชน และมิติการคมนาคมและการสื่อสาร เป็นมิติที่มีค่าดัชนีค่อนข้างสูง และไม่มี ความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่มากเท่าใดนัก ในทางตรงกันข้าม พบว่า มิติการศึกษา เป็นมิติที่มีค่าดัชนีที่ต่ำที่สุดในทุกพื้นที่ ตามด้วย มิติรายได้ มิติการมีส่วนร่วม และมิติที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ตามลำดับ ทั้งนี้ ความอยู่ดีมีสุขในมิติเหล่านี้ มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ค่อนข้างมาก สะท้อนให้เห็นถึงระดับคุณภาพชีวิต หรือชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างอย่างชัดเจน

รูป ข ดัชนีแต่ละมิติ จำแนกตามพื้นที่

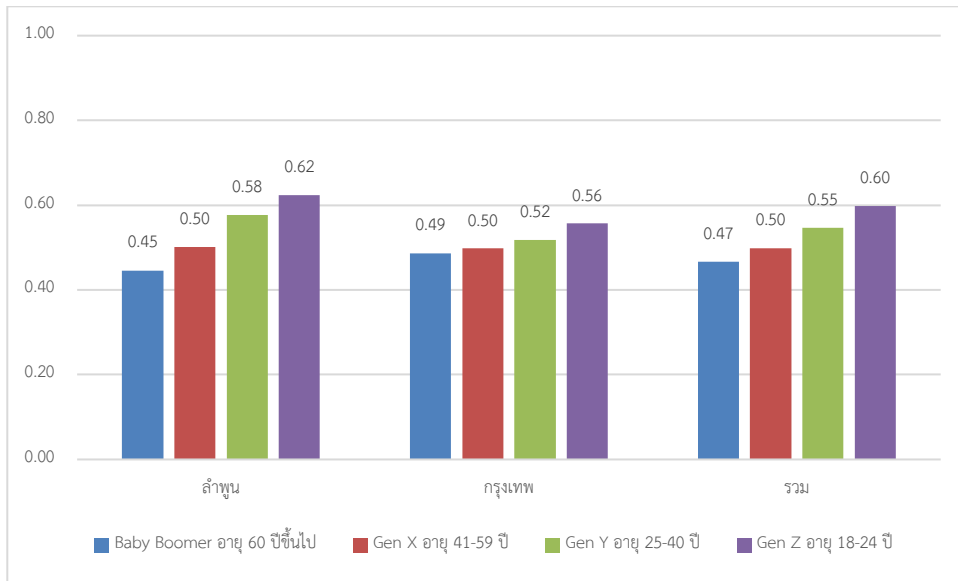
นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาดัชนีความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามเพศ จะพบว่า ค่าเฉลี่ยในภาพรวมมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย กล่าวคือ ในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยของดัชนีความอยู่ดีมีสุขในเพศชาย มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของเพศหญิง ในขณะที่ในจังหวัดลำพูน ค่าเฉลี่ยของเพศชายและเพศหญิงมีค่าเท่ากัน

ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์ดัชนีในรายละเอียดแต่ละมิติ พบว่า ความอยู่ดีมีสุขทั้ง 8 องค์ประกอบ/มิติของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและหญิง ในจังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูน อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คือมีค่าเฉลี่ยของดัชนีในแต่ละมิติ แตกต่างกันเพียง 0.01 – 0.05 เท่านั้น โดยมิติการมีส่วนร่วม เป็นมิติที่ค่าเฉลี่ยของดัชนีมีความแตกต่างกันระหว่างเพศมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายในทั้ง 2 จังหวัดน่าน

รูป ค ดัชนีความอยู่ดีมีสุข จำแนกตามจังหวัด และเพศ

เมื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่มตามรุ่นประชากร (generation) ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้สูงอายุ Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป) 2) กลุ่ม Gen X (อายุ 41-59 ปี) 3) กลุ่ม Gen Y (อายุ 25-40 ปี) และ 4) กลุ่ม Gen Z (อายุ 18-24 ปี) ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของดัชนีความอยู่ดีมีสุขมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรุ่นอายุ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่าง Gen Z มีค่าดัชนีความอยู่ดีมีสุข สูงกว่ากลุ่ม Gen Y Gen X และ Baby Boomer ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า มีแนวโน้มจะมีระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิต ที่ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า ในทั้ง 2 จังหวัดน่าน ทั้งนี้ ความแตกต่างระหว่างความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่น ยังเห็นได้ชัดเจนในกลุ่มตัวอย่างของจังหวัดลำพูน

รูป ง ดัชนีความอยู่ดีมีสุข จำแนกตามจังหวัด และรุ่นประชากร

และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า หากเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในรุ่นอื่นๆ แล้ว กลุ่มตัวอย่าง Baby Boomer เป็นกลุ่มที่มีระดับความอยู่ดีมีสุขในมิติสุขภาพ มิติการศึกษา และมิติการคมนาคมและการสื่อสาร ที่ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างในรุ่นประชากรอื่นอย่างเห็นได้ชัด แม้ว่าในภาพรวม ดัชนีสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างในทั้ง 2 จังหวัดจะมีค่าสูง คืออยู่ระหว่าง 0.77 - 0.89 ก็ตาม

ในทางตรงกันข้าม ดัชนีการมีส่วนร่วมมีการเปลี่ยนแปลงของค่าดัชนีที่แตกต่างไปจากมิติอื่น กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุก่อนข้างน้อย มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่องค์กรในชุมชนหรือท้องถิ่นจัดขึ้น และมีการแลกเปลี่ยนความคิดกับบุคคลอื่นในชุมชน ต่ำกว่าช่วงวัยอื่นๆ จึงทำให้ความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ตลอดจนความไว้วางใจเชื่อใจคนในชุมชน อยู่ในระดับต่ำกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำพูน ในทุกกลุ่มอายุ มีระดับความอยู่ดีมีสุขในมิติการมีส่วนร่วมในชุมชนและการเมือง ที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกรุงเทพฯ อย่างเห็นได้ชัด

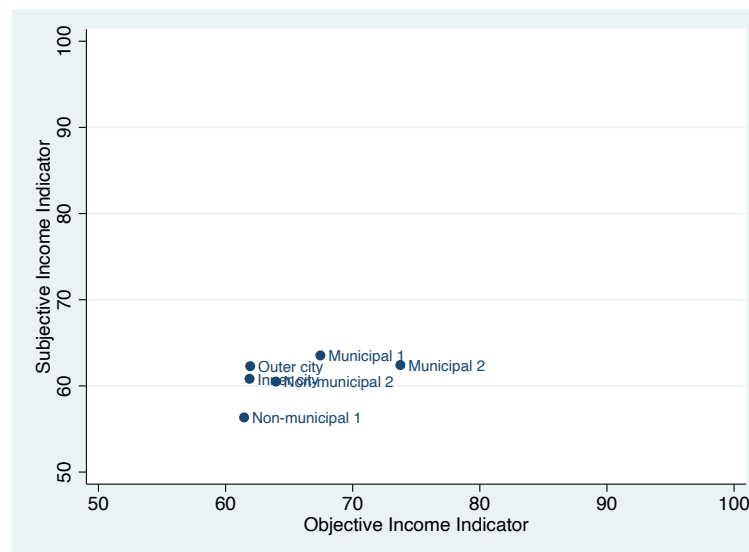
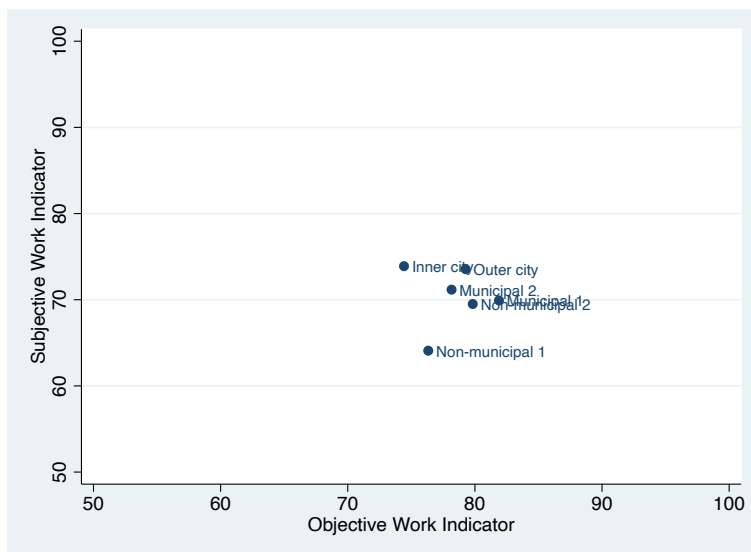
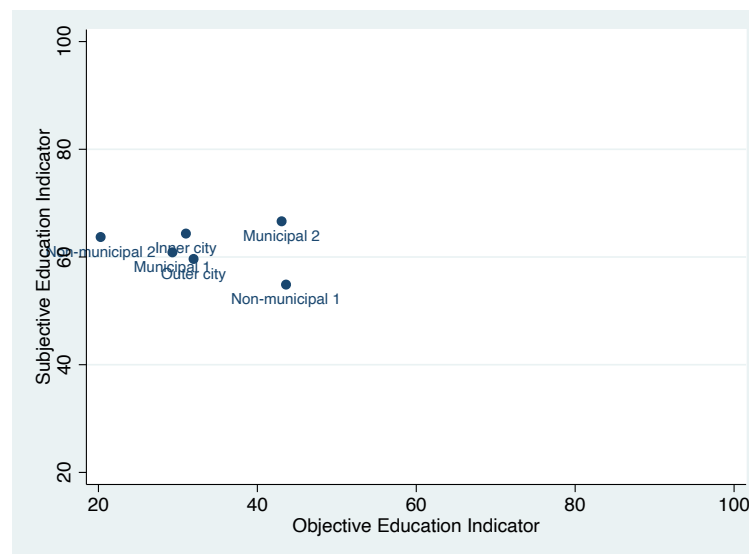
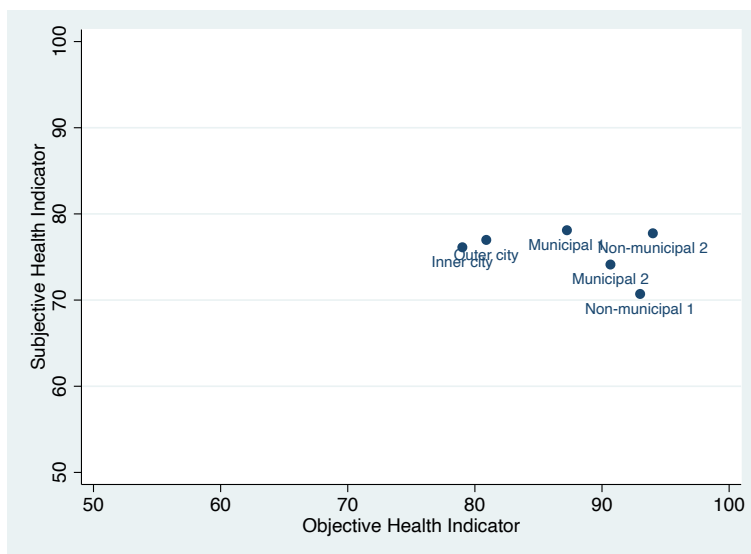
สำหรับความอยู่ดีมีสุขในมิติอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น มิติชีวิตการทำงาน มิติรายได้ มิติครอบครัวและชุมชน และมิติที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมนั้น ไม่พบความแตกต่างระหว่างรุ่นประชากรอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำพูน มีค่าดัชนีในมิติเหล่านี้ สูงกว่าดัชนีของกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกรุงเทพฯ ในเกือบทุกกลุ่มอายุ

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดเชิงกววิสัยและเชิงอัตวิสัยในแต่ละมิติ โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นาร่องส่วนใหญ่ มีความอยู่ดีมีสุขที่วัดจากตัวชี้วัดเชิงกววิสัย สูงกว่าความอยู่ดีมีสุขที่วัดจากตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย ในมิติสุขภาพ มิติชีวิตการทำงาน มิติรายได้ มิติครอบครัวและชุมชน รวมถึงมิติการคมนาคมและการสื่อสาร

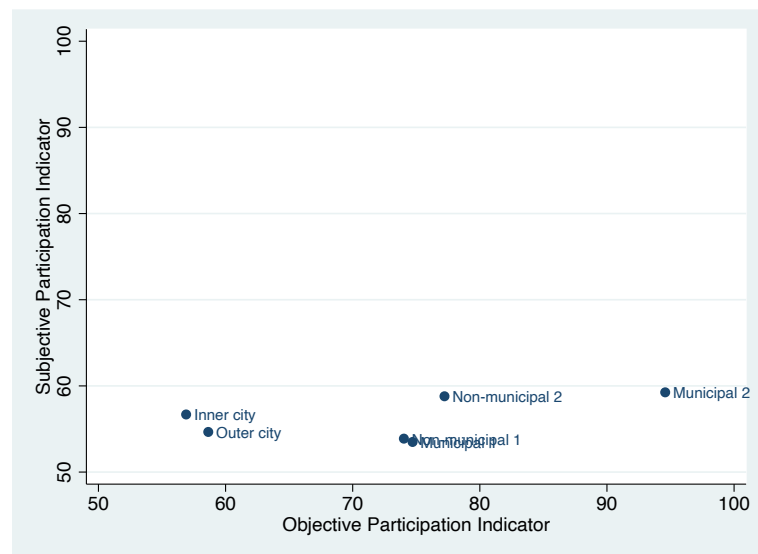
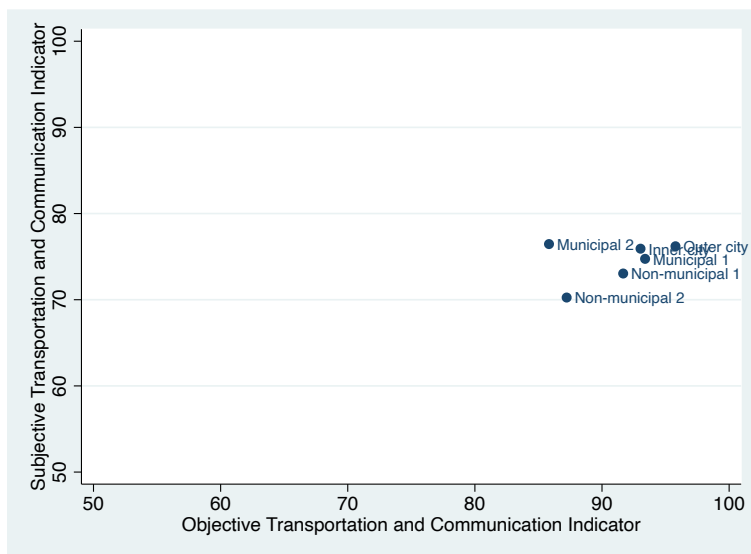
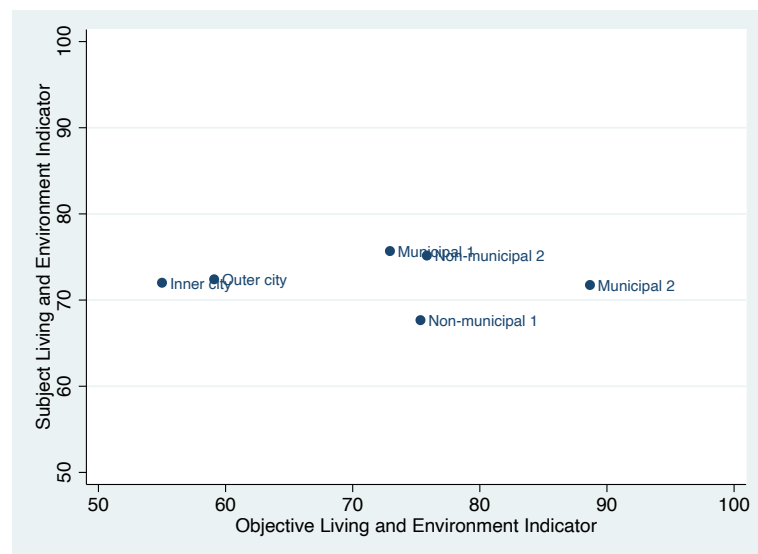
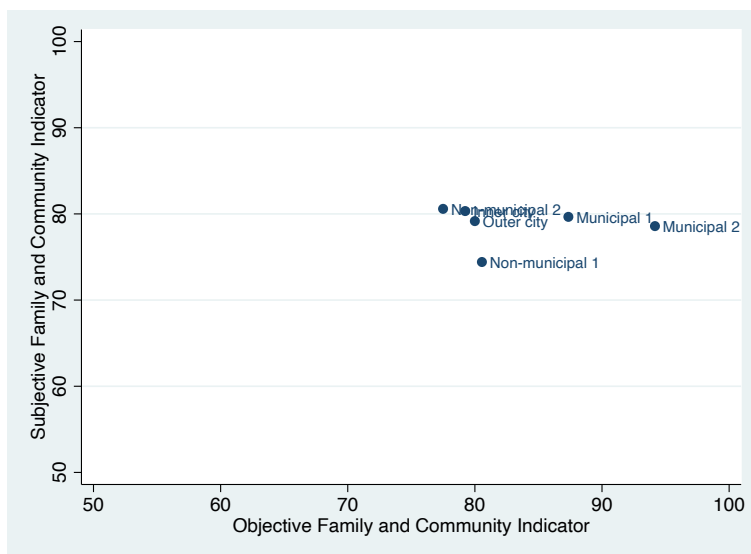
ผลการศึกษาชี้ แสดงถึงนโยบายที่สำคัญคือ แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน และทำให้มีระดับความเป็นอยู่ที่ดีในระดับหนึ่งแล้ว แต่กลุ่ม

ตัวอย่างกลับมามีระดับความพึงพอใจในสิ่งเหล่านั้น ในระดับที่ไม่สูงเท่าใดนัก สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวก หรือปัจจัยพื้นฐานในมิติต่างๆ ที่อาจไม่เป็นไปในระดับที่คาดหวัง เกิดจากการเปรียบเทียบระดับความเป็นอยู่ของตน กับกลุ่มบุคคลอื่น หรืออาจมีข้อจำกัดในการใช้งานทรัพยากรเหล่านั้น ทำให้ไม่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ หรือพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองได้เต็มศักยภาพก็ได้ ประเด็นเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่ผู้ดำเนินนโยบายความให้ความสำคัญ

ตรงกันข้ามกับมิติการศึกษา ที่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่องโดยเฉลี่ย มีความอยู่ดีมีสุขที่วัดจากตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย สูงกว่าความอยู่ดีมีสุขที่วัดจากตัวชี้วัดเชิงภววิสัย ซึ่งสามารถตีความได้ว่า ในภาพรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับระบบการศึกษาปัจจุบัน ทั้งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ และความเท่าเทียมทางการศึกษา และยังเห็นว่า สามารถเข้าถึงการศึกษาหรือการพัฒนาทักษะที่มีคุณภาพได้ หากต้องการ แม้ว่าในปีที่ผ่านมา ตนเองจะไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา หรือการพัฒนาทักษะใดๆ ก็ตาม ผลการศึกษานี้ ก็สามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายอีกประการหนึ่งที่สำคัญ เช่น การสนับสนุนให้ประชาชนมีการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (life-long learning) เพื่อยกระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในทุกช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม

รูป จ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดเชิงกววิสัยและเชิงอัตวิสัยในแต่ละมิติ จำแนกตามพื้นที่

รูป จ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดเชิงกววิสัยและเชิงอัตวิสัยในแต่ละมิติ จำแนกตามพื้นที่ (ต่อ)

จากการสอบถามถึงผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 ต่อการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง โดยประเมินจากข้อคำถามที่สอบถามเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตความเป็นอยู่ เปรียบเทียบระหว่างก่อน และหลังวิกฤตการณ์ COVID-19 ที่เกิดขึ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยมากได้รับผลกระทบเชิงลบ จากการระบาดของ COVID-19 ในพื้นที่นาร่องเกือบทุกแห่ง ยกเว้นในพื้นที่นอกเขตเทศบาล 2 จังหวัดลำพูน ที่ชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ได้รับผลกระทบแต่อย่างใด ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในจังหวัด กรุงเทพฯ เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบเชิงลบอย่างรุนแรง ในสัดส่วนที่สูงกว่าในจังหวัดลำพูนอย่างเห็นได้ชัด

เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับดัชนีความอยู่ดีมีสุข พบว่า ไม่ว่ากลุ่มตัวอย่างจะได้รับผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 ในเชิงบวก เชิงลบ หรือไม่เปลี่ยนแปลงก็ตาม กลุ่มตัวอย่างกลับมีค่าดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่ แตกต่างกันอย่างออกปอย่างมา เห็นได้จากการกระจายตัวของข้อมูลที่มีขอบเขตค่อนข้างกว้าง จึงอาจอนุมานได้ว่า สถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ไม่ใช่ปัจจัยหลัก ที่ส่งผลต่อ หรือมีความสัมพันธ์กับดัชนีความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างโดยตรง แต่อาจส่งผลโดยอ้อมต่อปัจจัยอื่นๆ เช่น สุขภาพจิต การมีงานทำ รายได้ เป็นต้น

ในภาพรวม จะเห็นได้ว่า งานศึกษานี้ ได้พัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขขึ้น จากข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการ วิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในรายละเอียด เพื่อให้ได้มาซึ่งดัชนีและตัวชี้วัดที่สามารถเติมเต็มช่องว่าง ทางการวิจัยและสะท้อนถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ทั้งนี้ หากสามารถผลักดันให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือ สำนักงานเขต นำดัชนีไปประยุกต์ใช้ในวงกว้าง เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของ ประชาชนในพื้นที่ และวิเคราะห์เปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนระหว่างพื้นที่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งในการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และวางแนวทางการพัฒนาที่ตรงเป้าหมาย อันจะนำไปสู่การ พัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน ชุมชน และสังคมต่อไปในระยะยาว

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนดัชนียุติธรรมของประชาชนในระดับชุมชนและท้องถิ่น ภายใต้แนวคิดที่ว่า ดัชนีที่จะสามารถสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนได้อย่างแท้จริงนั้น ควรเป็นดัชนีที่ครอบคลุมหลากหลายมิติ รวมถึงความยุติธรรมในเชิงภววิสัย และเชิงอัตวิสัย มีกระบวนการในการพัฒนาจากล่างขึ้นบน กล่าวคือ มาจากมุมมองหรือความต้องการของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่น และสามารถประเมินระดับความยุติธรรมตามคุณลักษณะต่างๆ ของประชากร

คณะผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของดัชนีความก้าวหน้าของคน เป็นกรอบตั้งต้นในการพัฒนดัชนียุติธรรม ซึ่งประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ/มิติ ได้แก่ 1) มิติสุขภาพ 2) มิติการศึกษา 3) มิติชีวิตการทำงาน 4) มิติรายได้ 5) มิติครอบครัวและชุมชน 6) มิติที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 7) มิติการคมนาคมและการสื่อสาร และ 8) มิติการมีส่วนร่วม ได้จัดสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่นประชากร ในพื้นที่นำร่อง 2 จังหวัด คือจังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูน และใช้เครื่องมือ social media analytics เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชากร และใช้ในการคัดเลือกตัวชี้วัด และพัฒนาแบบสอบถามต่อไป โดยมีหลักการในการกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น เป็นตัวชี้วัดที่ค่อนข้างกว้าง ไม่เฉพาะเจาะจงจนเกินไป เป็นตัวชี้วัดที่ประชาชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ในระดับชุมชนและท้องถิ่นให้ความสำคัญ คนทั่วไปเข้าใจและแปลผลง่าย

จากการทดลองเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 965 คน ที่อยู่อาศัยในพื้นที่นำร่อง 6 แห่งใน 2 จังหวัด เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ค่าดัชนีความยุติธรรมของประชาชน ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0 – 1 โดย 0 หมายถึงระดับความยุติธรรมที่น้อยที่สุด และ 1 หมายถึงระดับความยุติธรรมที่มากที่สุด พบว่า ค่าเฉลี่ยของดัชนีความยุติธรรมของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.52 โดยกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำพูนส่วนใหญ่ มีค่าดัชนีที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกรุงเทพฯ นอกจากนี้ ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่าง Baby Boomer เป็นกลุ่มที่มีระดับความยุติธรรมในมิติสุขภาพ มิติการศึกษา และมิติการคมนาคมและการสื่อสาร ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างในรุ่นอื่น โดยเปรียบเทียบ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง มีค่าดัชนีความยุติธรรมใกล้เคียงกัน

จะเห็นได้ว่า จุดเด่นของดัชนีความยุติธรรมที่พัฒนาขึ้นในการศึกษานี้คือ นอกจากจะใช้ในการประเมินระดับความยุติธรรมโดยรวมของประชากรแล้ว ยังใช้ในการพิจารณาคุณภาพชีวิตประชากรในกลุ่มต่างๆ จำแนกตามคุณลักษณะทางประชากร เช่น พื้นที่ที่อยู่อาศัย รุ่นประชากร หรือเพศ ได้อีกด้วย ประเด็นที่สำคัญคือ ผู้วางนโยบายสามารถวิเคราะห์ในรายละเอียดของดัชนี ตามองค์ประกอบ/มิติต่างๆ รวมถึงสามารถเปรียบเทียบความยุติธรรมเชิงภววิสัยและเชิงอัตวิสัยได้ ทำให้ทราบได้อย่างชัดเจน ว่าประเด็นใดยังคงเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างด่วน ทำให้การวางแผนนโยบายในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละชุมชนและพื้นที่ ทำได้อย่างตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

Abstract

The objective of this study is to develop an index for the well-being of the populace on the community and local levels, with the notion that an index that is truly able to reflect the well-being of the populace must be multidimensional; includes both objective and subjective well-being; a bottom-up approach to its development, namely that it has to put the perspectives and wants of the local populace and communities at the forefront; and is able to assess the well-being of diverse population characteristics.

The concepts of the Human Achievement Index (HAI) have been applied as the framework for developing the well-being index, which comprises of 8 components/dimensions, including 1) health 2) education 3) working life 4) income 5) family and community 6) residence and environment 7) transportation and communication and 8) participation. Subsequently, the authors organized sample group discussions of different generations in 2 pilot provinces, Bangkok and Lamphun, and employed social media analytics to gather and analyze population sentiments to inform the selection of indicators and design a questionnaire. The indicators were selected based on whether they were sufficiently broad, rather than being overly specific; whether they were valued by the relevant stakeholders, organizations, and institutions in the local communities; and whether they were easily understood and interpreted, among others.

A survey was distributed to a sample group of 965 people living in the 6 pilot areas in 2 provinces to analyze the population well-being index. The index is valued between 0 – 1, with 0 representing a complete lack of well-being, and 1 representing complete well-being. It is found that the average well-being index for a sample group equals 0.52, with higher indices found among those resided in Lumphun rather than Bangkok. While comparing with other generations, Baby Boomers are inferior in the dimensions of health, education, transportation and communication, **the well-being indices for male and female in all dimensions are relatively comparable.**

All in all, the distinctive point of the well-being index developed in this study, in addition to its ability to assess the overall well-being of the population, is its utility in determining the quality of life for different population characteristics, including area of residence, generation, and gender. Importantly, policymakers will be able to analyze the details of the index by the components/dimensions, and will be able to compare both objective and subjective well-being. This will clarify the issues that need to be addressed urgently, making planning for policies to improve the quality of life for local communities more accurate and effective.

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อ.....	ญ
Abstract.....	ฉ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูป.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	4
1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.4.1 Output.....	4
1.4.2 Outcome.....	4
1.4.3 Impact.....	4
บทที่ 2 วิธีการศึกษา	5
2.1 การคัดเลือกพื้นที่	5
2.2 การกำหนดองค์ประกอบ/มิติ และตัวชี้วัดของดัชนีความอยู่ดีมีสุข.....	5
2.2.1 การวิจัยเชิงเอกสาร	6
2.2.2 การใช้ Social Media Analytics.....	6
2.2.3 การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากประชาชนกลุ่มอายุต่างๆ.....	7
2.3 การพัฒนาแบบสอบถาม	7
2.4 การสุ่มตัวอย่าง และการเก็บข้อมูล.....	9
2.5 การคำนวณและการวิเคราะห์ดัชนีความอยู่ดีมีสุข	14
บทที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดัชนีความอยู่ดีมีสุข	16
3.1 นิยามของความอยู่ดีมีสุข.....	16
3.1.1 Hedonism: ความสุขสบายที่ไม่ผิดศีลธรรม	16
3.1.2 Eudaimonism: ความอยู่ดีมีสุขที่มีรากฐานบนการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า.....	18
3.1.3 Positive Psychology: ความอยู่ดีมีสุขบนฐานของอารมณ์เชิงบวก	19
3.1.4 Friendship and Gratitude: สัมพันธภาพในสังคมสู่ความอยู่ดีมีสุข.....	19
3.2 ชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่มีการพัฒนาใช้ในปัจจุบัน	19
3.3 ชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขในระดับสากลและต่างประเทศ	21

3.4 ชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขในประเทศไทย	27
3.5 ช่องว่างของชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่มีการใช้ในประเทศไทย	38
บทที่ 4 การสำรวจความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในเบื้องต้น	41
4.1 ความอยู่ดีมีสุขจากสื่อสังคมออนไลน์	41
4.2 ความอยู่ดีมีสุขจากการสนทนากลุ่มในพื้นที่นำร่อง	52
4.2.1 ผลการสนทนากลุ่มผู้สูงอายุ Baby Boomers (กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป)	52
4.2.2 ผลการสนทนากลุ่ม Gen X (กลุ่มอายุ 41-59 ปี)	58
4.2.3 ผลการสนทนากลุ่ม Gen Y (กลุ่มอายุ 25-40 ปี)	65
4.2.4 ผลการสนทนากลุ่ม Gen Z (กลุ่มอายุ 16-24 ปี)	68
บทที่ 5 การพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุข	72
5.1 แนวคิดดัชนีความอยู่ดีมีสุข	72
5.2 องค์ประกอบ/มิติ และตัวชี้วัดของดัชนีความอยู่ดีมีสุข	72
5.2.1 ดัชนีสุขภาพ	73
5.2.2 ดัชนีการศึกษา	73
5.2.3 ดัชนีชีวิตการทำงาน	74
5.2.4 ดัชนีรายได้	74
5.2.5 ดัชนีชีวิตครอบครัวและชุมชน	74
5.2.6 ดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	75
5.2.7 ดัชนีการคมนาคมและการสื่อสาร	75
5.2.8 ดัชนีการมีส่วนร่วม	76
บทที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความอยู่ดีมีสุขของประชาชน	82
6.1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง	82
6.2 ผลการประเมินความอยู่ดีมีสุขของประชาชน	88
6.2.1 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขและองค์ประกอบ/มิติ	88
6.2.2 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขและองค์ประกอบ/มิติ จำแนกตามเพศ	92
6.2.3 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขและองค์ประกอบ/มิติ จำแนกตามรุ่นประชากร	96
6.2.4 ตัวชี้วัดเชิงทวิภาคและเชิงอติวิสัยในแต่ละมิติ	102
6.3 ความอยู่ดีมีสุขและความพึงพอใจในชีวิต	105
6.4 ความอยู่ดีมีสุขและการระบาดของ COVID-19	112
บทที่ 7 บทสรุป และข้อเสนอแนะ	115
เอกสารอ้างอิง	121
ภาคผนวก ก ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index: HAI)	127
ภาคผนวก ข หัวข้อกระทู้เว็บไซต์พันทิป	130

ภาคผนวก ค แนวคำถามการจัดสนทนากลุ่ม	137
ภาคผนวก ง รายงานการสนทนากลุ่ม	140
ภาคผนวก จ แบบสอบถาม	211
ภาคผนวก ฉ ผลการประเมินคุณภาพแบบสอบถาม	218
ภาคผนวก ช สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics).....	224

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1 การสุ่มตัวอย่างชุมชนในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพฯ.....	11
ตารางที่ 3.1 สรุปแนวคิดพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนาชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่ผ่านมา	21
ตารางที่ 3.2 ชุดตัวชี้วัด หรือดัชนีรวม ที่มีการพัฒนาในระดับสากลและต่างประเทศ จำแนกตามองค์ประกอบหรือมิติ และวิธีการวัด.....	22
ตารางที่ 3.3 องค์ประกอบของดัชนีความก้าวหน้าของคน ปี 2546 – 2562	30
ตารางที่ 3.4 องค์ประกอบของชุดตัวชี้วัดเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน	34
ตารางที่ 3.5 สรุปตัวชี้วัดภายใต้ 5 หมวดชุดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.).....	36
ตารางที่ 4.1 สรุปจำนวนประเด็นกระทู้เว็บไซต์พื้นที่ป	41
ตารางที่ 4.2 พื้นที่นำร่องในการศึกษา	52
ตารางที่ 4.3 สรุปประเด็นการอภิปราย กลุ่ม Baby Boomers	55
ตารางที่ 4.4 สรุปประเด็นการอภิปราย กลุ่ม Gen X.....	61
ตารางที่ 4.5 สรุปประเด็นการอภิปราย กลุ่ม Gen Y.....	67
ตารางที่ 4.6 สรุปประเด็นการอภิปราย กลุ่ม Gen Z.....	70
ตารางที่ 5.1 ตัวชี้วัดในแต่ละมิติ ความหมาย และค่าถ่วงน้ำหนัก.....	79
ตารางที่ 6.1 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มอายุ สถานภาพสมรส และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน	84
ตารางที่ 6.2 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด	85
ตารางที่ 6.3 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพการทำงาน	85
ตารางที่ 6.4 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ประจำของบุคคล.....	87
ตารางที่ 6.5 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ประจำของครัวเรือน.....	88

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 2.1 แบบแผนการสุ่มตัวอย่างพื้นที่จังหวัดลำพูน.....	12
รูปที่ 2.2 แบบแผนการสุ่มตัวอย่างพื้นที่จังหวัดกรุงเทพฯ.....	13
รูปที่ 3.1 ชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขระดับประเทศ ที่มีการพัฒนาใช้ในประเทศไทย.....	28
รูปที่ 3.2 ชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขจากการศึกษาที่ผ่านมาในประเทศไทย.....	31
รูปที่ 3.3 องค์ประกอบของชุดตัวชี้วัด ตามแบบการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (LPA) ด้านที่ 4 การบริการสาธารณะ.....	33
รูปที่ 4.1 Word cloud ของมิติสุขภาพ.....	42
รูปที่ 4.2 Coding ของมิติสุขภาพ.....	43
รูปที่ 4.3 Word cloud ของมิติการศึกษา.....	43
รูปที่ 4.4 Coding ของมิติการศึกษา.....	44
รูปที่ 4.5 Word cloud ของมิติการทำงาน.....	45
รูปที่ 4.6 Coding ของมิติชีวิตการทำงาน.....	45
รูปที่ 4.7 Word cloud ของมิติรายได้.....	46
รูปที่ 4.8 Coding ของมิติรายได้.....	47
รูปที่ 4.9 Word cloud ของมิติครอบครัวและชุมชน.....	47
รูปที่ 4.10 Coding ของมิติครอบครัวและชุมชน.....	48
รูปที่ 4.11 Word cloud ของมิติที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม.....	48
รูปที่ 4.12 Coding ของมิติที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม.....	49
รูปที่ 4.13 Word cloud ของมิติการคมนาคมและการสื่อสาร.....	49
รูปที่ 4.14 Coding ของมิติการคมนาคมและการสื่อสาร.....	50
รูปที่ 4.15 Word cloud ของมิติการมีส่วนร่วม.....	51
รูปที่ 4.16 Coding ของมิติการมีส่วนร่วม.....	51
รูปที่ 5.1 องค์ประกอบ/มิติ และตัวชี้วัดของดัชนีความอยู่ดีมีสุข.....	77
รูปที่ 5.2 ขั้นตอนในการคำนวณดัชนีความอยู่ดีมีสุข.....	78
รูปที่ 6.1 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพื้นที่เก็บข้อมูล.....	82
รูปที่ 6.2 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....	83
รูปที่ 6.3 ค่าเฉลี่ยของดัชนีความอยู่ดีมีสุข จำแนกตามพื้นที่.....	89
รูปที่ 6.4 ค่าต่ำสุด ควอร์ไทล์ที่ 1 ค่ามัธยฐาน ควอร์ไทล์ที่ 3 และค่าสูงสุดของดัชนีความอยู่ดีมีสุข จำแนกตามพื้นที่.....	89
รูปที่ 6.5 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขแต่ละมิติ จำแนกตามพื้นที่.....	90

รูปที่ 6.6 ดัชนีความก้าวหน้าของคนแต่ละมิติ จำแนกตามจังหวัด	91
รูปที่ 6.7 ดัชนีความอยู่ดีมีสุข จำแนกตามจังหวัด และเพศ	92
รูปที่ 6.8 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขแต่ละมิติ จำแนกตามจังหวัด และเพศ	94
รูปที่ 6.9 ดัชนีความอยู่ดีมีสุข จำแนกตามจังหวัด และรุ่นประชากร	96
รูปที่ 6.10 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขแต่ละมิติ จำแนกตามจังหวัด และรุ่นประชากร	99
รูปที่ 6.11 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดเชิงกววิสัยและเชิงอัตวิสัยในแต่ละมิติ จำแนกตามพื้นที่.....	103
รูปที่ 6.12 ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีความอยู่ดีมีสุข และระดับความพึงพอใจในชีวิต	106
รูปที่ 6.13 ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีความอยู่ดีมีสุขแต่ละมิติ และระดับความพึงพอใจในชีวิต จำแนกตาม จังหวัด และเพศ.....	107
รูปที่ 6.14 ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีความอยู่ดีมีสุข และระดับความพึงพอใจในชีวิต	109
รูปที่ 6.15 ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีความอยู่ดีมีสุขแต่ละมิติ และระดับความพึงพอใจในชีวิต จำแนกตาม จังหวัด และรุ่นประชากร	110
รูปที่ 6.16 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 และพื้นที่	112
รูปที่ 6.17 การกระจายของดัชนีความอยู่ดีมีสุข จำแนกตามผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 และพื้นที่	113
รูปที่ 6.18 การกระจายของระดับความพึงพอใจในชีวิต จำแนกตามผลกระทบจากการระบาด ของ COVID-19 และพื้นที่	114

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

การยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศให้ดีขึ้น นับเป็นเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่างๆ ทั่วโลก แม้จะเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า การพัฒนาทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับความอยู่ดีมีสุขของคนในประเทศ เนื่องจากรายได้เป็นปัจจัยสำคัญในการได้มาซึ่งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม หรือสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต แต่ในความเป็นจริงแล้ว ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว การรู้สึกว่าคุณค่า การได้รับการยอมรับในสังคม ความเสมอภาค การมีความรู้และสุขภาวะที่ดี ตลอดจนความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ก็ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งสิ้น

การวัดความก้าวหน้าในการพัฒนาโดยมุ่งพิจารณาจากการเพิ่มขึ้นของระดับรายได้ หรือการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเดียวยังไม่เพียงพอในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาย่างยั่งยืนได้ แนวคิดเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุข (well-being) ซึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต ความพึงพอใจ หรือความสุข จึงมีความหมายครอบคลุมในหลากหลายมิติ (multidimension) และมีความเป็นพลวัต (dynamic) เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ กล่าวคือ ในระยะแรกของกระบวนการพัฒนานั้น ความอยู่ดีมีสุขของประชาชน มักขึ้นอยู่กับ การตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานในชีวิตเป็นสำคัญ ต่อเมื่อประเทศมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงปัจจัย 4 ได้อย่างเพียงพอแล้ว ความหมายของความอยู่ดีมีสุขจึงขยายจากมิติทางกายภาพ (physical) ครอบคลุมไปยังมิติทางจิตใจ (psychological) ที่เชื่อมโยงกับบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว ชุมชน สังคม และภาครัฐ

จากการทบทวนวรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้องพบว่า ดัชนีที่ใช้วัดความอยู่ดีมีสุขของประชาชนสามารถจำแนกออกได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับบุคคลและครัวเรือน 2) ระดับชุมชนและท้องถิ่น 3) ระดับจังหวัด และ 4) ระดับประเทศ ทั้งนี้ ดัชนีความอยู่ดีมีสุขของประชาชนไทยในปัจจุบันที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือชี้วัดชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในระดับจังหวัดหรือระดับชุมชนและท้องถิ่นนั้น เป็นดัชนีที่มุ่งเน้นการวัดความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในเชิงมหภาค (macro perspective) จากมุมมองของผู้วางนโยบายเป็นหลัก กล่าวคือ เป็นการประเมินว่าหน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นส่วนกลาง หรือส่วนภูมิภาค ดำเนินงานได้บรรลุผลตามนโยบาย/แผนที่วางไว้หรือไม่ โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดที่มาจากข้อมูลทุติยภูมิที่กระทรวงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้เก็บรวบรวม ซึ่งโดยมากเป็นตัวชี้วัดในเชิงปริมาณ (เช่น ปีพ.ศ. 2559; รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ และอัครพงศ์ อันทอง, 2559)

อย่างไรก็ดี ระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนนั้น ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สภาพาส่งแวดล้อม รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในสังคมหรือชุมชนที่ประชาชนอยู่อาศัยอีกด้วย ดังนั้น ดัชนีที่จะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างแท้จริง จึงควรเป็นดัชนีที่มุ่งเน้นความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในเชิงจุลภาค (micro

perspective) ด้วย กล่าวคือ เป็นดัชนีที่ผ่านกระบวนการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (bottom-up) โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของตน หรือปัจจัยที่ตนให้คุณค่า (เช่น เริงชัย ต้นสุชาติ และธรรณชนก คำแก้ว, 2552)

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (2561) ได้รวบรวมดัชนีความอยู่ดีมีสุขระดับชาติและระดับนานาชาติที่พัฒนาโดยรัฐบาล สถาบันการศึกษา องค์กรภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ รวมทั้งสิ้น 20 ดัชนี แม้ว่าดัชนีเหล่านี้จะมีองค์ประกอบ/มิติที่แตกต่างกัน แต่สามารถสรุปองค์ประกอบสำคัญได้ดังนี้ 1) ความพึงพอใจในชีวิต 2) เศรษฐกิจและวัตถุปัจจัย 3) สุขภาพกายและสุขภาพจิต 4) การศึกษา 5) สังคม วัฒนธรรม และศาสนา 6) การทำงาน 7) การใช้เวลา และความสมดุลในชีวิตระหว่างการทำงานและการพักผ่อน 8) ความปลอดภัย 9) สิ่งแวดล้อม 10) การปกครอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองและสิทธิมนุษยชน

ในส่วนของประเทศไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ให้ความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนไทย ว่าเป็นเป้าหมายของการพัฒนา นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544 (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2561) ดัชนีความอยู่ดีมีสุขจึงได้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลกระทบจากการพัฒนา โดยมีคนเป็นศูนย์กลางตามแผนพัฒนาฉบับดังกล่าวอย่างเป็นองค์รวม หลังจากนั้น ดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็งและดัชนีชี้วัดการพัฒนายอยั่งยืนก็ได้ถูกพัฒนาขึ้น เพื่อให้การประเมินผลกระทบจากการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ครอบคลุมไปยังมิติที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย อย่างไรก็ตาม ในภายหลัง สศช. ได้บูรณาการตัวชี้วัดทั้ง 3 นี้ เข้าด้วยกันเป็นดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย โดยมี 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การมีสุขภาวะ 2) ครอบครัวยุคใหม่ 3) ชุมชนเข้มแข็ง 4) เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม 5) สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล และ 6) สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล (มูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, 2560)

นอกจากนี้ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประเทศไทย (United Nations Development Programme, Thailand) ได้พัฒนาดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index: HAI) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินคุณภาพชีวิตของคนในระดับจังหวัดเป็นครั้งแรกในปี 2546 จากแนวคิดดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ซึ่งในภายหลัง สศช. เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการจัดทำดัชนี ดัชนีความก้าวหน้าของคนปี 2560 ประกอบด้วย 8 มิติ ได้แก่ 1) สุขภาพ 2) การศึกษา 3) ชีวิตการงาน 4) รายได้ 5) ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 6) ชีวิตครอบครัวและชุมชน 7) การคมนาคมและการสื่อสาร 8) การมีส่วนร่วม ตัวชี้วัดต่างๆ ที่นำมาใช้ในการคำนวณดัชนีนั้น เก็บจากข้อมูลทุติยภูมิระดับจังหวัดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก

สำหรับดัชนีชี้วัดในระดับชุมชนนั้น รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ และอัศรพงศ์ อันทอง (2559) นำเสนอตัวชี้วัดสุขภาวะระดับชุมชนใน 6 มิติ ได้แก่ 1) สุขอนามัย 2) ความปลอดภัยและป้องกันภัยพิบัติ 3)สวัสดิการชุมชน 4) เกษตรยั่งยืน 5) การศึกษาและเรียนรู้ 6) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อติดตามและประเมินผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) รวมถึงเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการทำงานระหว่างหน่วยงาน ตัวชี้วัดที่นำมาใช้เพื่อวัดระดับความสำเร็จของการบริหารงาน

ของ อปท. จึงมีทั้งปัจจัยที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคน และปัจจัยที่สะท้อนถึงกระบวนการพัฒนาที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ความสำคัญของ อปท. ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปิยวัฒน์ เกตุวงศา และคณะ (2559) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขของครัวเรือนในพื้นที่ชนบท โดยมุ่งเน้นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า อปท. มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรในชนบท โดยเฉพาะการดูแลเด็กและผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ยังพบว่า แม้ว่าโครงสร้างและลักษณะการอยู่อาศัยของครัวเรือนในชนบทจะเปลี่ยนแปลงไป แต่การพึ่งพาตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในชนบทเหล่านี้ก็ไม่ได้เปลี่ยนไปจากวิถีเดิมมากนัก หากแต่มีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ มาปรับใช้กับวิถีชีวิตในปัจจุบันมากขึ้น

นอกจากนี้ เรียงชัย ต้นสุชาติ และธรรณชนก คำแก้ว (2552) ได้พัฒนาดัชนีเพื่อวัดความสุขและความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในชุมชนพื้นที่โครงการหลวง โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตัวชี้วัด ผ่านวิธีการสนทนากลุ่ม ดัชนีประกอบด้วย 6 มิติ ได้แก่ 1) เศรษฐกิจ 2) ครอบครัว 3) สุขภาพกายและสุขภาพจิต 4) สังคมและวัฒนธรรม 5) สิ่งแวดล้อม และ 6) สวัสดิการสังคมและธรรมาภิบาล ทั้งนี้ ตัวชี้วัดที่ใช้ในการศึกษามาจากคะแนนความสุขและความอยู่ดีมีสุขที่กลุ่มตัวอย่างประเมินด้วยตนเอง และตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นการกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน แม้ว่าในงานวิจัยดังกล่าว จะมีการประเมินความอยู่ดีมีสุขจากตัวชี้วัดเชิงภววิสัย (objective) และเชิงอัตวิสัย (subjective) ซึ่งมาจากเสียงสะท้อนของประชาชนในพื้นที่ก็ตาม แต่เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในชุมชนพื้นที่โครงการหลวงเท่านั้น ซึ่งมีลักษณะเฉพาะกลุ่ม อาจไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชุมชนในพื้นที่อื่นๆ ได้

นอกจากการประเมินความอยู่ดีมีสุขโดยใช้ตัวชี้วัดเชิงภววิสัย (objective) และเชิงอัตวิสัย (subjective) แล้ว หากมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำรงชีวิต และมุมมองที่มีต่อการให้ความหมายความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในชุมชนพื้นที่หรือแต่ละกลุ่มประชากร จะช่วยให้การมองเห็นภาพผลกระทบของนโยบาย เหตุการณ์ และปัจจัยต่างๆ ที่ส่งต่อการอยู่ดีมีสุขของประชาชนรายบุคคลมีชัดเจนมากยิ่งขึ้น ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารมีมากขึ้น การใช้แอปพลิเคชันเพื่อการพูดคุย สนทนา และแสดงความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปผ่านสื่อสังคม (social media) ช่องทางต่างๆ อาทิ Facebook Twitter Pantip เป็นต้น ก็แพร่หลายเพิ่มขึ้นตามไปด้วย แม้แต่ในการเล่าปัญหาของชุมชนระหว่างประชาชนกับประชาชน ประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าหน้าที่รัฐแจ้งข่าว เป็นต้น การติดต่อสื่อสารและแสดงความคิดเห็นของประชาชนผ่านช่องทางสื่อสังคมเหล่านี้จึงเป็นข้อมูลสำคัญ ที่สะท้อนภาพให้เห็นความอยู่ดีมีสุขของประชาชนได้เป็นอย่างดี เครื่องมือ social media analytics ในลักษณะหนึ่งของการทำเหมืองแร่ข้อมูล (data mining) ซึ่งจะช่วยกรองข้อมูลการสนทนา ดังกล่าว สามารถแยกแยะได้ทั้งรูปแบบ ความถี่ของข้อมูล ระดับความรุนแรง ซึ่งสามารถประมวลเป็นข้อมูลที่สะท้อนมุมมองและความคิดเห็นของประชาชนที่มีคุณภาพชีวิตได้ จึงเป็นข้อมูลที่น่าสนใจในการนำมาประยุกต์เพื่อสร้างดัชนีความอยู่ดีมีสุขได้

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาดัชนีความสุขในงานศึกษารุ่นนี้ จะทำให้ได้ดัชนีที่มีความครอบคลุมระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนได้ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ที่เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับสถานการณ์มากที่สุด อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ช่วยแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างสมบูรณ์

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อศึกษาช่องว่างการวิจัยของดัชนีที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุข
- 2) เพื่อพัฒนาดัชนีความสุขของประชาชนในพื้นที่นาร่อง โดยจำแนกตามคุณลักษณะของประชากร
- 3) เพื่อเป็นแนวทางในการวางนโยบายเพื่อพัฒนาความอยู่ดีมีสุขของประชาชนต่อไปในอนาคต

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ประกอบด้วย 2 ส่วนหลักๆ ได้แก่

1) การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ได้แก่ การวิจัยเอกสาร และการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นกับประชาชนกลุ่มอายุต่างๆ ในพื้นที่นาร่อง เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาดัชนีความสุขที่สะท้อนความคิดเห็นของประชาชน รวมถึงการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อตัวชี้วัดต่างๆ

2) การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นใช้ในการสร้างตัวชี้วัด การใช้วิธีการทางสถิติและ social media analytics ในการคำนวณดัชนี และการใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ดัชนีของประชากรกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่นาร่อง

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 Output

ดัชนีความสุขที่สะท้อนความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่นาร่อง

1.4.2 Outcome

ได้แนวทางในการพัฒนาดัชนีความสุขที่สะท้อนความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปพัฒนาต่อ

1.4.3 Impact

การพัฒนาดัชนีความสุขที่สะท้อนความคิดเห็นของประชาชน จะเปรียบเสมือนเป็นการสร้างดัชนีชี้นำ (leading indicator) เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของประชาชนในพื้นที่ อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศต่อไป

บทที่ 2

วิธีการศึกษา

ในการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุข ที่สะท้อนมาจากความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มต่างๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่น อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ช่วยแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างสมบูรณ์ต่อไปในอนาคตนั้น คณะผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการออกเป็น 6 ขั้นตอน โดยในแต่ละขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การคัดเลือกพื้นที่

งานศึกษานี้ ได้คัดเลือกจังหวัดที่จะใช้เป็นพื้นที่นำร่องในการศึกษา ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร และจังหวัดลำพูน โดยใช้ระดับความก้าวหน้าการพัฒนาคนเป็นเกณฑ์หลักในการคัดเลือกพื้นที่ กล่าวคือ

1) คัดเลือกภาคที่เป็นพื้นที่ศึกษานำร่อง 2 ภาค ประกอบด้วย ภาคกลาง และภาคเหนือ ทั้งนี้ผลการประเมินความก้าวหน้าของคนในระดับภาค (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ชี้ว่า ภาคกลาง มีความก้าวหน้าการพัฒนาคนมากที่สุด (ค่าดัชนี HAI = 0.6111) มีการพัฒนาคนในด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านชีวิตการงาน ด้านรายได้ และด้านการคมนาคมและการสื่อสารในระดับที่สูงกว่าภาคอื่นๆ ในขณะที่ภาคเหนือมีความก้าวหน้าการพัฒนาคนในระดับที่สูงรองลงมา (ค่าดัชนี HAI = 0.5962)

2) คัดเลือกจังหวัดที่เป็นพื้นที่ศึกษานำร่อง 2 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูน ทั้งนี้ผลการประเมินความก้าวหน้าของคนชี้ว่า

2.1) จังหวัดกรุงเทพฯ: คณะผู้วิจัยคัดเลือกกรุงเทพฯ เป็นพื้นที่ศึกษานำร่องในภาคกลาง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนมากที่สุดสามลำดับแรกของภาคกลาง ประกอบกับเป็นเมืองหลวงและมีประชากรมากที่สุดของประเทศไทย ทั้งนี้ จังหวัดที่มีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนมากที่สุดสามลำดับแรกของภาคกลาง ประกอบด้วย พระนครศรีอยุธยา นนทบุรี และกรุงเทพฯ

2.2) จังหวัดลำพูน: คณะผู้วิจัยคัดเลือกลำพูนเป็นพื้นที่ศึกษานำร่องในภาคเหนือ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนมากที่สุดของภาคเหนือ ประกอบกับเป็นจังหวัดที่มีความก้าวหน้าด้านการมีส่วนร่วมมากที่สุด และมีจำนวนองค์กรชุมชนค่อนข้างสูง

2.2 การกำหนดองค์ประกอบ/มิติ และตัวชี้วัดของดัชนีความอยู่ดีมีสุข

เมื่อได้พื้นที่นำร่องในการศึกษาแล้ว คณะผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขของประชาชน เพื่อใช้ในการนำเสนอระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับชุมชนและท้องถิ่น โดยอาศัยแนวคิดในการพัฒนาดัชนีจากดัชนีความก้าวหน้าของคน ที่ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ/มิติ ได้แก่

- 1) มิติสุขภาพ หมายถึง การมีสุขภาพกาย สุขภาพใจ และอารมณ์ที่สมบูรณ์
- 2) มิติการศึกษา หมายถึง การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ
- 3) มิติชีวิตการทำงาน หมายถึง การทำงานที่มีความมั่นคงและปลอดภัย
- 4) มิติรายได้ หมายถึง การมีรายได้ที่เพียงพอ และความเสมอภาคทางรายได้
- 5) มิติชีวิตครอบครัวและชุมชน หมายถึง การมีสภาพครอบครัวที่อบอุ่น และสภาพแวดล้อมในชุมชนที่ปลอดภัย
- 6) มิติที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม หมายถึง การมีบ้าน/ที่อยู่อาศัยที่มั่นคง และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ดี
- 7) มิติการคมนาคมและการสื่อสาร หมายถึง การเข้าถึงการคมนาคมและการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย
- 8) มิติการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมทางสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง

โดยการกำหนดประเด็นความสำคัญในแต่ละองค์ประกอบ/มิติ รวมถึงการพิจารณาตัวชี้วัดนั้น คณะผู้วิจัยจะนำผลการศึกษาจากส่วนต่างๆ และนำมาสังเคราะห์ร่วมกัน ดังนี้

2.2.1 การวิจัยเชิงเอกสาร

คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุข ทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์ความเหมือน ความแตกต่าง จุดเด่น จุดด้อยของดัชนีที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้เห็นช่องว่างการวิจัย โดยครอบคลุมตั้งแต่นิยามของความอยู่ดีมีสุข แนวคิดพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนาชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข ทั้งเชิงอัตวิสัย (subjective well-being) และเชิงภาวะวิสัย (objective well-being) ชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขในระดับสากล และในระดับชาติ ที่พัฒนาหรือริเริ่มโดยรัฐบาล สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน หรือองค์กรต่างๆ และชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขในประเทศไทย ทั้งในระดับประเทศหรือจังหวัด และในระดับชุมชนหรือท้องถิ่น

2.2.2 การใช้ Social Media Analytics

นอกจากนี้ ยังได้สำรวจความอยู่ดีมีสุขเบื้องต้นจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยเลือกเว็บไซต์พันทิป (www.pantip.com) เป็นแพลตฟอร์ม (platform) หลัก เนื่องจากเป็นแพลตฟอร์มของประเทศไทยที่เปิดกว้างให้บุคคลสามารถแบ่งปันความรู้ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผ่านการตั้งกระทู้ และโต้ตอบกันในห้องย่อย ตามความสนใจของแต่ละบุคคล โดยมีสมาชิกสูงถึง 5 ล้านคนต่อวัน จากการเปิดให้บริการมากกว่า 25 ปี การเป็นแพลตฟอร์มที่เปรียบเสมือนพื้นที่สาธารณะนี้ จึงเป็นจุดเด่นของเว็บไซต์พันทิป ที่แตกต่างจากแพลตฟอร์มอื่นๆ ที่โดยมากจะเป็นการสร้างเครือข่ายสังคมออนไลน์ระหว่างผู้ที่มีความคิดเห็นในทำนองเดียวกัน (The Story Thailand, 2563) ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนทั่วไป ตามกรอบดัชนีความก้าวหน้าของชน (HAI) ในบริบทที่เป็นปัจจุบัน จึงได้จำแนกกระทู้ย้อนหลังในเวลา 1 ปี (เดือนมกราคม 2562 ถึงเดือนมกราคม 2563) ออกตามองค์ประกอบ/มิติ และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรม NVIVO เพื่อนับความถี่จำนวนคำซ้ำที่มีการกล่าวถึงในกระทู้

2.2.3 การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากประชาชนกลุ่มอายุต่างๆ

เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นจากประชาชนกลุ่มอายุต่างๆ ในพื้นที่นาร่อง คณะผู้วิจัยจึงจัดสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างใน 6 พื้นที่ โดยในแต่ละพื้นที่จะแบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5-7 คน ตามรุ่นอายุ ได้แก่ 1) Baby Boomer: กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป 2) Gen X: กลุ่มอายุ 41-59 ปี 3) Gen Y: กลุ่มอายุ 25-40 ปี 4) Gen Z: กลุ่มอายุ 16-24 ปี ทั้งนี้ ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หรือหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ในแต่ละพื้นที่จะเป็นผู้คัดเลือก โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามรุ่นประชากรที่คณะผู้วิจัยได้กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (ภาคผนวก ค) โดยเริ่มจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างถึงความหมายของคำว่า “ความอยู่ดีมีสุข” และคำอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้น จึงให้กลุ่มตัวอย่างสะท้อนถึงประเด็นที่เห็นว่าส่งผลต่อความเป็นอยู่ หรือกำลังเป็นปัญหาในแต่ละมิติ พร้อมทั้งให้เปรียบเทียบกับสถานการณ์ในอดีต เพื่อช่วยให้กลุ่มตัวอย่างสามารถเห็นภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน และในที่สุดท้าย เป็นการสอบถามถึงประเด็นที่ต้องการให้ภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากวิจัยเอกสาร social media analytics และการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากประชาชนกลุ่มอายุต่างๆ ในพื้นที่นาร่อง 2 จังหวัดแล้ว คณะผู้วิจัยจึงทำการรวบรวมและคัดเลือกชุดตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง

โดยมีกรอบในการคัดเลือกตัวชี้วัด ที่ปรับจาก Brown et al. (2017) ดังนี้

- 1) เป็นตัวชี้วัดที่กว้างและค่อนข้างครอบคลุม แต่ไม่จำเป็นต้องสะท้อนถึงองค์ประกอบ/มิตินั้นๆ ได้ทั้งหมด และต้องไม่เฉพาะเจาะจงมากเกินไป
- 2) เป็นตัวชี้วัดที่ประชาชนให้ความสำคัญ
- 3) เป็นตัวชี้วัดที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง องค์กร หรือหน่วยงานในระดับชุมชนและท้องถิ่น ต้องการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
- 4) เป็นตัวชี้วัดที่คนทั่วไปเข้าใจ และแปลผลได้ง่าย

โดยดัชนีความอยู่ดีมีสุขของประชาชนไทยที่การศึกษานี้พัฒนาขึ้น เป็นลักษณะดัชนีรวม (composite index) ประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิงภววิสัย (objective indicator) 34 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย (subjective indicator) 13 ตัวชี้วัด รวมทั้งสิ้น 47 ตัวชี้วัด

2.3 การพัฒนาแบบสอบถาม

หลังจากที่ได้ชุดตัวชี้วัดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามใน 2 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบรวมถึงครัวเรือน ในด้านต่างๆ เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือนและจำนวนสมาชิกในครัวเรือน การศึกษา สถานภาพการทำงาน และรายได้

ส่วนที่ 2 ความอยู่ดีมีสุข ประกอบด้วย ข้อคำถามเพื่อประเมินระดับความอยู่ดีมีสุขของผู้ตอบในแต่ละมิติทั้ง 8 มิติ ตามกรอบแนวคิดดัชนีความก้าวหน้าของคน ได้แก่ มิติสุขภาพ มิติการศึกษา มิติชีวิตการทำงาน มิติรายได้ มิติชีวิตครอบครัวและชุมชน มิติที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม มิติการคมนาคมและการสื่อสาร และมิติการมีส่วนร่วม ในแต่ละมิติประกอบด้วยข้อคำถามทั้งในเชิงกาววิสัย (objective) และเชิงอัตวิสัย (subjective) นอกจากนี้ มีข้อคำถามเพิ่มเติมในส่วนย่อยที่ 9 หรือความอยู่ดีมีสุขในภาพรวม ซึ่งประเมินระดับความสุข ความพึงพอใจในชีวิต การเห็นคุณค่าในชีวิต ระดับความวิตกกังวล และมุมมองต่อผลกระทบก่อนและหลังการระบาดของเชื้อ COVID-19 ที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งเป็นปัจจัยหรือสภาวะที่เป็นตัวชี้วัดที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความอยู่ดีมีสุขของบุคคล

ร่างแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นถูกนำไปทดสอบใน 2 ประเด็น คือ 1) การทดสอบความตรงของข้อคำถาม (validity) และ 2) การทดสอบความเชื่อมั่นความสอดคล้องของข้อคำถามที่เป็นเชิงอัตวิสัย (reliability)

สำหรับการทดสอบความตรง (validity) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลในแต่ละส่วนของแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยทำการทดสอบโดยอาศัยการประเมินเนื้อหาข้อคำถามและความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อข้อคำถามแต่ละข้อ และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence หรือดัชนี IOC) เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ประเมินตัดสินความตรงของเนื้อหาข้อคำถามในแต่ละส่วนของแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านสังคมศาสตร์ ประชากรศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ประเมินเนื้อหาข้อคำถามแต่ละข้อโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ คือ +1 เนื้อหาข้อคำถามมีความตรงกับวัตถุประสงค์ -1 เนื้อหาข้อคำถามไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ และ 0 ในกรณีที่ไม่แน่ใจว่าเนื้อหาข้อคำถามตรงกับวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยค่าดัชนี IOC ของข้อคำถามแต่ละข้อ จะเท่ากับค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ถูกประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านต่อข้อคำถามนั้นๆ ซึ่งหากมีค่า 0.5 ขึ้นไป จะถือว่าเนื้อหาข้อคำถามมีความตรงกับวัตถุประสงค์ และในทางตรงกันข้าม หากมีค่าต่ำกว่า 0.5 ลงมา จะถือว่าเนื้อหาของข้อคำถามยังไม่ตรงหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งคณะผู้วิจัยจะต้องนำมาพิจารณาและปรับแก้ไขเนื้อหาข้อคำถามให้มีความเหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ในภาพรวม ผลการทดสอบความตรงของข้อคำถามความอยู่ดีมีสุขทั้งหมดใน 9 มิติของร่างแบบสอบถาม ด้วยค่าดัชนี IOC พบว่า ส่วนใหญ่ในแต่ละข้อ ได้ค่าดัชนีอยู่ระหว่าง 0.8-1.0 ซึ่งหมายความว่าเนื้อหาข้อคำถามมีความตรงกับวัตถุประสงค์ในการประเมินความอยู่ดีมีสุขในแต่ละมิติ ยกเว้นเพียง 1 ข้อคำถามในมิติการศึกษาซึ่งได้ค่าดัชนี IOC เพียง 0.4 โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่าข้อคำถามนั้น มีเนื้อหาคล้ายคลึงและอาจซ้ำซ้อนกับบางข้อคำถามที่มีอยู่ก่อน โดยได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับข้อคำถามซ้ำนั้นกับคณะผู้วิจัยเพื่อให้มีความตรงและไม่ซ้ำซ้อน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้พิจารณาและปรับตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ฉ)

คณะผู้วิจัยได้นำร่างแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงจากการทดสอบความตรงของเนื้อหาด้วยค่าดัชนี IOC ไปทดลองเก็บข้อมูล (pre-testing) กับกลุ่มประชากรในพื้นที่จังหวัดน่านที่มีคุณลักษณะทั่วไปคล้ายคลึง

กับกลุ่มประชากรเป้าหมายของการเก็บข้อมูล แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ถูกสุ่มเลือกได้เพื่อเก็บข้อมูลจริง จำนวนรวม 44 คน และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha ของข้อคำถามความอยู่ดีมีสุขในทุกมิติที่เป็นข้อคำถามเชิงอัตวิสัย (subjective) ซึ่งมีมาตราการวัดเป็นระดับตั้งแต่ 0-10 (น้อยที่สุด ถึงมากที่สุด) ซึ่งมีทั้งหมดจำนวน 14 ข้อ ผลพบว่า มีค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.810 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อคำถามที่เป็นตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยในแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นและความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันในการวัดหรือประเมินความอยู่ดีมีสุขของบุคคล

2.4 การสุ่มตัวอย่าง และการเก็บข้อมูล

หน่วยการสุ่ม (unit of sampling) สำหรับการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามความอยู่ดีมีสุขในการศึกษานี้ เป็นหน่วยในระดับปัจเจกบุคคล (individual) โดยการเก็บข้อมูลในพื้นที่นำร่องทั้ง 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูน แม้ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการอ้างอิงหรือการอนุมานไปยังกลุ่มประชากรในแต่ละพื้นที่ทั้งหมด แต่ต้องการให้มีการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลที่หลากหลาย โดยเฉพาะความหลากหลายในเชิงพื้นที่ระหว่างกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเมืองและเขตชนบทของจังหวัดลำพูน หรือเขตเมืองชั้นใน (รวมชั้นกลาง) และเขตเมืองชั้นนอกของจังหวัดกรุงเทพฯ นอกจากนี้ รวมถึงความหลากหลายเชิงรุ่นประชากรที่มีความแตกต่างกันระหว่างประชากรรุ่น Baby Boomer Gen X Gen Y และ Gen Z ดังนั้น ในกระบวนการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลแต่ละพื้นที่ จึงนำปัจจัยเชิงพื้นที่และรุ่นประชากรของกลุ่มตัวอย่างมาพิจารณาร่วมด้วย

จากฐานข้อมูลการทะเบียนของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ในปี 2563 ประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูนมีจำนวนประมาณ 5.6 ล้านคน และประมาณ 4 แสนคน ตามลำดับ ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการในแต่ละพื้นที่ ภายใต้อำนาจจำกัดของระยะเวลา งบประมาณ และกำลังคนในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เบื้องต้นจึงกำหนดไว้เป็นที่จังหวัดละ 400 กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอ้างอิงจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 800 กลุ่มตัวอย่างใน 2 พื้นที่จังหวัดนำร่องในแต่ละจังหวัด จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ ถูกกำหนดเป็นโควตาที่เท่ากันสำหรับกลุ่มตัวอย่างในรุ่นประชากร Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป) Gen X (อายุระหว่าง 40-59 ปี) Gen Y (อายุระหว่าง 25-39 ปี) และ Gen Z (อายุระหว่าง 18-24 ปี) รุ่นประชากรละประมาณ 100 กลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่จังหวัดนำร่อง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) จังหวัดลำพูน

ในขั้นตอนแรก จำแนกอำเภอในจังหวัดออกเป็น 2 ชั้นภูมิคือ อำเภอเมือง และอำเภออื่นๆ โดยทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) เลือกอำเภอตัวอย่างมาชั้นภูมิละ 1 อำเภอ รวม 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอบ้านโฮ่ง ตามลำดับ

ขั้นตอนต่อไป ในแต่ละอำเภอจำแนกตำบลทั้งหมดออกเป็น 2 ชั้นภูมิคือ กลุ่มตำบลที่เป็นพื้นที่ในเขตเทศบาล และกลุ่มตำบลที่เป็นพื้นที่นอกเขตเทศบาล จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) เลือกตำบลตัวอย่างมาชั้นภูมิละ 1 ตำบล รวม 4 ตำบลใน 2 อำเภอของจังหวัด ได้แก่ ตำบลศรีบัวบาน ตำบลหนองหนาม ของอำเภอเมือง และตำบลศรีเตี้ย ตำบลหนองปลาสะวาย ของอำเภอบ้านโฮ่ง

ขั้นตอนที่ 3 ในแต่ละตำบลตัวอย่างที่สุ่มเลือกได้ รวบรวมรายชื่อหมู่บ้านทั้งหมดที่มี และดำเนินการสุ่มเลือกตัวอย่างแบบมีระบบ (systematic random sampling) จำนวน 5 หมู่บ้าน รวมได้ทั้งหมด 20 หมู่บ้านตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 4 ในแต่ละหมู่บ้าน เนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงรายชื่อครัวเรือนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในแต่ละหมู่บ้านได้ จึงใช้ข้อมูลประมาณจำนวนครัวเรือนที่มีในแต่ละหมู่บ้านในการวางแผนสุ่มเลือกครัวเรือนตัวอย่าง ซึ่งกำหนดจำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ต้องการ 20 ครัวเรือนต่อหมู่บ้าน และใช้วิธีการเดินสุ่มเลือกครัวเรือนตามวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (systematic random sampling) ในพื้นที่แต่ละหมู่บ้าน รวมได้ทั้งหมด 400 ครัวเรือนตัวอย่างใน 20 หมู่บ้านตัวอย่างของจังหวัด

ในขั้นตอนสุดท้าย เป็นการสุ่มเลือกตัวผู้ตอบข้อมูลแบบสอบถามในครัวเรือนตัวอย่าง ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามรุ่นประชากรที่กำหนดไว้ในแผนการสุ่ม ประกอบด้วยรุ่นประชากร Baby Boomer Gen X Gen Y และ Gen Z ให้ได้จำนวนที่เท่ากันในแต่ละหมู่บ้าน หรือรุ่นประชากรละ 5 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่เก็บจำนวน 20 คนในหมู่บ้านนั้นๆ

2) จังหวัดกรุงเทพฯ

แบบแผนการสุ่มตัวอย่างคล้ายคลึงกับที่ดำเนินการในจังหวัดลำพูน แต่มีความแตกต่างในบางประเด็น เนื่องจากความแตกต่างของลักษณะการแบ่งเขตการปกครองของทั้ง 2 จังหวัด

ในการสุ่มตัวอย่างขั้นตอนแรก ซึ่งเป็นขั้นตอนการเลือกเขตตัวอย่าง เนื่องจากทั้ง 50 เขตในกรุงเทพฯ เป็นพื้นที่เขตเมือง การจำแนกเขตออกเป็นชั้นภูมิสำหรับการสุ่มเลือกเขตจึงจำแนกตามกลุ่มพื้นที่เป็นเขตชั้นในและชั้นกลาง กับเขตชั้นนอก ในแต่ละกลุ่มพื้นที่ทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) เลือกเขตตัวอย่างมากกลุ่มพื้นที่ละ 1 เขต รวม 2 เขต ได้แก่ เขตปทุมวัน และเขตดอนเมือง ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 2 ในแต่ละเขตดำเนินการเลือกชุมชนตัวอย่าง 5 ชุมชน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยคำนึงถึงความหลากหลายของประเภทชุมชนที่เลือกได้ให้ครอบคลุมทั้งชุมชนที่เป็นประเภทชุมชนแออัด ชุมชนเมือง ชุมชนจัดสรร และเคหะชุมชน รวมได้เป็น 10 ชุมชนใน 2 พื้นที่เขต

ขั้นตอนถัดมา ในแต่ละชุมชนที่สุ่มเลือกได้ ทำการเลือกครัวเรือนตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ (systematic random sampling) จำนวน 40 ครัวเรือน (ใช้ข้อมูลประมาณจำนวนครัวเรือนที่มีในแต่ละชุมชน ร่วมกับการเดินสุ่มเลือกครัวเรือนในพื้นที่เช่นเดียวกับจังหวัดลำพูน) รวมได้ 400 ครัวเรือนใน 10 ชุมชน

ส่วนในขั้นตอนสุดท้ายซึ่งเป็นการเลือกสมาชิกในครัวเรือนเพื่อเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามรุ่นประชากรที่ต้องการที่กำหนดไว้ในแผนการสุ่ม ลักษณะเดียวกับที่ดำเนินการในจังหวัดลำพูน

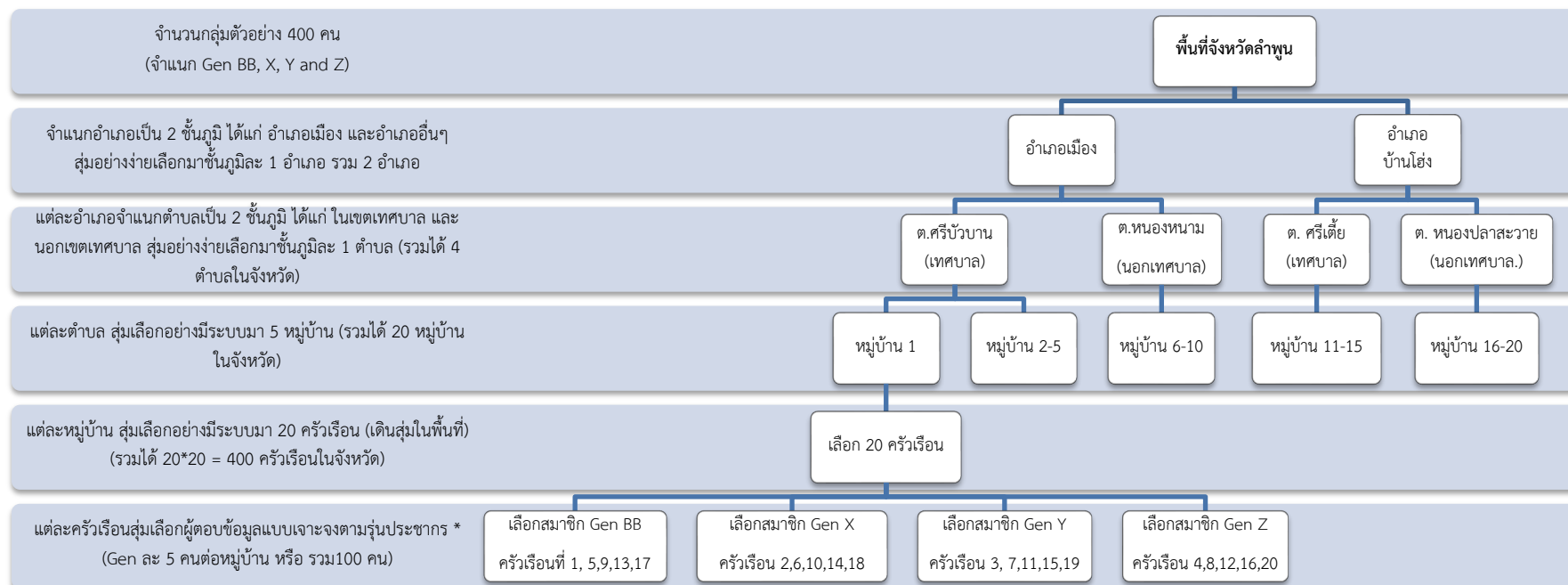
ในภาพรวม การสุ่มตัวอย่างด้วยแบบแผนการสุ่มที่กำหนดข้างต้นในจังหวัดลำพูนและจังหวัด กรุงเทพฯ ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดจำนวนประมาณ 400 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ประมาณ 800 คน ใน 2 พื้นที่จังหวัดน่าน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มตัวอย่างรุ่น Baby Boomer Gen X Gen Y และ Gen Z รุ่นประชากรละประมาณ 200 คน

ตารางที่ 2.1 การสุ่มตัวอย่างชุมชนในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพฯ

เขตปทุมวัน			เขตดอนเมือง		
ประเภทชุมชน	จำนวนที่มี	จำนวนที่เลือก	ประเภทชุมชน	จำนวนที่มี	จำนวนที่เลือก
แออัด	13	3	แออัด	14	1
เมือง	1	1	เมือง	7	1
เคหะชุมชน	1	1	จัดสรร	73	3
อาคารสูง	2	0	อาคารสูง	1	0
รวม	17 ชุมชน	5 ชุมชน	รวม	95 ชุมชน	5 ชุมชน

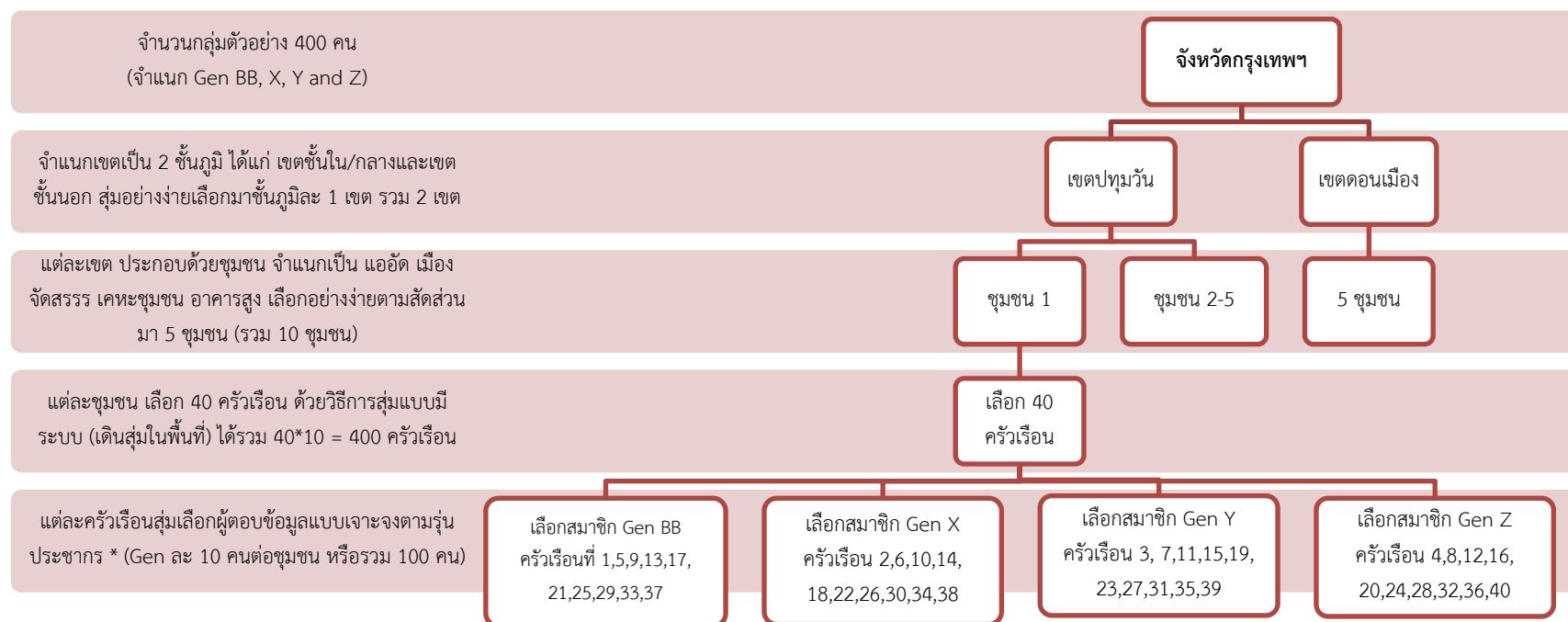
หมายเหตุ: จากข้อจำกัดในการประสานงานกับชุมชนประเภทอาคารสูงและการเข้าถึงครัวเรือนในชุมชนประเภทนี้ที่ค่อนข้าง ยาก รวมถึงจำนวนชุมชนที่สุ่มเลือกต้องการเพียง 5 ชุมชน การสุ่มเลือกชุมชนในการศึกษานี้จึงไม่ครอบคลุมชุมชนประเภท อาคารสูง

รูปที่ 2.1 แบบแผนการสุ่มตัวอย่างพื้นที่จังหวัดลำพูน

หมายเหตุ: * หากในครั้วเรือนที่เลือกได้ไม่มีสมาชิกใน Gen ที่ต้องการ ให้เลือกสมาชิกที่มีอายุอยู่ใน Gen ที่ต้องการในครั้วเรือนลำดับถัดไป และเมื่อเก็บข้อมูลในครั้วเรือนลำดับถัดไป เลือกสมาชิกใน Gen ที่ขาดไปในครั้วเรือนลำดับก่อนหน้าเพื่อทดแทนกัน (เช่น สำหรับครั้วเรือนที่สุ่มเลือกได้ลำดับที่ 3 ในหมู่บ้าน ให้เลือกสมาชิกใน Gen Y แต่หากปรากฏว่าครั้วเรือนนั้นไม่มีสมาชิก Gen Y แต่มี Gen X และ Z ในกรณีนี้ ให้เลือกสมาชิก Gen Z และเมื่อเข้าเก็บข้อมูลกับครั้วเรือนที่สุ่มเลือกได้ลำดับที่ 4 ในหมู่บ้าน ซึ่งกำหนดให้เก็บข้อมูล Gen Z ให้ชดเชยเป็นเลือกสมาชิก Gen Y แทน อย่างไรก็ตาม หากไม่เป็นไปตามเงื่อนไขนี้ เช่น ครั้วเรือนลำดับที่ 3 ไม่มีสมาชิกทั้ง Gen Y และ Z ให้เลือกสมาชิกใน Gen ลำดับถัดไป คือ BB และ X ตามลำดับ แล้วจึงไปชดเชยการเก็บข้อมูลสมาชิก Gen Y ในครั้วเรือนลำดับถัดไป)

รูปที่ 2.2 แบบแผนการสุ่มตัวอย่างพื้นที่จังหวัดกรุงเทพฯ

หมายเหตุ * หากในครัวเรือนที่เลือกได้ไม่มีสมาชิกใน Gen ที่ต้องการ ให้เลือกสมาชิกที่มีอายุอยู่ใน Gen ที่ต้องการในครัวเรือนลำดับถัดไป และเมื่อเก็บข้อมูลในครัวเรือนลำดับถัดไป เลือกสมาชิกใน Gen ที่ขาดไปในครัวเรือนลำดับก่อนหน้าเพื่อทดแทนกัน (เช่น สำหรับครัวเรือนที่สุ่มเลือกได้ลำดับที่ 3 ในหมู่บ้าน ให้เลือกสมาชิกใน Gen Y แต่หากปรากฏว่าครัวเรือนนั้นไม่มีสมาชิก Gen Y แต่มี Gen X และ Z ในกรณีนี้ ให้เลือกสมาชิก Gen Z และเมื่อเข้าเก็บข้อมูลกับครัวเรือนที่สุ่มเลือกได้ลำดับที่ 4 ในหมู่บ้าน ซึ่งกำหนดให้เก็บข้อมูล Gen Z ให้ชดเชยเป็นเลือกสมาชิก Gen Y แทน อย่างไรก็ตาม หากไม่เป็นไปตามเงื่อนไข เช่น ครัวเรือนลำดับที่ 3 ไม่มีสมาชิกทั้ง Gen Y และ Z ให้เลือกสมาชิกใน Gen ลำดับถัดไป คือ BB และ X ตามลำดับ แล้วจึงไปชดเชยการเก็บข้อมูลสมาชิก Gen Y ในครัวเรือนลำดับถัดไป)

2.5 การคำนวณและการวิเคราะห์ดัชนีความอยู่ดีมีสุข

ในการคำนวณดัชนีความอยู่ดีมีสุขของประชาชนไทยมีขั้นตอน ดังนี้

- 1) แปลงค่าตัวชี้วัด (indicator) ในแต่ละมิติ ให้อยู่ในรูปแบบตัวแปรที่มีค่า 0 หรือ 1

สำหรับข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับระดับความพึงพอใจ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 10 โดย 0 หมายถึงระดับความพึงพอใจที่น้อยที่สุด และ 10 หมายถึงระดับความพึงพอใจที่สูงที่สุด จะแปลงเป็นค่า 0 สำหรับกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนความพึงพอใจต่ำกว่า 7 (ต่ำกว่าร้อยละ 70) และจะแปลงเป็นค่า 1 สำหรับกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนความพึงพอใจเท่ากับหรือมากกว่า 7 (ร้อยละ 70 ขึ้นไป)

- 2) คำนวณดัชนีแต่ละมิติ (dimension index) จากตัวชี้วัดในมิตินั้นๆ โดยใช้ค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

$$D_j = \sum_{i=1}^{n_j} X_{ij} W_{ij}$$

โดย D_j = ค่าดัชนีแต่ละมิติ j

X_{ij} = ค่าตัวชี้วัด i ในมิติ j

W_{ij} = ค่าถ่วงน้ำหนักของตัวชี้วัด i ในมิติ j

n_j = จำนวนตัวชี้วัดในมิติ j

ดัชนีในทั้ง 8 มิติ นี้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิงภาววิสัย และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย จำนวนแตกต่างกันไป การศึกษานี้ จึงประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาดัชนีจากงานวิจัยต่างๆ ที่นิยมให้ค่าถ่วงน้ำหนักกับตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยในสัดส่วนที่น้อยกว่า โดยคิดค่าถ่วงน้ำหนักของตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย เป็นครึ่งหนึ่งของตัวชี้วัดเชิงภาววิสัย เท่านั้น หรือคิดเป็นสัดส่วน 1 : 2 ทั้งนี้ เนื่องด้วยตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ประเมินตนเอง (self-report) เช่น ความพึงพอใจกับสุขภาพ หรือคุณภาพการศึกษานั้น อาจมีความคลาดเคลื่อนสูงจากมาตรวัดของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคนที่ไม่เท่ากัน นอกจากนี้ ตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยยังมีข้อจำกัดในการใช้เปรียบเทียบระหว่างช่วงเวลา กล่าวคือ มาตรวัดที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการอ้างอิง อาจเปลี่ยนแปลงไปเมื่อประชาชนเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่ว่าจะเป็น ถนน ไฟฟ้า อินเทอร์เน็ต หรือการศึกษาที่มากขึ้น ทำให้ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อสิ่งต่างๆ เช่น ประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐเปลี่ยนแปลงไปได้ (Centre for Bhutan Studies, 2012)

3) คำนวณค่าดัชนีรวม (composite index) จากค่าดัชนีแต่ละมิติ โดยใช้ค่าเฉลี่ยแบบเรขาคณิต (geometric mean) เพื่อสะท้อนถึงการไม่สามารถทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์ (imperfect substitution) ระหว่างค่าดัชนีในแต่ละมิติได้ กล่าวคือ หากดัชนีในมิติใดมิติหนึ่งมีค่าต่ำ จะไม่สามารถชดเชยแบบ 1 ต่อ 1 ด้วยดัชนีในอีกมิติหนึ่งที่มีค่าสูงได้ ดังนั้นค่าเฉลี่ยแบบเรขาคณิตจึงสามารถสะท้อนอิทธิพลขององค์ประกอบ/

มิติต่างๆ ได้ชัดเจนกว่าค่าเฉลี่ยแบบเลขคณิต โดยเฉพาะในกรณีที่ดัชนีแต่ละมิติ มีความแตกต่างกันมาก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

$$C = \sqrt[8]{\prod_{j=1}^8 D_j}$$

โดย C = ค่าดัชนีรวม

หลังจากนั้น ค่าดัชนีความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่นำร่องที่คำนวณได้ จะถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยจำแนกประชากรออกเป็นกลุ่มต่างๆ ตามพื้นที่ รุ่นอายุ และเพศ

บทที่ 3

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดัชนีความอยู่ดีมีสุข

คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุข รวมถึงดัชนีที่เกี่ยวข้องและชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข ประกอบด้วย นิยามความอยู่ดีมีสุขในหลายแง่มุม ชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่ใช้ในปัจจุบัน ชุดตัวชี้วัดฯ ในระดับสากลและต่างประเทศ ชุดตัวชี้วัดฯ ในประเทศไทย และยังได้สังเคราะห์ช่องว่าง (gaps) ของชุดตัวชี้วัดอย่างชัดเจนเพื่อใช้เป็นข้อพิจารณาสำหรับการพัฒนาชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขสำหรับประเทศไทยในการศึกษานี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 นิยามของความอยู่ดีมีสุข

ความอยู่ดีมีสุขเป็นเป้าหมายที่สำคัญของสังคม ซึ่งสะท้อนสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดีของประชาชน พื้นฐานของความอยู่ดีมีสุขให้ความสำคัญกับสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของคน ทั้งในมิติของการกินดีอยู่ดี มีที่พักอาศัย มีงานทำ และมีรายได้ที่มั่นคง ความอยู่ดีมีสุขนี้ไม่ได้มีความหมายสื่อออกมาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างคนในสังคม หรือมุ่งที่จะสะท้อนความมั่งคั่งร่ำรวยของประชาชน แต่แท้จริงแล้วคำนึงถึงความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของตนเองเป็นสำคัญ (McMahan & Estes, 2011) โดยนโยบายสาธารณะจะให้ความสำคัญกับการติดตามตัวบ่งชี้ทางด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีเหล่านี้ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงในส่วนของการรับรู้ของผู้คนว่าพวกเขามีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีมากน้อยเพียงใด

อย่างไรก็ตาม ตัวบ่งชี้หลายตัวที่วัดสภาพความเป็นอยู่ของคน ไม่สามารถสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของคนได้อย่างเที่ยงตรง ตัวชี้วัดของความอยู่ดีมีสุขหลายตัวล้มเหลวที่จะสะท้อนสิ่งที่ผู้คนคิดและรู้สึกเกี่ยวกับชีวิตของพวกเขา และความพอใจในชีวิตของพวกเขา ตัวบ่งชี้ที่วัดสภาพความเป็นอยู่ของคนในปัจจุบันยังไม่สามารถที่จะวัดสัมพันธภาพของคน อารมณ์เชิงบวก ความเชื่อมั่นในตนเอง ความผิดหวัง ท้อแท้ ความเครียด หรือความพึงพอใจในชีวิตได้อย่างชัดเจน

ความอยู่ดีมีสุขเป็นภาพสะท้อนของชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุข ความพึงพอใจ มีอารมณ์เชิงบวก และปราศจากความทุกข์ทั้งในด้านความเครียด ความกังวล หรือความไม่พึงพอใจ อย่างไรก็ตาม ความหมายของความอยู่ดีมีสุขค่อนข้างหลากหลาย ณ ปัจจุบันยังไม่มีคำจำกัดความที่ตายตัวหรือเป็นเอกฉันท์ในการให้นิยามของความอยู่ดีมีสุข

3.1.1 Hedonism: ความสุขสบายที่ไม่ผิดศีลธรรม

ในยุคกรีกโบราณได้มีการกล่าวถึงการมีชีวิตที่ดี (The good life) ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของชีวิต ซึ่งการมีชีวิตที่ดีนี้ ถูกถ่ายทอดผ่านความสุขซึ่งเป็นความต้องการสูงสุดของชีวิต คำอธิบายถึงทางเดินไปสู่การมีชีวิตที่ดีนั้น สะท้อนภาพที่ชัดเจนของแนวคิดความอยู่ดีมีสุขที่ปราชญ์ในยุคดังกล่าวได้กล่าวถึงไว้

โสกราตีส (Socrates) และเพลโต (Plato) ผู้ซึ่งเป็นนักปรัชญาชาวกรีกโบราณ ได้พูดถึงความอยู่ดีมีสุขบนแนวคิดของเขาอยู่เสมอ โดยให้ความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขในภาพรวมของรัฐหรือระดับสังคม ความอยู่ดีมีสุขถูกจัดเป็นเป้าหมายสุดท้ายของกิจกรรม หรือนโยบายต่างๆ ที่รัฐควรคำนึงถึง เขาสื่อสารความอยู่ดีมีสุขผ่านมุมมองของความสุขของมนุษย์ (Brown, 2015) ซึ่งเช่นเดียวกันกับในมิติของรัฐ ที่การกระทำทุกอย่างทุกอย่างของคน ย่อมมีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่ความสุข ความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการและแสวงหา คนเราจะเลือกทำอะไรหรือไม่ทำอะไรก็ได้เพื่อให้เขาได้รับความสุข คนจะทำทุกอย่างทุกอย่างก็เพื่อให้ได้รับความสุข ซึ่งความสุขที่มนุษย์ต้องการนี้ เกิดขึ้นจากสิ่งดีๆ รอบกายในชีวิต แต่การเดินทางให้ได้รับความสุขที่ปลายทางของมนุษย์ มีทางเดินที่แตกต่างกัน บางคนมีเงินและทรัพย์สินเป็นบันไดนำไปสู่ความสุข บางคนจะทำตามความเชื่อที่ตนยึดติดเพื่อให้ได้รับความสุข แต่ความสุขนี้มีฐานสำคัญอยู่บนคุณธรรม ความดี และปัญญา ซึ่งการกระทำที่ขาดคุณธรรม หรือศีลธรรมจะไม่สามารถนำไปสู่ความสุขที่แท้จริงได้

"The unexamined life is not worth living."

Socrates

ความอยู่ดีมีสุขในยุคต้นของกรีกโบราณมีนิยามผ่านความพึงพอใจในชีวิต (life satisfaction) ซึ่งใช้อธิบายความสุขของคนที่จะเกิดขึ้นจากการประเมินเชิงบวกในการดำเนินไปของชีวิต ประเมินว่าชีวิตของเขาดำเนินไปอย่างไร ดีมากน้อยเพียงใด โสกราตีสเชื่อว่าการมีชีวิตที่ดี (living a good life) ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการใช้ชีวิตที่ผ่านไปในแต่ละวันภายใต้กฎที่ถูกวางไว้โดยผู้อื่น หรือการใช้ชีวิตแบบจำเจซ้ำเดิม แต่การมีชีวิตที่ดีอย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อบุคคลคนนั้นคิดถึงตัวตนที่แท้จริงของตนเอง และตั้งคำถามกับสิ่งรอบกายที่เกิดขึ้น โดยการมีชีวิตอยู่โดยไม่ได้อตอบสนองความประสงค์ของตนเอง ถือว่าเป็นชีวิตที่ไร้ค่า

เพลโตเสริมย้ำแนวคิดของโสกราตีส ที่ให้ความสำคัญคุณธรรมที่เป็นรากฐานของความสุข เขามองว่าคนเราจะต้องมีคุณธรรมเพื่อให้มีความสุขอย่างแท้จริง ซึ่งความสุขนี้วางอยู่บนฐานของคุณธรรมทั้ง 4 คือ ภูมิปัญญา ความกล้าหาญ ความพอเพียง และความยุติธรรม (Ivanhoe, 2010) บทสนทนาของเพลโตใช้คำศัพท์หลายคำที่นำไปสู่แนวคิดเรื่องความอยู่ดีมีสุขของรัฐ เนื่องจากนิยามความสุขของเขาเชื่อมโยงกับการกระทำของบุคคลที่จะนำไปสู่ความสงบสุขของสังคม โดยเขามองว่าผู้ที่เป็นทาสของความต้องการที่ผิดศีลธรรมของตนเอง ใช้อำนาจในทางที่ผิด และกระทำการต่างๆ ที่ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่มีทางเดินไปถึงความสุขที่แท้จริง ต่างกับคนที่คำนึงถึงเหตุผลในการดำเนินชีวิต เป็นไปตามธรรมนองคลองธรรมของสังคม ทำหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม คือผู้ที่มีความสุข ซึ่งสะท้อนให้เห็นการตัดสินใจของสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำกับความดี และนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุข (Mohr, 1987)

ความอยู่ดีมีสุขบนฐานของปราชญ์กรีกโบราณ นำไปสู่การตีความตามกรอบคิดของความสุขสบาย (Hedonic concept) ในยุคปัจจุบัน ที่สะท้อนภาพความสุขซึ่งเกิดจากการแสวงหาความพึงพอใจ ความสุขสบายจากความสนใจส่วนบุคคล หรือความหลงใหลเฉพาะตัว ปราชญ์ทางจิตวิทยาร่วมสมัยบางกลุ่มจึงนิยามความอยู่ดีมีสุขบนความคิดของคนว่า มองความอยู่ดีมีสุขของตนเองบน Hedonic concept ที่สะท้อนความสุข

สบาย หรือความพึงพอใจในสิ่งต่างรอบตัวอยู่ในระดับใด หรือในอีกทางหนึ่ง การกระทำสิ่งต่างๆ ที่นำไปสู่ความสุขสบาย ที่สร้างความพึงพอใจให้กับบุคคล จะสามารถทำให้ผู้กระทำอยู่ดีมีสุขได้นั่นเอง เช่น การอยู่อาศัยในบ้านหลังใหญ่ ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน และมีสถาปัตยกรรมการออกแบบที่สวยงาม จะทำให้ผู้อยู่อาศัยเกิดความพึงพอใจ และรู้สึกสุขสบาย ดังนั้น หากเชื่อว่าความอยู่ดีมีสุขมีความเกี่ยวข้องกับ Hedonic concept ก็จะสามารถสรุปได้ว่า การอยู่อาศัยในบ้านหลังใหญ่นี้ นำไปสู่ความอยู่ดีมีสุข

3.1.2 Eudaimonism: ความอยู่ดีมีสุขที่มีรากฐานบนการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า

อริสโตเติล (Aristotle) ผู้ซึ่งเป็นนักปรัชญาคนสำคัญในยุคกรีกโบราณ ได้ให้คำนิยามของความสุขผ่านคำจำกัดความของ Eudaimonia ซึ่งแท้จริงแล้ว สะท้อนภาพความอยู่ดีมีสุขของคนมากกว่าความรู้สึกสุขใจ ซึ่งแนวคิดของ Eudaimonia นี้ มาจากงานปรัชญาของเขาเกี่ยวกับความสุขในมิติทางวิทยาศาสตร์ (science of happiness) (Irwin, 2012) ซึ่งเป็นความพยายามในการตอบคำถามยากของชีวิตว่า “เราควรมีชีวิตอยู่อย่างไร” และ เขาได้ค้นพบคำตอบว่า แท้จริงแล้วมันวางอยู่บนการแสวงหาความสุข แต่ความสุขนี้ ไม่ใช่ความอิ่มเอิบใจ ความรู้สึกสำราญเบิกบานใจชั่วครั้งชั่วคราว แต่ความสุขที่ต้องแสวงหานี้คือ “ความดี-the good” ที่จะนำไปสู่ “ชีวิตที่ดี” หรือ “ความเป็นอยู่ที่ดี” เนื่องจาก Eudaimonia เป็นภาษากรีก ที่ eu หมายถึง “well” (ดี หรือ อยู่ดี) ในความคิดของอริสโตเติล ความเป็นอยู่ที่ดี และการดำเนินชีวิตที่ดี “living well and doing well” เป็นสิ่งเดียวกับความสุข

“Aristotle notes at this point, that “living well and doing well are the same as being happy” (1095a19–20). But, he asks, what, more precisely, is this highest good? What do living well, doing well, and happiness consist in? After surveying answers that others have given to this question, he comes to the conclusion that the good he has been seeking is a certain kind of activity of the soul in accordance with virtue.”

Kraut (2015)

เมื่ออริสโตเติลได้กล่าวไว้ว่า สิ่งที่ดีที่สุดคือ Eudaimonia และได้ให้คำขยายความไว้ว่า การอยู่ดีและทำดีนี้ แท้จริงแล้วอริสโตเติลหมายถึง “ความอยู่ดีมีสุข” ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนสถานะของบุคคลในเชิงความพึงพอใจในชีวิต ว่าเขามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีตามสภาพที่ควรจะเป็นของแต่ละบุคคล ไม่ได้สะท้อนคำว่า ‘อยู่ดี’ และ ‘ทำดี’ นี้ในเชิงเปรียบเทียบ หรือการสร้างประโยชน์ไม่ใช่สิ่งที่สังคมต้องยกย่องเชิดชู แต่สะท้อนภาพให้สังคมได้รับรู้ว่าคนในสังคมได้ใช้ชีวิตอย่างที่ดีควรจะเป็นและเหมาะสมสำหรับบุคคลเหล่านั้นที่จะมีชีวิตอยู่อย่างใดก็ตาม การจะพูดได้ว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีชีวิตในทางที่ดีนั้น จำเป็นต้องพูดด้วยความเห็นชอบในวิถีชีวิตของเขาด้วยความเห็นของเขาเอง

ดังนั้นแนวคิดความอยู่ดีมีสุขในมุมมองของ Eudaimonia จึงสามารถสรุปรวมได้ถึงการมีชีวิตอยู่ที่ดี การมีวิถีชีวิตที่ดี บนฐานการประเมินของตัวบุคคลนั้นๆ ซึ่งจะเกิดจากการกระทำที่ได้ใช้ศักยภาพของตนเองที่มีในการสรรค์สร้างประโยชน์ให้เกิดสิ่งดีๆ ขึ้น การบำเพ็ญตนอย่างมีคุณค่าที่นำไปสู่การพัฒนา และการมีเป้าหมายในชีวิต

การแสวงหาความสุขในที่นี้ ไม่ใช่การออกไปข้างนอกแสวงหาความสำราญ หรือนึกถึงวิธีที่จะทำให้สำราญเบิกบานใจอย่างเช่นวันหยุดในต่างแดน หรือใช้เวลาว่างกับมิตรสหาย อริสโตเติลมองว่าสิ่งเหล่านี้คือส่วนผสมหนึ่งของ “ชีวิตที่ดี” แต่หากได้สัมผัสสิ่งเหล่านี้เพียงลำพัง ก็ไม่อาจบอกได้ว่าเป็นชีวิตที่ดี

“ความสุข” ไม่ได้จำกัดแค่การพัฒนาตัวเอง หรือเกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนบุคคล แต่เขาเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์การเมือง Eudaimonia จะเกิดขึ้นเมื่อชีวิตมีความสัมพันธ์กับสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม และต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น การปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบตัวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความสุข

3.1.3 Positive Psychology: ความอยู่ดีมีสุขบนฐานของอารมณ์เชิงบวก

ฐานคิดในมุมมองที่ไม่ได้ยึดโยงจากแนวคิดของ UN มองว่าดัชนีชี้วัดทางสังคม (social indicators) ที่สะท้อนความอยู่ดีมีสุข ควรวางอยู่บนฐานของปรัชญาด้านจิตวิทยา อันมีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ

- 1) Life satisfaction – ความพึงพอใจในการใช้ชีวิต
- 2) Pleasant affect – อารมณ์ ความรู้สึก ที่สะท้อนความสุข
- 3) Unpleasant affect – อารมณ์ ความรู้สึก ที่สะท้อนความไม่พอใจ และความไม่สุข

3.1.4 Friendship and Gratitude: สัมพันธภาพในสังคมสู่ความอยู่ดีมีสุข

ตามหลักคิดสากลพบว่า ความอยู่ดีมีสุขมีพื้นฐานมาจากการตั้งเป้าหมายของ “good life” ที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับการบริการที่ภาครัฐ และประชาสังคมสามารถช่วยเสริมสร้าง good life ให้กับคนได้

อย่างไรก็ตาม บนฐานคิดของ good life ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่หน่วยปลายทางของบุคคล แต่แท้จริงแล้วหน่วยปลายทางของ good life คือ ความอยู่ดีมีสุขที่กลุ่มคนมีในระดับกลุ่ม หมู่บ้าน ชุมชน และท้องถิ่น จึงเป็นที่มาของความเชื่อมโยงสู่ ดัชนีชี้วัดทางสังคม (social indicators) ที่สะท้อนความอยู่ดีมีสุข

ความได้เปรียบของดัชนีชี้วัดทางสังคม (social indicators) ที่สะท้อนความอยู่ดีมีสุข คือ ความเป็น objectivity ที่ทำให้ตัวชี้วัดเหล่านี้เป็นสิ่งที่จับต้องได้ วัดได้ สามารถนำมาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มสังคม ระหว่างภูมิภาค กลุ่มประชากร กลุ่มช่วงวัย หรือระหว่างเศรษฐกิจได้ อันจะสร้างแนวทางในการพัฒนาความอยู่ดีมีสุขโดยภาครัฐ และประชาสังคมได้ง่ายขึ้น ดัชนีชี้วัดทางสังคมเป็นดัชนีที่ลดทอนน้ำหนักของความเห็นส่วนบุคคลออกไป (individual perspective)

3.2 ชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่มีการพัฒนาใช้ในปัจจุบัน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แนวคิดพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนาชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข (well-being) ที่ผ่านมา อาจจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ แนวคิดความอยู่ดีมีสุขเชิงอัตวิสัย

(subjective well-being) และแนวคิดความอยู่ดีมีสุขเชิงภววิสัย (objective well-being) (สรุปดังตารางที่ 3.1) ในช่วงแรกชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่มีส่วนใหญ่ออกพัฒนามาบนพื้นฐานแนวคิดหลังมากกว่าแนวคิดแรก โดยเฉพาะในมิติการดำรงชีพ (livability) เริ่มจากการใช้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ หรือ Gross Domestic Product (GDP) เป็นตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขภาพรวมของประชาชนในแต่ละประเทศ ซึ่งสะดวกในการประเมิน และสามารถใช้เปรียบเทียบระหว่างประเทศได้ โดยในช่วงหลังได้ให้ความสำคัญกับตัวชี้วัดในมิติการดำรงชีพที่หลากหลายมากกว่าเพียงด้านเศรษฐกิจ ในระดับบุคคลเพิ่มมากขึ้น เช่น มิติสังคมและครอบครัว สุขภาพ อีสราภาพและความสงบสุข รวมไปถึงความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิตด้านต่างๆ อย่างไรก็ตาม ความอยู่ดีมีสุขเชิงภววิสัย (objective) เพียงอย่างเดียว ยังไม่สามารถสะท้อนระดับความอยู่ดีมีสุขของครัวเรือนในระดับบุคคลหรือกลุ่มประชากร ซึ่งมีปัจจัยเชิงอัตวิสัย (subjective) เป็นเงื่อนไขที่สำคัญ เช่น การรับรู้ ทัศนคติ และค่านิยมที่แตกต่างกันได้ การศึกษาในช่วงหลังและชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่ถูกพัฒนาขึ้น จึงหันมาให้ความสำคัญกับการประเมินระดับความอยู่ดีมีสุขเชิงอัตวิสัยเพิ่มมากขึ้น

สำหรับการประเมินความอยู่ดีมีสุขในเชิงอัตวิสัยนั้น บางการศึกษาเปรียบเสมือนเป็นการประเมินระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มประชากร ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะย่อย ได้แก่ evaluative well-being และ hedonic or affective well-being โดยลักษณะย่อยแรก มักถูกประเมินหรือชี้วัดในรูปแบบค่าคะแนนระดับความพึงพอใจในชีวิต (life satisfaction) ซึ่งเป็นการประเมินตามการรับรู้ในระยะยาว หรือภาพรวมของชีวิตที่ผ่านมาของบุคคล ขณะที่ลักษณะย่อยหลัง มักถูกประเมินหรือชี้วัดในรูปแบบค่าคะแนน หรือระดับความสุข (happiness) ซึ่งเป็นการประเมินการรับรู้ด้านอารมณ์ ความรู้สึกในระยะสั้น หรือในแต่ละช่วงขณะ หรือช่วงเวลาของบุคคลนั้นมากกว่า (Eger & Maridal, 2015)

ในการประเมินความอยู่ดีมีสุขระดับบุคคล ความอยู่ดีมีสุขเชิงภววิสัยและอัตวิสัย มีความทับซ้อนกัน อยู่พอสมควรในด้านองค์ประกอบหรือมิติที่เกี่ยวข้อง ภายใต้องค์ประกอบหรือมิติที่ชี้วัดเดียวกัน การประเมินและตัวชี้วัดที่ใช้อาจเป็นได้ทั้งในเชิงภววิสัยและอัตวิสัย เช่น ในมิติเศรษฐกิจ สำหรับเชิงภววิสัยอาจประเมินจากระดับรายได้ หรือทรัพย์สินและเงินออมที่แต่ละบุคคลมี ขณะที่สำหรับเชิงอัตวิสัยอาจประเมินจากระดับความพึงพอใจในชีวิตด้านสถานะทางเศรษฐกิจและรายได้ของตนเอง ซึ่งในบางกรณี อาจเป็นไปได้ว่าระดับรายได้ (ตัวชี้วัดเชิงภววิสัย) กับความพึงพอใจของบุคคล (ตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย) อาจไม่ได้มีความสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันเสมอไป

ตารางที่ 3.1 สรุปแนวคิดพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนาชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่ผ่านมา

ความอยู่ดีมีสุข (well-being)	แนวคิดพื้นฐาน	ระดับการรับรู้ (level of perception)/ องค์ประกอบ (elements)	การวัด (potential measurement)
ความอยู่ดีมีสุขเชิงอัตวิสัย (subjective well-being)	ความพึงพอใจในชีวิต (life satisfaction ซึ่งเป็นลักษณะ evaluative well-being)	ระดับการรับรู้: cognitive, evaluative, reflective, long term	เช่น Cantril's self-anchoring ladder, questionnaire (ค่าคะแนน 1-10)
	ความสุข (Happiness ซึ่งเป็นลักษณะ affective well-being)	ระดับการรับรู้: emotional, mood or affect-based, sensory, short-term	เช่น day construction method, positive and negative affect schedule (PANAS)
ความอยู่ดีมีสุขเชิงภววิสัย (objective well-being)	มิติการดำรงชีพ (livability dimension) ด้านต่างๆ เช่น สภาพแวดล้อม และปัจจัยการดำรงชีพภายนอก	องค์ประกอบ: friends, family, peace, freedom, health, income, wealth, opportunity เป็นต้น	เช่น numerical indicators of income, health, family, crime, etc
	มิติการมีชีวิตอยู่ (life ability dimension) เช่น ปัจจัยเฉพาะบุคคลและปัจจัยภายในของบุคคล	องค์ประกอบ: degree of purpose and meaning of life, attitudes, life choices, heredity เป็นต้น	เช่น brain scanning, revealed preference, questionnaire

ที่มา: สรุปและปรับจาก Eger & Maridal (2015)

3.3 ชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขในระดับสากลและต่างประเทศ

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (2561) ได้ทำการทบทวนและรวบรวมชุดตัวชี้วัดหรือดัชนีชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่มีการพัฒนาใช้ในระดับสากลและต่างประเทศ ไว้ทั้งสิ้นจำนวน 20 ชุด โดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มตัวชี้วัด ได้แก่

1) ชุดตัวชี้วัดหรือดัชนีระดับนานาชาติ จำนวน 8 ชุดตัวชี้วัด ประกอบด้วย ดัชนีการพัฒนาคนเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, 2016) ดัชนีโลกมีสุข (Marks et al., 2006) ดัชนีชีวิตที่ดีกว่าของกลุ่มประเทศ OECD (OECD, 2011; United Nations General Assembly, 2015) ดัชนีรายงานความสุขโลก ดัชนีความก้าวหน้าทางสังคม และดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตของยุโรป (Diener, 1970; Osberg & Sharpe, 2003; Vemuri & Costanza, 2005; Juliet Michaelson, 2009; Durand, 2014)

2) ชุดตัวชี้วัดหรือดัชนีระดับชาติ ที่พัฒนาหรือริเริ่มโดยรัฐบาลของประเทศนั้นๆ จำนวน 7 ประเทศ/ชุดตัวชี้วัดประกอบด้วย ชุดตัวชี้วัดหรือดัชนีที่เกี่ยวข้องของประเทศออสเตรเลีย ภูฏาน สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น อิตาลี สาธารณรัฐจีนไต้หวัน และเยอรมนี (Alkire, 2007; Stiglitz, Sen and Fitoussi, 2009; Alkire & Foster, 2011; National Council of Economy and Labor (CNEL), 2011; Ura, Alkire, Zangmo and

Wangdi, 2012; National Statistics of Republic of China (Taiwan), 2013; Shiah, Chang, Chiang, & Tam, 2014)

3) ชุตตัวชีวิตหรือดัชนีระดับชาติ ที่พัฒนาหรือริเริ่มโดยสถาบันการศึกษา ภาคเอกชน องค์กรสาธารณกุศล รวมถึงองค์กรระหว่างประเทศ จำนวน 5 ชุตตัวชีวิต ประกอบด้วย ชุตตัวชีวิตความอยู่ดีมีสุขของออสเตรเลีย (Cummins et al., 2003; Shaw, 2015; Australian Centre on Quality of Life (ACQOL), 2017) ความอยู่ดีมีสุขประจำชาติแคนาดา (Osberg & Sharpe, 1998; McHardy & O'Sullivan, 2004) ความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มประเทศรายได้ต่ำถึงปานกลาง (Elliott et al., 2017) ดัชนีมนุษย์อีกแฟมสำหรับสกอตแลนด์ (Dunlop & Swales, 2012; Oxfam, 2013) และดัชนีความก้าวหน้าของคน (หมายเหตุ ปัจจุบันดัชนีความก้าวหน้าของคน ได้ถูกใช้ประเมินความก้าวหน้าของคน รวมถึงความอยู่ดีมีสุขในมิติต่างๆ ของประชากรในประเทศไทยทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด)

องค์ประกอบหรือมิติความอยู่ดีมีสุขที่มีการประเมินในแต่ละชุตตัวชีวิต ทั้งระดับนานาชาติและระดับชาติทั้ง 3 กลุ่ม สรุปและเปรียบเทียบได้ดังแสดงในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 ชุตตัวชีวิต หรือดัชนีรวม ที่มีการพัฒนาในระดับสากลและต่างประเทศ จำแนกตามองค์ประกอบหรือมิติ และวิธีการวัด

ชุตดัชนีที่สะท้อนความอยู่ดีมีสุข (well-being), และปีที่เริ่มมีการใช้	เศรษฐกิจและวัตถุปัจจัย	สุขภาพ (กายและจิต)	การศึกษา	สังคมวัฒนธรรมและศาสนา	การทำงาน	ความปลอดภัย	สิ่งแวดล้อม	การปกครอง การมีส่วนร่วมและสิทธิ	การใช้เวลา ความสมดุลในชีวิตการทำงาน และพักผ่อน	ความพึงพอใจในชีวิต
กลุ่ม 1 ดัชนีระดับนานาชาติ										
ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI, 2533)	O	O	O							
เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (MDGs, 2543)	O	O	O		O		O	O		
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs, 2558)	O	O	O		O		O	O		
ดัชนีโลกมีสุข (HPI, 2549)	O			O,S			O	O		S
ดัชนีชีวิตที่ดีกว่าของ OECD (2554)	O	O, S	O	O	O	O,S	O	O		S
รายงานความสุขโลก (WHR, 2555)	O	S		O,S				S		
ดัชนีความก้าวหน้าทางสังคม (SPI, 2557)		O	O	O,S		O,S	O	O,S		
ดัชนีชีวิตคุณภาพชีวิตของยุโรป (EU's QLI, 2558)	O,S	O, S		O,S	O,S	O,S	O,S	O		S
กลุ่ม 2 ดัชนีระดับชาติ (ที่พัฒนา/ริเริ่มโดยรัฐบาลของประเทศนั้นๆ)										
การวัดความก้าวหน้าของออสเตรเลีย (MAP, 2545)	O	O	O	O,S	O,S	O	O	O,S	O	
ความสุขมวลรวมประชาชาติ ภูฎาน (GNH, 2550)	O	O,S	O	O,S	O	O,S	O,S	O,S	O	S

ชุดดัชนีที่สะท้อนความอยู่ดีมี สุข (well-being), และปีที่ เริ่มมีการใช้	เศรษฐกิจ และวัตถุ ปัจจัย	สุขภาพ (กายและ จิต)	การศึกษา	สังคม วัฒนธรรม และ ศาสนา	การ ทำงาน	ความ ปลอดภัย	สิ่งแวดล้อม	การ ปกครอง การมีส่วนร่วม และ สิทธิ	การใช้เวลา ความสมดุลใน ชีวิตการทำงาน และพักผ่อน	ความพึง พอใจใน ชีวิต
ความอยู่ดีมีสุขประชาชนของ สหราชอาณาจักร (UK's National Well-being, 2553)	O,S	O,S	O	O,S	O,S	O,S	O	O,S	O	S
ความอยู่ดีมีสุขประชาชนของ ญี่ปุ่น (Japan's National Well-being, 2554)	O,S	O,S	O,S	O,S	O,S	O,S	O,S		O,S	S
คุณภาพชีวิตของญี่ปุ่น (JQOLs, 2555)	O,S	S		S	S	O,S		S	S	S
ตัวชี้วัด BSE ของอิตาลี (2556)	O,S	O	O	O,S	O,S	O	O	O,S	O	S
ความอยู่ดีมีสุขสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) (2556)	O,S	O,S	O	O,S	O,S	O,S	O	O,S	O,S	S
ตัวชี้วัดชีวิตที่ดีของเยอรมัน (Gut Leben in Deutschland, 2560)	O	O,S	O	O,S	O,S	O,S	O	O,S	O	
กลุ่ม 3 ดัชนีระดับชาติ (ที่พัฒนา/ริเริ่มโดยสถาบันการศึกษา ภาคเอกชน องค์กรสาธารณกุศล องค์กรนานาชาติ)										
ความอยู่ดีมีสุขของออสเตรเลีย (AUNWI, 2544)	S	S		S		S				S
ความอยู่ดีมีสุขประชาชาติ แคนาดา (CIW, 2554)	O	O,S	O	O,S	O	S		O,S	O,S	
ความอยู่ดีมีสุขของกลุ่ม ประเทศรายได้ต่ำถึงปานกลาง (GLOWING, 2558)										
ดัชนีมนุษย์ออกซ์แฟมสำหรับ สกอตแลนด์ (OHIS, 2555)										
ดัชนีความก้าวหน้าของคน HAI, ประเทศไทย 2546)	O	O,S	O	O	O		O	O		

หมายเหตุ 1) เกี่ยวกับวิธีการวัด O การวัดเชิงภาวะวิสัย S การวัดเชิงอัตวิสัย 2) ยังไม่มีรายละเอียดตัวชี้วัด สำหรับดัชนีความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มประเทศรายได้ต่ำถึงปานกลาง (GLOWING) และดัชนีมนุษย์ออกซ์แฟมสำหรับสกอตแลนด์ (OHIS) ที่มา: ปรับจาก อาร์ จำปาภาย, กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และ สุภาณี ปลื้มเจริญ (บรรณาธิการ). (2561), หน้า 12-14

ในภาพรวม การพัฒนาชุดตัวชี้วัดหรือดัชนีความอยู่ดีมีสุขมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง มีความครอบคลุมองค์ประกอบหรือมิติของความอยู่ดีมีสุขที่กว้างกว่าเพียงเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อมเท่านั้น โดยให้ความสำคัญกับมิติทางด้านการเมือง ความมั่นคง ความยั่งยืน และการได้รับโอกาสในการพัฒนาของประชากรภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น ชุดตัวชี้วัดหรือดัชนีระดับชาติซึ่งมีตัวชี้วัดและการให้น้ำหนักความสำคัญของแต่ละตัวชี้วัดที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ ถูกพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศนั้นๆ เพิ่มมากขึ้น

เมื่อพิจารณากลุ่มดัชนีความอยู่ดีมีสุขระดับนานาชาติ ในช่วงแรกดัชนีที่มีการพัฒนา ส่วนใหญ่ถูกใช้ภายใต้เป้าประสงค์เพื่อติดตาม ประเมินความสำเร็จ และเปรียบเทียบระดับการพัฒนาของประเทศต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเชิงภาวะวิสัยเป็นหลัก เช่น ดัชนีการพัฒนาคคน เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นชุดตัวชี้วัดประเมิน

ความสำเร็จในการพัฒนาของประเทศต่างๆ ตามเป้าหมายที่มีการกำหนดไว้ต่อเนื่องมาจากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ) โดยชุดตัวชี้วัดระดับนานาชาติที่เริ่มนำตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยเข้ามาร่วมพิจารณาในช่วงปี พ.ศ. 2549 ได้แก่ ดัชนีโลกมีสุข ตามด้วยชุดตัวชี้วัดหรือดัชนีชีวิตที่ดีกว่าของกลุ่มประเทศ OECD ดัชนีความสุขโลก ดัชนีความก้าวหน้าทางสังคม รวมถึงดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตของสหภาพยุโรป ตามลำดับ โดยชุดตัวชี้วัดเหล่านี้ให้ความสำคัญกับการประเมินระดับความพึงพอใจในชีวิตของประชาชน และการประเมินความอยู่ดีมีสุขเชิงอัตวิสัยเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะ ด้านสุขภาพ สังคม วัฒนธรรมและศาสนา ความปลอดภัย รวมถึงด้านการปกครองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง และสิทธิมนุษยชน

สำหรับชุดตัวชี้วัดกลุ่มที่ 2 ซึ่งเป็นดัชนีความอยู่ดีมีสุขระดับชาติ ที่พัฒนาหรือริเริ่มโดยรัฐบาลของประเทศนั้นๆ จากสรุปในตารางที่ 3.2 พบว่า องค์ประกอบหรือมิติความอยู่ดีมีสุข ที่มีการประเมินหรือชี้วัดในทุกชุดตัวชี้วัด ได้แก่ มิติหรือองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจและวัตถุปัจจัย ด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ด้านการศึกษา ด้านสังคม วัฒนธรรมและศาสนา ด้านการทำงาน ด้านการใช้เวลาและความสมดุลในชีวิตระหว่างการทำงานกับการพักผ่อน ด้านความปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการปกครอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองและสิทธิมนุษยชน ขณะที่มิติหรือองค์ประกอบด้านความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งเป็นเชิงอัตวิสัย มีการประเมินในชุดตัวชี้วัดของเพียงบางประเทศ ซึ่งได้แก่ ดัชนีความสุขมวลรวมประชาชาติ ความเป็นอยู่ดีมีสุขของสหราชอาณาจักร ดัชนีความอยู่ดีมีสุขประชาชาติของญี่ปุ่น (รวมถึงดัชนีคุณภาพชีวิตของญี่ปุ่น) ตัวชี้วัด BSE ของอิตาลี และตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขสาธารณรัฐจีนไต้หวัน

ในเกือบทุกมิติหรือองค์ประกอบของชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขระดับชาติที่พัฒนาหรือริเริ่มโดยรัฐบาลของประเทศนั้นๆ โดยส่วนใหญ่ จะให้น้ำหนักและความสำคัญกับตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยไม่แตกต่างจากตัวชี้วัดเชิงภววิสัย เช่น ในกรณีของชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขประชาชาติของญี่ปุ่น ที่จะเห็นได้ว่า ในทุกองค์ประกอบหรือมิติของความอยู่ดีมีสุข จะมีตัวชี้วัดทั้งในเชิงภววิสัยและเชิงอัตวิสัยร่วมกัน

องค์ประกอบหรือมิติความอยู่ดีมีสุขที่ชุดตัวชี้วัดของทุกประเทศให้ความสำคัญกับการวัดในเชิงอัตวิสัย ได้แก่ องค์ประกอบหรือมิติด้านความพึงพอใจในชีวิต ด้านสังคมวัฒนธรรมและศาสนา ด้านการทำงาน และด้านการปกครอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองและสิทธิมนุษยชน

ในการจัดทำชุดตัวชี้วัดหรือดัชนีความอยู่ดีมีสุขระดับชาติที่พัฒนาหรือริเริ่มโดยรัฐบาลของประเทศนั้นๆ ข้อมูลที่ใช้ส่วนใหญ่ จำนวนมากเป็นข้อมูลระดับบุคคลที่มาจากการสำรวจภายในประเทศ ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำและติดตามชุดตัวชี้วัด กับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสถิติภายในประเทศ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ ยกตัวอย่างเช่น ดัชนีความสุขมวลรวมประชาชาติ ความเป็นอยู่ดีมีสุขของสหราชอาณาจักร ซึ่งมีการทำการสำรวจครั้งแรกในปี พ.ศ. 2550 และครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2558 โดยมีตัวชี้วัดทั้งสิ้น 33 ตัวชี้วัดที่เป็นข้อมูลจากการสำรวจภายในประเทศระดับบุคคล ดัชนีความอยู่ดีมีสุขประชาชาติของสหราชอาณาจักร ที่ประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 4 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงภววิสัยจำนวนหนึ่ง โดยมีการใช้ข้อมูลการสำรวจระดับบุคคลมาประกอบการจัดทำดัชนีนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553

ดัชนีความอยู่ดีมีสุขประชาชาติของญี่ปุ่น (Matsushima & Matsunaga, 2015; Tsurumi, Imauji, & Managi, 2018) เป็นกรณีที่น่าสนใจ โดยเริ่มมีการจัดทำตั้งแต่ปีพ.ศ. 2554 ด้วยการสำรวจข้อมูลระดับบุคคล

ภายในประเทศ จากแบบสอบถามที่ร่างเริ่มต้นมีชุดตัวชี้วัดทั้งหมดมากถึง 132 ตัวชี้วัด ซึ่งประเมินความอยู่ดีมีสุขในด้านความรู้สึกมีความสุข ความสุขแบบพึงพาอาศัย ความพึงพอใจในชีวิต ความสมดุลทางจิตใจ ความพอใจในชีวิตในช่วงเวลาต่างๆ การวัดสถานการณ์ชีวิตเชิงอัตวิสัย สิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิต ความวิตกกังวล และความมั่นคงปลอดภัย การได้รับการสนับสนุนทางสังคม การประเมินสุขภาพตนเอง รวมถึงความถี่ในการติดต่อกับผู้คนเป็นต้น โดยชุดดัชนีความอยู่ดีมีสุขประชาชาติของญี่ปุ่น ได้มีการพิจารณาระดับความอยู่ดีมีสุขตามช่วงชีวิตที่ต่างกันของประชากรแต่ละกลุ่ม โดยเชื่อว่าด้วยช่วงชีวิตหรือวัยที่ต่างกัน ความคาดหวัง รวมถึงค่านิยมที่ประชาชนแต่ละกลุ่มมีในแต่ละช่วงชีวิตย่อมแตกต่างกัน นอกจากนี้ ยังให้ความสนใจกับกลุ่มประชากรเปราะบาง อีกทั้งในบางท้องถิ่นตัวชี้วัดระดับประเทศได้ถูกนำมาพัฒนาและปรับปรุงให้เป็นชุดตัวชี้วัดหรือดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่มีความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองที่รับผิดชอบในพื้นที่

ข้อดีที่สำคัญของตัวชี้วัดที่ประเมินจากข้อมูลหรือการสำรวจในระดับบุคคล คือ การที่ข้อมูลและตัวชี้วัดเหล่านั้น สามารถนำมาวิเคราะห์และจัดทำเป็นตัวชี้วัดเพื่อเปรียบเทียบในระดับที่สูงกว่าระดับบุคคลได้ เช่น ในระดับชุมชน ในระดับพื้นที่ ตำบล อำเภอ หรือจังหวัด รวมถึง ระดับประเทศ ในขณะที่ชุดตัวชี้วัดที่ใช้ข้อมูลระดับพื้นที่ หรือระดับประเทศ (เช่น ข้อมูลอัตราการรู้หนังสือของประชากร อัตราตายของทารก หรืออายุคาดเฉลี่ยของประชากร เป็นต้น) มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถชี้วัดความอยู่ดีมีสุขของประชากรในระดับบุคคล หรือ ทำการเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ย่อย เพื่อสะท้อนความแตกต่างหรือความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากร หรือระหว่างพื้นที่ได้

ที่ผ่านมา การศึกษาจำนวนหนึ่ง เช่น การพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขของประเทศสหรัฐอเมริกา (Summers et al., 2017; Witters, 2017) หรือการศึกษา Global Well-being Index โดย GALLUP-Healthways Well-being Index (2014) ได้พัฒนาชุดตัวชี้วัดเพื่อประเมินระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนทั้งในระดับภาพรวมประเทศ และเปรียบเทียบสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่หรือมลรัฐ ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพความแตกต่างและความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านการพัฒนาที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยข้อมูลตัวชี้วัดหลายด้านเป็นข้อมูลเชิงอัตวิสัย จากการประเมินความพึงพอใจหรือมุมมองความคิดเห็นของคนในแต่ละพื้นที่ โดยการศึกษา Global Well-being Index ใช้ตัวชี้วัดในการประเมินเพียง 10 ตัวชี้วัด จำแนกออกเป็น 5 องค์ประกอบหลักได้แก่ Purpose, Social, Financial, Community และ Physical โดยคำดัชนีดังกล่าวสามารถใช้เปรียบเทียบระดับความอยู่ดีมีสุข ทั้งภายในประเทศของแต่ละประเทศ (ระดับบุคคล ระดับชุมชน และสังคมหรือภูมิภาค) และเปรียบเทียบระหว่างประเทศได้เช่นกัน ซึ่งเป็นจุดแข็งของชุดตัวชี้วัดในลักษณะนี้ที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม ก็แลกมาด้วยจุดอ่อนที่ข้อคำถามหรือตัวชี้วัดที่ใช้ อาจไม่สะท้อนหรือเหมาะสมกับทุกบริบทกลุ่มประชากรในพื้นที่ รวมถึง บริบทของแต่ละประเทศได้มากเท่าที่ควร

นอกเหนือจากในประเทศสหรัฐอเมริกา ในท้องถิ่นของประเทศอื่น เช่น สหราชอาณาจักร ก็มีการประเมินความอยู่ดีมีสุขในระดับท้องถิ่นเช่นเดียวกัน จากงานศึกษาของ Summers, J. K. et al. (2017) ในการจัดทำตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขโดยมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ ประการแรกเพื่อเป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ และ ประการที่สองเพื่อเป็นการวัดผลบริการสาธารณะและการดำเนินนโยบายสาธารณะที่ได้ดำเนินการไปแล้ว โดยประเมินความอยู่ดีมีสุข

ทั้งเชิงทวิสัยและเชิงอัตวิสัย แต่เน้นการประเมินเชิงอัตวิสัยเป็นสำคัญ ซึ่งการประเมินในเชิงนี้จะเน้นที่ความรู้สึกของประชาชนโดยการสำรวจรายคน นอกจากนี้สำหรับรูปแบบการประเมินจะจำแนกการประเมินออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับ universal ระดับ domain และระดับ targeted ซึ่งในระดับ universal และ domain นั้นจะมีตัวชี้วัดที่ถูกออกแบบมาให้ตรงกับบริบทของรัฐบาลท้องถิ่น ส่วนระดับ targeted จะเน้นบริบทของประชาชนในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นและมีขอบเขตที่สามารถวัดตามแต่ละกลุ่มเป้าหมายที่มีความเฉพาะได้ ทั้งนี้การประเมินในเชิงนี้จะให้ผลลัพธ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนท้องถิ่นอย่างแท้จริงได้

นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาของ Brown, H., Abdallah, S. & Townsley, R. (2017) ที่ได้พยายามพัฒนาตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขจากชุดตัวชี้วัดเดิม “Happy City Index” ในสหราชอาณาจักรให้เป็นเครื่องมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถชี้วัดเพื่อสะท้อนความอยู่ดีมีสุขในระดับท้องถิ่นได้อย่างแม่นยำมากขึ้น โดยมีขั้นตอนก่อนการสร้างตัวชี้วัดอยู่ 2 ประการคือ หนึ่ง การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวชี้วัดและการประเมินความอยู่ดีมีสุข สอง การเข้าปรึกษาหารือกับองค์กรต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องตั้งแต่สภาท้องถิ่นตลอดไปจนถึงรัฐบาลกลาง องค์กรด้านสุขภาพ องค์กรด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งทั้ง 2 ขั้นตอนดังกล่าวเป็นการสร้างกรอบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขและกำหนดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในท้องถิ่นก่อนนำมาทำการวิเคราะห์ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ เช่น การเพิ่มตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยให้มากขึ้น การมุ่งเน้นที่ประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก ฯลฯ เป็นผลให้ได้เกณฑ์การคัดเลือกตัวชี้วัด 10 รายการ คือ Broad, Amenable to location, Understandable, Valid, Related to subjective wellbeing, Matter to people, Availability, Coverage, Assets vs. deficits และ Subjective vs. objective ภายใต้ตัวชี้วัดจำนวน 7 domains ประกอบด้วย Personal wellbeing, Economy, Education and childhood, Equity, Health, Place และ Social relationship ซึ่งในรายละเอียดแต่ละโดเมนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ให้เหมาะสมตามบริบทความอยู่ดีมีสุขของแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ตัวชี้วัดที่ได้จะมีประกอบด้วย 2 ชุด คือ 1) ชุดตัวชี้วัดที่ใช้งานได้จริง และ 2) ชุดตัวชี้วัดอุดมคติ เนื่องจากตัวชี้วัดที่ใช้งานได้จริงในปัจจุบันอาจไม่ใช้ตัวชี้วัดที่ดีที่สุดในการประเมินความอยู่ดีมีสุข ชุดตัวชี้วัดอุดมคติอาจจะอธิบายความอยู่ดีมีสุขได้อย่างแม่นยำกว่าแต่ยังไม่มีข้อมูลหรือสามารถเก็บข้อมูลได้จึงควรถูกพัฒนาให้เป็นชุดที่ใช้ได้จริงต่อไป

ข้อสังเกตที่สำคัญอีกเรื่องคือ การวัดหรือประเมินระดับความอยู่ดีมีสุขโดยชุดตัวชี้วัดหรือดัชนีที่มีการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการพัฒนาดัชนีองค์ประกอบ/ดัชนีรวม หรือ composite index มากกว่าในลักษณะ single index ด้วยตัวชี้วัดเพียงตัวใดตัวหนึ่ง โดยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบหรือมิติความอยู่ดีมีสุขที่พิจารณา รวมถึงปัจจัยกำหนดสำคัญในหลากหลายด้านร่วมด้วย ในการประเมินและพัฒนาดัชนีองค์ประกอบในลักษณะนี้ การกำหนดค่าถ่วงน้ำหนัก (weighting) ซึ่งสะท้อนความสำคัญของปัจจัยหรือองค์ประกอบความอยู่ดีมีสุขในแต่ละด้านย่อมจึงมีความสำคัญ โดยที่บริบทของแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกันย่อมมีผลต่อค่าถ่วงน้ำหนัก หรือลำดับความสำคัญในแต่ละองค์ประกอบหรือมิติที่แตกต่างกัน ซึ่งนับเป็นความท้าทาย โดยเฉพาะเมื่อต้องการเปรียบเทียบระดับความอยู่ดีมีสุขด้วยค่าดัชนีในลักษณะนี้ ทั้งการเปรียบเทียบภายในประเทศเดียวกัน ระหว่างพื้นที่ ระหว่างกลุ่มประชากรเฉพาะ (เช่น จำแนกกลุ่มประชากรตามช่วงวัย ตามรุ่นประชากร หรือระดับเศรษฐกิจ เป็นต้น) และการเปรียบเทียบระหว่างประเทศ

3.4 ชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย (รูปที่ 3.1) แนวคิดเรื่องความอยู่ดีมีสุขได้ถูกนำมาใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศที่ชัดเจน นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นต้นมา โดยเป็นแผนฯ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโดยมีคนหรือประชากรเป็นศูนย์กลาง ในช่วงเวลานั้น “ความอยู่ดีมีสุข” โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือสภาพัฒน์ฯ ได้ถูกกำหนดความหมายไว้ว่าหมายถึง “การมีสุขภาพอนามัยที่ดี ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ มีงานทำที่ทั่วถึง มีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีพ มีครอบครัวที่อบอุ่นมั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ” (สปรส. 2548 อ้างใน อารี จำปากลาง, กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และ สุภาณี ปลื้มเจริญ (บรรณาธิการ) (2561, น. 54)) โดยสภาพัฒน์ฯ ได้มีการพัฒนา “ดัชนีความอยู่ดีมีสุข” ของประเทศไทยขึ้นเพื่อใช้ในการประเมินและติดตามผลการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และ 9 ซึ่งประกอบด้วยชุดตัวชี้วัดหรือองค์ประกอบใน 7 ด้าน ได้แก่ สุขภาพอนามัย ความรู้ ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ สภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัว และการบริหารจัดการ โดยทั้ง 7 ด้านนี้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 18 องค์ประกอบ รวมทั้งสิ้น 25 ตัวชี้วัด

ในช่วงต่อมาของการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และ 11 แนวคิดความอยู่ดีมีสุขได้ถูกขยายความไปสู่การวัดในระดับสังคมและพัฒนาขึ้นเป็นแนวคิด “ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ซึ่งหมายถึง “ภาวะที่คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ทั้งจิต กาย ปัญญา ที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นองค์รวม และสัมพันธ์กันได้อย่างดี ดึงดูด นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ระหว่างคนกับคน และระหว่างคนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” (สศช., 2550 อ้างใน อารี จำปากลาง, กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และ สุภาณี ปลื้มเจริญ (บรรณาธิการ) (2561, น. 58)) โดยได้มีการพัฒนา “ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข” ซึ่งประกอบไปด้วยชุดตัวชี้วัดใน 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การมีสุขภาวะ เศรษฐกิจเป็นธรรมและเข้มแข็ง ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สภาพแวดล้อมดีมีระบบนิเวศที่สมดุล และสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล โดยมีองค์ประกอบย่อยรวมทั้งสิ้น 18 องค์ประกอบย่อย เมื่อเปรียบเทียบกับดัชนีความอยู่ดีมีสุข องค์ประกอบด้านความรู้ได้ถูกปรับออก โดยนำไปเป็นองค์ประกอบย่อยหนึ่งขององค์ประกอบด้านการมีสุขภาวะ (องค์ประกอบย่อย คิดเป็นทำเป็น) องค์ประกอบด้านชีวิตการทำงาน และด้านรายได้และการกระจายรายได้ ถูกปรับรวมเป็นองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจเป็นธรรมและเข้มแข็ง โดยได้มีการเพิ่มองค์ประกอบใหม่ในการพัฒนาดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งได้แก่ องค์ประกอบด้านชุมชนเข้มแข็ง

ในการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขและดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข จะสังเกตได้ว่าการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อยภายในของชุดตัวชี้วัด รวมถึงตัวชี้วัดแต่ละตัวที่จัดทำ ให้สอดคล้องกับแนวคิดและวิสัยทัศน์ของการพัฒนาประเทศในแต่ละช่วงเวลาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่แผนฯ ที่ 8-11 โดยข้อมูลตัวชี้วัดส่วนใหญ่ที่ใช้ เป็นข้อมูลระดับมหภาคของประเทศ หรือภูมิภาค และถูกพัฒนาขึ้นภายใต้มุมมองของผู้กำหนดนโยบายภาครัฐเป็นหลัก เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาของประเทศ ทำให้โดยส่วนใหญ่ ตัวชี้วัดที่ใช้จึงเป็นตัวชี้วัดที่ประเมินความอยู่ดีมีสุขในเชิงกายวิสัย โดยแทบไม่มีตัวชี้วัดในเชิงอัตวิสัย และข้อมูลตัวชี้วัดในระดับบุคคลเลย

ในปัจจุบัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 12 ซึ่งมีวิสัยทัศน์หลักว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ประเด็นเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขยังคงถูกให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง ภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ภาครัฐพยายามผลักดันให้ประเทศสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งเป็นเป้าหมายในระดับสากล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังส่งเสริมแนวทางการพัฒนาในรูปแบบที่มีได้มุ่งเน้นแค่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่มุ่งเน้นให้ทุกคนในสังคมได้รับประโยชน์จากการพัฒนาทางเศรษฐกิจนั้นๆ (inclusive growth) และมีระดับความอยู่ดีมีสุขที่เพิ่มมากขึ้น ตามคำกล่าวที่ว่า “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ผ่านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงส่งเสริมการวิจัย และวิทยาศาสตร์ เพื่อช่วยยกระดับศักยภาพของคนในสังคมในทุกมิติ รวมถึงการปรับโครงสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย

รูปที่ 3.1 ชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขระดับประเทศ ที่มีการพัฒนาใช้ในประเทศไทย

ที่มา: สรุปจากอารี จำปากล้า, กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และ สุภาณี ปลื้มเจริญ (บรรณาธิการ). (2561), หน้า 53-69

ในปี พ.ศ. 2546 สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติหรือ UNDP ได้พัฒนาชุดตัวชี้วัด “ดัชนีความก้าวหน้าของคน” หรือ Human Achievement index (HAI) ขึ้นเพื่อใช้ในการประเมินติดตามระดับความก้าวหน้าของการพัฒนาคน ทั้งในระดับประเทศ และระดับจังหวัดของประเทศไทย โดยได้มีการจัดทำ

อย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ 2550 2552 และ 2557 ตามลำดับ และในปี พ.ศ 2558 2560 และ 2562 ซึ่งเป็นปีที่
รับผิดชอบโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ที่รับโอนภารกิจมาจาก UNDP เพื่อใช้
เป็นตัวชี้วัดระดับชาติของประเทศ โดย HAI นับเป็นชุดตัวชี้วัดที่ถูกพัฒนาขึ้นภายใต้บริบทของประเทศไทยที่
ยึดแนวคิดการพัฒนาคนเป็นกรอบสำคัญ และอาจกล่าวได้ว่าเป็นชุดตัวชี้วัดที่สามารถใช้ประเมินระดับความอยู่
ดีมีสุขระดับชาติของไทยได้ (จัดอยู่ในกลุ่มชุดตัวชี้วัดระดับชาติ ที่พัฒนาหรือริเริ่มโดยองค์การระหว่างประเทศ)
และใช้ประเมินความก้าวหน้าของคนในแต่ละจังหวัดสามารถนำมาใช้เปรียบเทียบจัดอันดับ วิเคราะห์จุดเด่น
หรือจุดด้อยในการพัฒนาระดับจังหวัดได้

การพัฒนาดัชนีความก้าวหน้าของคนนั้น มีลักษณะเป็นดัชนีรวม (composite index) โดยเริ่มต้นจาก
องค์ประกอบ/มิติ ได้แก่ สุขภาพ การศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้ ชีวิตครอบครัวและชุมชน การมีส่วนร่วม ที่อยู่
อาศัยและสภาพแวดล้อม และการคมนาคมและการสื่อสาร

ในช่วงเวลากว่า 15 ปีที่ผ่านมา ได้มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบ/มิติ มิตีย่อย ตัวชี้วัด รวมถึงวิธีและ
ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณอย่างต่อเนื่อง (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก) เพื่อให้สะท้อนถึงสถานการณ์
ความก้าวหน้าของคนที่เป็นปัจจุบันมากขึ้น โดยดัชนีความก้าวหน้าของคนล่าสุดในปี 2562 นั้น ประกอบด้วย
8 องค์ประกอบ 18 มิตีย่อย (ดังตารางที่ 3.3) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นตัวชี้วัดในระดับจังหวัดจากข้อมูลการสำรวจ
ต่างๆ ของสำนักงานสถิติ เช่น การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม
ของครัวเรือน การสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน ร่วมกับ ข้อมูลสถิติ
รายงานจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน สำนักบริหารการทะเบียน กรมการ
พัฒนาชุมชน สำนักคณะกรรมการการเลือกตั้ง และข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านและชุมชน จากกรมการพัฒนา
ชุมชน

จากตารางที่ 3.3 จะเห็นได้ว่า ภายใต้มิติด้านสุขภาพนั้น คุณภาพชีวิตเป็นมิตีย่อยที่ได้รับความสำคัญ
และคงเหลืออยู่มิติเดียวเท่านั้น โดยครอบคลุมทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ในขณะที่มิตีย่อยบริการการศึกษา
ที่เกี่ยวข้องกับจำนวนนักเรียนนั้น ได้ถูกปรับออกไปภายใต้มิติด้านการศึกษา นอกจากนี้ มิตีย่อยคุณภาพที่อยู่
อาศัยและมิติสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานก็ได้ถูกปรับออกไปเช่นกัน ทั้งนี้ ประเด็นที่น่าสนใจคือ ภายใต้มิติ
รายได้ ได้เพิ่มความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้เข้ามาในมิตีย่อยของดัชนี สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของ
ปัญหาดังกล่าวในประเทศไทยอย่างชัดเจน

ตารางที่ 3.3 องค์ประกอบของดัชนีความก้าวหน้าของคน ปี 2546 – 2562

องค์ประกอบ/มิติ	มิตีย่อย	2546	2550	2552	2557	2558	2560	2562
สุขภาพ	ระยะเวลาของชีวิต	○						
	คุณภาพชีวิต	○	○	○	○	○	○	○
	การส่งเสริมสุขภาพ	○	○	○	○	○		
	บริการสุขภาพ	○	○	○	○	○		
การศึกษา	ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา	○	○	○	○	○	○	○
	การเข้าเรียน	○	○	○	○	○	○	○
	คุณภาพการศึกษา	○	○	○	○	○	○	○
	บริการการศึกษา	○	○	○				
ชีวิตการทำงาน	การมีงานทำและการทำงานระดับต่ำ	○						
	การมีงานทำ		○	○	○	○	○	○
	การคุ้มครองแรงงาน	○	○	○	○	○	○	○
รายได้	รายได้	○	○	○	○	○	○	○
	การเปลี่ยนแปลงของรายได้	○						
	ความยากจน	○	○	○	○	○	○	○
	หนี้สิน	○	○	○	○	○	○	○
	ความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้				○	○	○	○
ชีวิตครอบครัว และชุมชน	ชีวิตครอบครัว	○	○	○	○	○	○	○
	ความปลอดภัยในชุมชน	○	○	○	○	○	○	○
การมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	○	○	○	○	○	○	○
	การมีส่วนร่วมทางสังคม	○	○	○	○	○	○	○
ที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม	คุณภาพที่อยู่อาศัย	○						
	ความมั่นคงในที่อยู่อาศัย		○	○	○	○	○	○
	สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน	○	○	○	○	○		
	สภาพแวดล้อม		○	○	○	○	○	○
การคมนาคม และการสื่อสาร	การคมนาคม	○	○	○	○	○	○	○
	การสื่อสาร	○	○	○	○	○	○	○

แม้ HAI จะสามารถวัดระดับและเปรียบเทียบระดับความก้าวหน้าของคนระหว่างจังหวัดภายในประเทศได้ แต่ยังคงไม่สามารถวัดหรือประเมินในระดับบุคคล ชุมชนหรือสังคมที่ต่ำกว่าระดับจังหวัดได้ นอกจากนี้ จากตารางที่ 3.3 จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบทั้ง 8 ด้านของ HAI ยังไม่ครอบคลุมความอยู่ดีมีสุขในบางมิติที่มีการวัดและประเมินโดยชุดตัวชี้วัดหรือดัชนีความอยู่ดีมีสุขในประเทศอื่นๆ เช่น องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในชีวิต ด้านการใช้เวลาและความสมดุลในชีวิตระหว่างการทำงานกับการพักผ่อน รวมถึงด้านความปลอดภัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นองค์ประกอบหรือมิติที่มีการวัดด้วยตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยมากกว่าตัวชี้วัดเชิงภว

วิสัย ใน 8 องค์ประกอบตัวชี้วัดภายใต้ดัชนี HAI เกือบทั้งหมดเป็นการวัดหรือประเมินเชิงกววิสัย ยกเว้นเพียงด้านเดียว เกี่ยวกับสุขภาพจิต ที่มีตัวชี้วัดที่ประเมินในเชิงอัตวิสัย

นอกจากชุดตัวชี้วัดหรือดัชนีระดับชาติที่มีการพัฒนาและใช้ประเมินระดับความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ซึ่งได้แก่ ดัชนีความอยู่ดีมีสุข ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข และดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI) แล้ว ที่ผ่านมา การศึกษาจำนวนหนึ่ง ได้พัฒนาชุดตัวชี้วัดหรือดัชนีความอยู่ดีมีสุขในบริบทของประเทศไทยอยู่พอสมควร ซึ่งพอจะยกตัวอย่าง สรุปจำแนกองค์ประกอบและมิติที่มีการชี้วัดได้ดังแสดงในรูป 3 ข้อสังเกตที่พบ คือ การศึกษากลุ่มนี้ในช่วงหลัง เช่น สมศักดิ์ คูหาสวรรค์เวช (2558) และรัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ และอัครพงศ์ อันทอง (2559) มีลักษณะเป็นการศึกษาเพื่อประเมินความอยู่ดีมีสุขของประชากรในภูมิภาค หรือพื้นที่เฉพาะ โดยใช้ตัวชี้วัดทั้งในเชิงกววิสัยและเชิงอัตวิสัยเพื่อประเมินระดับความอยู่ดีมีสุขของคนในพื้นที่

ดัชนีความอยู่ดีมีสุขมวลรวม ของคนไทย (สาสินี เทพสุวรรณ์, 2550)	ความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ในภาคกลางตอนบน (สมศักดิ์ คูหาสวรรค์เวช, 2558)	ดัชนีและตัวชี้วัดสุขภาวะ ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ และ อัครพงศ์ อันทอง, 2559)
1. เศรษฐกิจ 2. สภาพแวดล้อมในสังคม 3. ครอบครัว 4. สุขภาพอนามัย 5. วัฒนธรรมและความเชื่อ 6. การศึกษา	1. ประชากรและชีวิตครอบครัว 2. ความรู้ และการศึกษา 3. ชีวิตการทำงาน 4. รายได้และการกระจายรายได้ 5. สุขภาพและอนามัย 6. สภาพแวดล้อม 7. สภาพความเป็นอยู่ในชุมชน 8. การบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ 9. วัฒนธรรมและความเชื่อ 10. ปัจจัยภายในจิตใจ 11. ความสุข	1. สุขอนามัย 2. ความปลอดภัยและป้องกันภัยพิบัติ 3. สวัสดิการชุมชน 4. เกษตรยั่งยืน 5. การศึกษาและเรียนรู้ 6. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

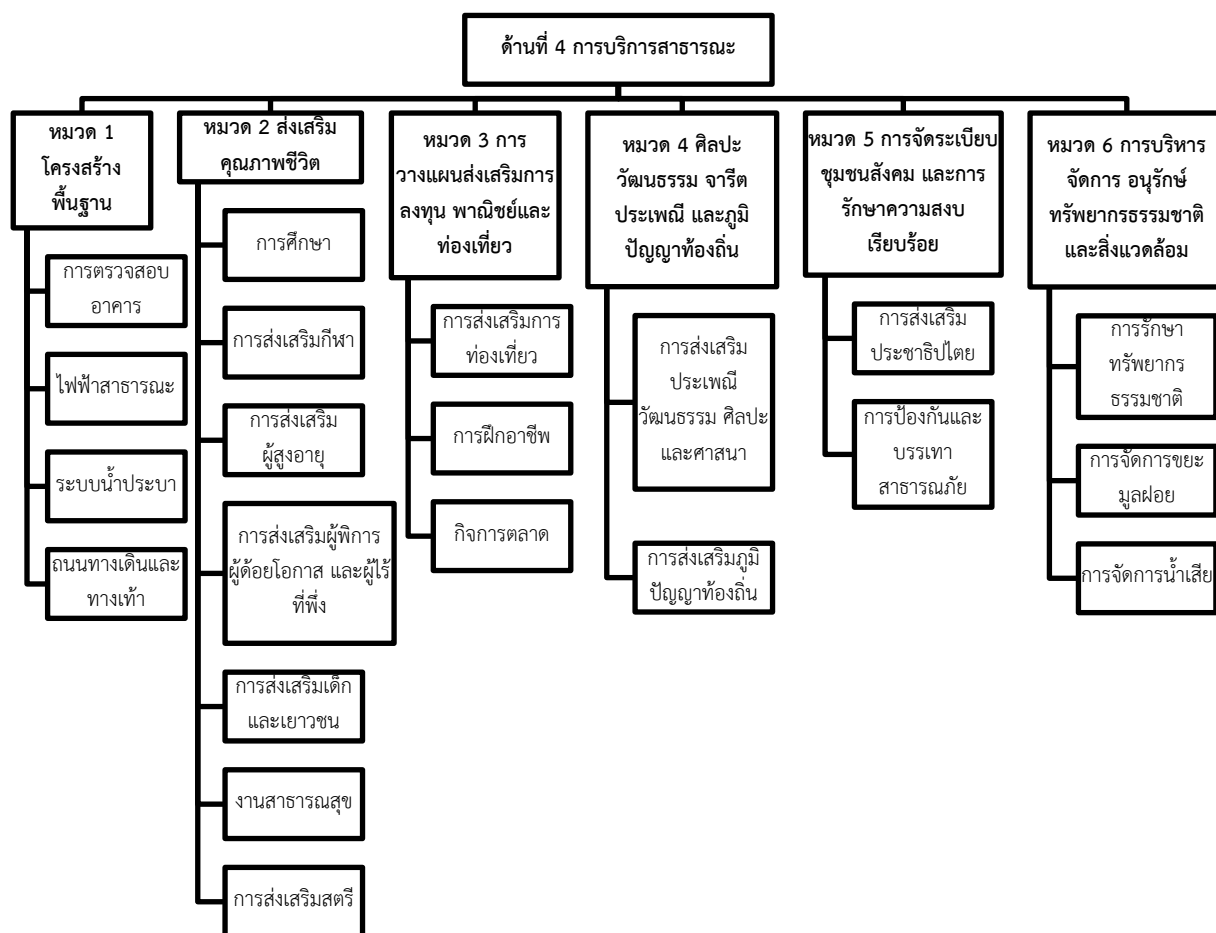
รูปที่ 3.2 ชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขจากการศึกษาที่ผ่านมาในประเทศไทย

ที่มา: สรุปจาก สาสินี เทพสุวรรณ์ (2550); สมศักดิ์ คูหาสวรรค์เวช (2558) และ รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ และอัครพงศ์ อันทอง (2559)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2562, ก) ได้มีการพัฒนาชุดตัวชี้วัด การประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ Local Performance Assessment (LPA) ขึ้น ซึ่งประกอบด้วยชุดตัวชี้วัดประเมินผลการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี ใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา ด้านการบริหารงาน

การเงินและการคลัง ด้านการบริการสาธารณะ และด้านธรรมาภิบาล วัตถุประสงค์ของแบบประเมินดังกล่าว แม้โดยชุดตัวชี้วัดส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินงาน การตัดสินใจ การกำหนดแนวทาง รวมถึง ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ ตัวชี้วัดจำนวนหนึ่งโดยเฉพาะภายใต้หัวข้อการประเมินด้านที่ 4 หรือ “ด้านการบริการสาธารณะ” (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562, ข) พบว่าค่อนข้างมีความเกี่ยวข้องกับการประเมินความอยู่ดีมีสุขของ ประชาชนในพื้นที่ โดยข้อมูลจากตัวชี้วัดดังกล่าว ถูกกำหนดขึ้นมาภายใต้แนวคิดในการนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน ของอปท. บูรณาการกับผลการประเมินเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืนตามกรอบแนวคิดเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน “เมืองอยู่ดี คนมีสุข สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เทศบาลแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี” โดยมีระดับผลการ ประเมินเป็นค่าคะแนนในช่วง 0-100 คะแนน

สำหรับชุดตัวชี้วัดด้านที่ 4 การบริการสาธารณะ ประกอบด้วยชุดตัวชี้วัดย่อยใน 6 หมวด (ดังแสดงใน รูปที่ 3.3) โดยหมวดที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขมากที่สุด ได้แก่ “หมวดที่ 2 การส่งเสริมคุณภาพชีวิต” ซึ่งใน หมวดนี้มีตัวชี้วัดในประเด็นต่างๆ 7 ประเด็น ได้แก่ การศึกษา การส่งเสริมกีฬา การส่งเสริมผู้สูงอายุ การ ส่งเสริมผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้ไร้ที่พึ่ง การส่งเสริมเด็กและเยาวชน งานสาธารณสุข และการส่งเสริมสตรี ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนชุดตัวชี้วัดตาม LPA พบว่า ตัวชี้วัดส่วนใหญ่ที่ใช้ เป็นการวัดในระดับ ผลผลิต (output) ของการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ โดยส่วนใหญ่เป็นการวัด จำนวนครั้ง จำนวนกิจกรรมที่จัด การมีหรือไม่มีการดำเนินงาน ร้อยละของประชากรหรือครัวเรือนที่มีหรือไม่มี เข้าถึงหรือเข้าไม่ถึงสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ประปา ไฟฟ้า หรือร้อยละของถนนที่มีหรือไม่มีไฟฟ้าติดตั้ง เป็น ต้น ในขณะที่การประเมินหรือวัดระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ควรที่จะเป็นผลการดำเนินงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับที่เป็นผลกระทบ (impact) หรือผลลัพธ์ (outcomes) มากกว่า ซึ่งชุดตัวชี้วัด ภายใต้แบบประเมิน LPA ยังไม่ได้ประเมินหรือลงลึกถึงการวัดในระดับนั้น

รูปที่ 3.3 องค์ประกอบของชุดตัวชี้วัด ตามแบบการประเมินประสิทธิภาพ

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (LPA) ด้านที่ 4 การบริการสาธารณะ

ที่มา: สรุปจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2562, ข)

นอกจากนี้ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังได้พัฒนาตัวชี้วัดเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน เพื่อใช้ในการประเมินกระบวนการพัฒนาเมืองของเทศบาล และใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบาย บริหารจัดการ และดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป โดยการประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนของเทศบาลนั้น จะประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 34 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) เมืองอยู่ดี 7 ตัวชี้วัด 2) คนมีสุข 9 ตัวชี้วัด 3) สิ่งแวดล้อมยั่งยืน 7 ตัวชี้วัด และ 4) เทศบาลแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี 11 ตัวชี้วัด มีรายละเอียดดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 3.4 องค์ประกอบของชุดตัวชี้วัดเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

องค์ประกอบ/ประเด็น	ตัวชี้วัด
เมืองอยู่ดี - เมืองมีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสม - เมืองมีโครงสร้างพื้นฐานที่ได้มาตรฐานสำหรับคนทุกกลุ่ม - เมืองมีความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ - เมืองมีความปลอดภัย	- การกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นไปตามบริบทของเมือง - การพัฒนาเมืองและชุมชนให้เป็นไปตามผังเมือง - การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับผู้ใช้งาน - การยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้มีรายได้น้อยและผู้ด้อยโอกาส - การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการชีวิตประจำวัน - การจัดการภัยพิบัติและสาธารณภัย - การป้องกันและดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
คนมีสุข - คนมีสุขภาพดี - คนทุกวัยได้รับการศึกษาอย่างหลากหลายและเท่าเทียม - คนทุกกลุ่มได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม - ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข - ครอบครัวมีความอบอุ่นและชุมชนมีความเอื้ออาทร - ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม - เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสได้รับการพิทักษ์สิทธิ์ - ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการสืบสานให้ดำรงไว้	- การเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของคนในเมือง - การคุ้มครองสุขภาพอนามัย - การส่งเสริมการศึกษาอย่างหลากหลายและเท่าเทียม - การจัดสวัสดิการที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน - การป้องกันและแก้ไขปัญหาสุรา บุหรี่ ยาเสพติดและอบายมุข - การส่งเสริมความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ความสามัคคีและเอื้ออาทรระหว่างคนในชุมชน - การส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม - การพิทักษ์สิทธิ์ของเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส - การอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่น
สิ่งแวดล้อมยั่งยืน - ทรัพยากรธรรมชาติในเมืองได้รับการดูแลรักษาให้คงไว้ซึ่งระบบนิเวศที่ดี - ของเสียหรือมลพิษถูกจัดการอย่างถูกต้องและเหมาะสม - พื้นที่สีเขียวและภูมิทัศน์เมืองได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม - ประชาชนมีวิถีชีวิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	- การดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงไว้ซึ่งระบบนิเวศที่ดี - การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจรและเหมาะสม - การจัดการน้ำเสียและมลพิษทางอากาศอย่างเหมาะสม - การอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต - การปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสอดคล้องกับสภาพเมือง - การส่งเสริมการผลิต การบริการ และการบริโภค ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

องค์กรประกอบ/ประเด็น	ตัวชี้วัด
	23. การส่งเสริมการใช้พลังงานและน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ
เทศบาลแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี • การมีวิสัยทัศน์และแผนงานที่ชัดเจน • บุคลากรมีความรอบรู้และเชี่ยวชาญ • องค์กรความรู้และระบบการ ทำงานได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง • การบริหารจัดการที่ดี	24. การกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ พร้อมแปลงไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม 25. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบ 26. การสร้างองค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 27. การสนับสนุนให้เกิดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตที่ดี 28. การส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม ในการบริหารและการทำงาน ตามมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 29. การมีกระบวนการตอบสนองต่อการให้บริการ ขอบรับบริการ และจัดการข้อร้องเรียนของประชาชนอย่างครบถ้วนและเป็นระบบ 30. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของเทศบาล 31. ความร่วมมือในการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่น 32. การจัดเก็บรายได้ให้ได้ตามเป้าหมาย การลดรายจ่าย หรือความพยายามในการหารายได้อื่น 33. ความพยายามในการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามที่คาดการณ์ และมีเหตุผลอันควรในการโอนงบประมาณ 34. นวัตกรรมการพัฒนาเมือง
• นวัตกรรมการพัฒนาเมือง	

ที่มา: สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2563)

แม้ว่าตัวชี้วัดเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนเป็นแนวคิดการพัฒนาเมืองที่มีความครอบคลุมในหลากหลายมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แต่ได้พัฒนาในรูปแบบของค่าดัชนี รวมถึงการเข้ารับการประเมินก็จะ เป็นไปตามความสมัครใจของแต่ละเทศบาล โดยมีคณะอนุกรรมการประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมระดับพื้นที่และ ระดับประเทศ เป็นผู้ให้คะแนนผลงาน การเปรียบเทียบระดับการพัฒนาระหว่างพื้นที่ ณ ช่วงเวลาที่แตกต่างกัน จึงไม่สามารถทำได้อย่างสมบูรณ์เท่าใดนัก นอกจากนี้ ผลการประเมินมุ่งเน้นการพิจารณากระบวนการ ดำเนินงาน ผลผลิต และผลลัพธ์ของเทศบาล รวมถึงผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น Local Performance Assessment: LPA) ซึ่งล้วนแต่เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการทำงานจากมุมมองของผู้กำหนดนโยบายเป็นสำคัญ ยังขาดข้อมูลที่จะเป็นเสียงสะท้อนจากประชาชนในพื้นที่ ที่ จะช่วยเติมเต็มให้การประเมินคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นไปอย่างรอบด้านมากขึ้น

ในระดับชุมชน/หมู่บ้าน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยได้มีการพัฒนาจัดเก็บชุดข้อมูล “ความจำเป็นพื้นฐาน หรือ จปฐ.” โดยผู้นำชุมชน หัวหน้าคุ้ม หรืออาสาสมัคร ภายใต้การสนับสนุนจาก

คณะทำงานบริหารจัดการเก็บข้อมูลระดับตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยเป็นชุดข้อมูลที่แสดงลักษณะของสังคมไทยที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของตัวชี้วัดว่า คนไทยในหมู่บ้านหรือชุมชนอย่างน้อยควรมีคุณภาพชีวิตในเรื่องอะไรบ้าง และมีระดับความเป็นอยู่ในแต่ละเรื่องไม่ต่ำกว่าระดับใด ซึ่งเป็นข้อมูลที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบทจะนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้านหรือชุมชน รวมถึงในการติดตามผลการพัฒนา และเป็นข้อมูลที่คาดหวังว่าจะช่วยเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว และสังคม

ในปี 2565 การจัดเก็บข้อมูลจปฐ. ครอบคลุมข้อคำถามใน 5 หมวด ประกอบด้วย หมวดที่ 1 สุขภาพดี จำนวน 7 ตัวชี้วัด หมวดที่ 2 สภาพแวดล้อม จำนวน 7 ตัวชี้วัด หมวดที่ 3 การศึกษา จำนวน 5 ตัวชี้วัด หมวดที่ 4 การมีงานทำและรายได้ จำนวน 4 ตัวชี้วัด และหมวดที่ 5 ค่านิยม จำนวน 8 ตัวชี้วัด รวมทั้งสิ้น 31 ตัวชี้วัด (ในที่นี้ ไม่รวมข้อคำถามเกี่ยวกับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ที่มีการจัดเก็บเป็นข้อมูลเพิ่มเติมในปี 2565)

แม้จปฐ. จะเป็นชุดข้อมูลกลางของประเทศที่สามารถใช้ประเมินคุณภาพชีวิตของคนไทยในระดับครัวเรือนได้ แต่วัตถุประสงค์และจุดเน้นของการจัดเก็บข้อมูลมุ่งเน้นคุณภาพชีวิตในระดับขั้นต่ำ หรืออย่างน้อยที่ผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาชนบทและคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนและครัวเรือนที่มีระดับคุณภาพชีวิตต่ำกว่าที่ควรจะเป็นหรือประสบปัญหาความยากจน ซึ่งก็ทำให้เป็นข้อจำกัดหนึ่งของการใช้ชุดข้อมูลดังกล่าวเพื่อติดตามสถานการณ์หรือใช้เป็นตัวชี้วัดระดับความอยู่ดีมีสุขภาพรวมของประชาชนในระดับที่สูงกว่าความจำเป็นพื้นฐาน

ตารางที่ 3.5 สรุปตัวชี้วัดภายใต้ 5 หมวดชุดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

หมวดที่ 1 สุขภาพดี	1. เด็กแรกเกิดมีน้ำหนัก 2,500 กรัม ขึ้นไป 2. เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างเดียวน้อยกว่า 6 เดือนแรกติดต่อกัน 3. เด็กแรกเกิดถึง 12 ปี ได้รับวัคซีนป้องกันโรคครบตามตารางสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค 4. ครัวเรือนกินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน 5. ครัวเรือนมีการใช้ยาเพื่อบำบัด บรรเทาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นอย่างเหมาะสม 6. คนอายุ 35 ปีขึ้นไป ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี 7. คนอายุ 6 ปีขึ้นไป ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วันๆ ละ 30 นาที
หมวดที่ 2 สภาพแวดล้อม	8. ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และบ้านมีสภาพคงทนถาวร 9. ครัวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่ม และบริโภคเพียงพอตลอดปีอย่างน้อยคนละ 5 ลิตร ต่อวัน 10. ครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี อย่างน้อย คนละ 45 ลิตรต่อวัน 11. ครัวเรือนมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และถูกสุขลักษณะ 12. ครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ 13. ครัวเรือนมีการป้องกันอุบัติเหตุและภัยธรรมชาติอย่างถูกวิธี ป้องกันและบรรเทา 14. ครัวเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

หมวดที่ 3 การศึกษา	15. เด็กอายุ 3 – 5 ปี ได้รับการบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน 16. เด็กอายุ 6 – 14 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี 17. เด็กจบชั้น ม.3 ได้เรียนต่อชั้น ม.4 หรือเทียบเท่า 18. คนในครัวเรือนที่จบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ที่ไม่ได้เรียนต่อและยังไม่มีงานทำได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพ 19. คนอายุ 15 – 59 ปี อ่าน เขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้
หมวดที่ 4 การมีงาน ทำและรายได้	20. คนอายุ 15 – 59 ปี มีอาชีพ และรายได้ 21. คนอายุ 60 ปีขึ้นไป มีอาชีพ และรายได้ 22. รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนต่อปี (40,000 บาท) 23. ครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน
หมวดที่ 5 ค่านิยม	24. คนในครัวเรือนไม่ดื่มสุรา 25. คนในครัวเรือนไม่สูบบุหรี่ 26. คนอายุ 6 ปีขึ้นไป ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 27. ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน 28. ผู้พิการได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน 29. ผู้ป่วยเรื้อรัง ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน 30. ครัวเรือนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของชุมชน หรือท้องถิ่น 31. ครอบครัวมีความอบอุ่น

“กชช.2ค” เป็นอีกชุดข้อมูลที่มีความสำคัญควบคู่กับชุดข้อมูลจปฐ. โดยเป็นข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านในเขตชนบทที่มีการจัดเก็บเป็นประจำทุก 2 ปี แสดงข้อมูลสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การศึกษา สุขภาพและอนามัย การทำงาน รวมถึงการมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการจัดระดับการพัฒนาของหมู่บ้านได้ โดยจำแนกเป็น เร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 หรือระดับล่าง หลัง เร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 หรือระดับปานกลาง และเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 หรือระดับก้าวหน้า ข้อมูล กชช.2ค จัดเก็บจากฐานข้อมูลที่มีอยู่แล้วของหน่วยงานที่รับผิดชอบและจากการสัมภาษณ์จากกรรมการหมู่บ้านผู้นำชุมชนและผู้รู้ของแต่ละหมู่บ้าน ครอบคลุมพื้นที่หมู่บ้านทั้งหมดที่อยู่ในเขตชนบท หรือนอกเขตเทศบาล รวมถึงหมู่บ้านที่มีพื้นที่อยู่ทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาล

แบบสอบถามข้อมูลกชช.2ค ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน ใน 7 ส่วนที่สำคัญ ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 โครงสร้างพื้นฐาน ส่วนที่ 2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ส่วนที่ 3 สุขภาพและอนามัย ส่วนที่ 4 ความรู้และการศึกษา ส่วนที่ 5 การมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของชุมชน ส่วนที่ 6 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 7 ความเสี่ยงของชุมชนและภัยพิบัติ

ในช่วงปี 2561 สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือ สสส. ร่วมกับมูลนิธิสถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้มีการศึกษาและพัฒนาจัดทำ “ดัชนีความอยู่ดีมีสุขในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” เพื่อใช้เป็นเครื่องมือตัวชี้วัดประเมินและเปรียบเทียบสมรรถนะความอยู่ดีมีสุขในระดับอปท. โดยเน้นพัฒนาชุดตัวชี้วัดดังกล่าวจากฐานข้อมูลที่มีการ

เก็บรวบรวมอยู่แล้ว ที่สามารถนำไปใช้พิจารณาในการกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และความอยู่ดีมีสุขของประชาชนภายในชุมชนนั้นๆ ดัชนีความอยู่ดีมีสุขในระดับอปท. นี้ ประเมินความอยู่ดีมีสุขใน 8 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) ด้านสุขภาพ (1 ดัชนีย่อย ได้แก่สุขภาพอนามัย) รวม 8 ตัวชี้วัด
- 2) ด้านความปลอดภัยและป้องกันภัยพิบัติ (2 ดัชนีย่อย ได้แก่ ความปลอดภัย และการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ) รวม 8 ตัวชี้วัด
- 3) ด้านสวัสดิการชุมชน (1 ดัชนีย่อย ได้แก่ สวัสดิการชุมชน) รวม 6 ตัวชี้วัด
- 4) ด้านเกษตรยั่งยืน (1 ดัชนีย่อย ได้แก่ การสนับสนุนและส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์) รวม 5 ตัวชี้วัด
- 5) ด้านการศึกษาและเรียนรู้ (1 ดัชนีย่อย ได้แก่ การศึกษาเรียนรู้ภายในชุมชน) รวม 5 ตัวชี้วัด
- 6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2 ดัชนีย่อย ได้แก่ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน) รวม 13 ตัวชี้วัด
- 7) ด้านการมีส่วนร่วม (1 ดัชนีย่อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชน) รวม 6 ตัวชี้วัด
- 8) ด้านเศรษฐกิจชุมชน (1 ดัชนีย่อย ได้แก่ เศรษฐกิจชุมชน) รวม 5 ตัวชี้วัด

รวมทั้งหมด 8 ด้าน ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 56 ตัวชี้วัด โดยค่าคะแนนสามารถแสดงเป็นค่าคะแนนดัชนีความอยู่ดีมีสุขรายด้าน 8 ด้าน และค่าคะแนนดัชนีรวม (composite index) ความอยู่ดีมีสุขในระดับ อปท. ภาพรวมได้ การสำรวจและบันทึกข้อมูลสำหรับดัชนีชุดดังกล่าวนี้ จะดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะมีการประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในท้องถิ่นเพื่อขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่จัดเก็บและสำรวจใช้ในการคำนวณค่าดัชนีความอยู่ดีมีสุขชุดนี้ทั้งหมดเป็นข้อมูลที่มีหน่วยการวิเคราะห์ (unit of analysis) เป็นในระดับชุมชน หรือการดำเนินงานของ อปท. ไม่ครอบคลุมข้อมูลระดับปัจเจกบุคคล หรือ ระดับครอบครัวของประชาชนในชุมชน

3.5 ช่องว่างของชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่มีการใช้ในประเทศไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขในระดับสากลและต่างประเทศ รวมถึงที่มีการพัฒนาขึ้นและใช้ในประเทศไทยที่ผ่านมา ช่องว่างของชุดตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่สำคัญ สามารถสรุปได้ ออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่

- 1) **พัฒนาขึ้นจากมุมมองของผู้กำหนดนโยบาย** มากกว่าจากมุมมองของภาคประชาชนหรือชุมชน - การพัฒนาชุดตัวชี้วัดหรือดัชนีความอยู่ดีมีสุข ดัชนีความอยู่ดีมีสุข ดัชนีความก้าวหน้าของคน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดระดับชาติ รวมถึงตัวชี้วัดการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (LPA) หรือตัวชี้วัดเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนภายในประเทศ หรือในพื้นที่การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวชี้วัดส่วนใหญ่ที่ใช้ จึงถูกพัฒนาขึ้นจากมุมมองของผู้กำหนดนโยบายและกรอบแนวคิดการพัฒนาของภาครัฐเป็นหลัก ซึ่งอาจไม่ได้

สะท้อนภาพ มุมมอง ความต้องการรวมถึงปัจจัยกำหนดความอยู่ดีมีสุขในมุมมองของประชาชนหรือชุมชนได้ตรงประเด็นหรือดีเท่าที่ควร

2) **พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประเมินคุณภาพชีวิตหรือความอยู่ดีมีสุขระดับมหภาค** มากกว่าคุณภาพชีวิตหรือความอยู่ดีมีสุขระดับบุคคล หรือระดับชุมชน - ชุดตัวชี้วัดและดัชนีที่มีการใช้ผ่านมา เป็นตัวชี้วัดที่ใช้ข้อมูลระดับประเทศ ระดับภูมิภาค หรือแยกย่อยมากที่สุดคือ ระดับจังหวัด (เช่น ในกรณีของดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI)) แต่ยังคงไม่สามารถใช้ประเมิน ชีววัด หรือเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขในระดับบุคคล กลุ่มประชากรหรือชุมชนได้

3) **ตั้งอยู่บนฐานคิดความอยู่ดีมีสุขเชิงภววิสัย (objective) เป็นหลัก** มากกว่าความอยู่ดีมีสุขเชิงอัตวิสัย (subjective) – การประเมินความอยู่ดีมีสุขเชิงภววิสัยและอัตวิสัย ต่างมีข้อดีและจุดอ่อนที่ต่างกัน บุคคลที่มีระดับรายได้ ระดับการศึกษา มีสุขภาพที่แข็งแรงเหมือนกัน ซึ่งเป็นความอยู่ดีมีสุขเชิงภววิสัย อาจมีระดับความพึงพอใจในชีวิตในมิติต่างๆ หรือสถานะสุขภาพจิต ระดับความเครียด และตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขเชิงอัตวิสัยในด้านอื่นๆ ที่แตกต่างกัน หากพิจารณาความอยู่ดีมีสุขโดยใช้ประชาชนหรือคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การประเมินและวัดระดับความอยู่ดีมีสุขเชิงอัตวิสัย ย่อมมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการประเมินในเชิงภววิสัยเพียงอย่างเดียว (GALLUP-Healthways Well-being Index, 2014)

4) **เป็นชุดตัวชี้วัดหรือดัชนี ที่เป็น “ค่ากลาง” เพื่อใช้กับประชากรทุกกลุ่ม** ซึ่งตัวชี้วัดบางเรื่องหรือบางประเด็นอาจไม่สอดคล้อง หรือไม่เหมาะสมกับบริบทความต้องการ ความคาดหวัง และปัจจัยกำหนดความอยู่ดีมีสุขของประชากรแต่ละกลุ่มย่อยหรือกลุ่มเฉพาะ ที่จำแนกตามลักษณะต่างๆ เช่น ตามเขตที่อยู่อาศัย เศรษฐฐานะ ช่วงอายุหรือช่วงวัย รวมถึงรุ่นประชากร (generation) ได้ทุกกลุ่ม เช่นเดียวกัน ในขั้นตอนการคำนวณค่าดัชนีในลักษณะดัชนีองค์ประกอบ/ดัชนีรวม (composite index) ที่มีการให้ค่าถ่วงน้ำหนัก (weight) ซึ่งสะท้อนความสำคัญของตัวชี้วัดแต่ละด้านที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาพรวม ก็อาจไม่สะท้อนการให้ความสำคัญในแต่ละด้านที่อาจมีความแตกต่างกันของประชากรกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มได้

การศึกษาของ Lin Yang (2018) ซึ่งประเมินระดับความอยู่ดีมีสุขโดยใช้ค่าคะแนนความพึงพอใจในชีวิตระดับบุคคลจากการสำรวจในสหราชอาณาจักรเป็นตัวชี้วัดรวม โดยนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในมิติต่างๆ ร่วมกับ ตัวแปรที่จำแนกกลุ่มประชากรตามปัจจัยทางประชากรและสังคม เช่น เขตที่อยู่อาศัย รุ่นประชากร (generation) ชนชั้นทางสังคมและเศรษฐกิจ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ที่ปัจจัยกำหนดแต่ละมิติ ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อระดับความพึงพอใจในชีวิตที่เป็นตัวชี้วัดรวมของการอยู่ดีมีสุข มีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มประชากร ระหว่างกลุ่มประชากรในเขตเมืองและชนบท ระหว่างกลุ่มประชากรต่างรุ่นหรือต่างช่วงวัย ระหว่างกลุ่มประชากรในชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต่างกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยกำหนดความอยู่ดีมีสุขในแต่ละมิติ มีความสำคัญและถูกให้คุณค่าต่อภาพรวมการอยู่ดีมีสุขของประชากรแต่ละกลุ่มที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น การใช้ค่าถ่วงน้ำหนัก (weight) หรือข้อคำถามตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่เป็นค่ากลางสำหรับทุกกลุ่มประชากร จึงอาจไม่สามารถสะท้อนปัจจัยกำหนดระดับความอยู่ดีมีสุขของประชากรในแต่ละกลุ่มย่อยได้อย่างเหมาะสม

5) เป็นการประเมินสถานะ (status) ของความอยู่ดีมีสุขในแต่ละช่วงเวลา โดย**ไม่ได้้นำระดับการพัฒนาหรือการปรับปรุง (progress หรือ improvement) ของความอยู่ดีมีสุข ในช่วงที่ผ่านมามาร่วมพิจารณา** – การศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขของมนุษย์ในประเทศสหรัฐอเมริกา (Summers et al., 2017) ได้มีการอภิปรายที่น่าสนใจว่า ตัวชี้วัดส่วนใหญ่ที่มีการพัฒนาขึ้นเพื่อประเมินความอยู่ดีมีสุข หรือคุณภาพชีวิตของคนในด้านต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นการประเมินสถานะหรือระดับความอยู่ดีมีสุข ณ ขณะใดขณะหนึ่ง แต่มักไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาหรือปรับปรุงของระดับความอยู่ดีมีสุขในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งเป็นข้อมูลหนึ่งที่สำคัญที่ควรถูกพิจารณาในการประเมินความอยู่ดีมีสุข และเป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบายในการกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาระดับความอยู่ดีมีสุขได้อย่างเหมาะสม ประเทศหรือกลุ่มประชากรที่มีระดับความอยู่ดีมีสุขต่ำกว่าแต่มีการพัฒนาและปรับปรุงระดับความอยู่ดีมีสุขอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว อาจนับได้ว่ามีสถานการณ์ที่ดีกว่า ประเทศหรือกลุ่มประชากรที่มีระดับความอยู่ดีมีสุขสูงกว่า แต่ไม่มีการพัฒนาหรือปรับปรุงของระดับในช่วงที่ผ่านมา หรือมีน้อยมากก็เป็นได้

บทที่ 4

การสำรวจความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในเบื้องต้น

หลังจากที่ได้สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 3 คณะผู้วิจัยได้เริ่มกระบวนการการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุข โดยการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากสื่อสังคมออนไลน์ และจากประชาชนในแต่ละกลุ่มในพื้นที่เป้าหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุข โดยมีรายละเอียดกระบวนการและผลสรุปจากการสำรวจเบื้องต้นดังต่อไปนี้

4.1 ความอยู่ดีมีสุขจากสื่อสังคมออนไลน์

คณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความอยู่ดีมีสุขเบื้องต้นจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยเลือกเว็บไซต์พันทิป (www.pantip.com) ที่เป็นเวที (platform) ของประชาชนในประเทศไทยในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ผ่านการตั้งกระทู้และการแสดงความคิดเห็น โดยได้จำแนกกระทู้ย้อนหลังในเวลา 1 ปี (เดือนมกราคม 2562 ถึงเดือนมกราคม 2563) ใน 8 ประเด็นที่ยึดโยงจากองค์ประกอบ/มิติทั้ง 8 ของดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI)

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ประเด็นที่มีประชาชนพูดถึงมากที่สุดได้แก่ชีวิตครอบครัวและชุมชน จำนวน 46 กระทู้ รองลงมาได้แก่ รายได้ และ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม จำนวน 25 และ 24 กระทู้ ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่ประชาชนพูดถึงน้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วม โดยมีจำนวนเพียง 7 กระทู้ จากผลการสำรวจในเบื้องต้นดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาครอบครัวเป็นปัญหาใหญ่ที่บ้านทอนความสุขของประชาชน ซึ่งในหลายเรื่องยึดโยงกับประเด็นด้านรายได้ ที่มีไม่เพียงพอ (รายละเอียดหัวข้อกระทู้อยู่ในภาคผนวก ข)

ตารางที่ 4.1 สรุปจำนวนประเด็นกระทู้เว็บไซต์พันทิป

ประเด็น	จำนวนกระทู้
สุขภาพ	12*
การศึกษา	12
ชีวิตการทำงาน	10
รายได้	25
ชีวิตครอบครัวและชุมชน	46
การมีส่วนร่วม	7
ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	24
การคมนาคมและการสื่อสาร	9

*หมายถึง มีจำนวนหลายกระทู้ซ้ำกันที่พูดถึงเรื่องฝุ่น PM2.5 และ ปัญหาสุขภาพจิต

ผลการสำรวจข้อมูลความอยู่ดีมีสุขเบื้องต้นจากกระทู้ดังกล่าว คณะผู้วิจัยประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรม NVIVO นับความถี่จำนวนคำซ้ำที่มีการกล่าวถึงในกระทู้ โดยจำแนกผลการสำรวจ แบ่งตามมิติต่างๆ ได้ดังนี้

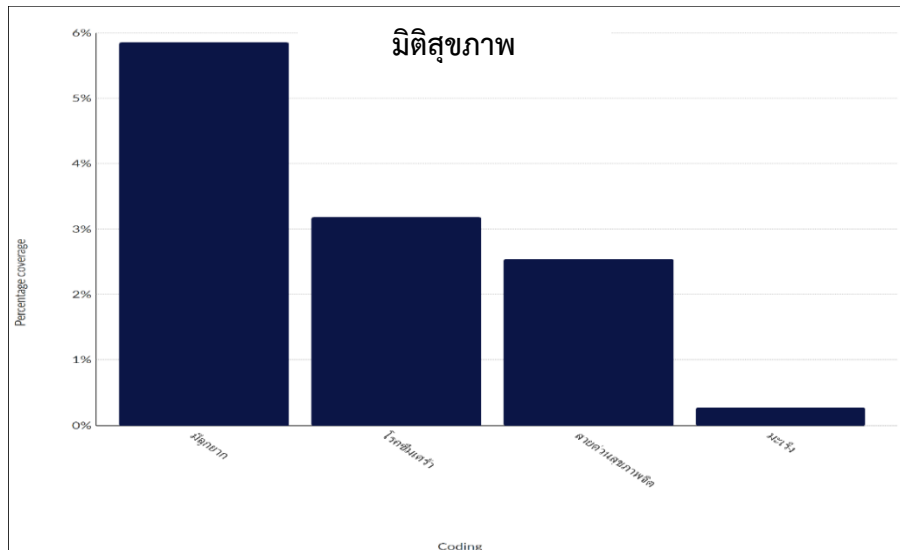
4.1.1 มิติสุขภาพ

ประชาชนได้ตั้งหัวข้อกระทู้สนทนาเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพในมุมกว้างและหลากหลาย เช่น กระทู้สนทนาที่ขอรับคำปรึกษาเกี่ยวกับการมีลูกยาก ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อม ทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด รวมถึงภัยธรรมชาติ ภาวะโลกร้อนในปัจจุบัน ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ (รูปที่ 4.1)

เรียกได้ว่าอัตราการเกิดโรคสูงขึ้นแต่อัตราการตายน้อยลงเช่นเดียวกัน
เป็นว่าสังคมที่อยู่และสภาพแวดล้อมมากกว่า
บางคนอาจเครียด เหมือนค่อยๆทยอยตายเลย
ส่วนตัวมองว่าจุดนี้ references
คนมีลูกยากมากขึ้น
คนรอบตัว reference ตรวจสอบเร็ว
coded coverage files สุขภาพ
ร้อนจัด ก็ไม่มีลูกสักที รักษาหายสูง
บางคนรอมานานห้าปีสิบปี
ตรวจสอบเข้ารับรักษาไม่หายก็ประกอบอาการให้อยู่ยาวนานขึ้นได้
ภัยธรรมชาติรุนแรงขึ้น
เพื่อร่วมงานและคนรู้จักเป็นมะเร็งเยอะมาากๆ

รูปที่ 4.1 Word cloud ของมิติสุขภาพ

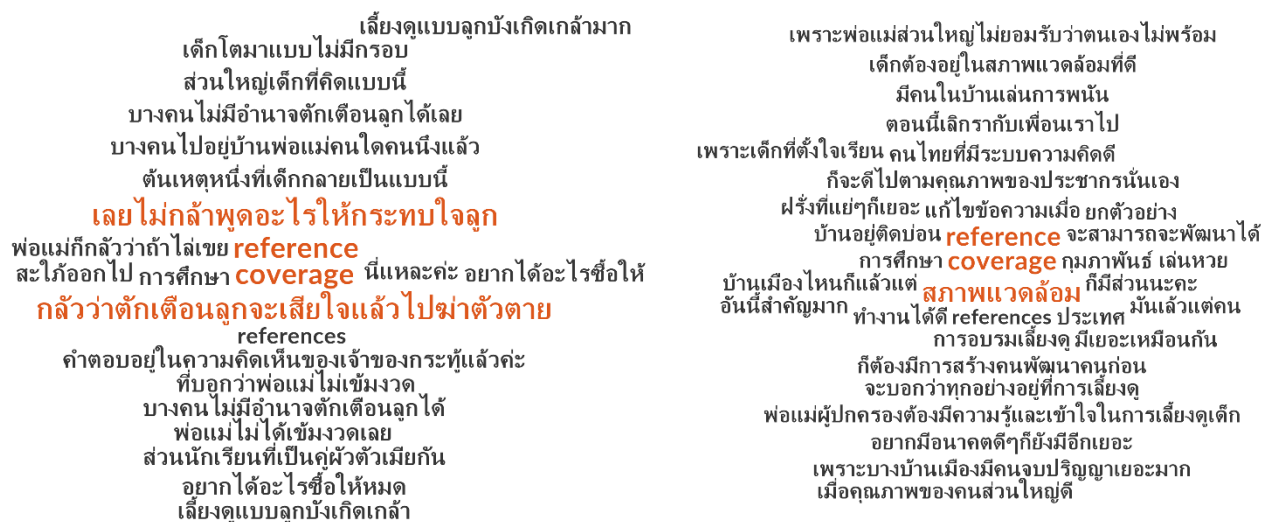
จากกระทู้สนทนาจำนวน 12 กระทู้ พบว่า ประเด็นที่ประชาชนกล่าวถึงในมิติสุขภาพ เรียงลำดับจากความถี่ในการพูดถึงมากที่สุด คือ เรื่องการมีลูกยาก โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่า ทำไมปัจจุบันคนเรามีลูกยากขึ้น รองลงมาคือ โรคซึมเศร้า มีประชาชนเข้ามาปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการอารมณ์ของตนเอง การดูแลคนในครอบครัวที่มีภาวะซึมเศร้า เรื่องสายด่วนสุขภาพจิต เป็นการแสดงความคิดเห็นการให้บริการของเจ้าหน้าที่สายด่วนสุขภาพจิต 1323 และเรื่องโรคมะเร็ง (รูปที่ 4.2)

รูปที่ 4.2 Coding ของมิติสู่ภาพ

4.1.2 มิตินการศึกษา

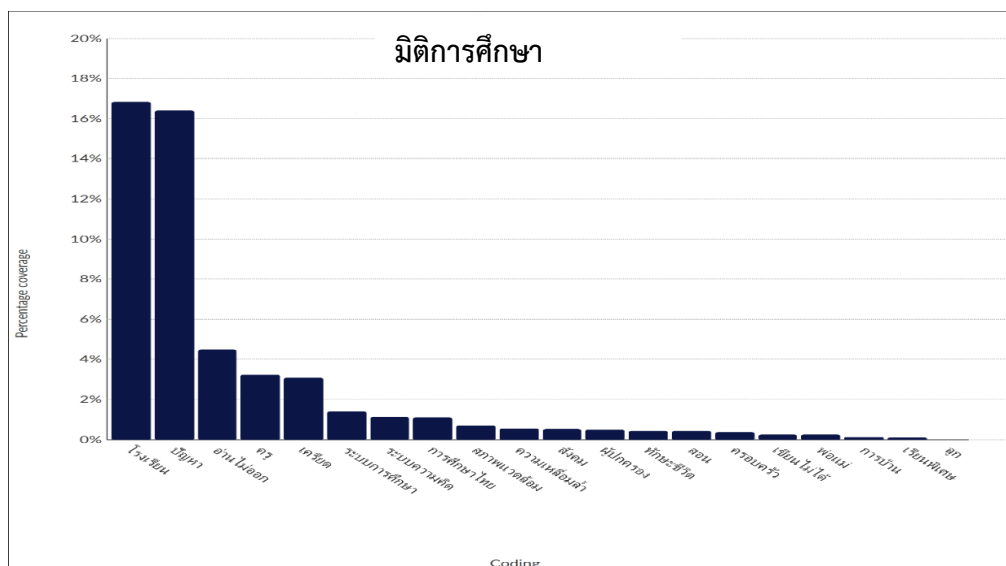
จากกระสุนหนาเรื่องการศึกษา จำนวน 12 กระสุน พบว่า ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นภายใต้หัวข้อใหญ่คือ เราจะเปลี่ยนระบบการศึกษาไทยได้ไหม? ซึ่งมีการแสดงความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียนการสอน รวมไปถึง การเลี้ยงดูลูก และสภาพแวดล้อมในครอบครัว (รูปที่ 4.3)

รูปที่ 4.3 Word cloud ของมิตินการศึกษา

ประเด็นที่ประชาชนพูดถึงในมิตินการศึกษา 5 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียน ปัญหา การอ่านหนังสือไม่ออก ครู และความเครียด นอกจากนี้ ยังมีการพูดถึงเรื่องระบบการศึกษา ระบบความคิด การศึกษาไทย สภาพแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำ สังคม ผู้ปกครอง ทักษะชีวิต การสอน ครอบครัว การเขียนหนังสือไม่ได้ พ่อแม่ การบ้าน การเรียนพิเศษ ตามลำดับ (รูปที่ 4.4) ซึ่งสามอันดับแรกเป็นการพูดซ้ำคำ เช่น ที่โรงเรียนของลูก

การขึ้นรถเมล์ไปโรงเรียน ปัญหาของระบบการศึกษาไทย ปัญหาเรื่องเงิน ลูกยังอ่านไม่ออก ฯลฯ ซึ่งคำต่างๆ เหล่านี้อยู่ในประเด็นที่ประชาชนพูดถึงเรื่องของปัญหาของการศึกษาไทย สำหรับประเด็นเรื่องครู ประชาชน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของครู ให้กำลังใจครู เป็นต้น จากการประมวลผลความคิดเห็น ในมิติการศึกษาสอดคล้องกับตัวชี้วัดในแบบสอบถาม คือ ความพึงพอใจกับคุณภาพและความเท่าเทียมของ ระบบการศึกษาไทยปัจจุบัน

รูปที่ 4.4 Coding ของมิติการศึกษา

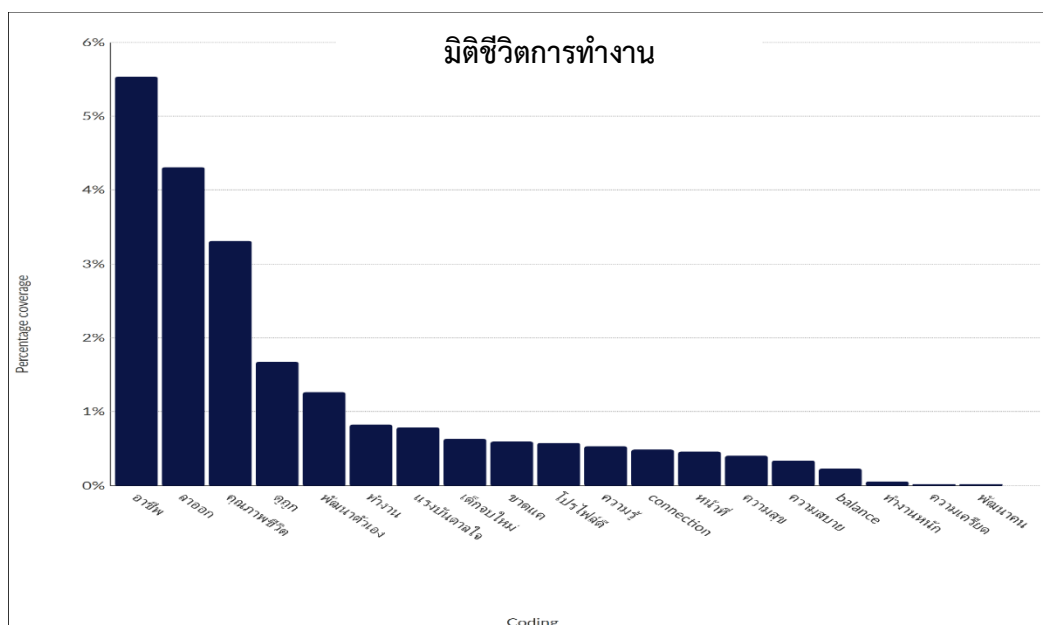
4.1.3 มิติชีวิตการทำงาน

จากกระทู้สนทนาเกี่ยวกับการทำงาน จำนวน 10 กระทู้ ประชาชนพูดถึง ระบบสวัสดิการ ปัญหาการทำงาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานในภาคเอกชน มีกระทู้ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของอาชีพแพทย์ในประเทศกับต่างประเทศ และเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของแต่ละอาชีพ ว่ามีข้อดีข้อเสียแตกต่างกัน

และเป็นสิ่งที่น้องแก้ไขไม่ได้
 แค่ว่าทำตัวให้น่าเชื่อถือเป็น
 ลองคิดเรื่องเสียเวลาสักปี
 บางคนหาทุนทำวิจัยได้เยอะ แต่เรื่องรายได้ดี
 ชั้นแรกขอแนะนำให้ละวางเรื่องค่านิยมเรื่องเกรด
 การจบนอก ชีวิตการทำงาน
 จะมีสิ่งเหล่านี้คือ coded reference ก็จะไปที่สูงๆ
 อีกอย่าง การมีเพื่อน coverage files แล้วแต่คนนะ
 เรียนจบนอก ต่อให้เก่ง มีคอนเนกชัน ตั้งไว้จะดีกว่า
 บางเรื่องสำคัญ references ที่จบ บางเรื่องไม่สำคัญ
 ยากเหมือนกัน การศึกษาดี มีเงิน
 คลุกคลีกับคนมีความรู้ แต่ถ้าขายตัวเองไม่เป็น
 บางทีข้างในไม่มีอะไรต่างจากคนอื่น
 หรือหกเดือน ไปต่างประเทศดูนะคะ
 เพราะถึงคนทำอาชีพอาจารย์
 แต่ไม่ได้มากอย่างที่คุณคิด
 ไปทำงานอื่นๆที่ตอบใจหย้ที่จขกท

รูปที่ 4.5 Word cloud ของมิตินิการทำงาน

ประเด็นที่ประชาชนพูดถึงมากที่สุดคือ อาชีพ โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
 ของอาชีพแพทย์และอาชีพอื่นๆ ในประเทศ รองลงมาคือ การลาออกจากงาน และคุณภาพชีวิตของการทำงาน
 ในแต่ละอาชีพ นอกจากนี้ยังมีการพูดถึง การดูแล การพัฒนาตนเอง การทำงาน แรงบันดาลใจ เด็กจบใหม่
 ขาดแคลน โปรไฟล์ดี ความรู้ connection หน้าที่ ความสุข ความสบาย balance ทำงานหนัก ความเครียด
 และการพัฒนาตามลำดับ (รูปที่ 4.6) จากการประมวลผลความคิดเห็นในมิติชีวิตการทำงานสอดคล้องกับ
 ตัวชี้วัดในแบบสอบถาม คือ ความพึงพอใจกับสถานสภาพการทำงาน

รูปที่ 4.6 Coding ของมิติชีวิตการทำงาน

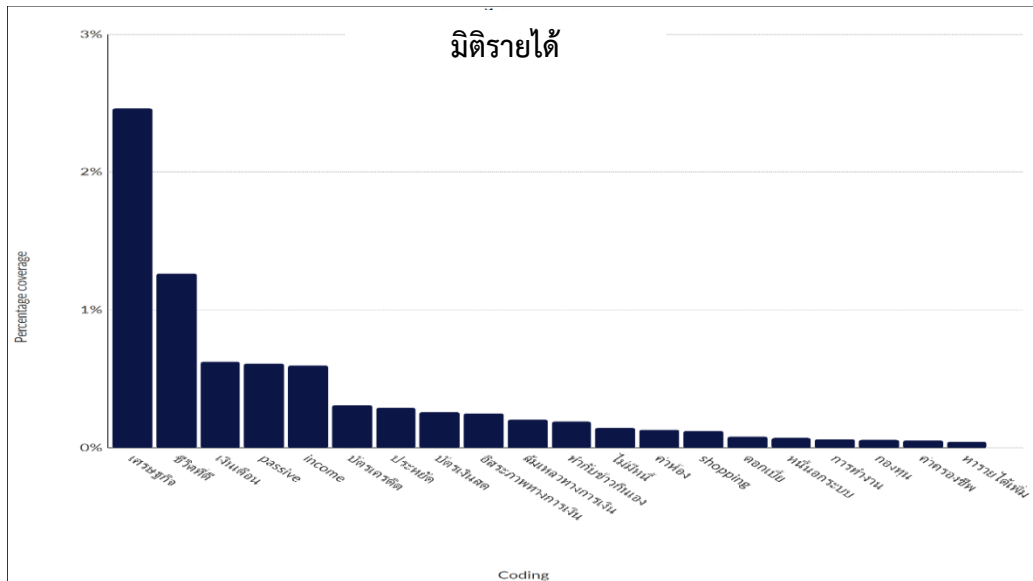
4.1.4 มิติรายได้

จากจำนวน 25 กระทั่ง ส่วนใหญ่เป็นกระโทงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเงินของแต่ละคน เช่น บัตรเครดิต การผ่อนรถ ผ่อนบ้าน และภาระของคนที่มียาได้น้อยไม่เพียงพอดัรจ่ายในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน รวมถึงคำแนะนำการบริหารเงิน (รูปที่ 4.7)

ในขณะที่ค่าครองชีพเพิ่มขึ้นทุกปี
เอกชนก็ต้องการกำไรมากน้อยก็แล้วแต่ธรรมชาติ
เป็นคนวัยทำงานที่จบมาสังกัดแล้ว
มันเร็วกว่ารายได้ไปแล้วสมัยก่อน
ประเทศเราเป็นระบบทุนนิยมแบบประชาธิปไตยนะครับ
เป็นเหมือนกันไหม จนคนสมัยก่อนเค้าบอกว่า เท่ากับ
รายรับเท่าเดิม ตัดลบ references นับจากต้นปี
เงินเก็บออมปีนี้ ค่าอาหาร reference ค่าเดินทาง
เหลือเก็บน้อย การฝากเงิน coverage files มิติรายได้
ค่าใช้จ่าย ค่าครองชีพ ตอนนี้ สูงขึ้นเรื่อยๆ
อย่างมาก ปัญหา income จะไปควบคุมได้ไง
เคยได้เงินเดือน ค่าครองชีพแพง
ดอกเบี๋ยสูงยังเป็นรายได้ อย่างนี้ให้คนส่วนใหญ่ได้ฝากแล้วได้ดอกสูงมาก
ผมบอกเลยว่าคนส่วนใหญ่รายได้ไม่ได้เติบโตขึ้นมาหลายปีแล้วนะครับ
รัฐก็แทรกแซงได้แค่บางอย่าง
เลยมาขอให้รัฐบาลควบคุมราคาอาหาร
แล้วอยากลองใช้ชีวิตแบบเด็กจบใหม่แล้วรู้ว่าราคาอาหาร
โดยรวมแล้วหาทางประหยัดมากๆครับ

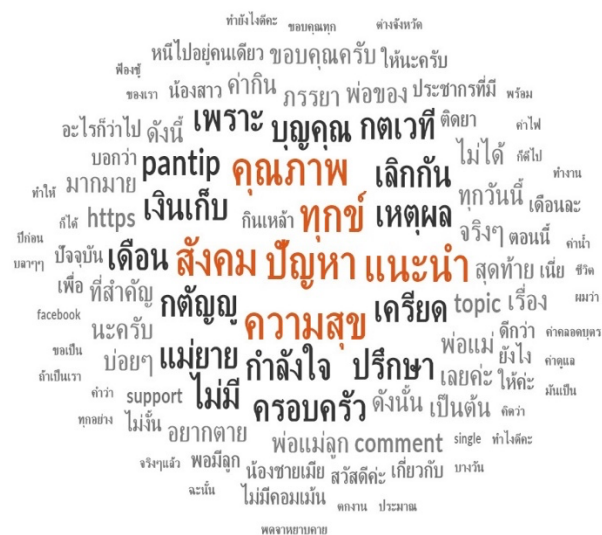
รูปที่ 4.7 Word cloud ของมิติรายได้

ประเด็นที่ประชาชนพูดถึงมากที่สุดคือ ประเด็นเศรษฐกิจ โดยมีการพูดถึงสภาพเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือ เรื่องชีวิตที่ดี ว่าชีวิตที่ดีของแต่ละคนเป็นอย่างไร นอกจากนี้ยังมีการพูดถึงเรื่องเงินเดือน รายได้ บัตรเครดิต การประหยัด บัตรกดเงินสด อีสรสภาพทางการเงิน ความล้มเหลวทางการเงิน

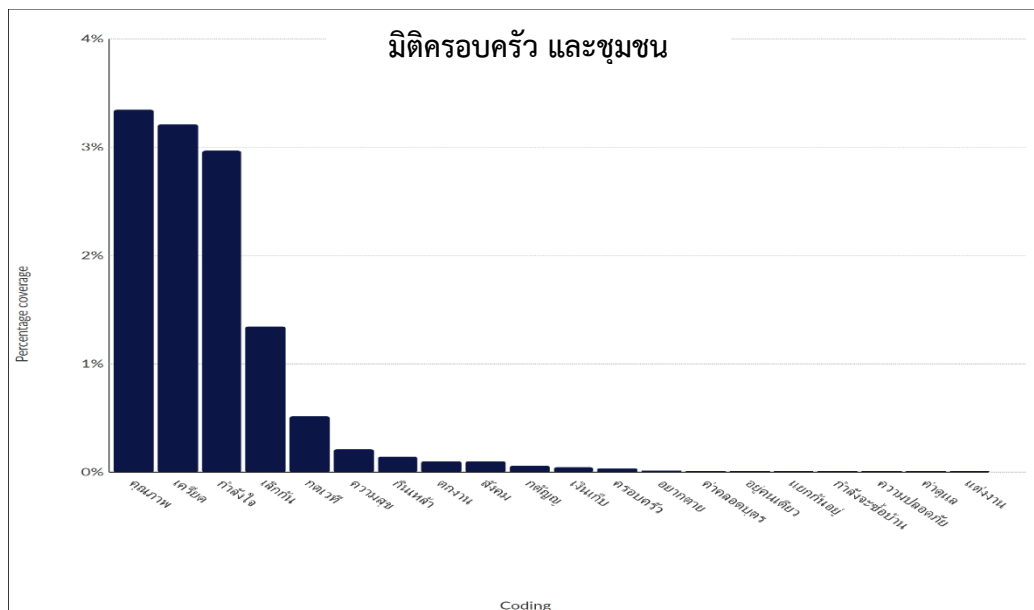
4.1.5 มิติชีวิตครอบครัวและชุมชน

ส่วนใหญ่เป็นการตั้งกระทู้เพื่อขอคำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาในระดับครอบครัว เช่น ภาวะหนี้สินของครอบครัว การดูแลพ่อแม่ การอยู่ร่วมกันของคนในครอบครัว การหย่าร้าง รวมถึงการแชร์ประสบการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับปัญหาเหล่านั้น

จากจำนวน 46 กระฐู พบว่า ประเด็นที่ประชาชนพูดถึงมากที่สุดคือ คุณภาพ โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องการเลี้ยงลูกอย่างไรให้มีคุณภาพ ประชากรที่มีคุณภาพลดลง คนด้อยคุณภาพ รองลงมาคือเรื่องเครียด ที่ประชาชนพูดถึงเกี่ยวกับปัญหาชีวิตและครอบครัว เช่น เครียดเพราะครอบครัวเป็นหนี้ เครียด

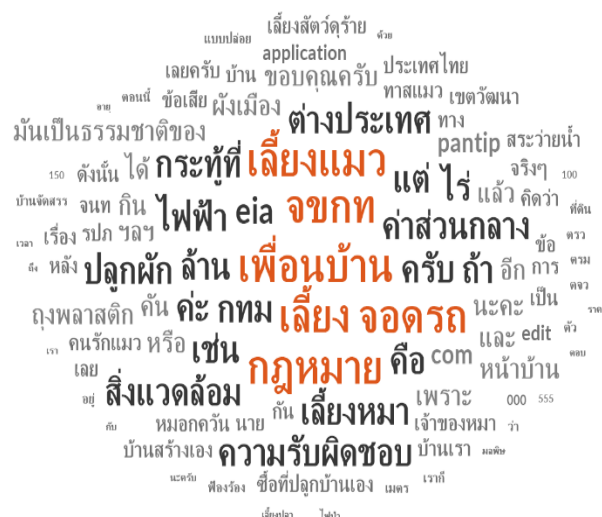
เพราะสุขภาพ เครียดเรื่องงาน ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่อง กำลังใจ เลิกกัน ความกตัญญูทเวที ความสุข กินเหล้า ตกงาน ตามลำดับ (รูปที่ 4.10)

รูปที่ 4.10 Coding ของมิตีกรอบครัวและชุมชน

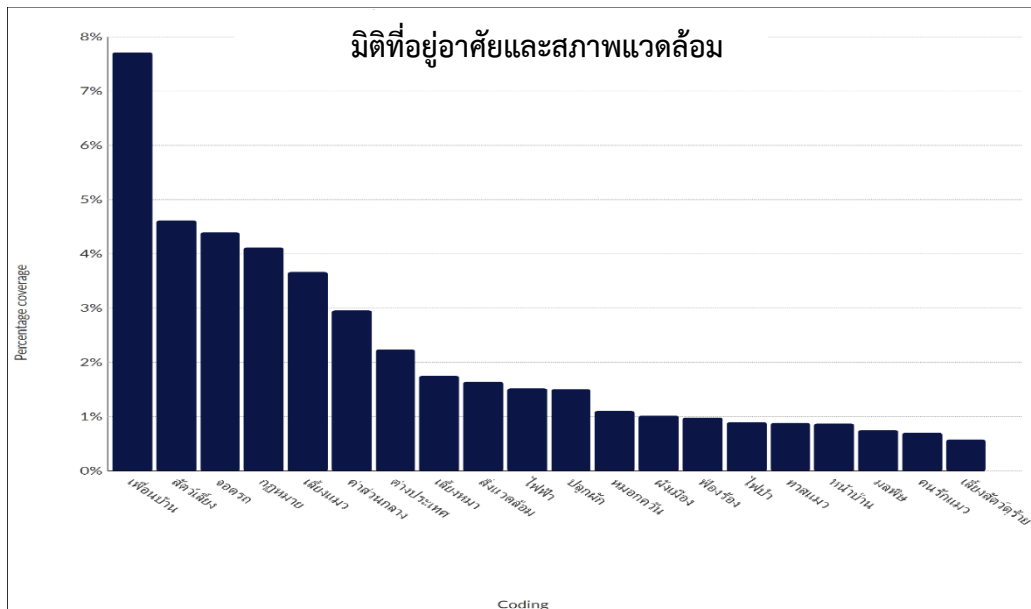
4.1.6 มิตีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

ส่วนใหญ่เป็นกระแงที่แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การอยู่ร่วมกันของประชาชนในหมู่บ้านจัดสรร เช่น การเลี้ยงสัตว์ของเพื่อนบ้าน การจอดรถขวางทาง ฯลฯ และการขอคำปรึกษาการแก้ไขปัญหาด่างๆ รวมถึงกฎหมายคุ้มครองสิทธิต่างๆ ที่ประชาชนควรรู้ (รูปที่ 4.11)

รูปที่ 4.11 Word cloud ของมิตีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

จากจำนวน 24 กระู้ พบว่า ประเด็นเพื่อนบ้าน สัตว์เลี้ยง จอตรง กฎหมาย เลี้ยงแมว ค่าส่วนกลาง ต่างประเทศ เลี้ยงหมา นั้น เป็นการแสดงความคิดเห็นจากกระู้เดียวกันเกี่ยวกับปัญหาเรื่องการเลี้ยงสัตว์เลี้ยง ของเพื่อนบ้าน การพูดถึงกฎหมายการครอบครองสัตว์ กฎหมายเกี่ยวกับการจอตรง การแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับค่าส่วนกลางในหมู่บ้านจัดสรร นอกจากนี้ มีประเด็นเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม หมอกควัน ผังเมือง

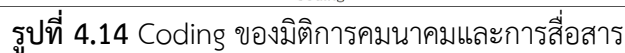
รูปที่ 4.12 Coding ของมิติที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

4.1.7 มิติการคมนาคมและการสื่อสาร

กระู้ส่วนใหญ่เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นเรื่องการคมนาคมในกรุงเทพฯ การขนส่งสาธารณะ ปัญหาการจราจร ความปลอดภัยของการขับขี่มอเตอร์ไซด์ (รูปที่ 4.13)

เพราะบ้านห่างจากออฟฟิศแค
ริงไม่ได้เร็วอะไร
ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งเลยที่ทำให้
เครียด การคมนาคมและการสื่อสาร แล้วคนซ้อนท้ายตก
หน้าฝนเปียก ต้องบำรุง references ต้องซื้อ มอไซค์
มันไหวหรือ ขนาดว่า coded ข้ายาก บังจัยมันเยอะ
โดนรถทับตาย ก็ต้องเบียดเข้า reference coverage ก็เกิดอันตราย
ใหญ่ๆ กรณีมีรถจอดเสีย รถติด files บางมุมมันเป็นมุมอับ
คนขับรถใหญ่ไม่เห็น highway ขับมอเตอร์ไซด์มา
หน้าร้อนร้อน รวมทั้ง transportation ต้องเติมน้ำมัน
ขี่มอไซค์ที่ต่างจังหวัดกับขี่ในกรุงเทพฯ นี่ต่างกันราวฟ้ากับเหว
เราขี่มอไซค์ละ ถนนรามอินทรา แต่เพราะรถมันเยอะ
หรือมีเหตุต้องจอด

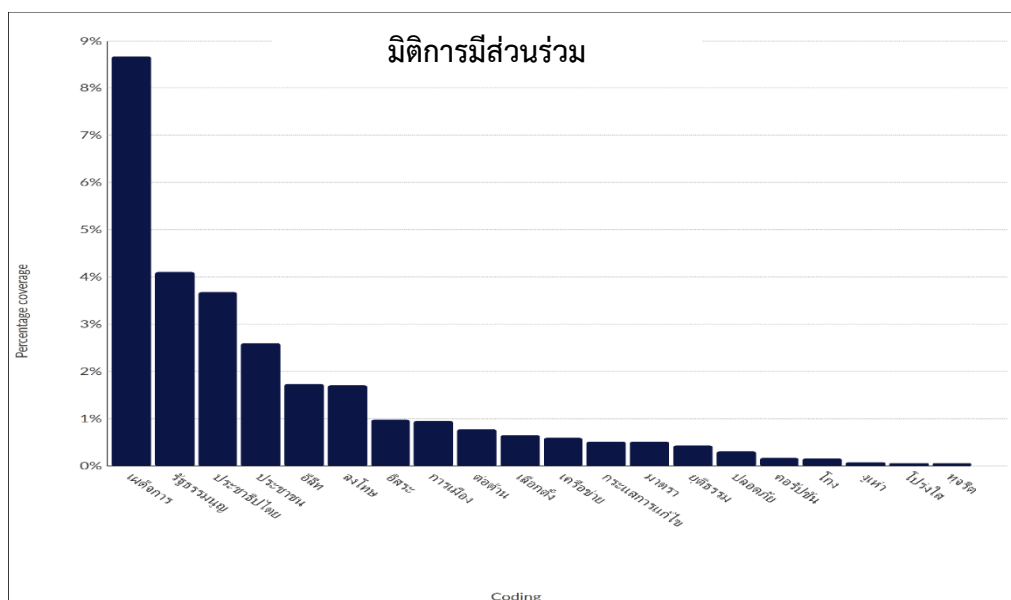
รูปที่ 4.13 Word cloud ของมิติการคมนาคมและการสื่อสาร

เผด็จการทำอะไรไปได้เยอะแล้ว
 ยอมรับว่าเราเป็นคนหนึ่งที่ไม่รู้รายละเอียด
 ทุกคนมีสิทธิ์ออกเสียง
 ไม่ต้องรอใคร ถ้าผู้นำตัดสินใจผิดพลาด เพื่อหาจุดที่ยอมรับได้
 มีการโหวต ก็ได้แต่รับรู้ถึงการโหมตี รวดเร็วทันใจ
 references
 จากที่ศึกษามาพบว่า reference ฉบับนี้ของ เผด็จการ
 ความคิดเห็นที่ coverage จะตั้งใจเรียนเลข
 เจริญเร็ว กระทำคำถาม ข้อเสีย ของแต่ละฉบับเลย
 ฉบับเก่า participation ฉบับใหม่
 รอคอยถึ้น การมีส่วนร่วม มีการประท้วง
 จะได้สร้างวิธีคำนวณ
 ทั้งสองระบบมีข้อดีข้อเสียต่างกัน
 มันเลยทำให้ทุกคนเสรีอย่างแท้จริง
 รัฐธรรมนูญการเมืองกฎหมายการเมืองรัฐศาสตร์วุฒิสภา
 รัฐศาสตร์รัฐบาลกฎหมายการเมืองนักการเมืองการเมือง
 ได้หลากหลายแบบตามหลักกฎหมาย

รูปที่ 4.15 Word cloud ของมิตีการมีส่วนร่วม

จากจำนวน 7 กระทำ ซึ่งเป็นประเด็นที่ประชาชนมีการพูดถึงน้อยที่สุด แต่กลับเป็นความคิดเห็นในมุม
 กว้างระดับประเทศ พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนแสดงความคิดเห็นเรื่องเผด็จการ คือการปกครองแบบเผด็จการ
 การต่อต้านเผด็จการ ผู้นำแบบเผด็จการ เป็นต้น รองลงมาเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบ
 รัฐธรรมนูญไทยในปัจจุบันกับรัฐธรรมนูญในต่างประเทศ เช่น ประเทศไอซ์แลนด์ ญี่ปุ่น เยอรมัน และเรื่อง
 แก้ไขรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ พบประเด็นประชาธิปไตย ประชาชน กลุ่มอีลีท หรือกลุ่มคนที่มีอภิสิทธิ์มาแต่เกิด
 การลงโทษ การเมือง ต่อต้าน เลือกลง ตามลำดับ

รูปที่ 4.16 Coding ของมิตีการมีส่วนร่วม

4.2 ความอยู่ดีมีสุขจากการสนทนากลุ่มในพื้นที่นำร่อง

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากประชาชน จึงได้คัดเลือกพื้นที่นำร่องในการศึกษา (ดังที่กล่าวไปแล้วในบทที่ 2) ทั้งนี้ ได้วางแผนการสนทนากลุ่มใน 6 เขตพื้นที่ (ตารางที่ 4.2) โดยในแต่ละพื้นที่ คณะผู้วิจัยจะทำการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นั้นๆ จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วยผู้อยู่ใน 4 Generation คือ 1) Baby Boomer: กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป 2) Gen X: กลุ่มอายุ 41-59 ปี 3) Gen Y: กลุ่มอายุ 25-40 ปี 4) Gen Z: กลุ่มอายุ 16-24 ปี

ตารางที่ 4.2 พื้นที่นำร่องในการศึกษา

ภาค	จังหวัด	เขตเมืองชั้นใน/ในเขตเทศบาล	เขตเมืองชั้นนอก/นอกเขตเทศบาล
ภาคกลาง	กรุงเทพฯ	- เขตปทุมวัน*	- เขตดอนเมือง
ภาคเหนือ	ลำพูน	- ต.ศรีบัวบาน อ.เมือง	- ต.ศรีเตี้ย อ.บ้านโฮ้ง
		- ต.หนองหาว อ.เมือง	- ต.หนองปลาสะหวาย อ.บ้านโฮ้ง

* หมายถึง เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 จึงทำให้ไม่สามารถสำรวจข้อมูลจากกลุ่ม Gen Y และ Gen Z ได้อย่างครบถ้วน

สำหรับประเด็นหลักในการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อคิดเห็นต่อกรอบแนวคิดในการพัฒนาด้านความอยู่ดีมีสุขประกอบด้วยประเด็นต่างๆ คือ ความหมายของความอยู่ดีมีสุข ประเด็นด้านสุขภาพ ประเด็นการศึกษา ประเด็นการทำงาน ประเด็นด้านรายได้ ประเด็นครอบครัว ประเด็นชุมชน ประเด็นการมีส่วนร่วม ประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม โดยมีแนวคำถามดังภาคผนวก ค และรายละเอียดการสนทนาดังภาคผนวก ง

4.2.1 ผลการสนทนากลุ่มผู้สูงอายุ Baby Boomers (กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป)

จากการอภิปรายกลุ่มร่วมกับประชากรช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป (กลุ่ม Baby Boomers) ในจังหวัด กรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูน จะเห็นได้ว่า ประชากรกลุ่ม Baby Boomers ให้ความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขในมิติ “สุขภาพ” เป็นหลัก เนื่องจากประชากรกลุ่มนี้อยู่ในช่วงวัยสูงอายุ ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจแล้ว การดูแลร่างกายให้แข็งแรงปราศจากโรค การพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง และการมีทัศนคติที่ดีในชีวิต จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ไม่เป็นภาระแก่ตนเองและลูกหลานต่อไปในอนาคต

แม้ว่าประชากรช่วงวัยนี้จะไม่ให้ความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขในมิติ “การทำงาน” และ “รายได้” ของตนเองเท่าใดนัก โดยเฉพาะในจังหวัดลำพูน ที่ประชากรสูงอายุจะให้คุณค่ากับการปฏิบัติธรรม การดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาและความพอเพียงเป็นหลัก แต่ก็ยังเป็นห่วงเกี่ยวกับความมั่นคงในหน้าที่การงาน ความเพียงพอของรายได้ รวมถึงสุขภาพของลูกหลาน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของมิติ “ครอบครัว” ที่จะส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชากรสูงอายุเหล่านี้อย่างชัดเจน

อย่างไรก็ดี ประชากรในช่วงวัยดังกล่าว โดยเฉพาะผู้ที่ยังคงประกอบอาชีพอยู่ ได้อภิปรายถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในระดับประเทศ รวมถึงนโยบายทางการเมือง ซึ่งส่งผลความมั่นคงทางรายได้ การมีงานทำ และเชื่อมโยงกับความอยู่ดีมีสุขในมิติอื่นๆ ด้วย

นอกจากนี้ ยังพบว่าประชากรกลุ่ม Baby Boomers ให้ความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขในมิติ “การมีส่วนร่วม” ในระดับชุมชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุในจังหวัดลำพูน ที่อยู่อาศัยลำพังเพียงคนเดียว หรืออยู่กับสามี/ภรรยา โดยไม่มีลูกหลานอยู่ด้วย ที่กล่าวเน้นถึงความสัมพันธ์กับเพื่อนและคนในชุมชน ผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ว่าเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพกายและใจ เป็นอย่างมาก

ผลการอภิปราย เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขในแต่ละมิติ และข้อเสนอแนะจากกลุ่ม Baby Boomers สรุปได้ดังนี้

มิติสุขภาพ - ครอบคลุม การมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ปราศจากโรค โดยเฉพาะโรคเรื้อรังที่จะก่อให้เกิดภาระทางเศรษฐกิจในระยะยาว การเข้าถึงบริการทางสุขภาพ โดยผ่านหลักประกันทางสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นสวัสดิการบำนาญ ประกันสังคม บัตรทอง หรือการเยี่ยมผู้ป่วยตามบ้าน การได้รับการรักษาที่มีคุณภาพ การดูแลผู้ป่วยติดเตียงหรือผู้สูงอายุอาศัยโดยลำพัง การดูแลตนเองไม่ให้เกิดโรค เช่น การออกกำลังกายเป็นประจำ การรับประทานอาหารที่เหมาะสม รวมถึงการมีสุขภาพจิตที่ดี คิดบวก ไม่เครียด สามารถปล่อยวางปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ โดยในจังหวัดลำพูน ในเขตเทศบาลนั้น เน้นการใช้หลักธรรมทางศาสนาและการปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และให้ความสำคัญกับสุขภาพใจมากกว่าสุขภาพกาย

มิติการศึกษา - ครอบคลุม การเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร การดูแลสุขภาพของตนเอง กฎหมาย สิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุ โดยในจังหวัดลำพูนจะเป็นการศึกษาผ่านโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ในขณะที่ในจังหวัดกรุงเทพฯ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวเท่าใดนัก การอบรมพัฒนาทักษะเพื่อนำไปใช้ในประกอบอาชีพและสร้างรายได้ โดยในเขตเทศบาล จังหวัดลำพูน ให้ความสำคัญกับโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ ทำให้นักเรียนไม่ต้องย้ายถิ่นไปศึกษาในพื้นที่อื่น รวมถึงการปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรม หน้าที่พลเมือง ให้แก่นักเรียนด้วย

มิติการทำงาน - ครอบคลุม การมีงานที่สร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง และมีความมั่นคง โดยในจังหวัดลำพูนให้ความสำคัญกับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ขยันขันแข็ง ไม่เกี่ยงหรือเลือกงาน การสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนร่วมงาน ส่วนในจังหวัดกรุงเทพฯ นั้น ให้ความสำคัญกับสวัสดิการที่ได้รับจากการทำงาน

มิติรายได้ - ครอบคลุม การมีรายได้ที่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายและค่าครองชีพ ซึ่งขึ้นกับสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศ และนโยบายของภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาคเกษตรกรรม ความสำคัญของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยยังชีพผู้พิการ โดยในจังหวัดกรุงเทพฯ ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือทางการเงินจากลูกหลาน ในขณะที่ในจังหวัดลำพูน ทั้งในและนอกเขตเทศบาล ให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตตามหลักความพอเพียง การไม่มีหนี้สิน การมีเงินออม รวมถึงการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ผ่านกองทุนต่างๆ

มิติครอบครัว - ครอบครัว การที่สมาชิกในครอบครัวคอยดูแลให้ความช่วยเหลือกัน มีความรักและเข้าใจซึ่งกันและกัน สมาชิกในครอบครัวเป็นคนดี ไม่สร้างปัญหา มีงานและรายได้ที่มั่นคง เคารพเชื่อฟังผู้สูงอายุ โดยในจังหวัดกรุงเทพฯ ให้ความสำคัญกับการที่อยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว และการทำกิจกรรมร่วมกัน ส่วนในจังหวัดลำพูน ทั้งในและนอกเขตเทศบาลนั้น เนื่องจากมีโครงสร้างครอบครัวที่แตกต่างออกไป ตามความจำเป็นในการย้ายถิ่นเพื่อไปประกอบอาชีพของลูกหลาน จึงให้ความสำคัญกับการแสดงความห่วงใย ความเอื้ออาทร การกลับมาเยี่ยมเยียน และติดต่อสื่อสารระหว่างกัน รวมถึงการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังเพียงคนเดียว ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

มิติการมีส่วนร่วม - ครอบครัว ความสามัคคีของคนในชุมชน โดยในจังหวัดกรุงเทพฯ ให้ความสำคัญกับการมีพื้นที่ส่วนกลางเพื่อให้คนวัยต่าง ๆ ในชุมชนมีโอกาสมาร่วมกัน ส่วนในจังหวัดลำพูน ทั้งในและนอกเขตเทศบาล ให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและชมรมต่างๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ รวมถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเป็นจิตอาสา นอกจากนี้ ยังเห็นว่าบทบาทของผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่เขต พนักงานอบต. นักการเมืองระดับท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความร่วมมือกันภายในชุมชน ในจังหวัดลำพูนจึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นค่อนข้างมาก

มิติที่อยู่อาศัย - ครอบครัว การมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ชุมชนที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัย มีกล้องวงจรปิด คนในชุมชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐช่วยกันสอดส่องดูแล สมาชิกในชุมชนมีความไว้วางใจและเอื้ออาทรต่อกัน สิ่งอำนวยความสะดวกคำนึงถึงความเป็นอารยสถาปัตย์ โดยประชากร Baby Boomers ในและนอกเขตเทศบาลของจังหวัดลำพูน ให้ความสำคัญกับการเคารพกติกาของชุมชน และการมีมาตรการทางสังคมลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎกติกา ส่วนสภาพแวดล้อมในชุมชนนั้น ในจังหวัดกรุงเทพฯ กล่าวถึงการกำจัดขยะ การขุดลอกท่อเพื่อเปิดทางระบายน้ำ การมีพื้นที่สีเขียว ส่วนในลำพูนกล่าวถึงปัญหาภัยแล้งและการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งส่งผลต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมถึงปัญหาเสพติดที่ย่อมส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขในมิติอื่นๆ ทั้งนี้ ในเขตเทศบาล จังหวัดลำพูน ยังกล่าวถึงปัญหาประชากรแฝงที่เป็นแรงงานต่างด้าว และปัญหาหมอกควันอีกด้วย

มิติการคมนาคม - การคมนาคมเป็นเรื่องที่ถูกให้ความสำคัญค่อนข้างมากในจังหวัดกรุงเทพฯ โดยเฉพาะความสะดวกในการเข้าถึงบริการขนส่งสาธารณะ และการมีทางเลือกในการเดินทางที่หลากหลาย ในขณะที่ในจังหวัดลำพูนให้ความสำคัญกับการมีรถยนต์หรือมอเตอร์ไซด์ส่วนบุคคล โดยเฉพาะเมื่อต้องเดินทางเพื่อไปรับการรักษาในสถานพยาบาล แม้ว่าจะมีการสนับสนุนการเดินทางไปยังสถานพยาบาลจาก อบต. ในกรณีฉุกเฉินก็ตาม นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุบนท้องถนนที่เพิ่มสูงขึ้น สำหรับการสื่อสารนั้น ประชากรสูงอายุโดยมาก ทั้งในจังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเท่าใดนัก แม้ว่าจะเห็นประโยชน์เป็นช่องทางในการสื่อสารก็ตาม ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากการไม่มีทักษะในการใช้งาน ทั้งนี้ ในนอกเขตเทศบาล จังหวัดลำพูน ยังมีการสื่อสารกันผ่านเสียงตามสายหรือเสียงไร้สายอยู่

มิติอื่น ๆ - ในจังหวัดกรุงเทพฯ มีการอภิปรายถึงปัจจัยสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศ ความสุขจากการได้เดินทางท่องเที่ยว ส่วนในจังหวัดลำพูน ให้ความสำคัญกับเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักความ

พอเพียง ไม่เป็ดเบียนผู้อื่น ไม่เป็ดเบียนสิ่งแวดล้อม รวมถึงการมีจิตอาสา คอยให้ความช่วยเหลือกันคนอื่นๆ ในชุมชนและสังคม

ข้อเสนอต่อผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง – ประชากร Baby Boomers ทุกกลุ่มต้องการให้ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลางให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยกำหนดความอยู่ดีมีสุขในด้านอื่นๆ โดยในจังหวัดกรุงเทพฯ ต้องการให้มีนโยบายสนับสนุนทางด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อย ส่วนในจังหวัดลำพูน ให้ความสำคัญกับนโยบายเกี่ยวกับพืชผลทางการเกษตร การจัดหาตลาด การสนับสนุนการส่งออก การประกันราคาสินค้า นอกจากนี้ ทุกกลุ่มยังต้องการให้ภาครัฐเพิ่มเติมสวัสดิการของผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ รวมถึงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนด้วย

ข้อเสนอต่อผู้กำหนดนโยบายท้องถิ่น - ในจังหวัดกรุงเทพฯ ต้องการการดูแลและจัดการสภาพแวดล้อมของชุมชน ความสะอาด และความปลอดภัย ตลอดจนการจัดระเบียบจราจรในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง ส่วนในจังหวัดลำพูนเห็นว่า ควรมีการผันงบประมาณที่ในระบบโครงสร้างพื้นฐานหรือสาธารณูปโภค มาใช้ในการกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ กลุ่มอภิปรายในทั้ง 2 จังหวัดเห็นว่า ข้อจำกัดในการเบิกจ่ายงบประมาณของภาครัฐเป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน

ตารางที่ 4.3 สรุปประเด็นการอภิปราย กลุ่ม Baby Boomers

ความอยู่ดีมีสุข (Baby Boomers)	กรุงเทพฯ	ลำพูน	
		ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
สุขภาพ	● การมีสุขภาพแข็งแรง ● การไม่มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง ● การมีหลักประกันสุขภาพ (สวัสดิการบำนาญ ประกันสังคม บัตรทอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุขลงพื้นที่ตรวจเยี่ยม) ● การดูแลรักษาสุขภาพ (การออกกำลังกาย และการบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพ) ● การมีสุขภาพจิตที่ดี	● การมีสุขภาพแข็งแรง ● การไม่มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง ● การเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลจากบัตรประกันสุขภาพ ● บทบาทของอาสาสมัครและ อบต. ในการดูแลสุขภาพ ● การดูแลรักษาสุขภาพ (การออกกำลังกาย และการระมัดระวังในการบริโภค) ● การมีสุขภาพจิตที่ดี การมีทัศนคติที่ดีในการใช้ชีวิต การปล่อยวาง ● การมีธรรมเป็นที่พึ่งทางใจ	● การมีสุขภาพแข็งแรง ● การไม่มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง ● การเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ ● สิทธิประโยชน์จากกองทุนสวัสดิการชุมชน ● การดูแลรักษาสุขภาพ (การบริโภคอาหาร) ● การมีสุขภาพจิตที่ดี ไม่เครียด
การศึกษา	● การเรียนรู้ตลอดชีวิต (ความคิดเห็นต่อประเด็นการศึกษาค่อนข้างไม่ชัดเจน (ยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญ)) ● การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน	● การเรียนรู้ตลอดชีวิต (ความรู้เรื่องใกล้ตัว เช่น ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและการสื่อสาร การดูแลสุขภาพ กฎหมาย ศาสนา) ● การอบรมพัฒนาทักษะด้านวิชาชีพเพื่อสร้างรายได้	● การเรียนรู้ตลอดชีวิต (ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและการสื่อสาร การดูแลสุขภาพ กฎหมาย สิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐาน) ● การอบรมพัฒนาทักษะด้านวิชาชีพเพื่อสร้างรายได้ (การจักสาน การทอผ้า การทำตุ๊ก การทำสวน การทำอาหาร)

ความอยู่ดีมีสุข (Baby Boomers)	กรุงเทพฯ	ลำพูน	
		ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
		- โอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ (ไม่ต้องเดินทางไปศึกษาในพื้นที่อื่น ประหยัดค่าใช้จ่าย และครอบครัวอบอุ่น) - การปลูกฝังเรื่องจริยธรรม คุณธรรม หน้าที่พลเมือง	
การทำงาน	- สวัสดิการที่ได้รับจากการทำงาน (เงินบำนาญ ประกันสังคม) - การมีงานทำ และความมั่นคงทางรายได้ (ของลูกหลาน)	- การมีงานทำ (งานประจำ และงานพิเศษ) - ประสิทธิภาพของแรงงาน (ไม่ให้ถูกทดแทนด้วยปัญญาประดิษฐ์)	- การมีงานทำ และความมั่นคงของรายได้ (ภาคเกษตรมีความไม่แน่นอนสูง) - การทำงานอย่างขยันขันแข็ง ไม่เลือกหรือเกียจงาน - สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนร่วมงาน
รายได้	- การมีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย (ของลูกหลาน) - เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ - เงินอุดหนุนจากลูกหลาน	- การมีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย (รายได้ไม่จำเป็นต้องสูง) - การไม่มีหนี้สิน - ความพึงพอใจในสิ่งที่ตนมี ไม่ต้องเปรียบเทียบกับคนอื่น - การมีเงินออม (กองทุนสวัสดิการชุมชน กองทุนฌาปนกิจ) - เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพผู้พิการ	- การมีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย (รายได้ไม่จำเป็นต้องสูง) - การไม่มีหนี้สิน - การเข้าถึงแหล่งทุน (กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสหกรณ์ กองทุนฌาปนกิจ) - การมีเงินออม (กองทุนการออม กองทุนสวัสดิการชุมชน กองทุนฌาปนกิจ) - ปัญหาความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร (ขึ้นกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และนโยบายภาครัฐ) - ปัญหาภัยแล้ง
ครอบครัว	- การอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว - การดูแลและให้ความช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัว - ลูกหลานเป็นคนดี เคารพเชื่อฟัง ไม่สร้างปัญหา	- ความเอื้ออาทรระหว่างสมาชิกในครอบครัว การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน (แม้จะไม่ได้อยู่ด้วยกัน) - ความสามัคคีและเข้าอกเข้าใจกัน - ปัญหาผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว (การดูแลร่างกายและจิตใจ)	- การอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว - ความเอื้ออาทรระหว่างสมาชิกในครอบครัว การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน (แม้จะไม่ได้อยู่ด้วยกัน) - การทำกิจกรรมร่วมกัน - ความสามัคคี รักใคร่กลมเกลียวกัน - ลูกหลานเป็นคนดี เคารพเชื่อฟัง ไม่สร้างปัญหา - ปัญหาผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว (การดูแลร่างกายและจิตใจ)
การมีส่วนร่วม	- ความสามัคคีของชุมชน - การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน (งานบุญ งานปีใหม่ งานสงกรานต์) - การมีผู้นำชุมชนที่ดี บริหารงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้	- ความสามัคคีของชุมชน - การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน (เป็นแบบอย่างให้คนอื่นปฏิบัติตาม) - การรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ (โรงเรียนผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุ)	- ความสามัคคีของชุมชน - การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน - การรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในระดับชุมชน (โรงเรียนผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุ)

ความอยู่ดีมีสุข (Baby Boomers)	กรุงเทพฯ	ลำพูน	
		ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
	• การมีพื้นที่ส่วนกลางในชุมชน สามารถจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ • บทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือนักการเมืองในระดับท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมในชุมชน	• บทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม • บทบาทของผู้สูงอายุในการเป็นผู้นำทางประเพณี (ปูชนียบุคคล) • การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง (โดยเฉพาะระดับท้องถิ่น) • ปัญหาการเบิกจ่ายงบประมาณจากภาครัฐ (กิจกรรมบางอย่างไม่สามารถเบิกได้)	• ความเอื้ออาทรระหว่างกัน • ความเสียสละของคนในชุมชน (ทำงานโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน) • การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง (โดยเฉพาะระดับท้องถิ่น)
ที่อยู่อาศัย (ชุมชนและสภาพแวดล้อม)	• การมีบ้านเป็นของตนเอง • ชุมชนมีความปลอดภัย (มีกล้องวงจรปิด สายตรวจและคณะกรรมการหมู่บ้านคอยสอดส่อง) • สมาชิกในชุมชนมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน • ความสะอาดของพื้นที่ชุมชน • การมีพื้นที่สีเขียว • การจัดการปัญหาขยะ • การจัดการปัญหาน้ำท่วม (ลอกท่อเปิดทางระบายน้ำ)	• ชุมชนมีความปลอดภัย (มีกล้องวงจรปิด มีอบต. ทำงานอย่างเข้มแข็ง มีช่องทางในการแจ้งเบาะแส) • สมาชิกในชุมชนมีความไว้วางใจและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน • การเคารพกฎกติกาของชุมชน • การใช้มาตรการ social sanction ลงโทษผู้กระทำความผิด • ปัญหาภัยแล้ง (ทำให้ต้องใช้น้ำบาดาลในการทำการเกษตร) • ปัญหาประชากรแฝง (แรงงานต่างด้าว) • ปัญหายาเสพติด • ปัญหาหมอกควัน (เผาป่า มลพิษจากรถยนต์และนิคมอุตสาหกรรม)	• การมีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง • ชุมชนมีความปลอดภัย • การอยู่ด้วยกันเป็นระบบเครือญาติ • การใช้กฎเกณฑ์ของชุมชน และการมีมาตรการ social sanction ลงโทษผู้กระทำความผิด • ความเป็นอารยสถาปัตย์ (อำนวยความสะดวกผู้สูงอายุ โดยรับงบประมาณจากอบจ.) • ปัญหาภัยแล้ง และการบริหารจัดการน้ำ (ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนในการใช้น้ำบาดาลค่อนข้างสูง อาจทำให้ต้องเปลี่ยนอาชีพโดยปริยาย) • ปัญหายาเสพติด (เกี่ยวข้องกับมาตรการการปราบปรามที่ไม่เข้มงวด เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีส่วนเกี่ยวข้อง และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ต่อไป)
การคมนาคม (และการสื่อสาร)	• การเข้าถึงบริการขนส่งสาธารณะได้สะดวก • การมีทางเลือกในการเดินทางที่หลากหลาย • ปัญหาการจราจรติดขัด จำนวนยานพาหนะที่เพิ่มมากขึ้น และอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้อง • ปัญหาการไม่มีทางเท้าสำหรับผู้สูงอายุไปมา • การใช้โทรศัพท์ในการสื่อสาร (ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับอินเทอร์เน็ตเท่าใดนัก มีเพียงบางส่วนที่สามารถใช้)	• การมีรถยนต์ส่วนตัว (เพื่อใช้เดินทางไปสถานพยาบาล) • การสนับสนุนการเดินทางไปสถานพยาบาลจากอบต. ในกรณีฉุกเฉิน (แต่บางครั้งก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการ) • ปัญหาอุบัติเหตุการจราจรเพิ่มสูงขึ้น (ยานพาหนะมีจำนวนมากขึ้น) • การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีการสื่อสาร (แต่ยังขาดทักษะในการใช้งาน)	• การคมนาคมด้วยรถส่วนตัว (มอเตอร์ไซด์) • การสนับสนุนการเดินทางไปสถานพยาบาลจากอบต. ในกรณีฉุกเฉิน • การใช้โทรศัพท์ในการสื่อสาร (ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับอินเทอร์เน็ตเท่าใดนัก มีเพียงบางส่วนที่ใช้ Line) • ปัญหาอุบัติเหตุการจราจร (แรงงานต่างด้าวไม่ชินกับระบบการจราจรของไทย)

ความอยู่ดีมีสุข (Baby Boomers)	กรุงเทพฯ	ลำพูน	
		ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
	ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตได้ และใช้ Line ในการสื่อสาร)		การใช้เสียงตามสาย/เสียงไร้สายสื่อสารกันภายในหมู่บ้าน
ประเด็นอื่น ๆ	- การมีสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยที่ดี - การเดินทางท่องเที่ยว	- การดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง - การพัฒนาไปพร้อมๆ กัน ไม่แก่งแย่ง	- การดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง - การเรียนรู้ที่จะอยู่กับธรรมชาติ - การมีจิตอาสา คอยช่วยเหลือผู้อื่น
ข้อเสนอต่อ นโยบาย ส่วนกลาง	- การจัดหาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อย - การเพิ่มเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ - การแก้ไขปัญหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง	- การดูแลประชาชนด้านอาชีพและรายได้ โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกร (เช่น ตลาด ราคาสินค้าเกษตร) - การจัดสรรงบประมาณให้กับประชากรสูงอายุมากขึ้น (เช่น เบี้ยยังชีพ สวัสดิการผู้สูงอายุ การดูแลผู้ป่วยติดเตียง) - การให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชน ไม่ใช่เน้นแต่การแข่งขัน	- การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศภาพรวมให้ดีขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพียงพอกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น - นโยบายส่งเสริมการเกษตร (ตลาดส่งออก ราคาสินค้า การประกันพืชผล) - บัตรสวัสดิการแห่งรัฐควรให้เป็นเงินสด โดยไม่มีเงื่อนไขในการใช้จ่าย
ข้อเสนอต่อ นโยบาย ท้องถิ่น	- สภาพแวดล้อมในชุมชน (ความสะอาด การจัดการขยะ ขุดลอกคูคลอง บ่อบำบัดน้ำเสีย เครื่องดับเพลิง) - การจัดระเบียบการจราจรในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง เพื่อเพิ่มความปลอดภัย และลดอุบัติเหตุ - การแก้ไขระเบียบการเบิกจ่ายของภาครัฐ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน	- การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ - การผันงบประมาณในการสร้างสาธารณูปโภคมาใช้ในการกระตุ้นเศรษฐกิจ - การแก้ไขระเบียบการเบิกจ่ายของภาครัฐ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน	การทำงานของเจ้าหน้าที่และกองสวัสดิการชุมชนมีความเข้มแข็งอยู่แล้ว

4.2.2 ผลการสนทนากลุ่ม Gen X (กลุ่มอายุ 41-59 ปี)

จากการอภิปรายกลุ่มรวมกับประชากรช่วงอายุ 41-59 ปี (กลุ่ม Gen x) ในจังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูน มีข้อสังเกตเกี่ยวกับมุมมองต่อความอยู่ดีมีสุขในภาพรวม ทั้ง 2 พื้นที่ที่น่าสนใจว่า ประชากรในวัยนี้ค่อนข้างให้ความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขในมิติ “การทำงาน” และ “รายได้” ควบคู่ไปกับมิติ “ครอบครัว” สาเหตุอาจมาจากช่วงอายุของประชากรกลุ่มนี้ ที่เป็นช่วงวัยของการสร้างเนื้อสร้างตัวและความมั่นคงของอาชีพการงาน รวมถึงการสร้างครอบครัวที่ต้องดูแลรับผิดชอบ ทั้งสมาชิกรุ่นพ่อแม่ที่กำลังเข้าสู่วัยสูงอายุ และรุ่นลูกที่กำลังเติบโตหรืออยู่ในช่วงกำลังศึกษาและยังต้องการการพึ่งพา ทำให้เมื่อกล่าวถึงความอยู่ดีมีสุข การมีงานทำและความมั่นคงของงานที่ทำ ความเพียงพอและความต่อเนื่องของรายได้ และความอยู่ดีมีสุขของสมาชิกในครอบครัว จึงเป็นเรื่องแรกๆ ที่ประชากรกลุ่มนี้ให้ความสำคัญ

เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างจังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูน ได้แก่ ความอยู่ดีมีสุขในมิติ “การมีส่วนร่วม” โดยเฉพาะในระดับชุมชน ที่พบว่าถูกให้ความสำคัญโดยคน Gen X ในลำพูนมากกว่าจังหวัดกรุงเทพฯ ขณะที่มิติ “การคมนาคม” (เกี่ยวกับ ความสะดวกของการเดินทาง การมีทางเลือกของการเดินทางที่หลากหลาย และปัญหาการติด) ถูกให้ความสำคัญในจังหวัดกรุงเทพฯ มากกว่าจังหวัดลำพูน จากการอภิปรายกลุ่ม ประชากร Gen X ทุกกลุ่มในจังหวัดลำพูน ทั้งในและนอกเขตเทศบาล มีการอ้างถึงการดำเนินชีวิตตาม “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” ว่าเป็นปัจจัยสิ่งสำคัญของการใช้ชีวิตยังอยู่ดีมีสุข

กลุ่ม Gen X ทั้ง 2 จังหวัด มีการอภิปรายถึงปัจจัยด้านการเมือง และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในระดับประเทศ ว่าเป็นปัจจัยกำหนดที่สำคัญของความอยู่ดีมีสุขในระดับบุคคล โดยเฉพาะในมิติการทำงาน รายได้ ครอบครัว รวมถึง ชุมชน โดยมองว่าความอยู่ดีมีสุขแต่ละมิติ มีความสัมพันธ์และอิทธิพลระหว่างกัน กล่าวคือ หากเศรษฐกิจของประเทศดี โอกาสทางอาชีพในการทำงานและรายได้ของบุคคลก็จะดีตามไปด้วย ซึ่งส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขด้านครอบครัว ด้านสุขภาพ ทั้งทางกายและทางใจ ด้านชุมชนและการมีส่วนร่วมตามมา ขณะเดียวกัน หากความอยู่ดีมีสุขในมิติครอบครัวไม่ดี ก็ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขในมิติอื่น ๆ เช่น ด้านสุขภาพ (โดยเฉพาะสุขภาพใจ จากการไม่มีความสุขและความเครียดจากปัญหาในครอบครัว) ด้านการศึกษา (ของเด็กในครอบครัว) และด้านอื่น ๆ เช่นกัน

ผลการอภิปราย เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขในแต่ละมิติ และข้อเสนอแนะจากกลุ่ม Gen X สรุปได้ดังนี้

มิติสุขภาพ - ครอบคลุม การมีสุขภาพที่สมวัย หรือตามการเสื่อมถอยของร่างกายตามอายุที่เพิ่มขึ้น การไม่มีโรคภัยหรือโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานหารายได้ การใช้ชีวิตและการดูแลตัวเองที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เจ็บป่วย (โดยเฉพาะการมีโอกาสดูแลร่างกาย กินอาหารที่เหมาะสมและปลอดภัย) การเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็น การมีสุขภาพจิต สุขภาพใจที่ดี (สามารถปล่อยวาง หรือไม่มีปัญหาความเครียด ปัญหาครอบครัวที่รบกวนจิตใจ) ในจังหวัดกรุงเทพฯ ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยที่ดีและไม่เป็นพิษต่อสุขภาพ ในเขตเทศบาล จังหวัดลำพูน ให้ความสำคัญไม่เฉพาะสุขภาพของตนเองแต่ครอบคลุมสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว ส่วนนอกเขตเทศบาล จังหวัดลำพูน ให้ความสำคัญกับการได้เข้าวัด ฟังเทศน์ ฟังธรรมเพื่อรักษาสุขภาพใจ

มิติการศึกษา - ครอบคลุม โอกาสและการเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะการเรียนรู้ให้เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยีใหม่ๆ การศึกษาและการเรียนรู้สำหรับคนทุกวัยเพื่อสร้างโอกาสทางอาชีพ ในจังหวัดกรุงเทพฯ และในเขตเทศบาล จังหวัดลำพูน ให้ความสำคัญกับ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและมาตรฐานคุณภาพของการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ส่วนนอกเขตเทศบาล จังหวัดลำพูน ให้ความสำคัญกับ โอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ ที่เด็กนักเรียนไม่ต้องย้ายถิ่นไปศึกษาไกลจากบ้านเกิด

มิติการทำงาน - ครอบคลุม การมีงานทำที่สามารถสร้างรายได้ ความมั่นคง ความต่อเนื่อง ความก้าวหน้า ความปลอดภัยหรือความเสี่ยงในการทำงาน โอกาสในการทำงานตรงสายหรือตรงกับ ความชอบ

มิติรายได้ - ครอบคลุม ความเพียงพอของรายได้ที่สมดุลกับรายจ่ายและค่าครองชีพ การมีรายได้ที่ต่อเนื่องและมั่นคง สถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศโดยมองว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดรายได้ของประชาชน โดยเฉพาะ ในภาคการค้าและบริการ รวมถึง ภาคเกษตรกรรม ในจังหวัดลำพูน ทั้งในและนอกเขตเทศบาล ให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นการมีเงินออม การไม่มีหนี้สิน หรือการมีหนี้สินในระดับที่จัดการได้

มิติครอบครัว - เป็นมิติที่ Gen X ในทุกกลุ่มให้ความสำคัญ โดยครอบคลุม การที่สมาชิกในครอบครัวช่วยดูแลกันและกัน มีเวลาและมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และการสื่อสารปรึกษากันเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ สมาชิกแต่ละคนมีสุขภาพที่แข็งแรงสามารถดูแลตัวเองได้โดยไม่เป็นภาระของคนอื่น ในลำพูนทั้งเขตเมืองและชนบท ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงในครอบครัวไทยยุคปัจจุบัน ที่มีขนาดเล็กลงและไม่มีปู่ย่าคอยช่วยดูแลหลาน ในขณะที่พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้นและใช้เวลาดูแลเด็กในครอบครัวน้อยลง ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาเช่นปัญหาการติดเกม สำหรับคนโสด ความอยู่ดีมีสุขมีมิติครอบครัว เน้นในเรื่องการเตรียมตัวและสร้างความพร้อมของตนเองสำหรับวัยสูงอายุ

มิติการมีส่วนร่วม - ครอบคลุม การมีกิจกรรมร่วมกันในชุมชน มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสื่อสารกันผ่านช่องทางต่างๆ และความสามัคคีของคนในชุมชน ในจังหวัดกรุงเทพฯ ให้ความสำคัญกับการมีพื้นที่ส่วนกลางเพื่อให้คนวัยต่างๆ ในชุมชนมีโอกาสมากิจกรรมร่วมกัน ในจังหวัดลำพูน ทั้งในและนอกเขตเทศบาล ให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและชมรมต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคมหมู่บ้านที่จัดขึ้นเป็นประจำ ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมเยาวชน หรือชมรมแม่บ้าน เป็นต้น การให้ความร่วมมือในงานต่างๆ ของชุมชน รวมถึงการช่วยเหลือกันของคนในชุมชนในงานประเพณีและกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยมีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญของชุมชนเข้มแข็ง โดยมีปัจจัยของผู้นำชุมชนเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ

มิติที่อยู่อาศัย - ครอบคลุม การมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ชุมชนที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัย ไม่แออัดมากเกินไป สมาชิกในชุมชนมีจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้ ความสะอาดและการไม่มีปัญหามลภาวะในลักษณะต่าง ๆ ปัญหาที่มีการสะท้อนทั้งในกรุงเทพฯ และลำพูนเขตเมือง เป็นเรื่องการเข้ามาของคนต่างถิ่น หรือผู้เข้ามาอยู่อาศัยใหม่ รวมถึงประชากรที่เป็นแรงงานข้ามชาติ ในจังหวัดลำพูน ทั้งในและนอกเขตเทศบาล มีการสะท้อนถึงปัญหาภัยแล้ง ซึ่งกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขในด้านสภาพแวดล้อมและด้านอื่นๆ ในนอกเขตเทศบาล มีการสะท้อนถึงปัญหาสาธารณสุขปศุสัตว์พื้นฐาน เช่น น้ำประปาที่ในบางครั้งมีปัญหาเรื่องคุณภาพของน้ำ และปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดในพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขในมิติอื่นทั้งด้านครอบครัว สุขภาพ หรือการทำงาน

มิติการคมนาคม - การคมนาคมเป็นเรื่องที่ถูกให้ความสำคัญค่อนข้างมากในจังหวัดกรุงเทพฯ โดยเฉพาะ การมีความสะดวกในการเดินทางและมีทางเลือกในการเดินทางที่หลากหลาย เพื่อหลีกเลี่ยงรถติดและการเสียเวลาบนท้องถนน เช่นเดียวกับความปลอดภัยในการเดินทางคมนาคม และการเคารพกฎจราจรของผู้ใช้ท้องถนน ในจังหวัดลำพูน แม้การคมนาคมส่วนใหญ่เป็นการเดินทางด้วยพาหนะส่วนตัว โดยเฉพาะมอเตอร์ไซด์ การมีรถสาธารณะวิ่งรับส่ง ยังนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ โดยเฉพาะ ในกรณีฉุกเฉิน เช่น การเข้ารับบริการรักษาพยาบาล (ซึ่งในพื้นที่ ระบุว่าได้รับการสนับสนุนรถขนส่งผู้ป่วย จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

ด้านการสื่อสาร ทุกกลุ่มให้ความสำคัญกับการเข้าถึง free Wi-Fi ของคนในพื้นที่ (ซึ่งจะช่วยลดปัญหาค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและเป็นภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน)

มิติอื่น ๆ - ในจังหวัดกรุงเทพฯ มีการอภิปรายถึง ปัจจัยสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศ (โดยมองว่าเป็นปัจจัยกำหนดความอยู่ดีมีสุขของคนในประเทศภาพรวม) ความมีอิสระในการเดินทางหรือการกินอาหาร (ซึ่งปัจจุบันถูกจำกัดจากปัญหาสภาพมลพิษฝุ่น PM 2.5) ในจังหวัดลำพูน ให้ความสำคัญกับเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอต่อผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง - กลุ่มอภิปรายทุกกลุ่ม ต้องการให้ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลางให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ ภาพรวมของประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยกำหนดความอยู่ดีมีสุขในทุกด้านของประชาชน การกระจายความทั่วถึงของสวัสดิการ โอกาสและการช่วยเหลือต่าง ๆ ของภาครัฐให้กับประชาชนทุกกลุ่ม ในจังหวัดลำพูนให้ความสำคัญกับนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร โดยเฉพาะด้านตลาดและราคาสินค้า รวมถึงการส่งเสริมอาชีพ การสร้างงาน การดูแลปัญหาเยาวชนและยาเสพติดในพื้นที่ การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การกระจายอำนาจให้กับจังหวัดและท้องถิ่น เพื่อลดข้อจำกัดในการบริหารจัดการ และงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอต่อผู้กำหนดนโยบายท้องถิ่น - ควรเน้นให้มีความเท่าเทียมและทั่วถึงของผู้ได้รับประโยชน์ในท้องถิ่น ความต่อเนื่องของนโยบายและกิจกรรมพัฒนาในพื้นที่ การดูแลและจัดการในด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน ความปลอดภัย ความสะอาด และปัญหาสุขภาพของคนในชุมชน โดยในลำพูน กลุ่มอภิปราย ทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีข้อจำกัดในเรื่องอำนาจในการบริหารจัดการ และงบประมาณเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ตารางที่ 4.4 สรุปประเด็นการอภิปราย กลุ่ม Gen X

ความอยู่ดีมีสุข (Gen X)	กรุงเทพฯ	ลำพูน	
		ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
สุขภาพ	● การมีสุขภาพที่สมวัย ● การใช้ชีวิตที่เหมาะสม (การได้ออกกำลังกาย, การกินอาหารและเครื่องดื่มที่ดีต่อสุขภาพ) ● การไม่มีโรคประจำตัว ● การเข้าถึงบริการสุขภาพ ● การมีสุขภาพจิตที่ดี (ความเครียด) ● สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยที่ดีต่อสุขภาพ (เช่นไม่มีควันรถ ฝุ่น)	● การไม่เจ็บไม่ป่วย จนทำงานไม่ได้ ● การไม่มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง ● การดูแลตัวเองไม่ให้เจ็บป่วย (โดยเฉพาะ การกิน) ● ความเสี่ยงสุขภาพ (เช่น ความปลอดภัยของอาหาร) ● สุขภาพจิต/สุขภาพใจ (จากความเครียด ปัญหาครอบครัว) ● สุขภาพของสมาชิกในครอบครัว ● การเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ	● การไม่มีโรคภัย ไม่เจ็บปวดหรือมีโรคประจำตัว ● การดูแลตนเอง (ได้ออกกำลังกาย/ควบคุมอาหารการกิน หลีกเลี่ยงสารมลพิษ) ● การเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็น ● สุขภาพจิตที่ดี (การมีจิตใจที่ปล่อยวาง การไม่หลงๆ ลืมๆ ไม่มีความเครียด) ● การได้เข้าวัด ฟังเทศน์ฟังธรรม และทำบุญ
การศึกษา	● การเรียนรู้ตลอดชีวิต (ความคิดเห็นต่อประเด็นการศึกษาค่อนข้างไม่ชัดเจน (ยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญ) ● คุณภาพของการศึกษา	● การเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต ● การเรียนรู้เพื่อสร้างโอกาสทางอาชีพ	● โอกาสได้รับการอบรมพัฒนาทักษะด้านวิชาชีพ ● โอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ (ไม่ต้องเดินทางย้ายถิ่นไปศึกษาไกล)

ความอยู่ดีมีสุข (Gen X)	กรุงเทพฯ	ลำพูน	
		ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
	● ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ● การศึกษาและการพัฒนาเทคโนโลยี ● โอกาสและเป้าหมายทางอาชีพในอนาคต ● สื่อออนไลน์ กับการศึกษา (ทั้งบวกและลบ)	● การเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ก้าวทันโลกและตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อให้สามารถสอนลูกหลานได้ ● มาตรฐานคุณภาพของแต่ละโรงเรียน	● การเรียนรู้ตลอดชีวิต (ความรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น การจัดการการเงินและการออม ความรู้ในการสร้างอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและการสื่อสาร)
การทำงาน	● การมีงานทำ ● ความต่อเนื่องของงาน ● ความมั่นคงของงานที่ทำ ● ความก้าวหน้าในงานที่ทำ ● ความปลอดภัยในการทำงาน ● การได้ทำงานในสายงานที่ตรงกับความชอบ ● ระบบบริหารจัดการขององค์กรและการมีเพื่อนร่วมงานที่ดี	● การมีงานทำที่สามารถสร้างรายได้ ● ความมั่นคงและสร้างรายได้ได้อย่างต่อเนื่อง (งานที่มีรายได้ประจำ) ● สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานที่ดี ● ความเสี่ยงในการทำงาน (เช่น สารเคมี ภาชนะ)	● การมีอาชีพการงานที่มั่นคงและเป็นหลักแหล่ง (เงื่อนไขสำคัญของความอยู่ดีมีสุข) ● การมีรายได้ต่อเนื่อง (รายได้อาจไม่ต้องสูง) ● ความพึงพอใจและรักในงานที่ทำ
รายได้	● ความต่อเนื่อง ความเพียงพอและสมดุลกับค่าครองชีพ ● เกี่ยวข้องกับประเด็นการทำงานและความมั่นคงของงาน ● สถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศ (เป็นตัวกำหนดรายได้ของประชาชนโดยเฉพาะภาคการค้าและบริการ)	● โอกาสในการทำงานและความมั่นคงของงานที่ทำ (ภาคเกษตรไม่มั่นคง/ต่อเนื่อง) ● การมีเงินออม (ในชุมชนปัจจุบันมีโครงการเงินออมผ่านระบบกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยได้รับการสมทบเงินส่วนหนึ่งจากภาครัฐ) ● การไม่มีหนี้ หรือมีในระดับที่จัดการได้	● รายได้เพียงพอกับรายจ่าย ● ปัญหาค่าครองชีพสูงขึ้นในขณะที่รายได้อาจจะไม่ลดลงแต่ไม่เพิ่มขึ้นเท่าค่าครองชีพ ● ปัญหารายได้ขึ้นลงตามฤดูเก็บเกี่ยวภาคเกษตร ● การไม่มีหนี้สิน (หรือ มีในระดับที่ไม่สามารถบริหารจัดการได้)
ครอบครัว	● ครอบครัว คือ ความสุขและกำลังใจของชีวิต ● สมาชิกในครอบครัวดูแลกันและกัน ● สมาชิกดูแลตัวเองได้โดยไม่เป็นภาระของคนอื่น ● การได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ● การได้ใช้เวลาอยู่ด้วยกัน ● ความสามัคคีและเข้าอกเข้าใจกัน	● การมีเวลาในการดูแลสมาชิก (เด็ก) อย่างเพียงพอ ● ความเปลี่ยนแปลงในครอบครัวไทย (ขนาดเล็กลงและไม่มีปู่ย่าตายายดูแลลูกหลาน) ● สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพที่แข็งแรง ● (มุมมองคนโสด) การเตรียมตัวและสร้างความพร้อมของตนเองสำหรับวัยสูงอายุ	● ครอบครัวช่วยกันทำมาหากิน (มีงานเป็นหลักเป็นแหล่ง) ● การมีผู้นำและสมาชิกในครอบครัวที่ดี ● ความอบอุ่นภายในครอบครัว ● การมีเวลาให้แก่กัน/ทำกิจกรรมร่วมกัน ● ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ● การสื่อสารและการพูดจาเพื่อปรึกษาแก้ไขปัญหาดัง ๆ ร่วมกัน ● การไม่สร้างแรงกดดันให้แก่กันและกัน (ทั้งทางตรงและทางอ้อม) ● สมาชิกได้อยู่ด้วยกัน ไม่ต้องย้ายไปทำงานนอกพื้นที่ ● ปัญหาการติดเกมของเด็ก
การมีส่วนร่วม	● การมีพื้นที่ส่วนกลางในชุมชน (เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันของคนแต่ละวัย)	● การเข้าร่วมในประชาคมหมู่บ้านประจำเดือน	● การเข้าร่วมกิจกรรมประชาคมหมู่บ้านที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกเดือน

ความอยู่ดีมีสุข (Gen X)	กรุงเทพฯ	ลำพูน	
		ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
	● การมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (ผ่านช่องทาง หรือกิจกรรมต่างๆ) ● ความสามัคคีกันในชุมชน	● การมีส่วนร่วมในงานประเพณีและ กิจกรรมทางวัฒนธรรม ● การให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ของ คนในชุมชน ● การมีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ (โรงเรียนผู้สูงอายุ) กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม เยาวชน กลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ ● ชุมชนเข้มแข็ง ● ผู้นำของชุมชนที่ดีและมีภาวะผู้นำสูง	● การมีส่วนร่วมในกิจกรรมลักษณะของ ชุมชนผู้สูงอายุ (อายุ 55 ปีขึ้นไป) ชุมชน แม่บ้าน เป็นต้น ● การมีส่วนร่วมและช่วยเหลือกัน ใน กิจกรรมเชิงประเพณีวัฒนธรรม กิจกรรมสังคมและกิจกรรมพัฒนา ชุมชน ● ผู้นำชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญของชุมชน เข้มแข็ง
ที่อยู่อาศัย (ชุมชนและ สภาพแวดล้อม)	● ชุมชนมีความปลอดภัย ● ความสะอาดในพื้นที่ส่วนรวม ● คนในชุมชนมีจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกัน มีความรับผิดชอบ รับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น ● การเข้ามาของคนต่างถิ่น ● ปัญหาความแออัดของชุมชน	● การมีบ้านและที่ดินอยู่อาศัย ● การเข้ามาของผู้ย้ายใหม่ในชุมชน (หมู่บ้านจัดสรร แรงงานต่างด้าว) ● การจัดการปัญหาขยะในชุมชน ● การไม่มีปัญหามลภาวะในด้านต่าง ๆ (เช่น มลภาวะทางเสียงจากท่อรถดัง หรือ เครื่องเสียงที่เปิดดังในชุมชน มลภาวะทางกลิ่นจากฟาร์มหมูหรือ โรงงานเฟอร์นิเจอร์ รวมถึง มลภาวะ ทางอากาศ เช่น ปัญหาฝุ่น) ● ปัญหาภัยแล้ง (กระทบความอยู่ดีมีสุข ในด้านอื่นๆ)	● การมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ● ที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่แออัดมากเกินไป ● สมาชิกในชุมชนสามารถพึ่งพาอาศัยกัน ได้ ● ความสามัคคีปรองดองไม่ทะเลาะเบาะ แฉ่ง ● ความสะอาดในชุมชน (ในชุมชนมี กิจกรรมในการคัดแยกขยะและ ธนาคารขยะ) ● สาธารณูปโภค (ปัจจุบันเข้าถึงเกือบ หมด แต่บางครั้งมีปัญหา เช่น ปัญหา น้ำประปาไม่สะอาด) ● ปัญหาภัยแล้ง ควันหมอกไฟไหม้ป่า ● ปัญหายาเสพติดหรือยาบ้า
การคมนาคม (และการ สื่อสาร)	● ความสะดวกในการเดินทาง (ไม่ต้อง เสียเวลามากเกินไปในการเดินทางไป ทำงานหรือทำกิจวัตรประจำวัน) ● การมีทางเลือกในการเดินทางที่ หลากหลาย ● ความไม่ปลอดภัยและอุบัติเหตุ ● การไม่มีน้ำใจและไม่เคารพกฎจราจร ● การสื่อสาร (โทรศัพท์มือถือ ปัจจัยที่ 5 ขาดไม่ได้) ● การมีและเข้าถึง free Wifi	● การมีและเข้าถึง free Wifi ● เสี่ยงตามสายประจำหมู่บ้าน ● ความสะดวกในการเดินทางไปรับ บริการสุขภาพ ● การใช้ Line กลุ่มติดต่อสื่อสาร ● รวดราขณะในการเดินทาง ● ปัญหาค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสาร (เช่น ค่าอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ)	● การคมนาคมด้วยรถส่วนตัว (โดยเฉพาะมอเตอร์ไซด์) ● การมีมือถือสมาร์ทโฟนใช้ ● การมีเสียงตามสาย (และใช้ LINE กลุ่ม) สำหรับการสื่อสารในชุมชน ● การมีรถสาธารณะวิ่งรับส่งระหว่าง เมือง/ชุมชน ● การสนับสนุนการเดินทางจากอบต. กรณีฉุกเฉิน เช่น เข้ารับการ รักษาพยาบาล
ประเด็นอื่น ๆ	● การมีสถานการณ์ทางการเมืองของ ประเทศที่ดี ● ปัจจัย 4 ในการดำรงชีพที่เพียงพอ ● ความมีอิสระ (อยากไปไหนก็ได้ไป อยากกินอะไรก็ได้)	● การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจ พอเพียง	● การดำรงชีวิตที่ดี (มีสติในการดำรงชีวิต คุมรายจ่ายให้เหมาะสมกับรายได้ที่ทำ ได้) ● การใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ความอยู่ดีมีสุข (Gen X)	กรุงเทพฯ	ลำพูน	
		ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
ข้อเสนอต่อ นโยบาย ส่วนกลาง	● การแก้ปัญหาค่าครองชีพ (โดยเฉพาะเด็กจบใหม่) ● ความทั่วถึงของสวัสดิการ โอกาสในการพัฒนาและการช่วยเหลือจากภาครัฐแก่คนทุกกลุ่ม ● หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่ครอบคลุมการรักษาและยานอกบัญชีที่จำเป็น	● การดูแลประชาชนด้านอาชีพและรายได้ โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกร (เช่น เรื่องตลาดและราคาสินค้าเกษตร รวมถึง การส่งเสริมอาชีพในลักษณะอื่น) ● การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ● การดูแลปัญหาเยาวชน เด็กติดเกม ติดมือถือและยาเสพติด ● การดูแลและจัดการผลกระทบจากกลุ่มประชากรแฝง รวมถึงแรงงานต่างด้าว ● การส่งเสริมการกระจายอำนาจให้กับจังหวัดและท้องถิ่นสามารถจัดการตนเองในเรื่องต่าง ๆ ● บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นนโยบายที่ดีเพียงระยะสั้น แต่ในระยะยาวจะทำให้ประชาชนเกิดความเคยตัวและหวังพึ่งพารัฐมากขึ้นเรื่อย ๆ	● การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศภาพรวมให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความอยู่ดีมีสุขของคนในประเทศ ● การเข้ามาดูแลในเรื่องการตลาดและลดบทบาทของพ่อค้าคนกลางในภาคเกษตร ● นโยบายในการสร้างงาน หรือ จัดการตลาดแรงงานเพื่อให้ลูกหลานและเด็กจบใหม่ทุกคนมีงานรองรับ ● การรับฟังเสียงและปัญหาของประชาชนในด้านต่าง ๆ (การงานอาชีพ เศรษฐกิจและการค้าขาย รวมถึงรายได้ของประชาชนและปัญหาค่าครองชีพ) ● นโยบายสวัสดิการในลักษณะการแจกเงิน หรือช่วยค่าครองชีพชั่วคราว ชั่วคราว ค่อนข้างไม่มีประสิทธิภาพ และไม่ทั่วถึงกับประชาชนที่ต้องการ
ข้อเสนอต่อ นโยบาย ท้องถิ่น	● ความทั่วถึงของผู้ได้รับประโยชน์ในท้องถิ่น ● นโยบายด้านสุขภาพ (โดยเฉพาะกลุ่มเด็กในชุมชน) ● ความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบายแต่ละเรื่อง ● การจัดการคนแปลกถิ่นที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่การจัดการด้านสภาพแวดล้อมในชุมชน (ความสะอาด การจัดการขยะ ขุดลอกคูคลอง กำจัดมูลฝอย เป็นต้น)	● การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร และการส่งเสริมอาชีพ ● การจัดการพื้นที่สาธารณะประโยชน์ให้คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ทั้งในด้านอาชีพและด้านอื่น ๆ ● การลดข้อกีดกัน หรือ เงื่อนไขเกี่ยวกับกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เพิ่มความยุ่งยากในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพของคนในชุมชน ● ท้องถิ่นมีความพยายามในการดูแลความอยู่ดีมีสุขของคนในชุมชนในด้านต่าง ๆ ที่รอบด้าน แต่มีข้อจำกัดเรื่องอำนาจหน้าที่การบริหารจัดการและงบประมาณที่มีค่อนข้างจำกัด ● การจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนความสามัคคีของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง (เช่น การแข่งขันกีฬา)	● การดำเนินการและให้การสนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต่อเนื่องและระยะยาว เช่น การส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสร้างอาชีพและพัฒนาอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชน ● ท้องถิ่นทำงานใกล้ชิดกับคนในพื้นที่แต่มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณทำให้ศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีค่อนข้างน้อย

4.2.3 ผลการสนทนากลุ่ม Gen Y (กลุ่มอายุ 25-40 ปี)

จากการอภิปรายกลุ่มรวมกับประชากรช่วงอายุ 25-40 ปี (กลุ่ม Gen Y) ในจังหวัดกรุงเทพฯ และ จังหวัดลำพูน มีข้อสังเกตเกี่ยวกับมุมมองต่อความอยู่ดีมีสุขในภาพรวม ทั้ง 2 พื้นที่ที่น่าสนใจว่า ประชากรในวัยนี้ ค่อนข้างให้ความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขใน มิติ “รายได้” และ “ครอบครัว” โดยประชากรกลุ่มนี้มองว่าเงินมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ความอยู่ดีมีสุขจะไม่สามารถเกิดได้หากชีวิตไม่มีกินมีใช้อย่างเพียงพอ หากมีเงินก็สามารถนำมาใช้สนองความต้องการส่วนตัวได้ และทำให้เกิดความอยู่ดีมีสุข และมองว่าครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อจิตใจ ความรักความเข้าใจในครอบครัว การได้อยู่พร้อมหน้ากัน และสมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพที่ดี ทำให้เกิดความอยู่ดีมีสุข สาเหตุอาจมาจากช่วงอายุของประชากรกลุ่มนี้ ที่เป็นช่วงวัยที่เริ่มทำงาน เริ่มเป็นที่พึ่งพาของครอบครัว จึงเห็นความสำคัญของรายได้ รับรู้ได้ถึงภาระค่าใช้จ่ายที่จำเป็น และรับผิดชอบต่อครอบครัว

เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างจังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูน ได้แก่ ความอยู่ดีมีสุขในมิติ “การมีส่วนร่วม” โดยประชาชนในจังหวัดลำพูนเห็นความสำคัญกับการมีส่วนร่วมมาก และมองว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่นำพาความอยู่ดีมีสุขมาให้ ขณะที่ มิติ “การคมนาคม” คน Gen Y ต่างมีความไม่พึงพอใจ และกังวลใจกับการคมนาคมอยู่มาก เพียงแต่ปัญหามีบริบทแตกต่างกัน โดยคน Gen Y ในจังหวัดกรุงเทพฯ ไม่พอใจปัญหาการติดขัดและมลพิษที่เกิดบนท้องถนน ในขณะที่คน Gen Y ในจังหวัดลำพูนกังวลเรื่องอุบัติเหตุบนท้องถนน จากสภาพจราจรที่คับคั่ง และผู้ขับขี่ขาดวินัยที่ประมาท

กลุ่ม Gen Y ทั้ง 2 จังหวัด มองว่ารัฐบาลมีบทบาทในการเติมเต็มความอยู่ดีมีสุขได้ โดยการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ โดยคน Gen Y ในจังหวัดกรุงเทพฯ มองว่ารัฐบาลควรดูแลเศรษฐกิจเชิงมหภาคให้เติบโต สร้างงานขยาย GDP ลดการปิดตัวของสถานประกอบการให้ได้ ในขณะที่ คน Gen Y ในจังหวัดลำพูน มองว่ารัฐบาลควรดูแลเศรษฐกิจ โดยแก้ไขปัญหาด้านเกษตรก่อน ผ่านการป้องกันราคา ขยายตลาด และส่งเสริมการขาย และการส่งออก

ผลการอภิปราย เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขในแต่ละมิติ และข้อเสนอแนะจากกลุ่ม Gen Y สรุปได้ดังนี้

มิติสุขภาพ - การมีสุขภาพที่ดี การไม่มีโรคภัย พิกัด หรือโรคประจำตัวมีความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขมาก กลุ่มตัวอย่างตระหนักถึงความสำคัญของการออกกำลังกาย และกังวลว่าภาระงานที่เยอะเป็นอุปสรรคในการสร้างสมดุลชีวิตกับการทำงาน ทำให้ไม่ได้ออกกำลังกาย และเกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพไม่ดี ในจังหวัดกรุงเทพฯ มองว่าอุปสรรคคือ การขาดสถานที่ออกกำลังกาย และเวลาที่จำกัดจากภาระต่างๆ ในชีวิต ในจังหวัดลำพูน มองว่าอุปสรรคคือ การจัดสรรเวลาของตนเอง แต่พึงพอใจต่อสวัสดิการด้านสถานที่ออกกำลังกายที่ชุมชนจัดไว้ให้

มิติการศึกษา - กลุ่มคน Gen Y มองว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้มีความรู้ และอยู่รอดปลอดภัย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมิติการศึกษาไม่ใช่ปัจจัยที่กังวลในปัจจุบัน เป็นปัจจัยที่เคยกังวลในอดีต แต่ไม่ค่อยมีผลกระทบในปัจจุบัน แต่ก่อนเคยกังวลว่าจะเรียนจบไหม จะหางานได้ไหม จะได้งานที่ตรงกับสาขาที่เรียนไหม แต่ปัจจุบันก็ไม่ได้กังวลเท่าใดนัก

มิติการทำงาน - ครอบคลุม ภาระงานที่ต้องรับผิดชอบ การมีงานทำ ความสามารถในการสร้างรายได้ ความมั่นคง และความสามารถในการดูแลรับภาระที่จำเป็นของสมาชิกในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างมองว่าการทำงานมีความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุข การมีงานทำช่วยสร้างรายได้และความมั่นคง แต่งานที่หนัก ก่อให้เกิดภาระทางชีวิตและเกิดความเครียด ซึ่งมีผลเชิงลบกับความอยู่ดีมีสุข

มิติรายได้ - ครอบคลุม ความเพียงพอของรายได้ มีกินมีใช้เพียงพอ และปลอดหนี้สิน กลุ่มตัวอย่างมองว่ารายได้เป็นมิติที่สำคัญกับความอยู่ดีมีสุข เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีหน้าที่แบ่งเบาภาระพ่อแม่ และต้องเลี้ยงดูบุตร ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ในช่วงที่เศรษฐกิจไม่ดี ขาดรายได้ ไม่มีเงิน ต้องไปกู้ยืมเงิน ก่อหนี้สิน ทำให้เกิดความไม่อยู่ดีมีสุข

มิติครอบครัว - ครอบคลุม สัมพันธภาพในครอบครัว ช่วยดูแลกันและกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน คนในครอบครัวต้องไม่ทะเลาะกัน และสมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพที่ดี คนในจังหวัดกรุงเทพฯ ให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพของครอบครัวเป็นสำคัญ ในขณะที่คนในจังหวัดลำพูนต่างระบุว่าครอบครัวมีความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขในทุกกลุ่มพื้นที่ และมองว่าความอยู่ดีมีสุขจะเกิดขึ้นได้ เมื่อได้อยู่พร้อมหน้ากัน ไม่ทะเลาะกัน เข้าใจกัน และเสริมสร้างกำลังใจให้กัน

มิติการมีส่วนร่วม - ครอบคลุม การมีกิจกรรมร่วมกันในชุมชน มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการได้ร่วมคิด ร่วมสร้างแผนพัฒนาในชุมชน ในจังหวัดกรุงเทพฯ ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบร่วมกันของคนในชุมชน เช่น การไม่จอดรถขวาง การทิ้งขยะอย่างมีจิตสำนึก หรือการใช้เสียงที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ส่วนรวม ในขณะที่ ในจังหวัดลำพูน ทั้งในและนอกเขตเทศบาล ให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การอบรมในชุมชน และระดมสมองต่างๆ เช่น ประชุมโดยหัวหน้าชุมชน ประชุมจัดกิจกรรมในวาระต่างๆ เป็นต้น การให้ความร่วมมือในงานต่าง ๆ ของชุมชน รวมถึงการช่วยเหลือกันของคนในชุมชนในงานประเพณีและกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยมีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญของชุมชนเข้มแข็ง โดยมีปัจจัยของผู้นำชุมชนเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ

มิติที่อยู่อาศัย - ครอบคลุม การมีที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัย สมาชิกในชุมชนพึ่งพาอาศัยกันได้ มีบริการสาธารณะที่จำเป็น เช่น น้ำดื่ม และการจัดการขยะ ปัญหาที่มีการสะท้อนทั้งในจังหวัดกรุงเทพฯ และในเขตเทศบาล จังหวัดลำพูน เป็นเรื่องของการจัดการขยะ ที่ส่งผลกระทบต่อที่อยู่อาศัย

มิติการคมนาคม - การคมนาคมเป็นเรื่องที่ถูกให้ความสำคัญค่อนข้างมากในจังหวัดลำพูน โดยเฉพาะพื้นที่การจราจรที่เสี่ยงต่ออุบัติเหตุ การมีถนนสร้างบันทอนความร่มเย็นที่เคยมีมาก่อน ทำให้การสัญจรในชีวิตประจำวันทำได้ยากลำบากและอันตราย (เช่น ข้ามถนนไปอีกฝั่งไม่ได้ อุบัติเหตุมอเตอร์ไซค์) ในขณะที่ จังหวัดกรุงเทพฯ ยอมรับว่าการคมนาคมมีส่วนบันทอนความอยู่ดีมีสุข แต่ไม่ได้คาดหวังการเปลี่ยนแปลงอะไรมากนัก

มิติอื่น ๆ - ในจังหวัดกรุงเทพฯ มีการอภิปรายถึง ปัจจัยสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศ ในขณะที่ จังหวัดลำพูนกังวลกับสินค้าเชิงเศรษฐกิจของชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งนำรายได้หลักให้กับประชาชนหม่มาก

ข้อเสนอต่อผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง - กลุ่มอภิปรายทุกกลุ่ม ต้องการให้ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลางให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ โดยกระตุ้นให้เกิดการจ้างงาน และผู้ผลิตมีช่องทางขายสินค้า

ได้ ส่งเสริมตลาดผลิตภัณฑ์ที่เป็นสินค้าหลักของชุมชน ในขณะเดียวกันก็ต้องการให้ภาครัฐออกนโยบายต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการดำเนินนโยบายที่ก่อให้เกิดความเท่าเทียม และจัดกระทำอย่างเท่าเทียม

ข้อเสนอต่อผู้กำหนดนโยบายท้องถิ่น - ควรเน้นในเรื่องของการรับฟังความคิดเห็นของทุกคน ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของคนในพื้นที่ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทในการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขได้ในส่วนของรายได้ โดยการจัดกิจกรรมในชุมชน และด้านสุขภาพ จากการให้ความรู้ต่างๆ

ตารางที่ 4.5 สรุปประเด็นการอภิปราย กลุ่ม Gen Y

ความอยู่ดีมีสุข (Gen Y)	กรุงเทพฯ	ลำพูน	
		ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
สุขภาพ	● ไม่เจ็บป่วย ● การไม่มีโรคประจำตัว	● ไม่เจ็บป่วย ● การไม่มีโรคประจำตัว ● ได้ออกกำลังกาย ● อากาศบริสุทธิ์	● ไม่เจ็บป่วย ● การไม่มีโรคประจำตัว ● ได้ออกกำลังกาย ● ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุต่างๆ
การศึกษา	● เรียนจบและได้งานทำ ● การศึกษาสูง	● การเรียนจบ ● เรียนจบและได้งานทำ ● ได้งานที่ตรงสายกับการศึกษา	● การเรียนจบ ● เรียนจบและได้งานทำ ● ได้งานที่ตรงสายกับการศึกษา ● ได้ฝึกงาน
การทำงาน	● การมีงานทำ ● ความมั่นคงของงานที่ทำ ● ความก้าวหน้าในงานที่ทำ	● การมีงานทำ ● ทำงานที่สร้างรายได้เพียงพอ ● ความมั่นคง ● บรรยากาศในการทำงานที่ดี	● ภาระงานที่หนัก สร้างความเครียด ● การมีงานทำ ● ทำงานที่สร้างรายได้เพียงพอ ● บรรยากาศในการทำงานที่ดี
รายได้	● รายได้เพียงพอและสมดุลกับค่าครองชีพ ● รายได้มั่นคง	● รายได้เพียงพอ ● การไม่มีหนี้	● รายได้เพียงพอ ● การไม่มีหนี้ ● ขายสินค้าได้
ครอบครัว	● ความเข้าอกเข้าใจกัน ● สมาชิกในครอบครัวไม่ทะเลาะกัน	● ครอบครัว คือ ความสุขและกำลังใจของชีวิต ● ได้อยู่พร้อมหน้ากัน ● สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพที่แข็งแรง ● สมาชิกในครอบครัวไม่ทะเลาะกัน	● การได้อยู่พร้อมหน้ากัน ● การมีเวลาให้แก่กัน/ทำกิจกรรมร่วมกัน ● สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพที่แข็งแรง ● สมาชิกในครอบครัวไม่ทะเลาะกัน ● ความเข้าใจซึ่งกันและกัน
การมีส่วนร่วม	● ระเบียบและมารยาทการอยู่ร่วมกันในชุมชน	● การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ● การให้ความร่วมมือ และให้ความเห็นในแนวทางการพัฒนาชุมชน ● ผู้นำของชุมชนที่ดี ● การมีส่วนได้ช่วยเหลือคนในชุมชน	● การรับฟังความเห็นที่หลากหลายจากคนหลายกลุ่ม ● การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ● การให้ความร่วมมือ และให้ความเห็นในแนวทางการพัฒนาชุมชน ● ผู้นำของชุมชนที่ดี ● การมีส่วนได้ช่วยเหลือคนในชุมชน

ความอยู่ดีมีสุข (Gen Y)	กรุงเทพฯ	ลำพูน	
		ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
ที่อยู่อาศัย (ชุมชนและ สภาพแวดล้อม)	- อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข - จัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ	- อยู่ในชุมชนที่ดูแลกัน - น้ำดื่มและระบบสาธารณสุข - ความปลอดภัย (จากการคมนาคม)	- ความปลอดภัยจากยาเสพติด - น้ำดื่มและ ระบบสาธารณสุข - การจัดการขยะ - การสร้างรายได้ร่วมกันในชุมชน
การคมนาคม (และการ สื่อสาร)	- มลพิษทางอากาศ - การจราจรติดขัด	อันตรายจากการเดินทาง	- การขาดแคลนบริการสาธารณะในการเดินทาง - อันตรายจากสภาพถนน - ผู้ขับขี่ยานพาหนะ
ประเด็นอื่น ๆ	การขยายตัวทางเศรษฐกิจ	ความเท่าเทียมกันในสังคม	- ความเท่าเทียมกันในสังคม - การดำเนินนโยบายที่ไม่ครอบคลุมประชาชนทุกคน
ข้อเสนอต่อ นโยบาย ส่วนกลาง	- แก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง - รับฟังความเห็นคนหนุ่มมาก - แก้ปัญหาเศรษฐกิจ	- การแก้ปัญหาการตกงาน - ความทั่วถึงของสวัสดิการ - การดำเนินนโยบายอย่างไม่ยุติธรรม	- การส่งเสริมผลิตภัณฑ์การเกษตรหลักของชุมชน - ความทั่วถึงของสวัสดิการ - การดำเนินนโยบายอย่างไม่ยุติธรรมและไม่ทั่วถึงกับประชาชนที่ต้องการ
ข้อเสนอต่อ นโยบาย ท้องถิ่น	- ดีอยู่แล้ว - ไฟฟ้า	- การรวมกลุ่มพัฒนาชุมชน - จัดกิจกรรมสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน - การรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่างๆ	การเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขได้ในส่วนของรายได้ โดยการจัดกิจกรรมในชุมชน

4.2.4 ผลการสนทนากลุ่ม Gen Z (กลุ่มอายุ 16-24 ปี)

จากการอภิปรายกลุ่มร่วมกับประชากรช่วงอายุ 16-24 ปี (กลุ่ม Gen Z) ในจังหวัดกรุงเทพฯ และ จังหวัดลำพูน มีข้อสังเกตเกี่ยวกับมุมมองต่อความอยู่ดีมีสุขในภาพรวม ทั้ง 2 พื้นที่ที่น่าสนใจว่า ประชากรในวัยนี้ให้ความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขในมิติ “ครอบครัว” อย่างเด่นชัด โดยประชากรกลุ่มนี้มองว่า ครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดต่อความอยู่ดีมีสุข สาเหตุอาจมาจากช่วงเวลาการเติบโตของคนรุ่นนี้ล้อมรอบด้วยเหตุการณ์ความไม่แน่นอนจากปัจจัยภายนอก ทั้งภาวะความตกต่ำทางเศรษฐกิจอย่างยาวนาน ปัญหาการเมือง การปกครอง ความรุนแรงของบ้านเมือง และการเอาลัดเอาเปรียบของคนในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นข่าวใหญ่ในแต่ละช่วงเวลา ทำให้เป้าหมายในชีวิตไม่ได้อยู่ที่ความสำเร็จจากการรวยล้นฟ้า แต่ให้ความสำคัญกับความสุขที่แท้จริงของตนเอง และ ครอบครัวคือคนรอบกายที่มีความหมาย เป็นปัจจัยที่เป็นรูปธรรม จับต้องได้ เปรียบเสมือนสมบัติล้ำค่าที่เป็นของเขอย่างแท้จริง โดยคนกลุ่มนี้มองว่า ชีวิตจะอยู่ดีมีสุขเมื่อได้อยู่กับครอบครัว ได้อยู่พร้อมหน้ากันในครอบครัว มีสมาชิกในครอบครัวที่จะเป็นกำลังใจให้เดินหน้าสู้ต่อไปได้ทุกวัน

เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างจังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูน ได้แก่ ความอยู่ดีมีสุขในมิติ “สุขภาพ” และ “ความมีส่วนร่วม” โดยประชาชนในจังหวัดลำพูนมีความกังวลกับสุขภาพ มากกว่าคนกลุ่มวัย

เดียวกันจังหวัดกรุงเทพ และมองว่าเพียงแค่ไม่มีโรค ก็จะทำให้เกิดความอยู่ดีมีสุข สุขภาพแข็งแรงก็ช่วยให้ทำงานได้ดี เวลาป่วยก็จะรู้สึกอ่อนแอ ขาดพลัง ทำงานไม่ได้ ซึ่งก็จะลดทอนความอยู่ดีมีสุข สำหรับ “การมีส่วนร่วม” ประชาชนในจังหวัดลำพูนมองว่าการมีส่วนร่วมในชุมชน เป็นหน้าที่ของตนเอง ที่จำเป็นต้องเข้าร่วมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ในขณะที่เดียวกัน คนกลุ่มนี้ในจังหวัดกรุงเทพฯ ต้องการความเป็นส่วนตัว และลดบทบาทตัวเองในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน

กลุ่ม Gen Z ทั้ง 2 จังหวัด มองว่ารัฐบาลมีบทบาทในการเติมเต็มความอยู่ดีมีสุขได้ โดยการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ โดย คน Gen Z ในจังหวัดกรุงเทพฯ มองว่ารัฐบาลควรดูแลเศรษฐกิจ ด้านสร้างงาน กระตุ้นให้เศรษฐกิจขยายตัว มองว่ารัฐบาลควรดูแลเศรษฐกิจ โดยแก้ไขปัญหาด้านเกษตรก่อน ผ่านการป้องกันราคาขายตลาด และส่งเสริมการขายและการส่งออก

ผลการอภิปราย เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขในแต่ละมิติ และข้อเสนอแนะจากกลุ่ม Gen Y สรุปได้ดังนี้

มิติสุขภาพ - ครอบคลุมสุขภาพกายที่สมบูรณ์ สุขภาพที่ได้รับผลจากปัจจัยอื่น เช่น รายได้ สุขภาพที่ส่งผลต่อปัจจัยอื่นๆ เช่น การทำงาน รวมถึงการไม่มีโรค เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างได้ตั้งข้อกำหนดชีวิตไว้อย่างมุ่งมั่น ว่าต้องประสบความสำเร็จในชีวิต ด้วยการมีงานทำ ไม่มีหนี้ ไม่มีโรค ประชากรกลุ่มนี้ในจังหวัดลำพูนมองว่าการมีสุขภาพที่ดี การไม่มีโรคภัย ก็จะทำให้เกิดความอยู่ดีมีสุข หากสุขภาพแข็งแรงก็ช่วยให้ทำงานได้ดี เวลาป่วยก็จะรู้สึกอ่อนแอ ขาดพลัง ทำงานไม่ได้ ซึ่งก็จะลดทอนความอยู่ดีมีสุข ในจังหวัดกรุงเทพฯ มองว่าในอนาคต ปัจจัยสุขภาพอาจมีความสำคัญกับเขา แต่ในตอนนี้กลุ่มตัวอย่างยังอยู่ในช่วงวัยรุ่น และมองว่าตนเองสุขภาพดี ไม่ได้มีปัญหาอะไร จึงไม่กังวลเรื่องนี้เท่าใดนัก

มิติการศึกษา - กลุ่มคน Gen Z มองว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ หากมีวุฒิการศึกษาก็จะเป็นทางผ่านไปสู่งานที่ดีได้ และมองว่าต้องตั้งใจเรียน มีผลการเรียนที่ดี และต้องมีประสบการณ์ เพื่อให้ชีวิตดีขึ้น และอยู่รอดปลอดภัย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมิติการศึกษาไม่ใช่ปัจจัยที่กังวลในปัจจุบัน เป็นปัจจัยที่เคยกังวลในอดีต แต่ไม่ค่อยมีผลกระทบในปัจจุบัน แต่ก่อนเคยกังวลว่าจะเรียนจบไหม จะหางานได้ไหม จะได้งานที่ตรงกับสาขาที่เรียนไหม แต่ปัจจุบันก็ได้ไม่กังวลเท่าใดนัก

มิติการทำงาน - ครอบคลุม การมีงานทำ ทำงานที่มีความมั่นคง ทำงานตรงสายงาน ความสามารถในการสร้างรายได้ ความมั่นคง และความสามารถในการดูแลภาระที่จำเป็นของสมาชิกในครอบครัว ทำงานที่สร้างรายได้เพียงพอ

มิติรายได้ - ครอบคลุม ระบบเศรษฐกิจ ความเพียงพอของรายได้ มีรายได้มากกว่ารายจ่าย และปลอดภัยหนี้สิน กลุ่มตัวอย่างมองว่ารายได้เป็นมิติที่สำคัญกับความอยู่ดีมีสุข รายได้ต้องครอบคลุมภาระที่สำคัญของชีวิต ต้องเลี้ยงดูบุตรได้ เมื่อมีลูก แต่งงาน เพื่อก้าวไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้น ก็ต้องมีรายได้ที่ครอบคลุมความจำเป็นเหล่านั้น คนรวยคือคนที่ไม่มีหนี้ ไม่ใช่คนที่ไม่มีเงินมากกว่าคนอื่น

มิติครอบครัว - ครอบคลุม การมีบ้านอยู่/มีที่อยู่อาศัย การได้อยู่พร้อมหน้ากัน สัมพันธภาพในครอบครัว ช่วยดูแลกันและกัน การทำหน้าที่ของครอบครัว (อบรมดูแล ส่งเสริมทักษะ) และ ความสมบูรณ์ของครอบครัว (ไม่มีหนี้สิน ไม่ยากจน) คนในจังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูน ต่างให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพของครอบครัวเป็นสำคัญ โดยต้องเข้าใจกันไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน แต่คนในจังหวัดกรุงเทพฯ และใน

เขตเทศบาล จังหวัดลำพูน ให้ความสำคัญกับการมีบ้านของครอบครัว ในขณะที่คนที่อยู่นอกเขตเทศบาล จังหวัดลำพูน ระบุว่าได้อยู่ด้วยกันมีความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุข

มิติการมีส่วนร่วม - ครอบคลุม การมีกิจกรรมร่วมกันในชุมชน มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการได้มีโอกาสช่วยเหลือสังคม ช่วยเหลือคน ในจังหวัดกรุงเทพฯ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมเท่าใดนัก แต่ก็คาดหวังความรับผิดชอบร่วมกันของคนในขณะที่ ในจังหวัดลำพูน ทั้งในและนอกเขตเทศบาล ให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การอบรมในชุมชน และระดมสมองต่างๆ

มิติที่อยู่อาศัย - ครอบคลุม การมีที่อยู่อาศัยถูกผูกไว้กับครอบครัว เพราะกลุ่มตัวอย่างมองว่า บ้านสะท้อนภาพความอยู่ดีมีสุขที่ชัดเจน มีความปลอดภัย รักษาสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่มีการสะท้อนทั้งในจังหวัด กรุงเทพฯ และในเขตเทศบาล จังหวัดลำพูน เป็นเรื่องของความปลอดภัย ชี้นำ ชี้น้ำ ยาเสพติด

มิติการคมนาคม - การคมนาคมเป็นเรื่องที่ถูกให้ความสำคัญค่อนข้างมากใน 2 จังหวัด โดยเฉพาะ จังหวัดกรุงเทพฯ การมีถนนสร้างความั่นทนความร่มเย็นที่เคยมีมาก่อน ปัญหาผลกระทบที่อยู่บนท้องถนนถูกกล่าวถึงบ่อย

มิติอื่น ๆ - ในจังหวัดกรุงเทพฯ มีการอภิปรายถึงความไม่เท่าเทียมกัน โดยเกิดจากการดำเนินนโยบายของภาครัฐ แต่คนในจังหวัดลำพูนมองว่าควรให้ความสำคัญกับประเด็นการเปรียบเทียบระหว่างคนในชุมชน

ข้อเสนอต่อผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง - กลุ่มอภิปรายทุกกลุ่ม ต้องการให้ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลางให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ ลดค่าครองชีพลง (ในส่วนของราคาสินค้า เช่น แก๊ส น้ำมัน ค่าอาหาร รถเมล์ฟรี รถไฟฟ้าฟรี) กระตุ้นให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตกว่านี้ ทำให้ร้านค้าประกอบการค้าไม่ต้องปิดกิจการ จังหวัดลำพูนต้องการให้ภาครัฐให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง

ข้อเสนอต่อผู้กำหนดนโยบายท้องถิ่น - ควรเน้นในเรื่องการปรับปรุงในส่วนของสภาพแวดล้อม ส่งเสริมและต่อยอดสภาเด็ก จะช่วยเด็กที่มีปัญหา มาทำกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตสาธารณะ ช่วยสร้างความสุขได้

ตารางที่ 4.6 สรุปประเด็นการอภิปราย กลุ่ม Gen Z

ความอยู่ดีมีสุข (Gen Z)	กรุงเทพฯ	ลำพูน	
		ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
สุขภาพ	สุขภาพถูกมองเป็นปัจจัยที่ควบคุมได้ มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นที่สำคัญกว่า (มีเงินช่วยให้สุขภาพดี)	- สุขภาพถูกมองเป็นปัจจัยสำคัญ เมื่อสุขภาพไม่ดีก็จะทำงานลำบาก - สุขภาพกายส่งผลต่อสุขภาพจิต - ไม่มีโรค - สุขภาพแข็งแรง	- ไม่เจ็บป่วย - การไม่มีโรคประจำตัว - ได้ออกกำลังกาย - สุขภาพดีที่จะช่วยเหลือตนเองได้
การศึกษา	- เรียนจบและได้งานทำ - การศึกษาสูง	- การเรียนจบ - เรียนจบและได้งานทำ - ได้งานที่ตรงสายกับการศึกษา	- การเรียนจบ - เรียนจบและได้งานทำ - ได้งานที่ตรงสายกับการศึกษา - ได้ฝึกงาน
การทำงาน	การทำงาน ช่วยให้มีเงิน	ทำงานตรงสายงาน	การมีงานทำ

ความอยู่ดีมีสุข (Gen Z)	กรุงเทพฯ	ลำพูน	
		ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
	- งานที่ดีจะสนับสนุนมิติต่างๆได้ - การหางานทำ - โอกาสในการทำงานที่มีความมั่นคง - ทำงานตรงสายงาน - กังวลที่เนื้อหา - งานที่ทำหาย	- การมีงานทำ - ทำงานที่สร้างรายได้เพียงพอ - ความมั่นคง	- ทำงานที่สร้างรายได้เพียงพอ - ความมั่นคง
รายได้	ระบบเศรษฐกิจ	- มีรายได้มากกว่ารายจ่าย - ครอบคลุมภาระที่สำคัญของชีวิต ต้องเลี้ยงดูบุตร	- มีงานทำ - การไม่มีหนี้
ครอบครัว	- การได้อยู่พร้อมหน้ากันในครอบครัว - สมาชิกในครอบครัวไม่ทะเลาะเบาะแว้ง - การมีบ้านอยู่ มีที่อยู่อาศัย	- การมีบ้านอยู่ มีที่อยู่อาศัย - ได้อยู่พร้อมหน้ากัน - ครอบครัวไม่มีหนี้สิน - สมาชิกในครอบครัวเป็นกำลังใจให้กัน	- สมาชิกในครอบครัวไม่ทะเลาะเบาะแว้ง - ครอบครัวไม่มีปัญหาการเงิน ไม่มีหนี้สิน - แรงสนับสนุนจากครอบครัว - การส่งเสริมจากพ่อแม่ อบรม สั่งสอนอย่างถูกต้องให้แก่บุตรหลาน
การมีส่วนร่วม	ต้องการความเป็นส่วนตัว	- การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน - การให้ความร่วมมือ และให้ความเห็นในแนวทางการพัฒนาชุมชน	- การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน - การให้ความร่วมมือ และให้ความเห็นในแนวทางการพัฒนาชุมชน - การมีส่วนได้ช่วยเหลือคนในชุมชน
ที่อยู่อาศัย (ชุมชนและสภาพแวดล้อม)	- อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข - จัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ	- ปัญหาหาเสฟติด - ความปลอดภัย - ขี่เมาซี้ยา	- เป็นที่ให้ความอบอุ่น - สิ่งแวดล้อมเป็นธรรมชาติ - กิจกรรมต่างๆรอบตัวต้องไม่ทำลายธรรมชาติ
การคมนาคม (และการสื่อสาร)	- รถติด - ปัญหาฝุ่นละออง - ไอรถร้อน	การมีบริการคมนาคมที่ตอบโจทย์ความต้องการ	- ส่งเสริมให้มีบริการคมนาคมที่ตอบโจทย์ความต้องการผู้ขับขี่วัยเยาวชน - ประมมาท - อุบัติเหตุจราจร
ประเด็นอื่น ๆ	- ค่านิยม (การเปรียบเทียบคนจนคนรวย) - ความเท่าเทียมกันในสังคม	- ความเท่าเทียมกัน - ระดับความเครียดของคน - การอยู่ให้เป็น	- เพิ่มค่าตอบแทนให้เจ้าหน้าที่รัฐ - ส่งเสริมให้มีบริการคมนาคมที่ตอบโจทย์ความต้องการ - ควรเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตร
ข้อเสนอต่อ นโยบาย ส่วนกลาง	- ลดค่าครองชีพลง - กระตุ้นให้เศรษฐกิจ	- การแก้ปัญหาการตกงาน - ความทั่วถึงของสวัสดิการ - การดำเนินนโยบายอย่างไม่ยุติธรรม	- ส่งเสริมการเกษตรให้ตรงจุด - ดูแลราคาสินค้าเกษตร - ส่งเสริมการส่งออกสินค้า
ข้อเสนอต่อ นโยบาย ท้องถิ่น	- ดีอยู่แล้ว - ดูแลน้ำ-ไฟ	- ดูแลเรื่องสาธารณูปโภคในชุมชน - น้ำดื่ม - จัดการขยะ	- ปรับปรุงในส่วนสภาพแวดล้อม - ปรับปรุงตรงท่อน้ำทิ้ง

บทที่ 5

การพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุข

5.1 แนวคิดดัชนีความอยู่ดีมีสุข

การศึกษาในครั้งนี้ ได้นำแนวคิดของดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index: HAI) ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ซึ่งพัฒนาต่อมาจากดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ของสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) มาใช้เป็นกรอบตั้งต้นในการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุข ให้เหมาะสมกับการประเมินความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในระดับชุมชนและท้องถิ่น

หลังจากนั้น จึงใช้ผลจากการวิจัยเอกสาร ซึ่งได้นำเสนอในบทที่ 3 ประกอบกับผลการสำรวจความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในเบื้องต้น ทั้งจากสื่อสังคม และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่อง 2 จังหวัด ซึ่งได้นำเสนอในบทที่ 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุข โดยมีแนวคิดที่สำคัญคือ

- 1) เป็นดัชนีที่สะท้อนถึงการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่น ที่ครอบคลุมหลากหลายมิติ (multidimensional) ไม่ว่าจะเป็น การมีสุขภาพที่ดี มีการศึกษา มีงานทำ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกในครอบครัวและชุมชน มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เข้าถึงการคมนาคมและการสื่อสารที่สะดวก รวมถึงการมีส่วนร่วมในสังคมและทางการเมือง
- 2) เป็นดัชนีที่สะท้อนถึงความอยู่ดีมีสุขจากมุมมองหรือความต้องการของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นดัชนีที่ผ่านกระบวนการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (bottom-up)
- 3) เป็นดัชนีที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 2 ส่วน คือ ความอยู่ดีมีสุขในเชิงภววิสัย (objective well-being) ซึ่งแสดงถึงสภาพความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิตที่ดีของประชาชนในมิติต่างๆ และความอยู่ดีมีสุขในเชิงอัตวิสัย (subjective well-being) ซึ่งแสดงถึงความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่
- 4) เป็นดัชนีที่สามารถใช้ประเมินระดับความอยู่ดีมีสุขของประชากรตามคุณลักษณะต่างๆ เช่น เขตที่อยู่อาศัย รุ่นประชากร (generation) หรือเพศ เป็นต้น

5.2 องค์ประกอบ/มิติ และตัวชี้วัดของดัชนีความอยู่ดีมีสุข

ดัชนีความอยู่ดีมีสุข ประกอบด้วยดัชนีแต่ละมิติ (dimension index) ทั้งหมด 8 ดัชนี ได้แก่ 1) ดัชนีสุขภาพ 2) ดัชนีการศึกษา 3) ดัชนีชีวิตการทำงาน 4) ดัชนีรายได้ 5) ดัชนีชีวิตครอบครัวและชุมชน 6) ดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 7) ดัชนีการคมนาคมและการสื่อสาร 8) ดัชนีการมีส่วนร่วม รวมทั้งสิ้น 47 ตัวชี้วัด โดยในแต่ละมิติ ประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิงภววิสัย (objective indicator) และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย (subjective indicator) ตัวชี้วัดเหล่านี้ ถูกกำหนดขึ้นจากผลการวิจัยเอกสาร การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากประชาชนกลุ่มอายุต่างๆ ในพื้นที่นำร่อง 2 จังหวัด รวมถึง social media analytics และผ่านเงื่อนไขในการคัดเลือกตัวชี้วัดที่ปรับจาก Brown et al. (2017) ดังนี้

- 5) เป็นตัวชี้วัดที่กว้างและค่อนข้างครอบคลุม แต่ไม่จำเป็นต้องสะท้อนถึงองค์ประกอบ/มิติอื่นๆ ได้ทั้งหมด และต้องไม่เฉพาะเจาะจงมากเกินไป
- 6) เป็นตัวชี้วัดที่ประชาชนให้ความสำคัญ
- 7) เป็นตัวชี้วัดที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง องค์กร หรือหน่วยงานในระดับชุมชนและท้องถิ่น ต้องการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
- 8) เป็นตัวชี้วัดที่คนทั่วไปเข้าใจ และแปลผลได้ง่าย

5.2.1 ดัชนีสุขภาพ

สุขภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนโดยทั่วไป นอกจากการไม่มีโรคเรื้อรัง ซึ่งอาจเป็นภาระจากการต้องเข้ารับการรักษาอยู่เป็นประจำ หรือความสามารถประกอบกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้ด้วยตนเองแล้ว จากการวิจัยเอกสาร พบว่า การเคลื่อนไหวร่างกาย (physical activity) อยู่เป็นประจำ ก็เป็นตัวชี้วัดพื้นฐานสำคัญอีกตัวหนึ่ง ที่สามารถสะท้อนถึงการมีสุขภาพกายที่ดีเช่นกัน และช่วยลดความวิตกกังวลและภาวะซึมเศร้าได้ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นาร่อง และประชาชนที่แสดงความคิดเห็นบนเว็บไซต์พันทิป ยังให้ความสำคัญกับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล ไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน รวมถึงคุณภาพของการบริการสาธารณสุขที่ได้รับ และการมีสุขภาพจิตและอารมณ์ที่สมบูรณ์อีกด้วย

ดัชนีสุขภาพ ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัวชี้วัด โดยประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิงภาววิสัยจำนวน 5 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 2 ตัวชี้วัด

5.2.2 ดัชนีการศึกษา

โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนโดยทั่วไป และเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ ตัวชี้วัดทางการศึกษาจึงต้องสะท้อนถึงความเท่าเทียมทางการศึกษา และคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ประชาชนทั่วไปแสดงความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวางบนเว็บไซต์พันทิป ทั้งนี้ แม้ว่าการศึกษามีได้ส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนโดยตรง แต่ส่งผลกระทบโดยอ้อม ผ่านปัจจัยต่างๆ กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูง มักจะมีโอกาสในการทำงานสร้างรายได้ หรือมีสุขภาพที่ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำ ซึ่งจะส่งผลต่อไปยังความอยู่ดีมีสุขของประชาชนอีกทอดหนึ่ง อย่างไรก็ตาม Brown et al. (2017) ยังชี้ให้เห็นถึงสำคัญการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (life-long learning) ว่าส่งผลเชิงบวกต่อความอยู่ดีมีสุข ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นาร่อง ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาทั้งในและนอกระบบ ตลอดจนการฝึกอาชีพ การฝึกอบรมเสริมทักษะต่างๆ ว่าเป็นการสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีเป้าหมายและมีคุณค่า ช่วยผ่อนคลายความเครียด และช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นๆ อีกด้วย

ดัชนีการศึกษา ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 5 ตัวชี้วัด โดยประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิงภาววิสัยจำนวน 3 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 2 ตัวชี้วัด

5.2.3 ดัชนีชีวิตการทำงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขโดยมาก ชี้ให้เห็นว่า การว่างงานส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคล ในระดับที่เกินกว่าผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากลดลงของรายได้ เนื่องจากการว่างงานนั้น บั่นทอนสุขภาพจิตของบุคคลในระยะยาว รวมถึงการทำงานต่ำกว่าระดับ หรือการว่างงานแฝง (Brown et al., 2017) ในทางตรงกันข้ามกับการมีงานทำ ที่ช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีเป้าหมายในชีวิต และช่วยสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นๆ ในสังคม เช่นเดียวกันกับการศึกษา

นอกจากการมีหรือไม่มีงานทำแล้ว คุณภาพของงาน (job quality) ก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็น ประโยชน์หรือสวัสดิการที่ได้รับจากการทำงาน ความมั่นคงในหน้าที่การงาน ความปลอดภัยในการทำงาน รวมถึงสภาพแวดล้อมในการทำงานด้วย ตามที่เห็นได้จากผลการวิเคราะห์โดยใช้ social media analytics อย่างไรก็ดี หากในครัวเรือนมีสมาชิกที่อายุต่ำกว่า 18 ปีที่ต้องทำงานเพื่อหารายได้จุนเจือสมาชิกคนอื่นๆ ในครัวเรือนแล้ว อาจจะสะท้อนให้เห็นถึงความยากลำบากในการทำงานและดำเนินชีวิตของครัวเรือนได้

ดัชนีชีวิตการทำงาน ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 6 ตัวชี้วัด โดยประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิงภาววิสัยจำนวน 5 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 1 ตัวชี้วัด

5.2.4 ดัชนีรายได้

แม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และความอยู่ดีมีสุข จะเป็นไปในทิศทางบวก แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าว จะเด่นชัดในระดับรายได้ที่ค่อนข้างต่ำ ในขณะที่ความสัมพันธ์จะลดลง เมื่อระดับรายได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการมีสิ่งของที่จำเป็นในการดำรงชีพอย่างครบถ้วน และมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย จึงเป็นตัวชี้วัดรายได้ได้เป็นอย่างดี

ข้อมูลจากการสำรวจเบื้องต้นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่อง 2 จังหวัด และการวิเคราะห์ข้อมูลบนเว็บไซต์พันทิป ชี้ให้เห็นความสำคัญของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การไม่มีหนี้ที่เกิดจากการอุปโภคบริโภคต่างๆ ตลอดจนการมีเงินฝากหรือเงินออมในสถาบันการเงินที่สามารถนำมาใช้ได้ ในยามฉุกเฉิน ว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีความอยู่ดีมีสุขได้

ดัชนีรายได้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 5 ตัวชี้วัด โดยประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิงภาววิสัยจำนวน 4 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 1 ตัวชี้วัด

5.2.5 ดัชนีชีวิตครอบครัวและชุมชน

ความอยู่ดีมีสุข นอกจากจะขึ้นกับปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว ยังขึ้นกับความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในสังคมอีกด้วย ซึ่งนับเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็น ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน เพื่อนร่วมงาน เพื่อนบ้าน หรือคนในชุมชน การได้พบปะพูดคุยสังสรรค์กับบุคคลเหล่านี้เป็นประจำ ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงการมีบุคคลที่พร้อมจะให้การ

ช่วยเหลือหรือเป็นที่พึ่ง เมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในชีวิต ย่อมแสดงถึงความอยู่ดีมีสุข ส่งผลต่อการมีสุขภาพจิตที่ดีได้

สอดคล้องกับข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นาร่อง และ social media analytics ที่แสดงให้เห็นว่า การมีครอบครัวที่อบอุ่น และการมีสัมพันธภาพอันดีกับคนในชุมชน เป็นประเด็นที่ประชาชนให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ปัญหาความไม่เข้าใจ หรือการทะเลาะเบาะแว้งกับบุคคลอื่น เช่น คนในครอบครัว เพื่อนบ้าน จึงส่งผลลบต่อความอยู่ดีมีสุข และทำให้สุขภาพจิตย่ำแย่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดัชนีชีวิตครอบครัวและชุมชน ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 5 ตัวชี้วัด โดยประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิงกววิสัยจำนวน 3 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 2 ตัวชี้วัด

5.2.6 ดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

การมีบ้าน/ที่อยู่อาศัยที่มั่นคง และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ดี ไม่มีมลพิษทางสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็น ฝุ่น ควัน ขยะ น้ำเน่า หรือเสียง ภัยทางธรรมชาติ อุทกภัย ภัยแล้ง วาตภัย หรือภัยที่ไม่ได้คาดคิด เช่น ไฟไหม้ บ้านทรุด ถูกเวนคืนที่ดิน นับเป็นอีกหนึ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่สำคัญ และส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนโดยตรง สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากเว็บไซต์พันทิป ที่ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อม รวมถึงความแออัดในเมือง

นอกจากนี้ การอยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่สีเขียว เป็นการเพิ่มโอกาสในใช้พื้นที่ดังกล่าวในการเคลื่อนไหวร่างกาย (physical activity) ประกอบกิจกรรมเพื่อสุขภาพ พักผ่อน หรือหาความสงบ โดยในส่วนของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นาร่องนั้น ให้ความเห็นเห็นว่า พื้นที่สาธารณะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งล้วนส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุข และความสุขของประชาชน

ดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 6 ตัวชี้วัด โดยประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิงกววิสัยจำนวน 5 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 1 ตัวชี้วัด

5.2.7 ดัชนีการคมนาคมและการสื่อสาร

จากการวิจัยเอกสาร พบว่า ผู้ที่ต้องเดินทางเพื่อไปทำงานในสถานที่ทำงานที่อยู่ห่างไกลออกไป มีแนวโน้มจะมีความอยู่ดีมีสุขในระดับที่ลดลง ความสะดวกสบายในการเดินทาง การมีเส้นทางคมนาคมที่ใช้เป็นประจำใช้ได้ตลอดทั้งปี ความปลอดภัยในการเดินทาง รวมถึงสภาพการจราจร จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน (Brown et al., 2017) สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการใช้เครื่องมือ social media analytics ที่พบว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในการสัญจรไปมาบนท้องถนน ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และสภาพการจราจรในเมือง

นอกจากนี้ การมีโทรศัพท์มือถือหรือโทรศัพท์บ้าน รวมถึงการสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ นับเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างมาก สำหรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล โทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆ และสมาชิกในครอบครัว ที่อาจจะไม่ได้อยู่ร่วมกัน ช่วยในติดตามข่าวสาร เป็นช่องทางในการเพิ่มพูนความรู้ทักษะ ตลอดจนสามารถใช้ในการประกอบธุรกิจ ซึ่งส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขในมิติอื่นๆ ต่อไปอีกด้วย

ดัชนีการคมนาคมและการสื่อสาร ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 5 ตัวชี้วัด โดยประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิง
ภาววิสัยจำนวน 3 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 2 ตัวชี้วัด

5.2.8 ดัชนีการมีส่วนร่วม

นอกจากการมีความสัมพันธ์อันดีกับสมาชิกในครอบครัวและบุคคลต่างๆ รอบตัวแล้ว การไว้วางใจ
คนส่วนใหญ่ในชุมชน รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร
ในท้องถิ่นที่ตนเองเป็นสมาชิก นับเป็นส่วนหนึ่งของการสะสมทุนทางสังคม (social capital) ที่มีอิทธิพลต่อ
ความอยู่ดีมีสุขของประชาชน งานวิจัยต่างๆ ยังชี้ให้เห็นว่า การได้เข้าร่วมในกิจกรรมจิตอาสา ส่งผลในเชิงบวก
ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลนั้นๆ อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีอายุมากกว่า 40 ขึ้นไป (Brown et
al., 2017)

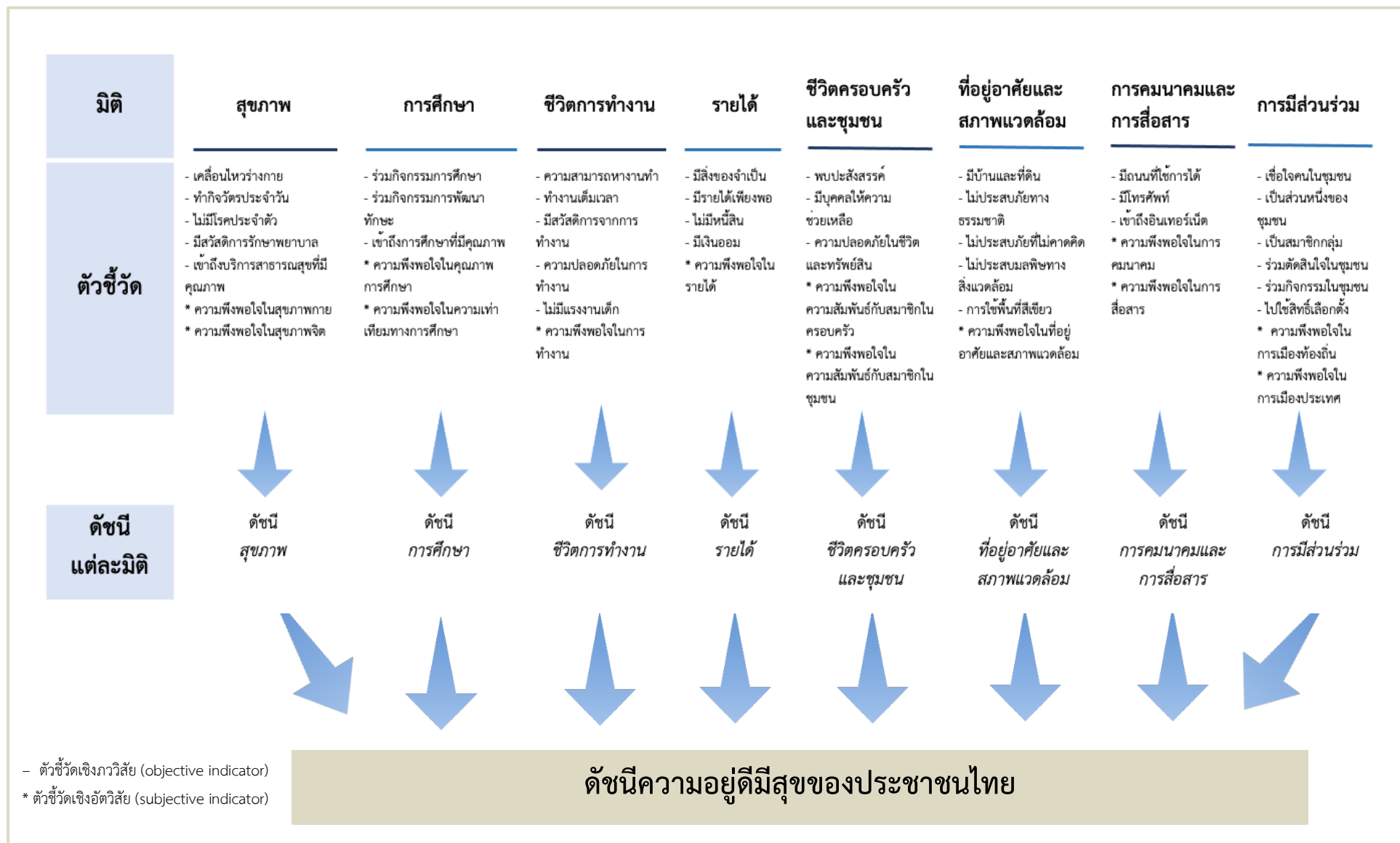
นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น คุณภาพของหน่วยงาน
ภาครัฐและรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ความมีประสิทธิภาพในการทำงาน
ความโปร่งใสในการบริหารจัดการ ตลอดจนจรรยาภิบาล ล้วนเป็นสิ่งที่ประชาชนให้ความสำคัญ และเห็นว่า
เป็นเรื่องที่ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของตนอย่างมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากข้อมูลจากการ
สนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างและกระทู้ต่างๆ บนเว็บไซต์พันทิป

ดัชนีการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งหมด 8 ตัวชี้วัด โดยประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิงภาววิสัยจำนวน
6 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยจำนวน 2 ตัวชี้วัด

รูปที่ 5.1 แสดงกรอบแนวคิดในการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ซึ่งเป็นดัชนีรวม (composite index) ประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิงกววิสัย (objective indicator) 34 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย (subjective indicator) 13 ตัวชี้วัด รวมทั้งสิ้น 47 ตัวชี้วัด และมีขั้นตอนในการคำนวณ ตามที่แสดงในรูปที่ 5.2 และมีรายละเอียดของค่าถ่วงน้ำหนัก ตามที่แสดงในตารางที่ 5.1

รูปที่ 5.1 องค์ประกอบ/มิติ และตัวชี้วัดของดัชนีความอยู่ดีมีสุข

รูปที่ 5.2 ขั้นตอนในการคำนวณดัชนีความอยู่ดีมีสุข

ตารางที่ 5.1 ตัวชี้วัดในแต่ละมิติ ความหมาย และค่าถ่วงน้ำหนัก

มิติ	ตัวชี้วัด	ความหมาย	น้ำหนัก
สุขภาพ			
ตัวชี้วัด เชิงภาววิสัย	การเคลื่อนไหวร่างกาย	เคลื่อนไหวร่างกายโดยมีเหงื่อออก (เช่น ออกกำลังกาย ทำงานบ้าน เดิน ใช้ แรงงาน) มากกว่า 2.5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	2/12
	การทำกิจวัตรประจำวัน	สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันได้ โดยไม่ต้องมีคนช่วยเหลือ	2/12
	การไม่มีโรคประจำตัว	ไม่มีโรคประจำตัว/โรคเรื้อรังที่ต้องเข้ารับการรักษาเป็นประจำ	2/12
	การมีสวัสดิการการ รักษาพยาบาล	มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (เช่น สิทธิจากหน่วยงานราชการ/ รัฐวิสาหกิจ บัตรประกันสุขภาพ บัตรทอง บัตรประกันสังคม บัตรประกัน สุขภาพเอกชน สวัสดิการจัดโดยนายจ้าง)	2/12
	การเข้าถึงบริการสาธารณสุข ที่มีคุณภาพ	สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ (เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การ ป้องกันโรค และการรักษา)	2/12
ตัวชี้วัด เชิงอวัธวิสัย	ความพึงพอใจในสุขภาพกาย	การมีความพึงพอใจกับสุขภาพกาย (คะแนนตั้งแต่ 7 ขึ้นไป)	1/12
	ความพึงพอใจในสุขภาพจิต	การมีความพึงพอใจกับสุขภาพจิต (คะแนนตั้งแต่ 7 ขึ้นไป)	1/12
การศึกษา			
ตัวชี้วัด เชิงภาววิสัย	การร่วมกิจกรรมการศึกษา	ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งในและนอกระบบ (เช่น โรงเรียน กศน. การเรียนทางไกล โฮมสคูล)	2/8
	การร่วมกิจกรรมการพัฒนา ทักษะ	ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะ (เช่น การฝึกอาชีพ การ อบรม)	2/8
	การเข้าถึงการศึกษาที่มี คุณภาพ	สามารถเข้าถึงการศึกษา/การพัฒนาทักษะที่มีคุณภาพ	2/8
ตัวชี้วัด เชิงอวัธวิสัย	ความพึงพอใจในคุณภาพ การศึกษา	การมีความพึงพอใจกับคุณภาพของระบบการศึกษาไทยปัจจุบัน (คะแนนตั้งแต่ 7 ขึ้นไป)	1/8
	ความพึงพอใจในความเท่า เทียมทางการศึกษา	การมีความพึงพอใจกับความเท่าเทียมของระบบการศึกษาไทยปัจจุบัน (คะแนน ตั้งแต่ 7 ขึ้นไป)	1/8
ชีวิตการทำงาน			
ตัวชี้วัด เชิงภาววิสัย	ความสามารถในการหางาน ทำ	สมาชิกในครัวเรือนทุกคนที่ต้องการทำงาน สามารถหางานทำได้	2/11
	การทำงานเต็มเวลา	สมาชิกในครัวเรือนทุกคนที่ทำงาน ทำงานเต็มเวลา ไม่มีคนที่ทำงานต่ำกว่า ระดับ (ทำงาน 1-34 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และยังต้องการงานเพิ่ม)	2/11
	การมีสวัสดิการจากการ ทำงาน	สมาชิกในครัวเรือนทุกคนที่ทำงาน มีสวัสดิการจากการทำงาน (เช่น สิทธิจาก หน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ บัตรประกันสังคม สวัสดิการอสม.)	2/11
	ความปลอดภัยในการทำงาน	สมาชิกในครัวเรือนทุกคนที่ทำงาน ไม่มีการเจ็บป่วย/ประสบอุบัติเหตุจากการ ทำงาน	2/11
	การไม่มีแรงงานเด็ก	ไม่มีสมาชิกในครัวเรือนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ทำงานนอกครัวเรือนเพื่อหารายได้ จนเดือดร้อนครัว	2/11
ตัวชี้วัด เชิงอวัธวิสัย	ความพึงพอใจในการทำงาน	การมีความพึงพอใจกับสภาพการทำงานของสมาชิกในครัวเรือน (รวม ตัวเอง) (เช่น ความมั่นคง สวัสดิการ สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย) (คะแนนตั้งแต่ 7 ขึ้นไป)	1/11
รายได้			
ตัวชี้วัด เชิงภาววิสัย	การมีสิ่งของจำเป็น	มีสิ่งของจำเป็นในการดำรงชีพอย่างครบถ้วน	2/9
	การมีรายได้เพียงพอ	มีรายได้เพียงพอ/มากกว่ารายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	2/9

มิติ	ตัวชี้วัด	ความหมาย	น้ำหนัก
	การไม่มีหนี้สิน	ไม่มีหนี้สินที่เกิดจากการอุปโภคบริโภค (เช่น อาหาร น้ำ ไฟ รถ บ้าน ค่าเล่าเรียน)	2/9
	การมีเงินออม	มีเงินออมในสถาบัน (เช่น ธนาคาร สหกรณ์ กองทุนการออม กองทุนฌาปนกิจ)	2/9
ตัวชี้วัดเชิงอรรถวิสัย	ความพึงพอใจในรายได้	การมีความพึงพอใจกับรายได้ปัจจุบัน (เช่น ความเพียงพอ ความต่อเนื่อง) (คะแนนตั้งแต่ 7 ขึ้นไป)	1/9
ชีวิตครอบครัวและชุมชน			
ตัวชี้วัดเชิงภาววิสัย	การพบปะสังสรรค์	พบปะพูดคุยสังสรรค์กับสมาชิกในครอบครัว/ญาติพี่น้อง/เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน นอกครัวเรือน/นอกห้องเรียน/นอกที่ทำงาน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง	2/8
	การมีบุคคลให้ความช่วยเหลือ	มีบุคคลที่พร้อมจะให้การช่วยเหลือ และเป็นที่ยึดพิงได้เมื่อเกิดปัญหา	2/8
	ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	ความรู้สึกลดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (คะแนนตั้งแต่ 7 ขึ้นไป)	2/8
ตัวชี้วัดเชิงอรรถวิสัย	ความพึงพอใจในความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว	การมีความพึงพอใจกับความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว (คะแนนตั้งแต่ 7 ขึ้นไป)	1/8
	ความพึงพอใจในความสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน	การมีความพึงพอใจกับความสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน (คะแนนตั้งแต่ 7 ขึ้นไป)	1/8
ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม			
ตัวชี้วัดเชิงภาววิสัย	การมีบ้านและที่ดิน	ครัวเรือนมีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง	2/11
	การไม่ประสบภัยทางธรรมชาติ	การไม่ประสบภัยทางธรรมชาติ (เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง วาตภัย)	2/11
	การไม่ประสบภัยที่ไม่คาดคิด	การไม่ประสบภัยที่ไม่คาดคิด (เช่น ไฟไหม้ บ้านทรุด เวณคืนที่ดิน)	2/11
	การไม่ประสบมลพิษทางสิ่งแวดล้อม	การไม่ประสบกับมลพิษทางสิ่งแวดล้อม (เช่น ฝุ่น ควัน ขยะ น้ำเน่า เสียง)	2/11
	การใช้พื้นที่สีเขียว	การได้ใช้พื้นที่สีเขียว/พื้นที่สาธารณะในชุมชน (เช่น สวนกีฬา สวนวัด) เพื่อสุขภาพ/การพักผ่อน/ความสงบ	2/11
ตัวชี้วัดเชิงอรรถวิสัย	ความพึงพอใจในที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	การมีความพึงพอใจกับที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม (คะแนนตั้งแต่ 7 ขึ้นไป)	1/11
การคมนาคมและการสื่อสาร			
ตัวชี้วัดเชิงภาววิสัย	การมีถนนที่ใช้การได้	ถนน/เส้นทางคมนาคมสายหลักที่ใช้ประจำสามารถใช้การได้ตลอดปี	2/8
	การมีโทรศัพท์	การมีโทรศัพท์มือถือ/โทรศัพท์บ้าน	2/8
	การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต	การสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้	2/8
ตัวชี้วัดเชิงอรรถวิสัย	ความพึงพอใจในการคมนาคม	การมีความพึงพอใจกับการคมนาคม (เช่น ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย สภาพการจราจร) (คะแนนตั้งแต่ 7 ขึ้นไป)	1/8
	ความพึงพอใจในการสื่อสาร	การมีความพึงพอใจกับระบบการติดต่อสื่อสารในปัจจุบัน (เช่น ความรวดเร็ว เข้าถึงง่าย ค่าใช้จ่ายไม่สูงเกินไป) (คะแนนตั้งแต่ 7 ขึ้นไป)	1/8
การมีส่วนร่วม			
ตัวชี้วัดเชิงภาววิสัย	การเชื่อใจคนในชุมชน	การไว้วางใจเชื่อใจคนส่วนใหญ่ในชุมชน	2/14
	การเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน	การรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน	2/14
	การเป็นสมาชิกกลุ่ม	การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในท้องถิ่น	2/14
	การร่วมตัดสินใจในชุมชน	การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในชุมชน	2/14

มิติ	ตัวชี้วัด	ความหมาย	น้ำหนัก
	การร่วมกิจกรรมในชุมชน	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา/กิจกรรมสาธารณะของชุมชน	2/14
	การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง	การไปใช้สิทธิ์ออกเสียงทางการเมืองเป็นประจำ	2/14
ตัวชี้วัด เชิงอัตวิสัย	ความพึงพอใจในการเมืองท้องถิ่น	การมีความพึงพอใจกับการเมืองระดับท้องถิ่นในปัจจุบัน (เช่น การมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความมีประสิทธิภาพ ธรรมาภิบาล) (คะแนนตั้งแต่ 7 ขึ้นไป)	1/14
	ความพึงพอใจในการเมืองประเทศ	การมีความพึงพอใจกับการเมืองระดับประเทศในปัจจุบัน (เช่น การมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความมีประสิทธิภาพ ธรรมาภิบาล) (คะแนนตั้งแต่ 7 ขึ้นไป)	1/14

บทที่ 6

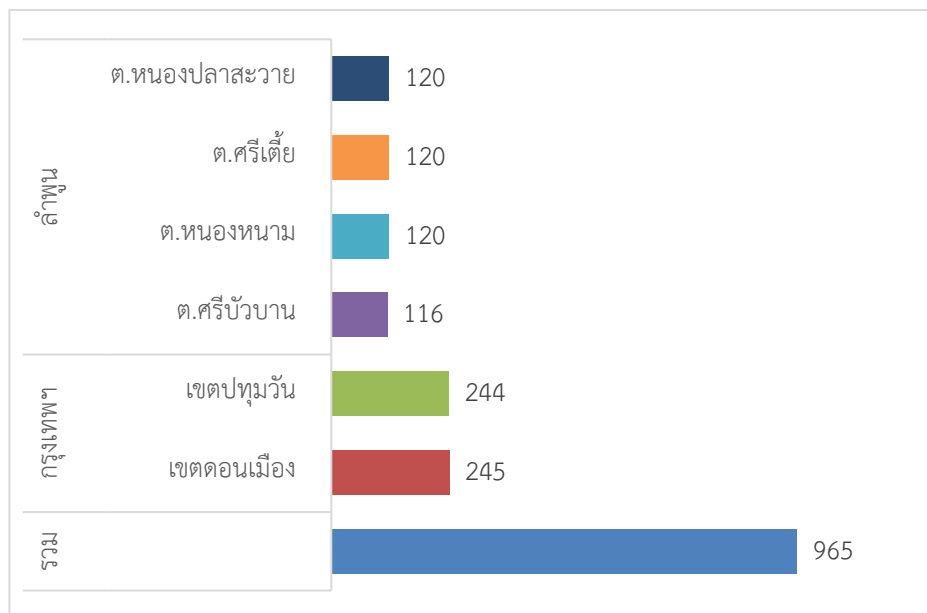
ผลการวิเคราะห์ความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

การศึกษานี้ ใช้ผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เพื่อพัฒนารอบแนวคิดของดัชนีความอยู่ดีมีสุข องค์ประกอบ/มิติต่างๆ รวมถึงตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นจึงได้พัฒนาแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการทดลองเก็บข้อมูลที่จำเป็นในการคำนวณค่าดัชนี และวิเคราะห์ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนต่อไป โดยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่องจังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูน รวมจำนวนทั้งสิ้น 965 คน

6.1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่รวบรวมได้ทั้งสิ้น 965 คน (รูปที่ 6.1) ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างจากจังหวัดลำพูน 476 คน และ จังหวัดกรุงเทพฯ 489 คน ทั้งนี้ การเก็บข้อมูลในจังหวัดลำพูน ได้ดำเนินงานภาคสนามใน 2 อำเภอ คือ 1) อำเภอเมือง มีตัวอย่างจากตำบลศรีบัวบาน 116 คน และตำบลหนองหนาม 120 คน และ 2) อำเภอบ้านโฮ่ง มีตัวอย่างจากตำบลศรีเตี้ย 120 คน และตำบลหนองปลาสะวาย 120 คน

สำหรับจังหวัดกรุงเทพฯ ได้ดำเนินงานภาคสนามใน 2 เขต ประกอบด้วย เขตปทุมวัน 244 คน และ เขตดอนเมือง 245 คน

รูปที่ 6.1 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพื้นที่เก็บข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง (ร้อยละ 67.9) (รูปที่ 6.2) และมีเพศชายประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 31.9) ทั้งนี้ เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามเพศในระดับพื้นที่ พบว่ามีสัดส่วนเพศที่ไม่แตกต่างจากสัดส่วนในภาพรวมเท่าใดนัก

รูปที่ 6.2 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

สำหรับกลุ่มอายุนั้น ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลได้วางเป้าหมายตามกลุ่มอายุ ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ผู้อยู่ใน Generation Baby Boomer มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เก็บข้อมูลจำนวน 50 คน ต่อเขต/อำเภอ
- 2) ผู้อยู่ใน Generation X มีอายุระหว่าง 40-59 ปี เก็บข้อมูลจำนวน 50 คน ต่อเขต/อำเภอ
- 3) ผู้อยู่ใน Generation Y มีอายุระหว่าง 25-39 ปี เก็บข้อมูลจำนวน 50 คน ต่อเขต/อำเภอ
- 4) ผู้อยู่ใน Generation Z มีอายุระหว่าง 18-24 ปี เก็บข้อมูลจำนวน 50 คน ต่อเขต/อำเภอ

ดังนั้น เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างที่เก็บได้จริง จึงพบว่ามีสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มอายุที่ใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 6.1)

อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างผู้อยู่ใน Gen X (มีอายุระหว่าง 40-59 ปี) สูงที่สุด (ร้อยละ 30.2) โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพฯ นักวิจัยสามารถเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้อยู่ใน Gen X ได้มากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ รองลงมาคือ ผู้อยู่ใน Gen Y (มีอายุระหว่าง 25-39 ปี) (ร้อยละ 25.5) โดยมีผู้อยู่ใน Gen Z น้อยที่สุด (ร้อยละ 19.5)

เมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า กลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่งแต่งงานแล้ว (ร้อยละ 48.3) ประมาณหนึ่งในสามของกลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรสโสด (ร้อยละ 37.7) และในส่วนน้อย คือร้อยละ 12.8 มีสถานภาพสมรสหย่า หย่า หรือแยกทางกัน เมื่อพิจารณาสถานภาพสมรสในระดับพื้นที่พบว่า ตำบลศรีบัวบาน และตำบลหนองปลาสะวาย จังหวัดลำพูน เป็นพื้นที่ที่มีสัดส่วนของผู้ที่แต่งงานแล้วสูงที่สุด (ร้อยละ 58.6 และ 57.5ตามลำดับ) ในขณะที่เขตปทุมวัน จังหวัดกรุงเทพฯ และ ตำบลหนองหนาม อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มตัวอย่างโสดสูงกว่าพื้นที่อื่น (ร้อยละ 43 และ 44.2 ตามลำดับ) สำหรับพื้นที่ที่มีกลุ่มตัวอย่างหย่า หย่า หรือแยกทางกันสูงกว่าพื้นที่อื่น ได้แก่ ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน และ เขตดอนเมือง จังหวัดกรุงเทพฯ (ร้อยละ 16.7 และ 15.5 ตามลำดับ)

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกประมาณ 3-5 คน เป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 62.2) รองลงมาคือ อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 2 คน (ร้อยละ 14.9) และอาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกประมาณ 6-8 คน (ร้อยละ 14.6)

ตารางที่ 6.1 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มอายุ สถานภาพสมรส และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

	ลำพูน				กรุงเทพฯ		รวม (n = 965)
	อำเภอเมือง		อำเภอบ้านโฮ่ง		เขต ปทุมวัน (n = 244)	เขต ดอนเมือง (n = 245)	
	ตำบล ศรีบัวบาน (n = 116)	ตำบล หนองหนาม (n = 120)	ตำบล ศรีเตี้ย (n = 120)	ตำบล หนอง ปลาสะวาย (n = 120)			
กลุ่มอายุ							
Baby Boomer อายุ 60 ขึ้นไป	25.0	25.0	25.0	24.2	22.5	27.4	24.9
Gen X อายุ 41-59 ปี	26.7	25.0	25.0	25.0	32.0	37.6	30.2
Gen Y อายุ 25-40 ปี	27.6	25.0	25.0	25.0	27.1	23.7	25.5
Gen Z อายุ 18-24 ปี	20.7	25.0	25.0	25.8	18.4	11.4	19.5
สถานภาพสมรส							
โสด	31.9	44.2	36.7	31.7	43.0	35.5	37.7
สมรส	58.6	39.2	46.7	57.5	45.9	49.0	48.9
หม้าย หย่า แยก	8.6	13.3	16.7	10.0	11.1	15.5	12.8
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน							
1 คน	1.7	8.3	2.5	5.0	4.9	4.5	4.6
2 คน	21.6	10.8	13.3	20.0	13.1	13.9	14.9
3-5 คน	61.2	70.0	73.3	58.3	60.3	57.1	62.2
6-8 คน	13.8	10.8	10.8	15.8	13.1	19.6	14.6
9 คนขึ้นไป	1.7	0.0	0.0	0.8	8.6	4.9	3.7

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ในสัดส่วนสูงที่สุด (ร้อยละ 30.8) (ตารางที่ 6.2) รองลงมาคือ ปริญญาตรีหรือสูงกว่า และมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือปวช. (ร้อยละ 25.0 และ 21.8 ตามลำดับ) กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดลำพูน มีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ในสัดส่วนสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพฯ โดยเฉพาะในตำบลหนองปลาสะวาย และตำบลศรีบัวบาน มีสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ในสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 42.5 และ 41.4 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า พบว่า กลุ่มตัวอย่างในตำบลหนองหนาม อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ในสัดส่วนสูงที่สุด (ร้อยละ 36.7) รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างในเขตดอนเมือง จังหวัดกรุงเทพฯ (ร้อยละ 31.0)

ตารางที่ 6.2 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	ลำพูน				กรุงเทพฯ		รวม (n = 965)
	อำเภอเมือง		อำเภอบ้านโฮ่ง		เขต ปทุมวัน (n = 244)	เขต ดอนเมือง (n = 245)	
	ตำบล ศรีบัวบาน (n = 116)	ตำบล หนองหนาม (n = 120)	ตำบล ศรีเตี้ย (n = 120)	ตำบล หนอง ปลาสะวาย (n = 120)			
ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า	41.4	34.2	34.2	42.5	26.6	20.8	30.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	8.6	12.5	6.7	12.5	19.3	11.0	12.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	18.1	10.0	21.7	26.7	23.8	24.9	21.8
อนุปริญญา/ปวส.	14.7	5.0	5.8	5.0	1.6	10.6	6.8
ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	15.5	36.7	27.5	10.8	23.4	31.0	25.0

เมื่อจำแนกตามสถานภาพการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้างในสัดส่วนสูงที่สุด (ร้อยละ 21.4) (ตารางที่ 6.3) รองลงมาคือ พนักงานหรือลูกจ้างเอกชน และแม่บ้าน (ร้อยละ 19.9 และ 12.6 ตามลำดับ) กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพฯ มีกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพการทำงาน 3 กลุ่มอาชีพนี้ (ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง พนักงานหรือลูกจ้างเอกชน และแม่บ้าน) ในสัดส่วนสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดลำพูน

ตารางที่ 6.3 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพการทำงาน

สถานภาพการทำงาน	ลำพูน				กรุงเทพฯ		รวม (n = 965)
	อำเภอเมือง		อำเภอบ้านโฮ่ง		เขต ปทุมวัน (n = 244)	เขต ดอนเมือง (n = 245)	
	ตำบล ศรีบัวบาน (n = 116)	ตำบล หนอง หนาม (n = 120)	ตำบล ศรีเตี้ย (n = 120)	ตำบล หนอง ปลาสะวาย (n = 120)			
นายจ้าง/ ทำธุรกิจส่วนตัว (มีลูกจ้าง)	2.6	1.7	0.0	0.8	2.9	6.9	3.1
ทำธุรกิจส่วนตัว (ไม่มีลูกจ้าง)	16.4	18.3	12.5	11.7	35.3	20.4	21.4
ช่วยธุรกิจในครัวเรือน โดยไม่ได้รับค่าจ้าง	2.6	2.5	0.8	1.7	0.8	0.0	1.1
ข้าราชการ/พนักงานภาครัฐ	4.3	10.0	10.8	6.7	3.3	6.9	6.5
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	0.0	0.0	0.0	0.8	2.1	2.5	1.2

สถานภาพการทำงาน	ลำพูน				กรุงเทพฯ		รวม (n = 965)
	อำเภอเมือง		อำเภอบ้านโฮ่ง		เขต ปทุมวัน (n = 244)	เขต ดอนเมือง (n = 245)	
	ตำบล ศรีบัวบาน (n = 116)	ตำบล หนอง หนาม (n = 120)	ตำบล ศรีเตี้ย (n = 120)	ตำบล หนอง ปลาสะวาย (n = 120)			
พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	22.4	16.7	12.5	6.7	23.0	27.4	19.9
สมาชิกของการรวมกลุ่ม	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	0.1
แม่บ้าน	16.4	6.7	2.5	10.8	14.8	17.6	12.6
เกษียณ	0.0	0.0	0.0	0.8	3.7	5.7	2.5
เรียนหนังสือ	7.8	8.3	10.8	10.0	5.3	5.7	7.4
เด็ก/ชรา	8.6	3.3	10.8	4.2	1.2	0.8	3.8
ป่วย/พิการ (ทำงานไม่ได้)	0.9	0.8	0.8	1.7	0.4	0.8	0.8
กำลังหางานทำ	0.0	1.7	3.3	0.0	1.6	0.4	1.1
ไม่สมัครใจทำงาน/พักผ่อน	5.2	0.8	1.7	2.5	4.1	3.7	3.2
รับจ้างทั่วไป	9.5	26.7	20.8	22.5	1.6	0.8	10.5
ทำการเกษตร	3.5	2.5	12.5	19.2	0.0	0.0	4.7

เมื่อพิจารณารายได้ประจำที่เกิดจากการทำงาน หรือเกิดจากผลผลิตของตนเอง ในภาพรวม พบว่าประมาณหนึ่งในสี่ของกลุ่มตัวอย่างไม่มีรายได้ (ร้อยละ 27.4) (ตารางที่ 6.4) กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งมีรายได้ในระดับไม่เกิน 10,000 บาท (ร้อยละ 21.9 มีรายได้ 1,000-5,000 บาท และ 22.1 มีรายได้ 5,001-10,000 บาท) กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีรายได้ ในสัดส่วนสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยกลุ่มตัวอย่างในเขตดอนเมือง จังหวัดกรุงเทพมหานครมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีรายได้ ในสัดส่วนสูงที่สุด (ร้อยละ 34.3) รองลงมาคือ เขตปทุมวัน (ร้อยละ 28.3) ในทางกลับกัน กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดลำพูนมีคนที่มีรายได้ในระดับไม่เกิน 10,000 บาท สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีผู้ประสงค์ไม่เปิดเผยรายได้ประมาณร้อยละ 1

เมื่อพิจารณารายได้ประจำที่ไม่ได้เกิดจากการทำงาน ในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ที่ไม่ได้เกิดจากการทำงาน (ร้อยละ 69.8) ทั้งนี้ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ประจำที่ไม่ได้เกิดจากการทำงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ส่วนใหญ่มีระดับรายได้ ที่ต่ำกว่า 1,000 บาท โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้ ที่ไม่ได้เกิดจากการทำงาน 1-1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.9 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตารางที่ 6.4 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ประจำของบุคคล

	ลำพูน				กรุงเทพฯ		รวม (n = 965)
	อำเภอเมือง		อำเภอบ้านโฮ่ง		เขต ปทุมวัน (n = 244)	เขต ดอนเมือง (n = 245)	
	ตำบล ศรีบัวบาน (n = 116)	ตำบล หนองหนาม (n = 120)	ตำบล ศรีเตี้ย (n = 120)	ตำบล หนอง ปลาสะวาย (n = 120)			
รายได้ประจำที่เกิดจากการทำงาน/ผลิตเอง							
ไม่มีรายได้	26.7	18.3	21.7	26.7	28.3	34.3	27.4
1-5,000 บาท	36.2	28.3	37.5	45.8	9.4	4.9	21.9
5,001-10,000 บาท	21.6	32.5	23.3	17.5	24.6	16.3	22.1
10,001-15,000 บาท	6.0	12.5	6.7	7.5	15.6	12.7	11.2
15,001-30,000 บาท	8.6	8.3	7.5	0.8	18.9	21.6	13.4
30,001-50000 บาท	0.0	0.0	3.3	0.8	2.1	5.3	2.4
50,001 บาทขึ้นไป	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	2.9	0.8
ไม่ระบุ	0.9	0.0	0.0	0.8	0.8	2.0	0.9
รายได้ประจำที่ไม่ใช่จากการทำงาน							
ไม่มี	62.9	72.5	78.3	60.8	71.7	70.2	69.8
1-1,000 บาท	17.2	20.0	18.3	31.7	22.1	18.0	20.9
1,001-5,000 บาท	16.4	7.5	3.3	6.7	3.7	2.9	5.8
5,001-10,000 บาท	1.7	0.0	0.0	0.8	1.2	3.3	1.5
10,001 บาทขึ้นไป	1.7	0.0	0.0	0.0	1.2	5.7	2.0

เมื่อพิจารณารายได้ประจำของครัวเรือน ในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ประจำของครัวเรือนไม่เกิน 15,000 บาท (ร้อยละ 40.9) (ตารางที่ 6.5) และประมาณหนึ่งในสามของกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ประจำของครัวเรือน 15,001-30,000 บาท (ร้อยละ 31.5) กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ประจำของครัวเรือนไม่เกิน 15,000 บาท ในสัดส่วนที่ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดลำพูน และเมื่อพิจารณาเฉพาะในพื้นที่จังหวัดลำพูน พบว่า กลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองมีกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ประจำของครัวเรือนไม่เกิน 15,000 บาท ในสัดส่วนที่ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างในอำเภอบ้านโฮ่ง โดยตำบลหนองปลาสะวายเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ประจำของครัวเรือนไม่เกิน 15,000 บาทสูงที่สุด (ร้อยละ 77.5)

ตารางที่ 6.5 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ประจำของครัวเรือน

	ลำพูน				กรุงเทพฯ		รวม (n = 965)
	อำเภอเมือง		อำเภอบ้านโฮ่ง		เขต ปทุมวัน (n = 244)	เขต ดอนเมือง (n = 245)	
	ตำบล ศรีบัวบาน (n = 116)	ตำบล หนองหนาม (n = 120)	ตำบล ศรีเตี้ย (n = 120)	ตำบล หนอง ปลาสะวาย (n = 120)			
รายได้ประจำของครัวเรือน							
0-5,000 บาท	14.7	15.0	12.5	34.2	3.7	6.1	11.9
5,001-10,000 บาท	21.6	15.8	25.0	24.2	16.0	10.2	17.3
10,001-15,000 บาท	14.7	10.8	13.3	19.2	10.3	7.8	11.7
15,001-30,000 บาท	31.0	40.8	33.3	14.2	35.3	31.0	31.5
30,001-50,000 บาท	14.7	12.5	11.7	5.8	20.5	21.2	16.1
50,001-100,000 บาท	2.6	5.0	4.2	1.7	13.5	19.6	10.1
100,001 บาทขึ้นไป	0.0	0.0	0.0	0.8	0.0	4.1	1.1
N/A	0.9	0.0	0.0	0.0	0.8	0.0	0.3

6.2 ผลการประเมินความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

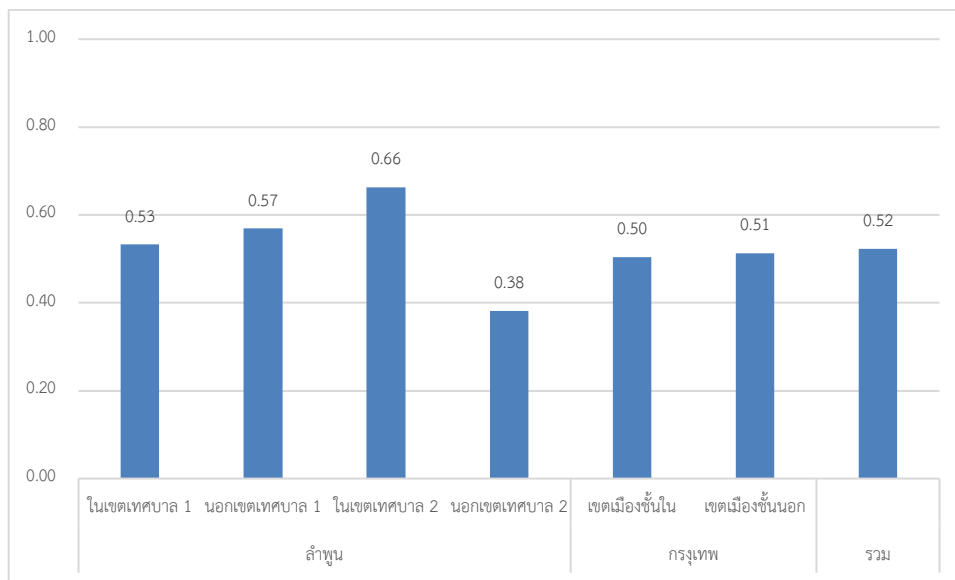
6.2.1 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขและองค์ประกอบ/มิติ

ในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอผลการประเมินความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่อง 6 แห่งจาก 2 จังหวัด โดยใช้ดัชนีความอยู่ดีมีสุข ซึ่งเป็นดัชนีรวม (composite index) คำนวณมาจากค่าเฉลี่ยแบบเรขาคณิต (geometric mean) ของดัชนีแต่ละมิติ (dimension index) มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 โดย 0 หมายถึงระดับความอยู่ดีมีสุขที่น้อยที่สุด ในขณะที่ 1 หมายถึงระดับความอยู่ดีมีสุขที่มากที่สุด ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะนำเสนอผลการประเมิน โดยระบุเฉพาะพื้นที่จังหวัด เพื่อเหตุผลเชิงจริยธรรมการวิจัย

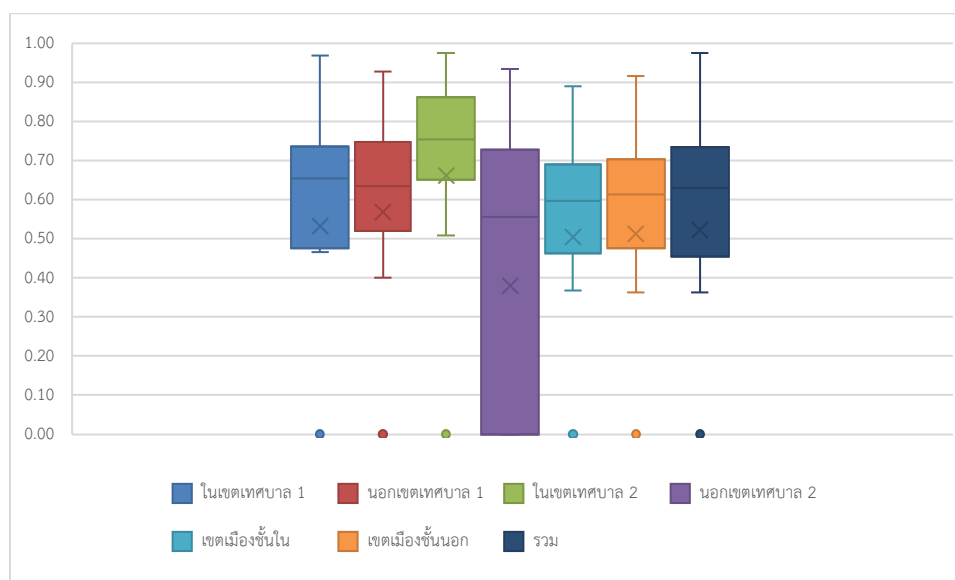
ในภาพรวมจะเห็นได้ว่า ดัชนีความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่องทั้ง 2 จังหวัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.52 ในขณะที่ค่ามัธยฐานเท่ากับ 0.63 แสดงให้เห็นถึงระดับความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันค่อนข้างมาก (ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0 ค่าสูงสุดเท่ากับ 0.98 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31) ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำพูน มีดัชนีความอยู่ดีมีสุขเท่ากับ 0.54 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.33) สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกรุงเทพฯ ที่มีค่าดัชนีความอยู่ดีมีสุขเท่ากับ 0.51 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28) เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

เมื่อพิจารณาความอยู่ดีมีสุขของในแต่ละพื้นที่นำร่อง จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพฯ ทั้ง 2 แห่ง มีค่าดัชนีใกล้เคียงกับค่าดัชนีเฉลี่ยรวมที่ระดับ 0.50-0.51 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดลำพูน ส่วนใหญ่มีค่าดัชนีที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยรวม โดยในเขตเทศบาล 2 จังหวัดลำพูน จัดว่าเป็นพื้นที่นำร่องที่กลุ่มตัวอย่างมีดัชนีความอยู่ดีมีสุขในระดับสูงที่สุด คือเท่ากับ 0.66 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30)

ในทางตรงกันข้าม นอกเขตเทศบาล 2 จังหวัดลำพูน เป็นพื้นที่ที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่ต่ำที่สุด คือ มีค่าเพียง 0.38 เท่านั้น (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37) หากพิจารณาในรายละเอียด จะพบว่า พื้นที่ที่มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีระดับความอยู่ดีมีสุขที่แตกต่างกันอย่างมากระหว่างพื้นที่ กล่าวคือ มีค่าควอร์ไทล์ที่ 1 เท่ากับ 0 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อื่น มีค่าควอร์ไทล์ที่ 1 สูงกว่า 0.45 ทั้งสิ้น

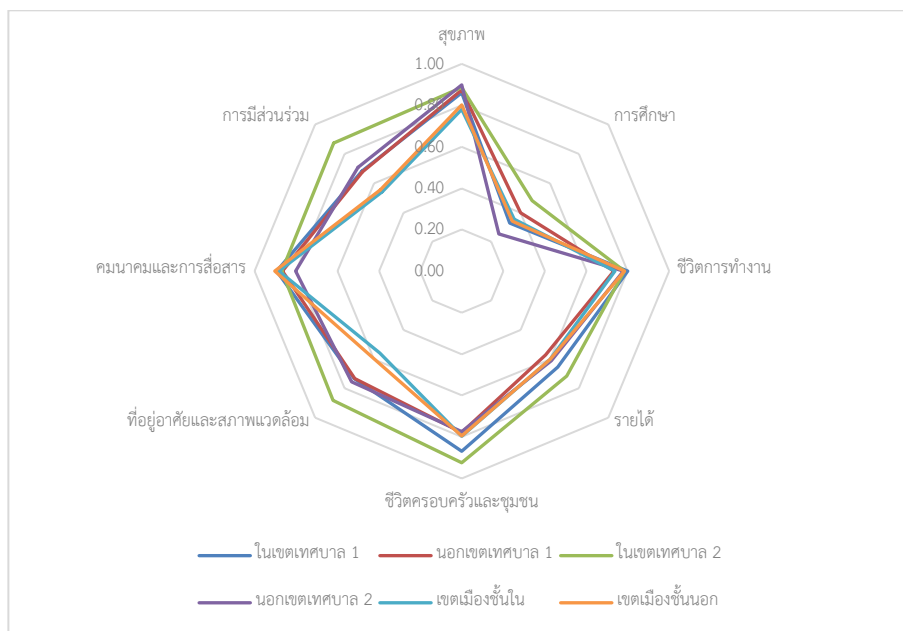
รูปที่ 6.3 ค่าเฉลี่ยของดัชนีความอยู่ดีมีสุข จำแนกตามพื้นที่

รูปที่ 6.4 ค่าต่ำสุด ควอร์ไทล์ที่ 1 ค่ามัธยฐาน ควอร์ไทล์ที่ 3 และค่าสูงสุดของดัชนีความอยู่ดีมีสุข จำแนกตามพื้นที่

การวิเคราะห์องค์ประกอบของดัชนีความอยู่ดีมีสุข จากดัชนีแต่ละมิติ (dimension index) ทั้ง 8 ดัชนี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความอยู่ดีมีสุขในระดับสูงในเกือบทุกมิติคือ กลุ่มตัวอย่างจากพื้นที่ในเขตเทศบาล 2 ของจังหวัดลำพูน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดัชนีการมีส่วนร่วม และดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่ที่มีดัชนีความอยู่ดีมีสุขในภาพรวม สูงกว่าพื้นที่นาร่องอื่นๆ ค่อนข้างมาก

จากรูปที่ 6.5 จะเห็นได้ว่า มิติสุขภาพ มิติชีวิตการทำงาน มิติชีวิตครอบครัวและชุมชน และมิติการคมนาคมและการสื่อสาร เป็นมิติที่มีค่าดัชนีค่อนข้างสูง และไม่มี ความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่มากเท่าใดนัก ในทางตรงกันข้าม พบว่า มิติการศึกษา เป็นมิติที่มีค่าดัชนีที่ต่ำที่สุดในทุกพื้นที่ ตามด้วย มิติรายได้ มิติการมีส่วนร่วม และมิติที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ตามลำดับ ทั้งนี้ ความอยู่ดีมีสุขในมิติเหล่านี้ มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ค่อนข้างมาก สะท้อนให้เห็นถึงระดับคุณภาพชีวิต หรือชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างอย่างชัดเจน

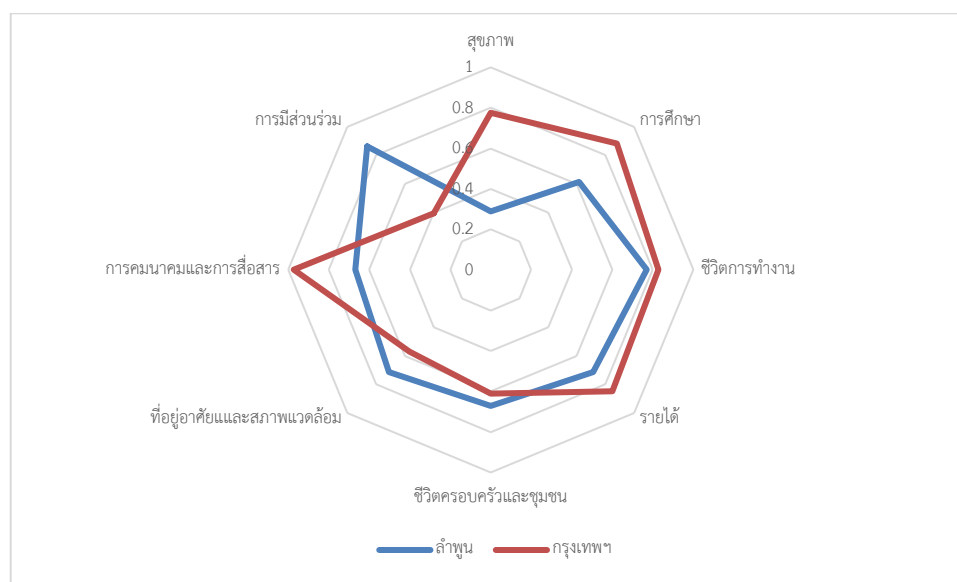
รูปที่ 6.5 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขแต่ละมิติ จำแนกตามพื้นที่

หากพิจารณาเฉพาะดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และดัชนีการมีส่วนร่วม พบว่า พื้นที่ที่มีค่าดัชนีสูงสุดคือ พื้นที่ในเขตเทศบาล 2 จังหวัดลำพูน ในขณะที่พื้นที่ที่มีค่าดัชนีต่ำที่สุดคือ พื้นที่เขตเมืองชั้นใน จังหวัดกรุงเทพฯ โดยมีค่าดัชนีที่แตกต่างกันถึง 0.32 และ 0.31 ตามลำดับ ประเด็นที่น่าสนใจคือ แม้ในมิติการศึกษา ที่ดัชนีมีค่าต่ำกว่ามิติอื่นโดยเปรียบเทียบ ก็พบยังพบความแตกต่างระหว่างพื้นที่ที่ค่อนข้างสูง โดยค่าสูงสุดของดัชนีการศึกษา (0.48 ในพื้นที่ในเขตเทศบาล 2 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.33) และค่าต่ำสุดของดัชนีการศึกษา (0.25 ในพื้นที่นอกเขตเทศบาล 2 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30) มีค่าต่างกันถึง 0.23

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการศึกษาข้างต้น กับค่าดัชนีความก้าวหน้าของคน ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการประเมินความก้าวหน้าของคนในระดับจังหวัด ภูมิภาค และประเทศ และคณะผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุข เพื่อประเมินความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในระดับชุมชนและท้องถิ่น จะเห็นได้ว่า ดัชนีความก้าวหน้าของคนในประเทศไทย ในปี 2563 มีค่าเท่ากับ 0.6501 โดยจังหวัดกรุงเทพฯ มีค่าดัชนีเท่ากับ 0.7096 จัดเป็นจังหวัดที่มีระดับการพัฒนาคนสูงเป็นลำดับที่ 2 ของประเทศ รองจากจังหวัดนนทบุรี ที่มีค่าดัชนีความก้าวหน้าของคนเท่ากับ 0.7105 ส่วนจังหวัดลำพูนนั้น มีค่าดัชนีความก้าวหน้าของคนเท่ากับ 0.6364 จัดเป็นจังหวัดที่มีระดับการพัฒนาคนสูงเป็นลำดับที่ 34 ของประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละมิติ พบว่า จังหวัดกรุงเทพฯ มีการพัฒนาคนในด้านการศึกษา และด้านการคมนาคมและการสื่อสาร อยู่ในระดับสูงที่สุดของประเทศ ตรงกันข้ามกับการพัฒนาด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วม ที่มีระดับการพัฒนาต่ำ กล่าวคือ จัดเป็นลำดับที่ 74 และ 76 ตามลำดับ ตรงกันข้ามกับจังหวัดลำพูน ที่มีการพัฒนาคนด้านการมีส่วนร่วม ในระดับที่สูงที่สุดของประเทศ แต่การพัฒนาด้านสุขภาพกลับอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุด

แม้ว่าผลการศึกษาที่ได้จากดัชนีทั้ง 2 นี้ จะไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากดัชนีมีวัตถุประสงค์ในการประเมิน รวมถึงตัวชี้วัด ที่แตกต่างกันออกไป แต่เป็นที่น่าสนใจว่า ค่าดัชนีทั้ง 2 ดัชนี ต่างสะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้า หรือความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในจังหวัดลำพูน ในมิติการมีส่วนร่วม และมิติที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ที่สูงกว่าประชาชนในจังหวัดกรุงเทพฯ อย่างเห็นได้ชัด

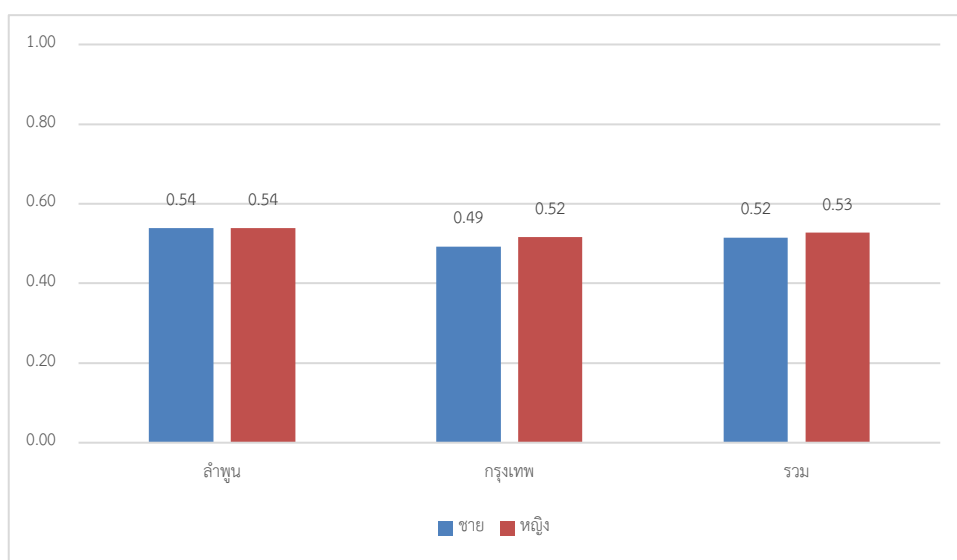

รูปที่ 6.6 ดัชนีความก้าวหน้าของคนแต่ละมิติ จำแนกตามจังหวัด

6.2.2 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขและองค์ประกอบ/มิติ จำแนกตามเพศ

การประเมินความอยู่ดีมีสุข โดยแยกพิจารณาตามปัจจัยต่างๆ นั้น มีข้อจำกัดในการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีขนาดค่อนข้างเล็ก ดังนั้นจึงจะเป็นการนำเสนอภาพรวมของดัชนีความอยู่ดีมีสุขและองค์ประกอบ/มิติ ในแต่ละจังหวัด ที่จำแนกตามปัจจัยต่างๆ ทั้งนี้ ในอนาคต หากมีการเก็บข้อมูลประกอบการจัดทำดัชนีความอยู่ดีมีสุขจากประชาชนในจำนวนมากขึ้น ย่อมสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่นได้อย่างละเอียดและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในภาพรวม ดัชนีความอยู่ดีมีสุขในกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.52 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31) และเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.53 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30) ซึ่งหากพิจารณาในรายละเอียด จะเห็นว่า ในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยของดัชนีความอยู่ดีมีสุขในเพศชาย (0.49) มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของเพศหญิง (0.52) โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29 และ 0.27 ตามลำดับ ในขณะที่ในจังหวัดลำพูน ค่าเฉลี่ยของเพศชายและเพศหญิงมีค่าเท่ากัน คือเท่ากับ 0.54 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.33 ในทั้ง 2 กลุ่ม

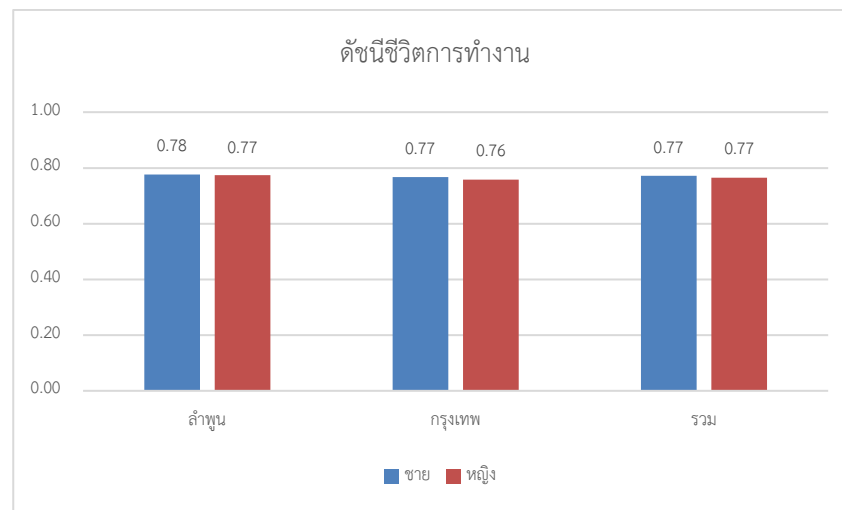
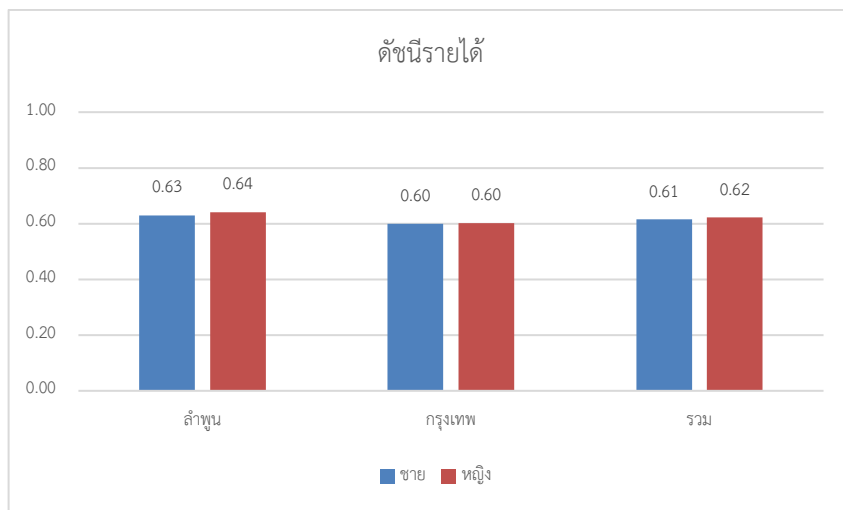
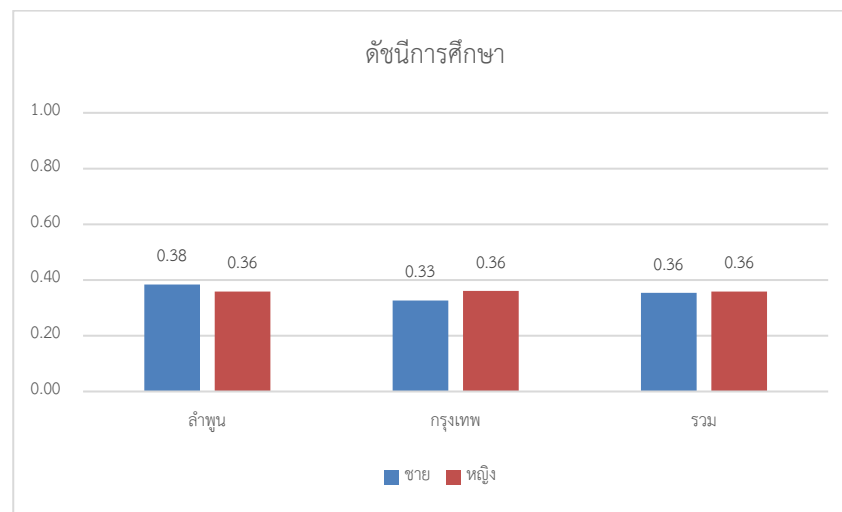
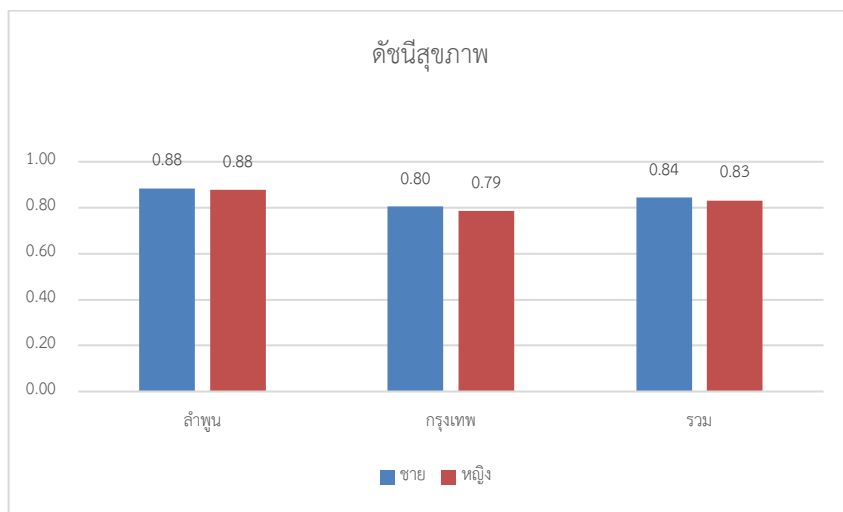

รูปที่ 6.7 ดัชนีความอยู่ดีมีสุข จำแนกตามจังหวัด และเพศ

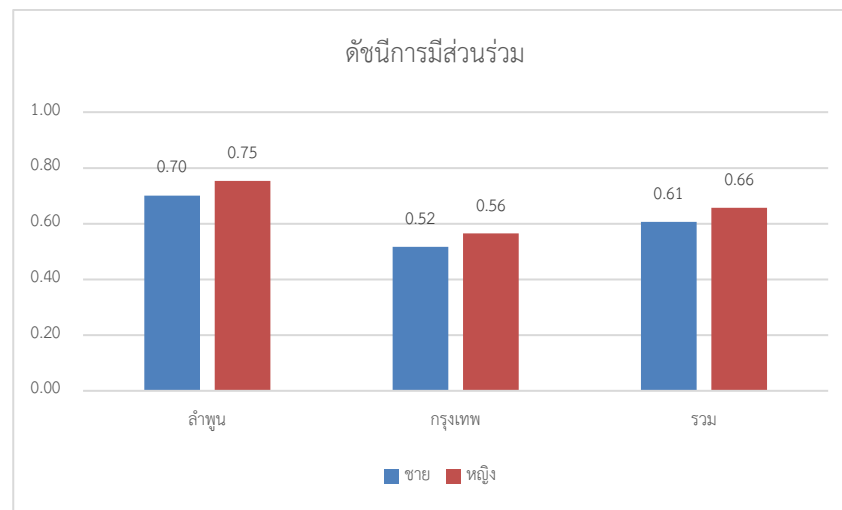
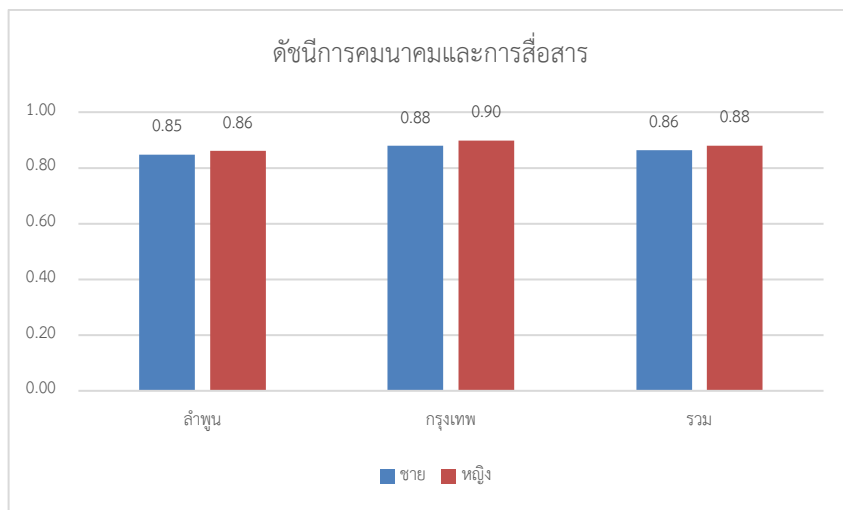
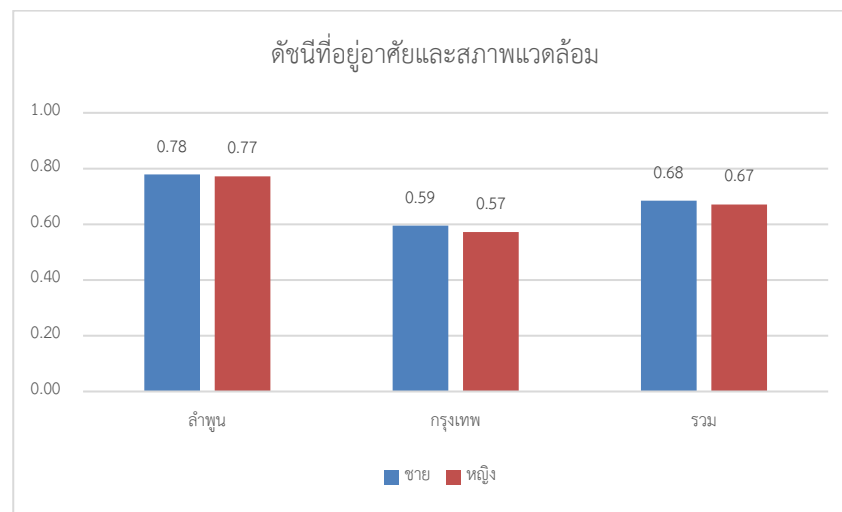
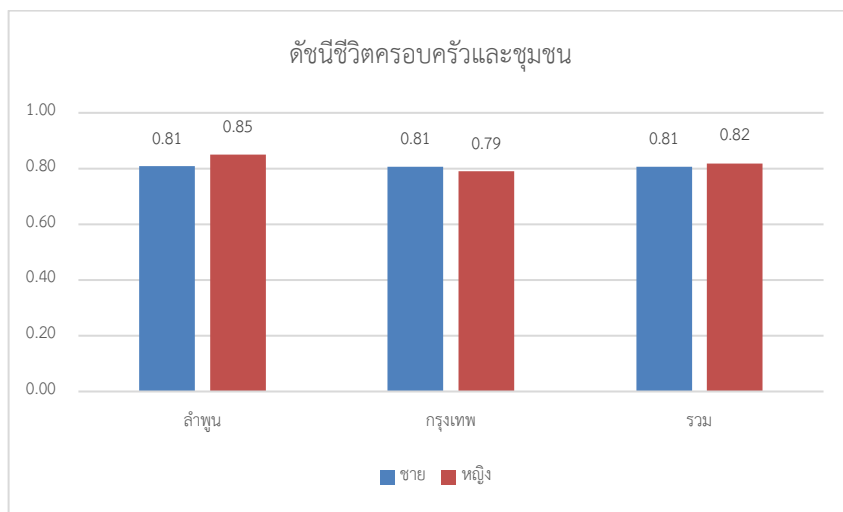
จากการวิเคราะห์ดัชนีในแต่ละมิติ โดยจำแนกตามเพศแล้ว พบว่า ความอยู่ดีมีสุขทั้ง 8 องค์ประกอบ/มิติของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและหญิง ในจังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูน อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คือมีค่าเฉลี่ยของดัชนีในแต่ละมิติ แตกต่างกันเพียง 0.01 – 0.05 เท่านั้น โดยมิติการมีส่วนร่วม เป็นมิติที่ค่าเฉลี่ยของดัชนีมีความแตกต่างกันระหว่างเพศมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายในทั้ง 2 จังหวัดนาร่อง

เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำพูน ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม มากกว่ากลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกรุงเทพฯ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในเมืองหลวง ที่มีความเป็นปัจเจกสูง มีกิจกรรมในการดำรงชีวิตที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้มีปฏิสัมพันธ์

กับบุคคลอื่นในสังคมแบบฉาบฉวย แตกต่างจากวิถีชีวิตของคนในต่างจังหวัด ที่มีความเป็นกลุ่มก้อน และมี
ปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

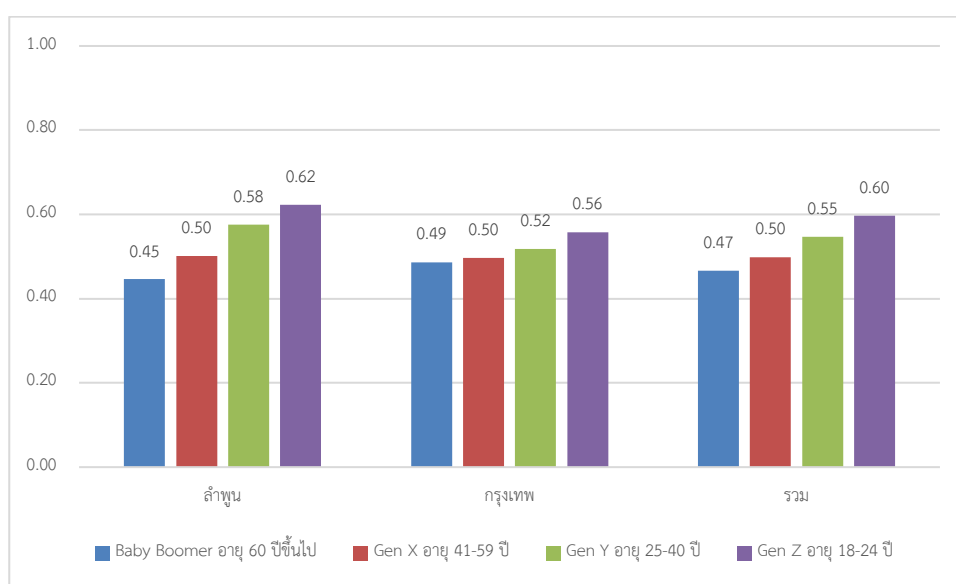
รูปที่ 6.8 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขแต่ละมิติ จำแนกตามจังหวัด และเพศ

รูปที่ 6.8 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขแต่ละมิติ จำแนกตามจังหวัด และเพศ (ต่อ)

6.2.3 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขและองค์ประกอบ/มิติ จำแนกตามรุ่นประชากร

เมื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่มตามรุ่นประชากร (generation) ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้สูงอายุ Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป) 2) กลุ่ม Gen X (อายุ 41-59 ปี) 3) กลุ่ม Gen Y (อายุ 25-40 ปี) และ 4) กลุ่ม Gen Z (อายุ 18-24 ปี) ผลการวิเคราะห์ในรูปแบบที่ 6.9 ชี้ให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของดัชนีความอยู่ดีมีสุขมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรุ่นอายุ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่าง Gen Z มีค่าดัชนีความอยู่ดีมีสุข สูงกว่ากลุ่ม Gen Y Gen X และ Baby Boomer ตามลำดับ สะท้อนให้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า มีแนวโน้มจะมีระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิต ที่ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า ในทั้ง 2 จังหวัดนาร่อง ทั้งนี้ ความแตกต่างระหว่างความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่น ยังเห็นได้ชัดเจนในกลุ่มตัวอย่างของจังหวัดลำพูน

รูปที่ 6.9 ดัชนีความอยู่ดีมีสุข จำแนกตามจังหวัด และรุ่นประชากร

ผลการศึกษาในส่วนถัดไป แสดงถึงความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่นหรือช่วงอายุ ที่แตกต่างกันไปในแต่ละมิติ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่มในแต่ละพื้นที่ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของตน ในมุมมองที่ค่อนข้างหลากหลายแตกต่างกันออกไป ตามช่วงอายุ พื้นที่ รวมถึงประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิต

หากเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในรุ่นอื่นๆ แล้ว กลุ่มตัวอย่าง Baby Boomer เป็นกลุ่มที่มีระดับความอยู่ดีมีสุขในมิติสุขภาพ มิติการศึกษา และมิติการคมนาคมและการสื่อสาร ที่ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างในรุ่นประชากรอื่นอย่างเห็นได้ชัด แม้ว่าในภาพรวม ดัชนีสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างในทั้ง 2 จังหวัดจะมีค่าสูง คืออยู่ระหว่าง 0.77 - 0.89 โดยกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำพูน มีค่าดัชนีที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกรุงเทพฯ ในทุก

ช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มตัวอย่าง Gen Z ที่มีดัชนีสุขภาพสูงที่สุด คือเท่ากับ 0.93 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.09) และเป็นดัชนีแต่ละมิติที่สูงที่สุดโดยเปรียบเทียบ

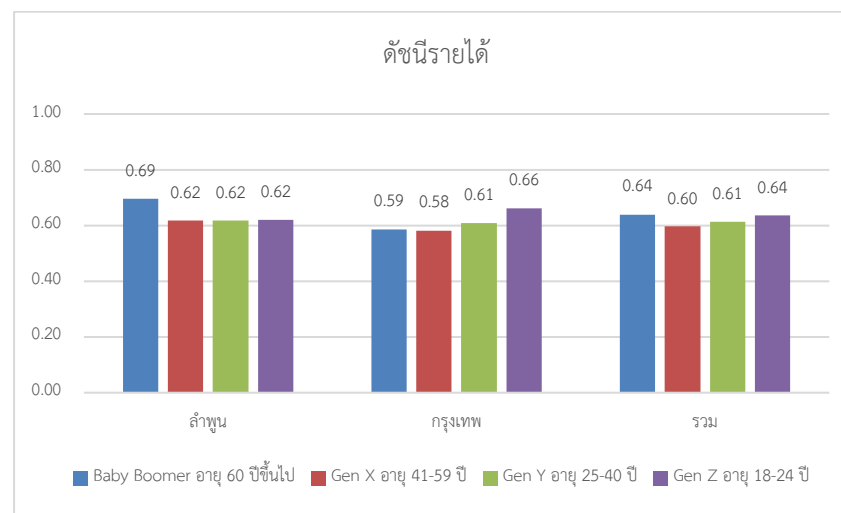
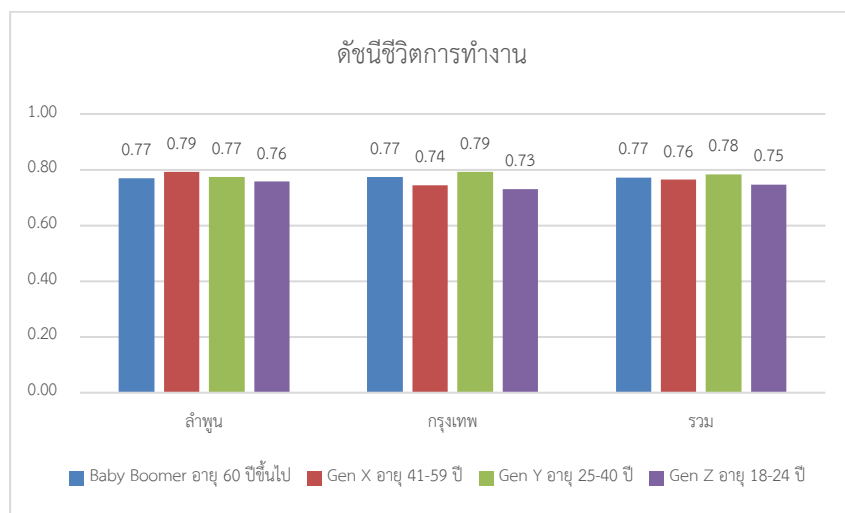
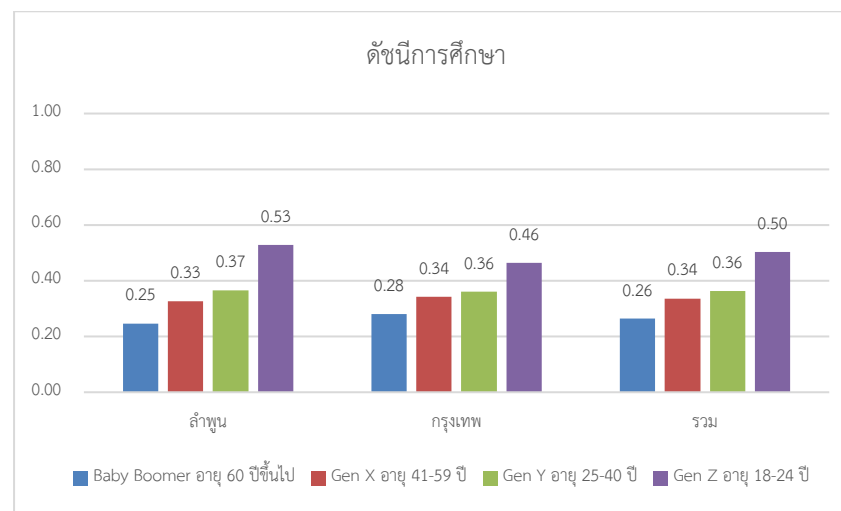
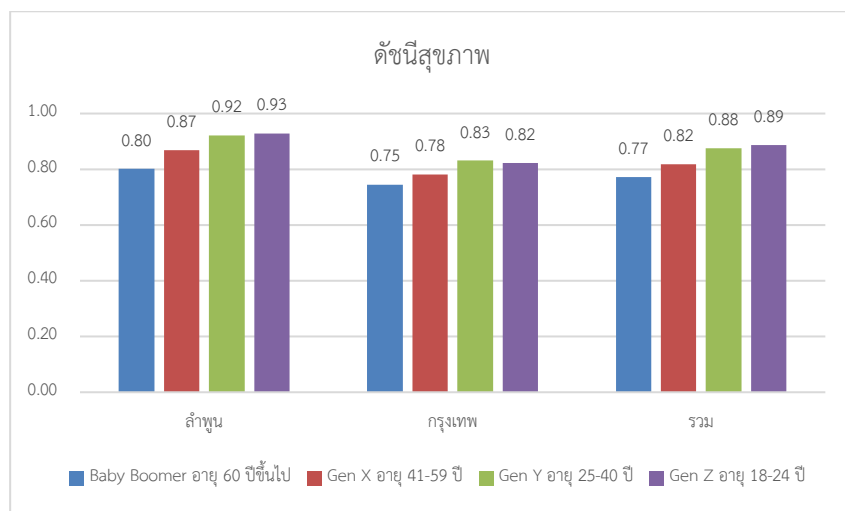
จากการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง Baby Boomer เป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ด้วยอายุที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ ต้องเผชิญกับความเสื่อมถอยของสุขภาพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรังที่ทำให้ต้องเข้ารับการรักษาย่อยเป็นประจำ และอาจส่งผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจในสุขภาพของตนเองด้วย จึงทำให้ดัชนีสุขภาพอยู่ในระดับต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างในช่วงวัยอื่น

ในทำนองเดียวกัน ค่าดัชนีการคมนาคมและการสื่อสาร ก็อยู่ในระดับสูงในทุกกลุ่มตัวอย่าง คืออยู่ระหว่าง 0.79 - 0.92 ซึ่งเป็นค่าดัชนีแต่ละมิติที่สูงที่สุดใน 8 มิติ อันเป็นผลมาจากการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เพิ่มขึ้น ประชาชนได้รับความสะดวกสบายเพิ่มมากขึ้น ทำให้ระดับความอยู่ดีมีสุขเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม พบว่า ดัชนีการคมนาคมและการสื่อสารมีแนวโน้มลดลง ตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น โดยค่าดัชนีของกลุ่มตัวอย่าง Baby Boomer มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าดัชนีของกลุ่มอื่นๆ อย่างชัดเจน โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำพูน ที่มีค่าดัชนีเพียง 0.72 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.22) เมื่อเทียบกับ 0.85 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19) ในจังหวัดกรุงเทพฯ เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียด พบว่า ความอยู่ดีมีสุขในมิติการคมนาคมและการสื่อสาร ที่แตกต่างกันระหว่างรุ่นประชากรและจังหวัดนำร่องนี้ มาจากการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่ไม่เท่ากัน รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่รวดเร็วในจังหวัดกรุงเทพฯ ทำให้ประชาชนมีช่องทางในการคมนาคมและสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบ และสะดวกสบายกว่าในจังหวัดอื่นๆ

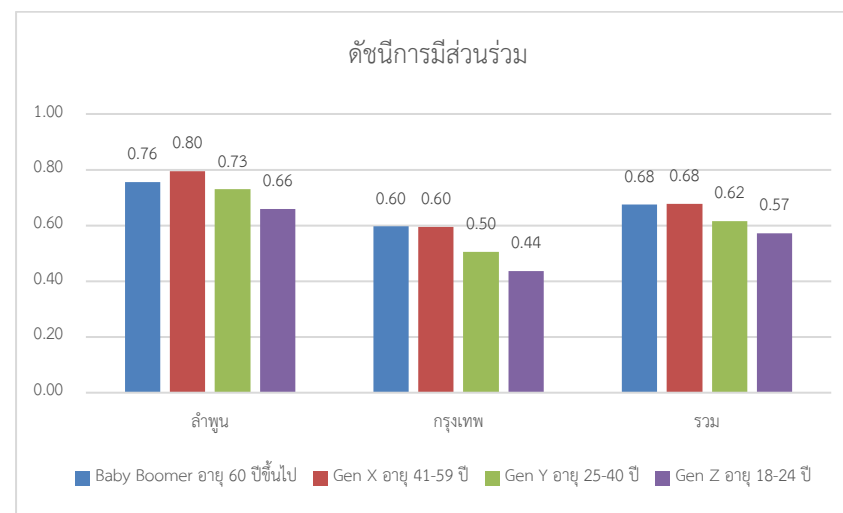
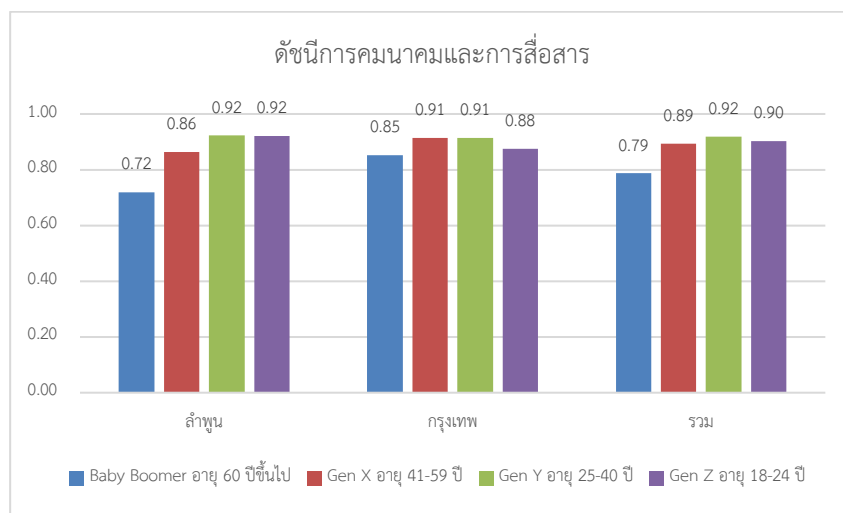
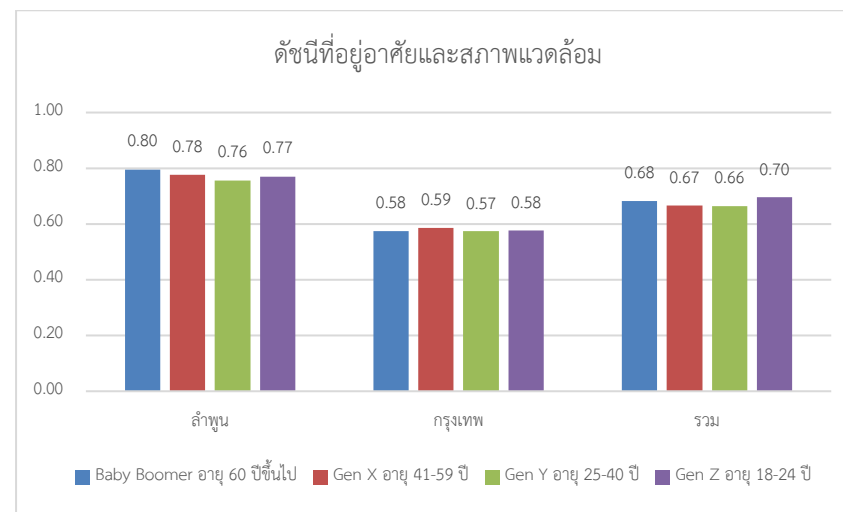
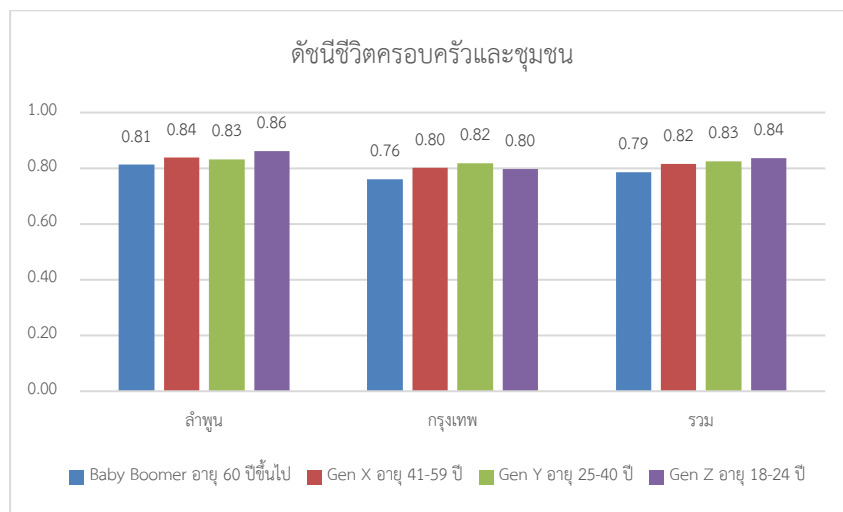
นอกจากมิติสุขภาพ และมิติการคมนาคมและการสื่อสารแล้ว ความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับรุ่นประชากรหรือกลุ่มอายุอย่างชัดเจนคือ มิติการศึกษา โดยเมื่อจำแนกค่าดัชนีการศึกษา ตามรุ่นประชากร พบว่า มีค่าต่ำกว่าดัชนีในมิติอื่นๆ ทั้งหมด คืออยู่ระหว่าง 0.26 - 0.50 เท่านั้น ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความอยู่ดีมีสุขในมิติการศึกษาที่ต่ำที่สุดคือ กลุ่ม Baby Boomer ซึ่งมีค่าเพียง 0.25 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.25) กับ 0.28 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19) ในจังหวัดลำพูน และจังหวัดกรุงเทพฯ ตามลำดับ โดยค่าดัชนีดังกล่าวจะค่อยๆ ลดลงตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุก่อนหน้านี้ อาจไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา หรือการพัฒนาทักษะ ทั้งที่เป็นแบบทางการหรือไม่เป็นทางการ เนื่องจากเหตุผลทางสุขภาพ ครอบครัวยุคใหม่ การไม่เห็นถึงความจำเป็น การไม่รู้ช่องทาง หรือไม่มีโอกาสในการเข้ากิจกรรมดังกล่าวก็ได้

ประเด็นที่น่าสนใจคือ จากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะต่างๆ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับความอยู่ดีมีสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่ม Baby Boomer การร่วมกิจกรรมเหล่านี้ นอกจากจะช่วยสร้างรายได้แล้ว ยังทำให้บุคคลรู้สึกว่ามีคุณค่า มีเป้าหมายในการดำเนิน

ชีวิต และยังก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมอีกด้วย ดังนั้นภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมเหล่านี้

รูปที่ 6.10 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขแต่ละมิติ จำแนกตามจังหวัด และรุ่นประชากร

รูปที่ 6.10 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขแต่ละมิติ จำแนกตามจังหวัด และรุ่นประชากร (ต่อ)

ในทางตรงกันข้าม ดัชนีการมีส่วนร่วมมีการเปลี่ยนแปลงของค่าดัชนีที่แตกต่างไปจากมิติอื่น กล่าวคือ มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น ตามช่วงอายุที่สูงขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุก่อนหน้านั้น มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่องค์กรในชุมชนหรือท้องถิ่นจัดขึ้น และมีการแลกเปลี่ยนความคิดกับบุคคลอื่นในชุมชน ต่ำกว่าช่วงวัยอื่นๆ จึงทำให้ความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ตลอดจนความไว้วางใจต่อใจคนในชุมชน อยู่ในระดับต่ำกว่ากลุ่มอื่น นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย ยังเป็นกลุ่มที่มีความพึงพอใจกับการเมืองในระดับต่ำกว่า โดยค่าดัชนี เมื่อจำแนกตามรุ่นประชากร อยู่ในระดับกลางคือ ระหว่าง 0.57 - 0.68 อย่างไรก็ตามรูปที่ 6.10 ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำพูน ในทุกกลุ่มอายุ มีระดับความอยู่ดีมีสุขในมิติการมีส่วนร่วมในชุมชนและการเมือง ที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกรุงเทพฯ อย่างเห็นได้ชัด

สำหรับความอยู่ดีมีสุขในมิติอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น มิติชีวิตการทำงาน มิติรายได้ มิติครอบครัวและชุมชน และมิติที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมนั้น ไม่พบความแตกต่างระหว่างรุ่นประชากรอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำพูน มีค่าดัชนีในมิติเหล่านี้ สูงกว่าดัชนีของกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกรุงเทพฯ ในเกือบทุกกลุ่มอายุ

จะเห็นได้ว่า ความอยู่ดีมีสุขในมิติชีวิตการทำงาน ของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นารอง 2 จังหวัด มีค่าเท่ากับ 0.75 - 0.78 ซึ่งจัดอยู่ในระดับสูง โดยค่าดัชนีชีวิตการทำงานในแต่ละรุ่นประชากร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ค่าดัชนีรายได้ มีค่าเท่ากับ 0.60 - 0.64 เท่านั้น โดยพบว่า กลุ่ม Baby Boomer ในจังหวัดลำพูน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความอยู่ดีมีสุขในมิติรายได้ที่สูงที่สุด ส่วนในจังหวัดกรุงเทพฯ นั้น กลับเป็นกลุ่ม Gen Z ที่มีค่าดัชนีสูงที่สุด ซึ่งหากพิจารณาในรายละเอียด จะเห็นได้ว่า ดัชนีรายได้มิได้มุ่งพิจารณาถึงรายได้สัมบูรณ์ (absolute income) ของกลุ่มตัวอย่าง แต่เป็นการสะท้อนถึงการมีสิ่งของที่เป็นในการดำรงชีพอย่างครบถ้วน มีรายได้ที่เพียงพอต่อรายจ่ายเท่านั้น รวมถึงการไม่มีหนี้สิน และการมีเงินออม ผลการศึกษาที่พบนี้ จึงสอดคล้องกับการสำรวจเบื้องต้นจากกลุ่ม Baby Boomer ในจังหวัดลำพูน ที่ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากเท่าใดนัก แต่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ในขณะที่กลุ่ม Gen Z นั้น เป็นกลุ่มที่กำลังศึกษา หรือเพิ่งจบการศึกษา และกำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงาน จึงยังไม่มีภาระทางครอบครัว หรือหนี้สินมากเท่ากับกลุ่มอื่นๆ

ดัชนีชีวิตครอบครัวและชุมชน จำแนกตามรุ่นประชากร แสดงถึงความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างในมิติดังกล่าว ที่อยู่ในระดับสูง คือเท่ากับ 0.79 - 0.84 โดยไม่พบทิศทางการเปลี่ยนแปลงของดัชนีตามกลุ่มช่วงวัยอย่างชัดเจน ในทำนองเดียวกัน ดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม มีค่าระหว่าง 0.66 - 0.70 โดยมีค่าเพิ่มขึ้นและลดลงสลับไปตามแต่ละช่วงอายุ อย่างไรก็ตาม ค่าดัชนีของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในจังหวัดลำพูน ที่สูงกว่าค่าดัชนีของกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกรุงเทพฯ ในทุกกลุ่มอายุ สามารถสะท้อนให้ถึงชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่างในเมืองหลวง ที่ต้องเผชิญกับปัญหาที่อยู่อาศัย ความแออัด อุบัติภัย มลพิษทางสิ่งแวดล้อม รวมถึงการไม่มีพื้นที่สีเขียว หรือพื้นที่สาธารณะในชุมชนที่จะสามารถใช้ประโยชน์ได้

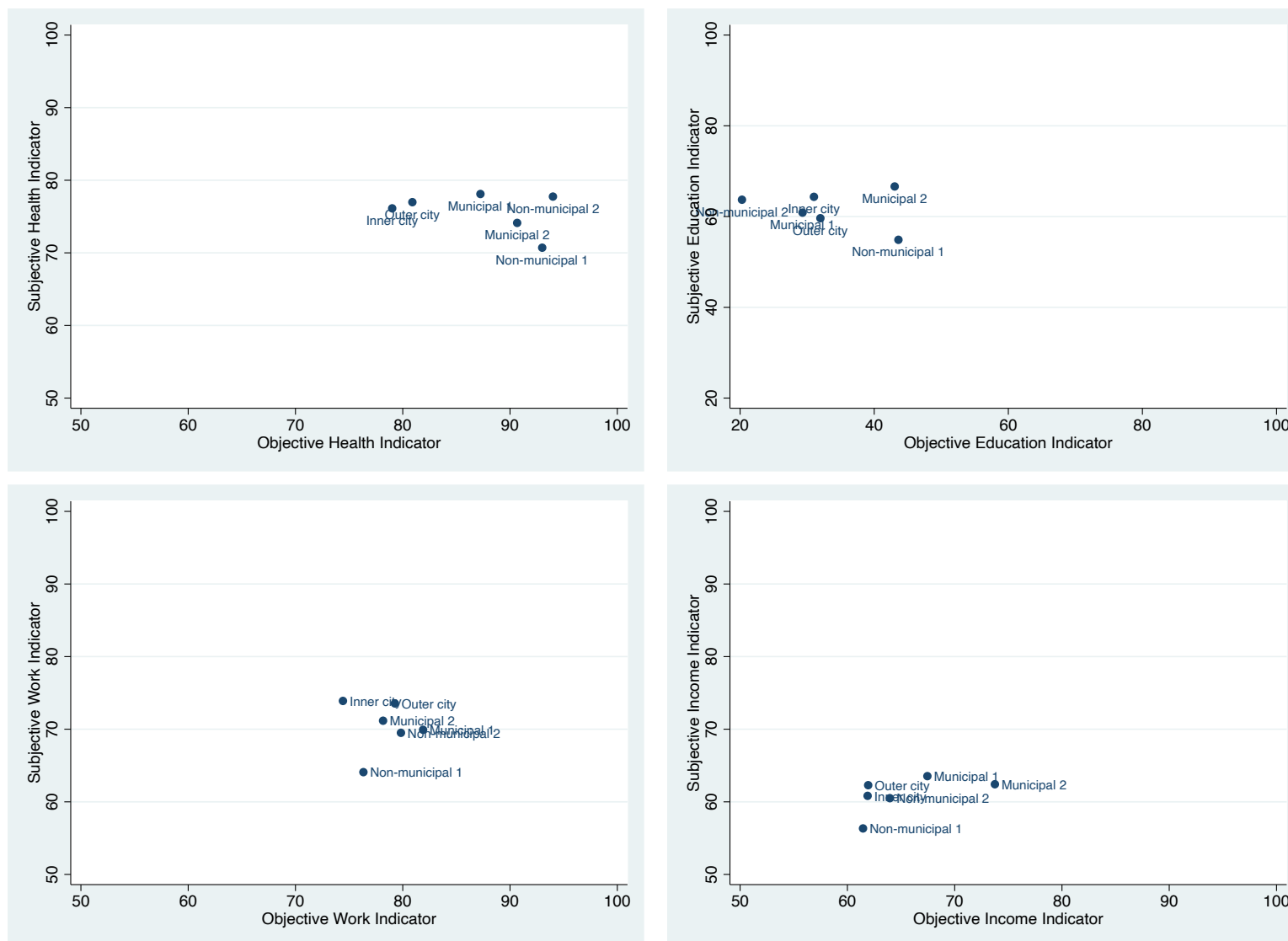
6.2.4 ตัวชี้วัดเชิงภาววิสัยและเชิงอัตวิสัยในแต่ละมิติ

การศึกษานี้ต้องการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุข เพื่อเติมเต็มช่องว่างของชุดตัวชี้วัดที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยให้ความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขในเชิงภาววิสัย (objective well-being) และความอยู่ดีมีสุขในเชิงอัตวิสัย (subjective well-being) เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งในเชิงปริมาณ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุสิ่งของ และในเชิงคุณภาพ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความหลากหลายทางการรับรู้ ทัศนคติ และค่านิยมของสังคม และส่งผลต่อพฤติกรรมของคนที่แตกต่างกันออกไป

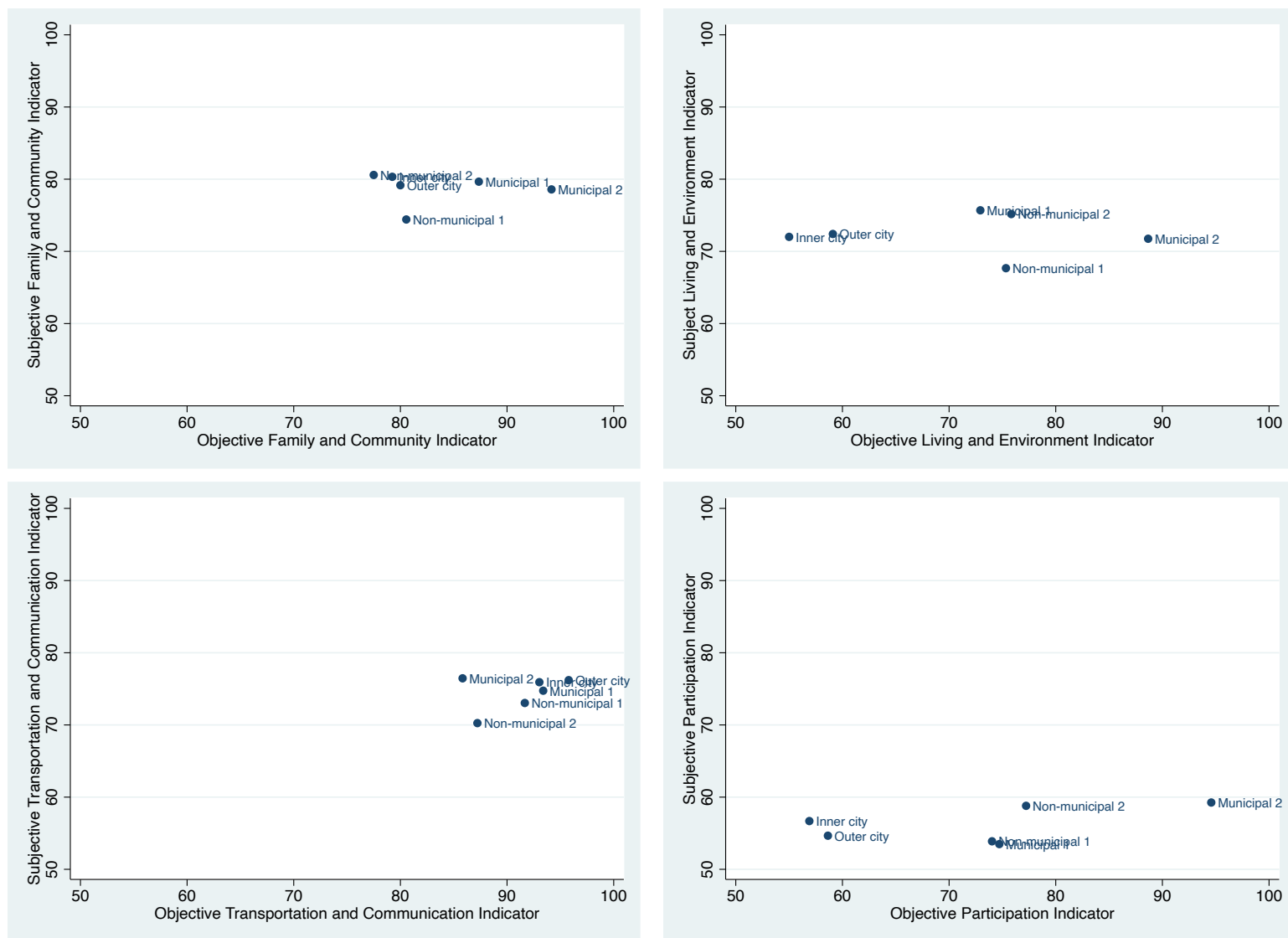
คณะผู้วิจัยได้คำนวณค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดเชิงภาววิสัย (objective indicator) และค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย (subjective indicator) ในดัชนีแต่ละมิติ และปรับเป็นคะแนนแบบร้อยละ เพื่อให้สามารถนำเสนอทิศทางการความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดในทั้ง 2 ลักษณะได้อย่างชัดเจน รูปที่ 6.11 จะเห็นได้ว่า ในมิติสุขภาพ มิติชีวิตการทำงาน มิติรายได้ มิติครอบครัวและชุมชน รวมถึงมิติการคมนาคมและการสื่อสาร ความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดเชิงภาววิสัยและตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย มิได้มีความสัมพันธ์เชิงบวกในลักษณะ 1 ต่อ 1 กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นาร่องส่วนใหญ่ มีความอยู่ดีมีสุขที่วัดจากตัวชี้วัดเชิงภาววิสัย สูงกว่าความอยู่ดีมีสุขที่วัดจากตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย

ผลการศึกษานี้ แสดงถึงนโยบายเชิงนโยบายที่สำคัญคือ แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน และทำให้มีระดับความเป็นอยู่ที่ดีในระดับหนึ่งแล้ว แต่กลุ่มตัวอย่างกลับมีระดับความพึงพอใจในสิ่งเหล่านั้น ในระดับที่ไม่สูงเท่าใดนัก สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวก หรือปัจจัยพื้นฐานในมิติต่างๆ ที่อาจไม่เป็นไปในระดับที่คาดหวัง เกิดจากการเปรียบเทียบระดับความเป็นอยู่ของตน กับกลุ่มบุคคลอื่น หรืออาจมีข้อจำกัดในการใช้งานทรัพยากรเหล่านั้น ทำให้ไม่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ หรือพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองได้เต็มศักยภาพก็ได้ ประเด็นเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่ผู้ดำเนินนโยบายควมให้ความสำคัญ

ตรงกันข้ามกับมิติการศึกษา ที่ค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดการศึกษาทั้ง 2 ลักษณะจะมีค่าค่อนข้างต่ำโดยเปรียบเทียบ โดยกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นาร่องโดยเฉลี่ย มีความอยู่ดีมีสุขที่วัดจากตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย สูงกว่าความอยู่ดีมีสุขที่วัดจากตัวชี้วัดเชิงภาววิสัย ซึ่งสามารถตีความได้ว่า ในภาพรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับระบบการศึกษาปัจจุบัน ทั้งในประเด็นที่เกี่ยวข้องคุณภาพ และความเท่าเทียมทางการศึกษา และยังเห็นว่า สามารถเข้าถึงการศึกษาหรือการพัฒนาทักษะที่มีคุณภาพได้ หากต้องการ แม้ว่าในปีที่ผ่านมา ตนเองจะไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา หรือการพัฒนาทักษะใดๆ ก็ตาม ผลการศึกษานี้ ก็สามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายอีกประการหนึ่งที่สำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนให้ประชาชนมีการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (life-long learning) เพื่อยกระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในทุกช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม

รูปที่ 6.11 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดเชิงกายวิสัยและเชิงอัตวิสัยในแต่ละมิติ จำแนกตามพื้นที่

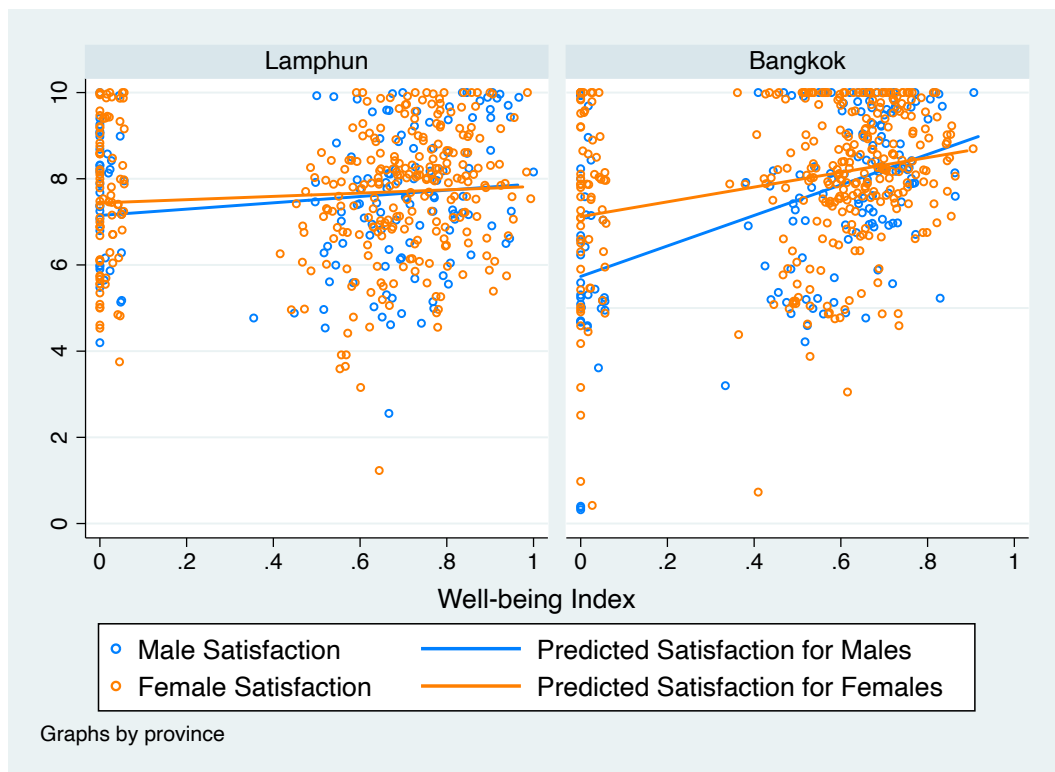
รูปที่ 6.11 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดเชิงกายวิสัยและเชิงอัตวิสัยในแต่ละมิติ จำแนกตามพื้นที่ (ต่อ)

อย่างไรก็ตาม ในกรณีของตัวชี้วัดที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และตัวชี้วัดการมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตัวชี้วัดเชิงภาววิสัยที่ต่างกันไป แต่มีระดับความพึงพอใจที่ใกล้เคียงกัน ประเด็นที่น่าสนใจคือ กลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่นาร่อง มีระดับการมีส่วนร่วมในชุมชน การรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน หรือการร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ที่แตกต่างกันออกไป แต่กลับมีระดับความพึงพอใจในการเมืองระดับท้องถิ่น และระดับประเทศในระดับที่ค่อนข้างต่ำ และใกล้เคียงกันในทุกพื้นที่

6.3 ความอยู่ดีมีสุขและความพึงพอใจในชีวิต

นอกจากการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ/มิติ โดยในแต่ละมิติ ประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิงภาววิสัย (objective indicator) และตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย (subjective indicator) เพื่อให้ได้ภาพรวมของความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ที่ครอบคลุมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว การศึกษา นี้ ยังต้องการประเมินความพึงพอใจในชีวิต (life satisfaction) ของกลุ่มตัวอย่าง และทดสอบว่า ระดับความอยู่ดีมีสุข มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในปัจจุบันหรือไม่อย่างไร โดยระดับความพึงพอใจนั้น แบ่งออกเป็น 11 ระดับ ตั้งแต่ 0 - 10 โดยคะแนน 0 หมายถึงระดับความพึงพอใจที่น้อยที่สุด และคะแนน 10 หมายถึงระดับความพึงพอใจที่มากที่สุด

เมื่อนำข้อมูลระดับความอยู่ดีมีสุข และความพึงพอใจในชีวิตของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ โดยจำแนกตามจังหวัด และเพศ ดังรูปที่ 6.12 จะเห็นได้ว่า เส้นคาดประมาณระดับความพึงพอใจในชีวิต (predicted life satisfaction) มีความชันเป็นบวก โดยความสัมพันธ์ดังกล่าว มีแนวโน้มที่ชัดเจนมากกว่าในกลุ่มตัวอย่างเพศชาย โดยเฉพาะที่อยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ กล่าวคือ เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีชีวิตความเป็นอยู่ในภาพรวมที่ดีขึ้น ก็จะมีระดับความพึงพอใจในชีวิตที่เพิ่มขึ้นด้วย ทั้งนี้ ค่าสหสัมพันธ์ (correlation) ระหว่างดัชนีความอยู่ดีมีสุข และระดับความพึงพอใจในชีวิต เท่ากับ 0.49 ในเพศชาย และเท่ากับ 0.26 ในเพศหญิง ที่อยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ

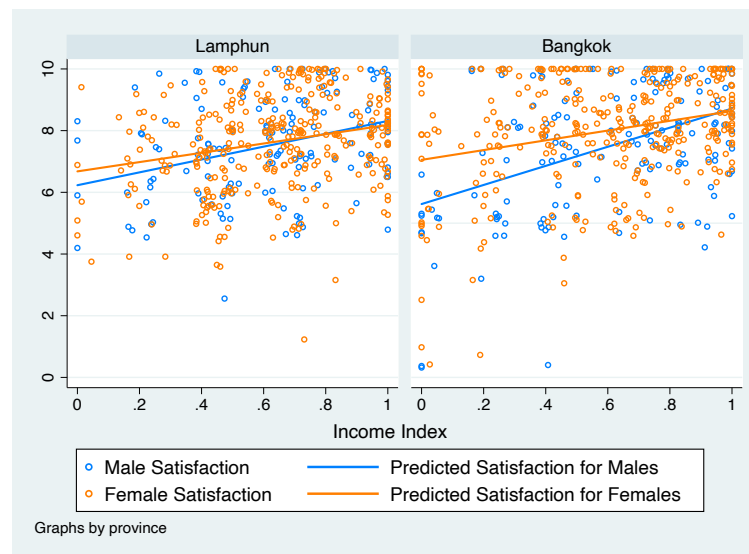
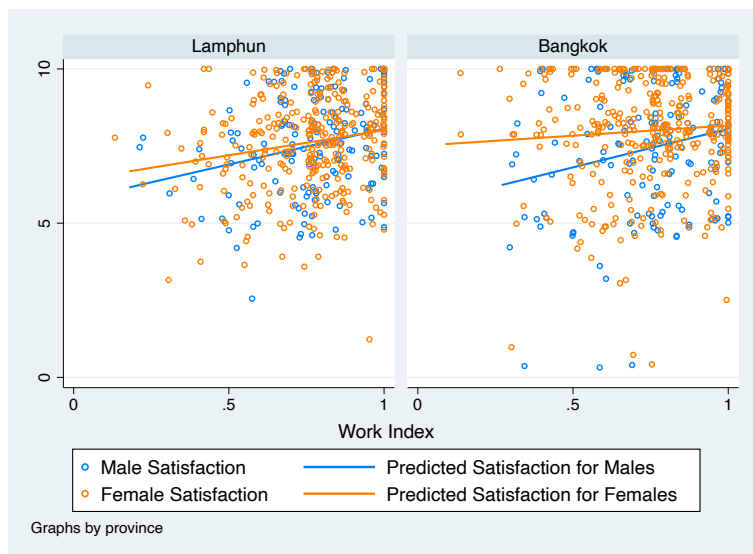
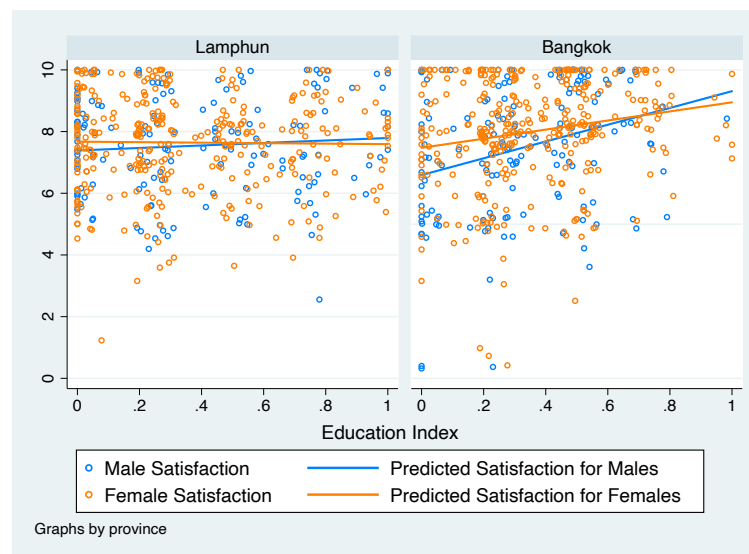
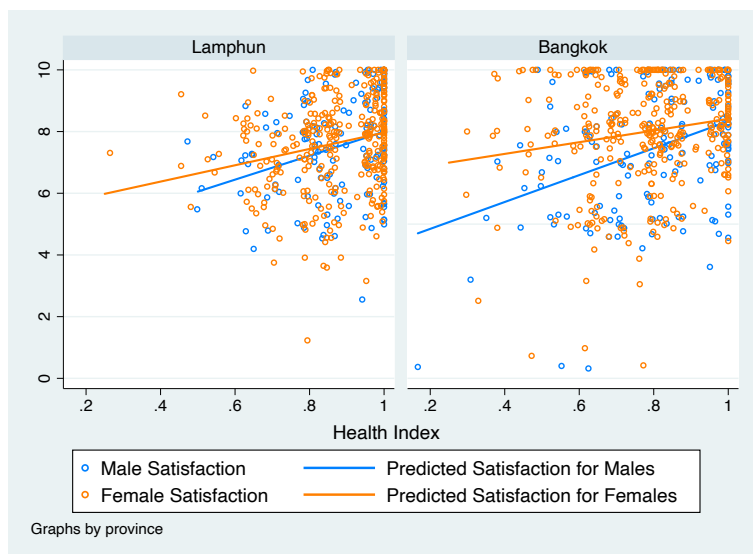

รูปที่ 6.12 ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีความอยู่ดีมีสุข และระดับความพึงพอใจในชีวิต
จำแนกตามจังหวัด และเพศ

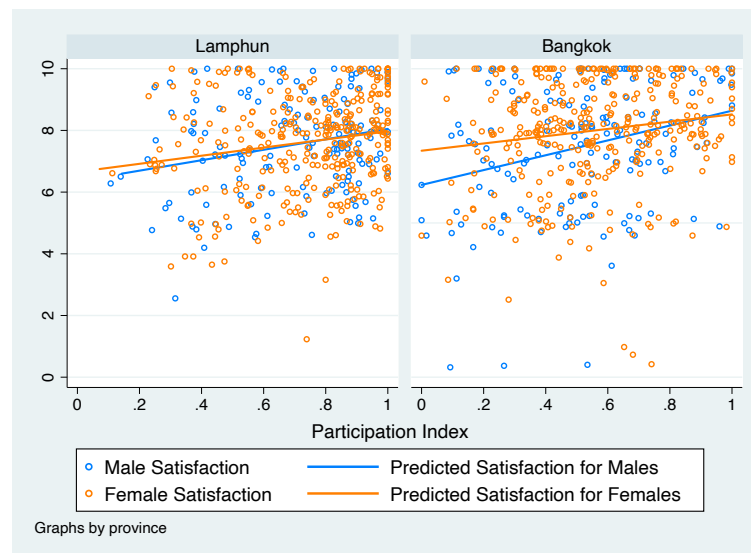
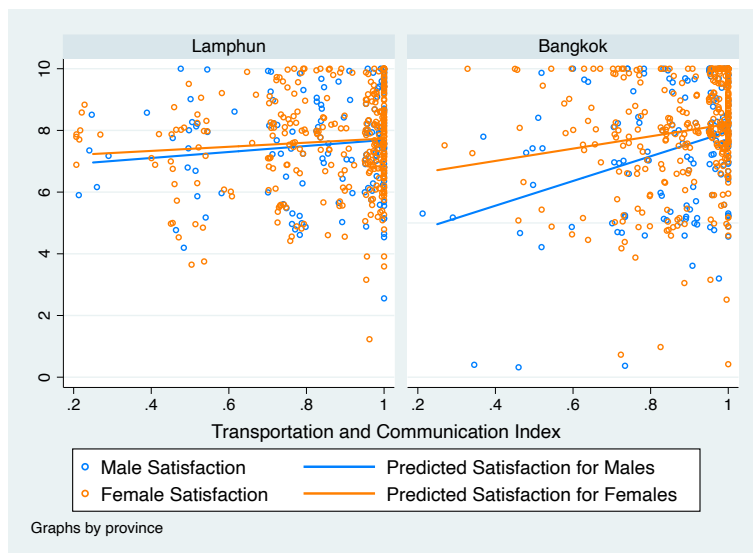
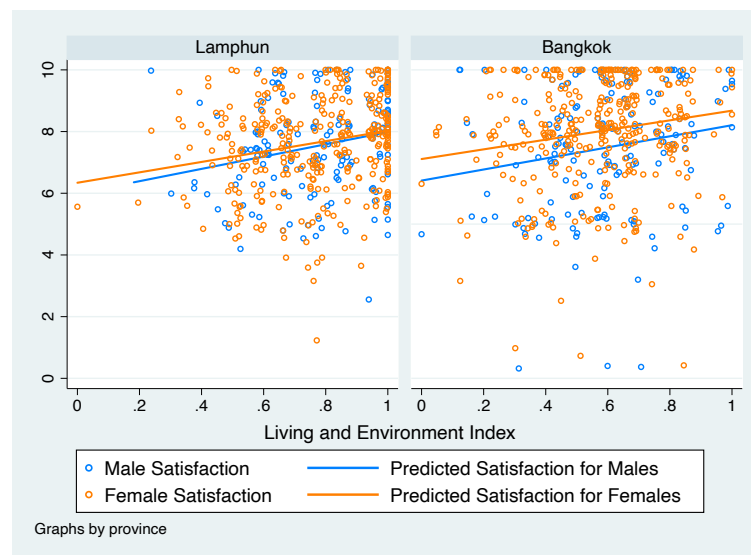
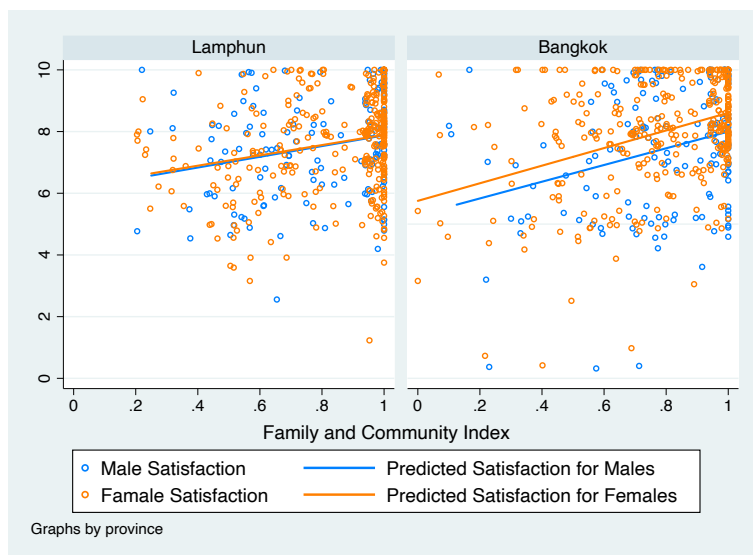
นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีในทั้ง 8 มิติ กับระดับความพึงพอใจในชีวิต ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ดัชนีแต่ละมิติและความพึงพอใจนั้น มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก แต่ระดับความสัมพันธ์จะแตกต่างกันไป ตามจังหวัดที่อยู่อาศัย และเพศของกลุ่มตัวอย่าง โดยความสัมพันธ์ในมิติรายได้ มิติสุขภาพ มิติครอบครัวและชุมชน และในกลุ่มตัวอย่างเพศชาย จะค่อนข้างแนบแน่นกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับมิติอื่นๆ และกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง

ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ สำหรับกลุ่มตัวอย่างเพศชายนั้น ดัชนีรายได้ เป็นดัชนีที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.44 และ 0.34 ในจังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูน ตามลำดับ รองลงมาคือ ดัชนีสุขภาพ อย่างไรก็ตาม ค่าสหสัมพันธ์ที่อยู่ในระดับน้อยถึงปานกลางนี้ สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยอื่น นอกเหนือจากปัจจัยทางด้านรายได้และสุขภาพ ที่น่าจะมีอิทธิพลต่อระดับความพึงพอใจในชีวิตเช่นเดียวกัน

สำหรับกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงในทั้ง 2 จังหวัดนั้น พบว่าดัชนีรายได้ และดัชนีครอบครัวและชุมชน เป็นดัชนีที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสัมพันธภาพในครอบครัว ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิต ณ ปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง ซึ่งแตกต่างไปจากข้อค้นพบในกลุ่มตัวอย่างเพศชาย

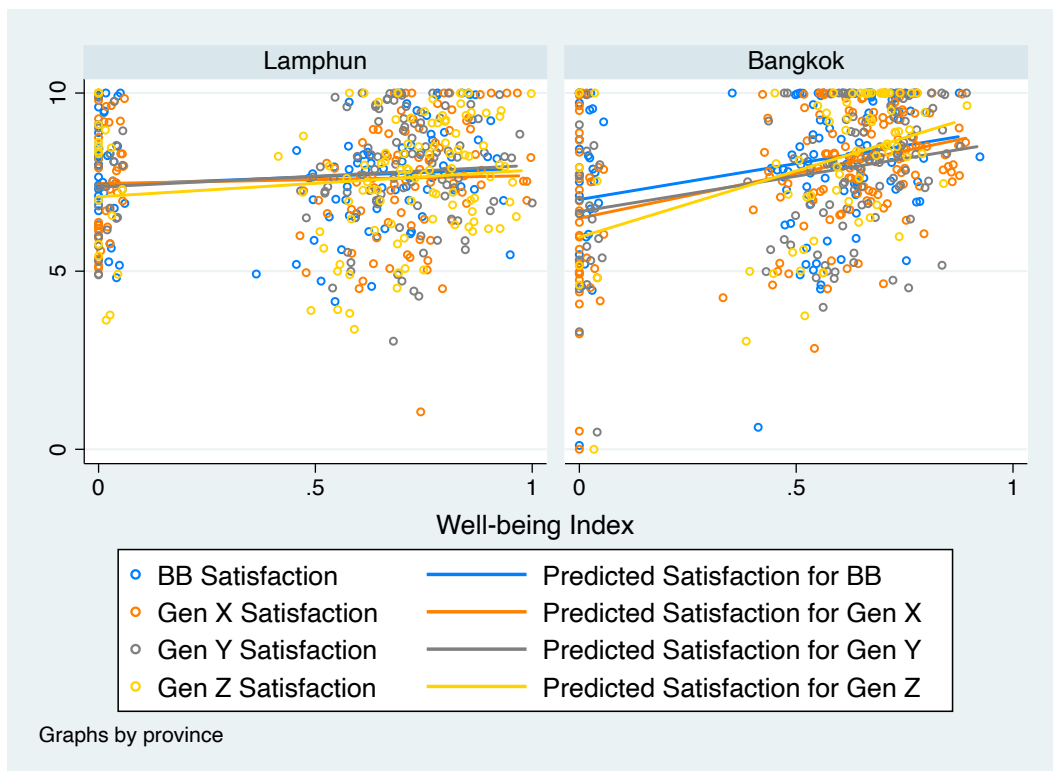

รูปที่ 6.13 ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีความอยู่ดีมีสุขแต่ละมิติ และระดับความพึงพอใจในชีวิต จำแนกตามจังหวัด และเพศ

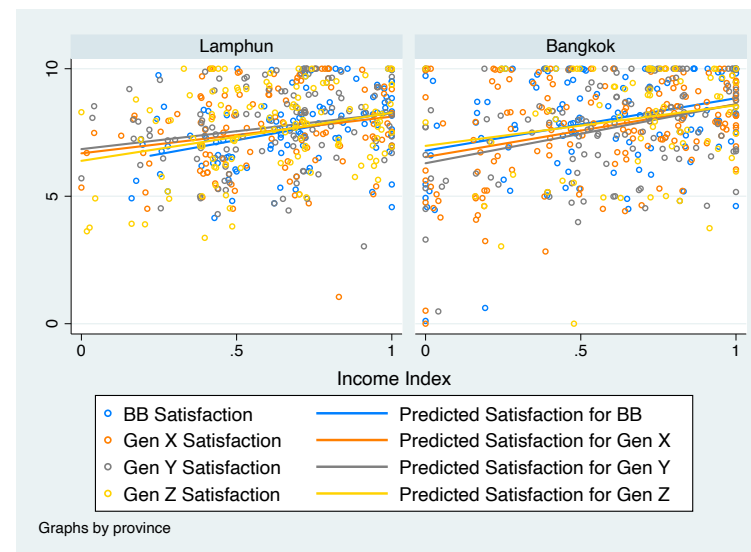
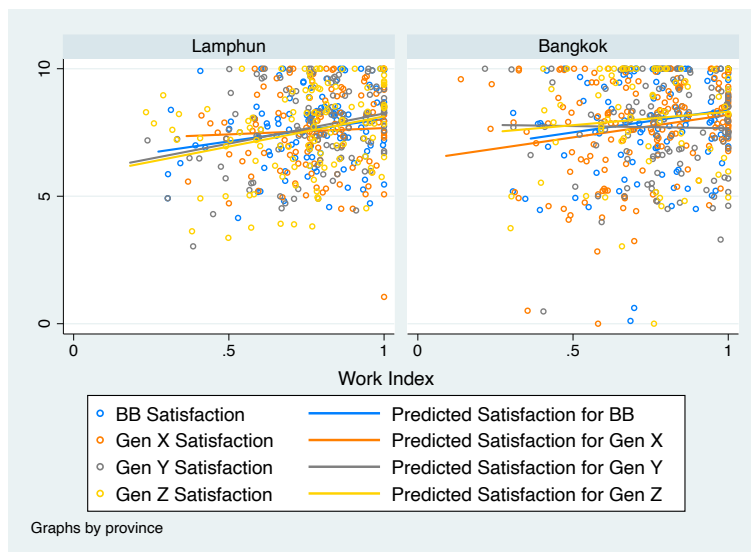
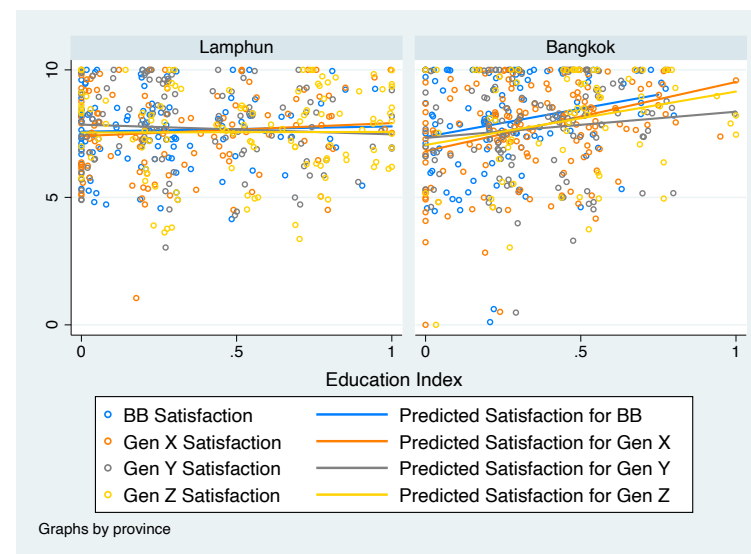
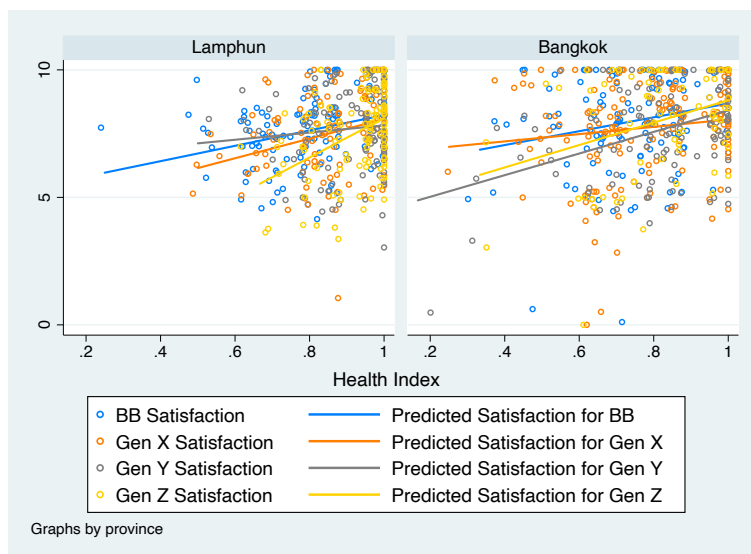
รูปที่ 6.13 ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีความอยู่ดีมีสุขแต่ละมิติ และระดับความพึงพอใจในชีวิต จำแนกตามจังหวัด และเพศ (ต่อ)

การวิเคราะห์ระดับความอยู่ดีมีสุข กับความพึงพอใจในชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัด และ
 รุ่นประชากร โดยพิจารณาจากเส้นคาดการณ์ระดับความพึงพอใจในชีวิต (predicted life satisfaction)
 พบว่า ความอยู่ดีมีสุขและความพึงพอใจในชีวิตของกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกรุงเทพฯ ในทุกช่วงอายุ มีทิศทาง
 ความสัมพันธ์ในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำพูน โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่าง Gen Z ที่มีอายุระหว่าง
 18-24 ปี

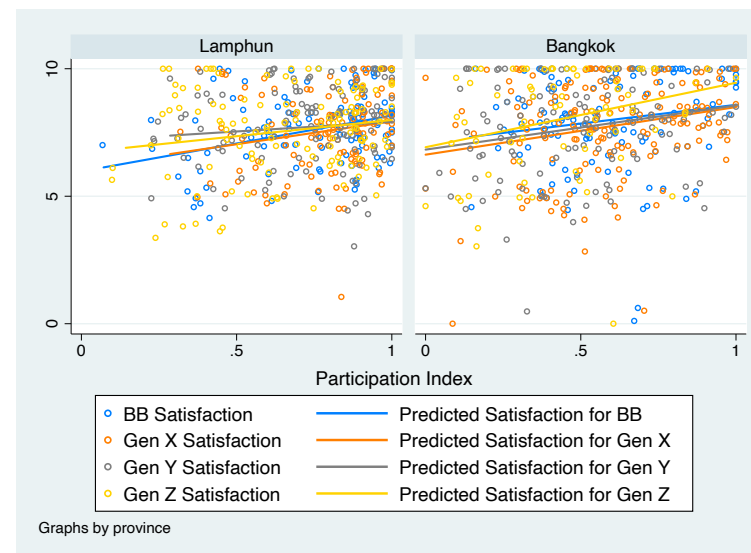
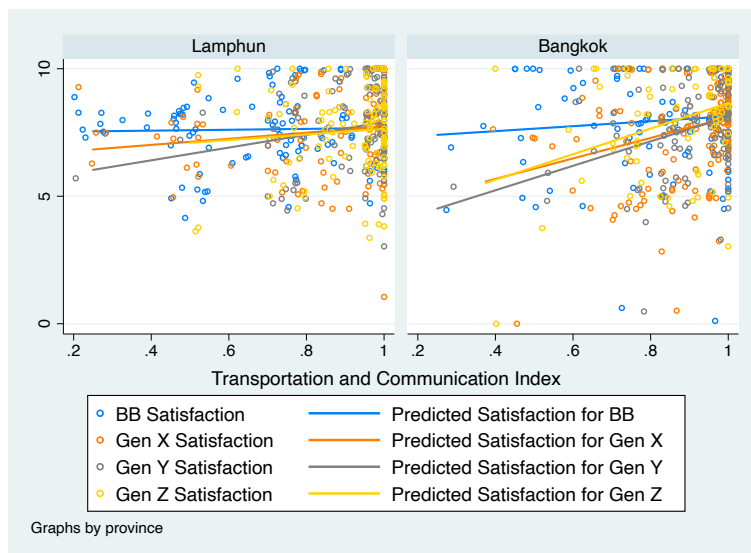
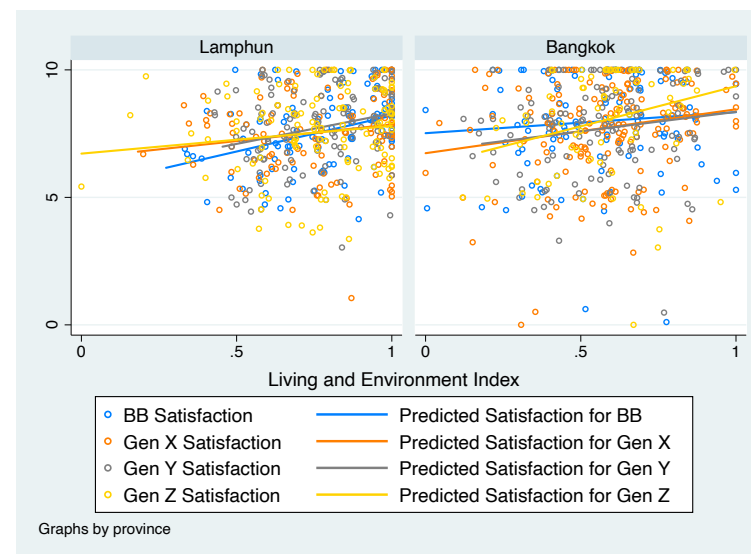
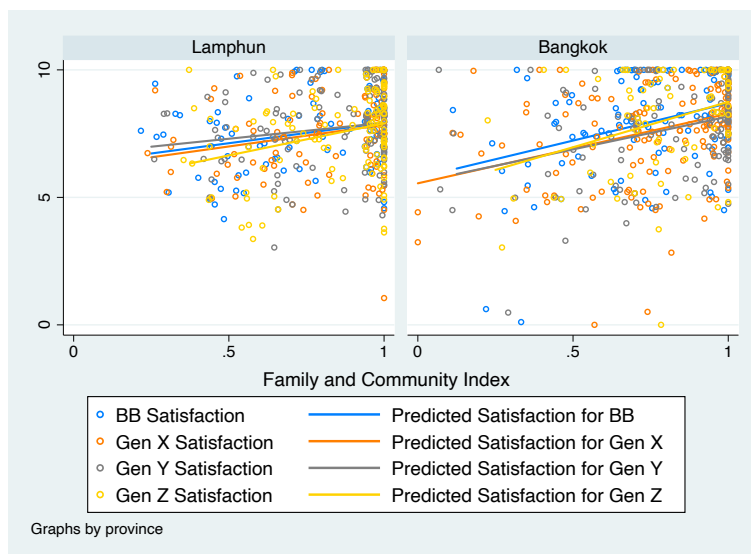

รูปที่ 6.14 ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีความอยู่ดีมีสุข และระดับความพึงพอใจในชีวิต
 จำแนกตามจังหวัด และรุ่นประชากร

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดัชนีแต่ละมิติกับระดับความพึงพอใจในชีวิต ในกลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุ
 พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกในทุกมิติ โดยระดับความสัมพันธ์จะแตกต่างกันไป ตามจังหวัดที่อยู่อาศัย
 และรุ่นประชากรของกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดัชนีสุขภาพ และดัชนีการคมนาคมและการสื่อสาร

รูปที่ 6.15 ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีความอยู่ดีมีสุขแต่ละมิติ และระดับความพึงพอใจในชีวิต จำแนกตามจังหวัด และรุ่นประชากร

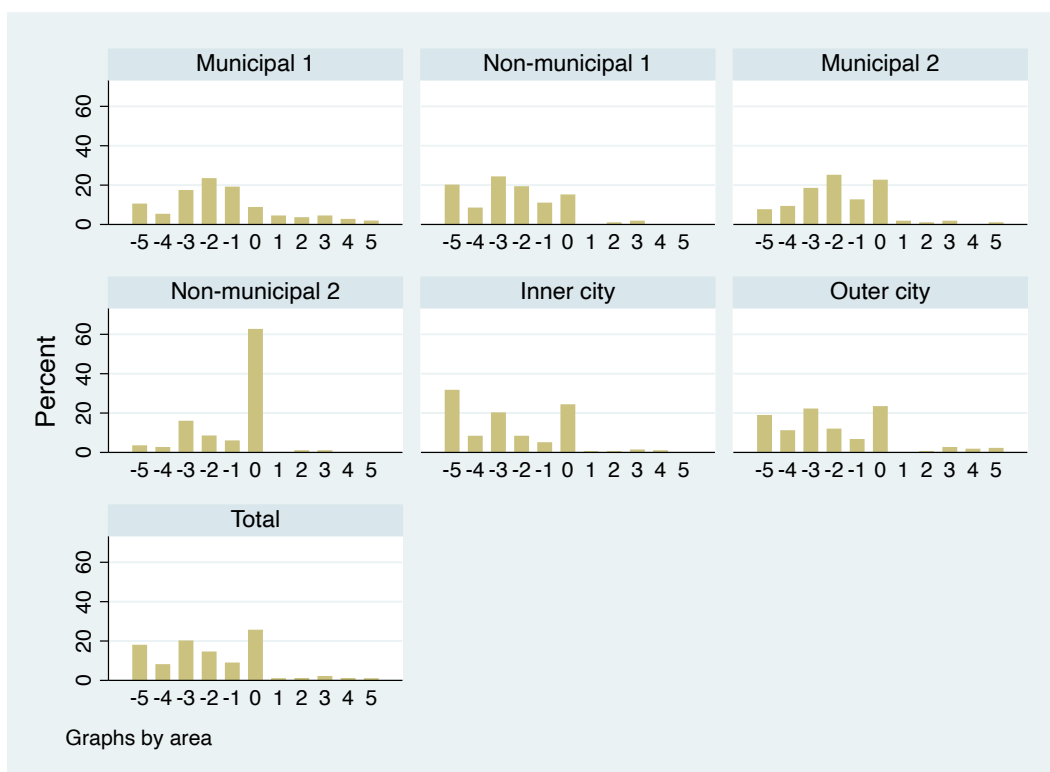

รูปที่ 6.15 ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีความอยู่ดีมีสุขแต่ละมิติ และระดับความพึงพอใจในชีวิต จำแนกตามจังหวัด และรุ่นประชากร (ต่อ)

6.4 ความอยู่ดีมีสุขและการระบาดของ COVID-19

ดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่พัฒนาขึ้นนี้ เป็นดัชนีที่มุ่งเน้นการประเมินความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ในระดับชุมชนและท้องถิ่น ในภาพรวม จากมุมมองหลากหลายมิติ เงื่อนไขที่สำคัญในการคัดเลือกตัวชี้วัดประกอบการคำนวณดัชนีนี้ จึงควรเป็นตัวชี้วัดที่กว้างและค่อนข้างครอบคลุม เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประเมินความอยู่ดีมีสุข และเปรียบเทียบระดับความเป็นอยู่ระหว่างประชาชนในพื้นที่ต่างๆ และในช่วงเวลาที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น การศึกษานี้แม้จะเกิดขึ้นในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 (COVID-19) คณะผู้วิจัยก็ได้รวมตัวชี้วัดที่เฉพาะเจาะจงในประเด็นเกี่ยวกับ COVID-19 ในกรอบแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขแต่อย่างใด

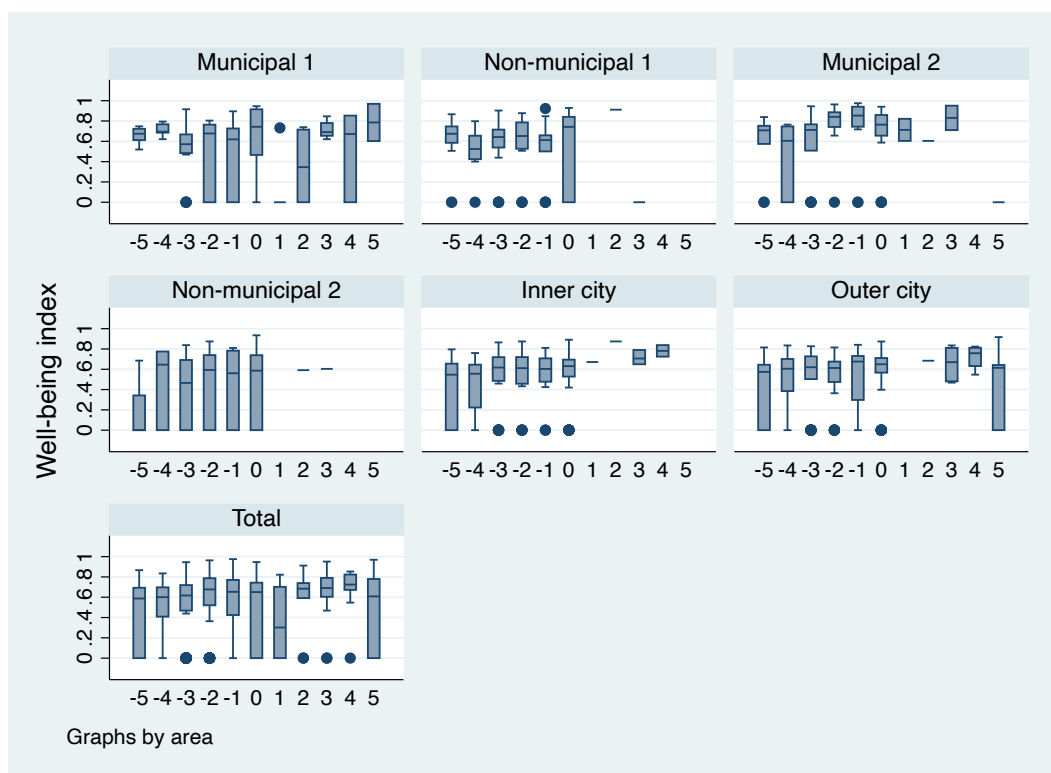
อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ ได้สอบถามถึงผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 ต่อการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง โดยประเมินจากข้อคำถามที่สอบถามเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตความเป็นอยู่เปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังวิกฤตการณ์ COVID-19 ที่เกิดขึ้น โดยมีคะแนนค่าตั้งแต่ -5 ถึง +5 ทั้งนี้ -5 หมายถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางลบ กล่าวคือ หลังการระบาดของ COVID-19 ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่แย่ลงอย่างมาก 0 หมายถึงไม่มีการเปลี่ยนแปลง และ +5 หมายถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางบวก กล่าวคือ หลังการระบาดของ COVID-19 ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นอย่างมาก

รูปที่ 6.16 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 และพื้นที่

หากพิจารณาจากสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง ตามกราฟแท่งที่แสดงในรูปที่ 6.16 แล้ว จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างโดยมากได้รับผลกระทบเชิงลบ จากการระบาดของ COVID-19 ในพื้นที่นาร่องเกือบทุกแห่ง ยกเว้นในพื้นที่นอกเขตเทศบาล 2 จังหวัดลำพูน ที่ชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ได้รับผลกระทบแต่อย่างใด ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองชั้นในและเขตเมืองชั้นนอก จังหวัดกรุงเทพฯ เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบเชิงลบอย่างรุนแรง (ระดับ -5) ในสัดส่วนที่สูงกว่าพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดลำพูนอย่างเห็นได้ชัด

ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับดัชนีความอยู่ดีมีสุข พบว่า ไม่ว่าจะกลุ่มตัวอย่างจะได้รับผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 ในเชิงบวก เชิงลบ หรือไม่เปลี่ยนแปลงก็ตาม กลุ่มตัวอย่างกลับมีค่าดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่แตกต่างกันออกไปอย่างมาก เห็นได้จากการกระจายตัวของข้อมูลที่มีขอบเขตค่อนข้างกว้าง (รูปที่ 6.17) จึงอาจอนุมานได้ว่า สถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ไม่ใช่ปัจจัยหลัก ที่ส่งผลต่อ หรือมีความสัมพันธ์กับดัชนีความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างโดยตรง แต่อาจส่งผลโดยอ้อมต่อปัจจัยอื่นๆ เช่น สุขภาพจิต การมีงานทำ รายได้ เป็นต้น

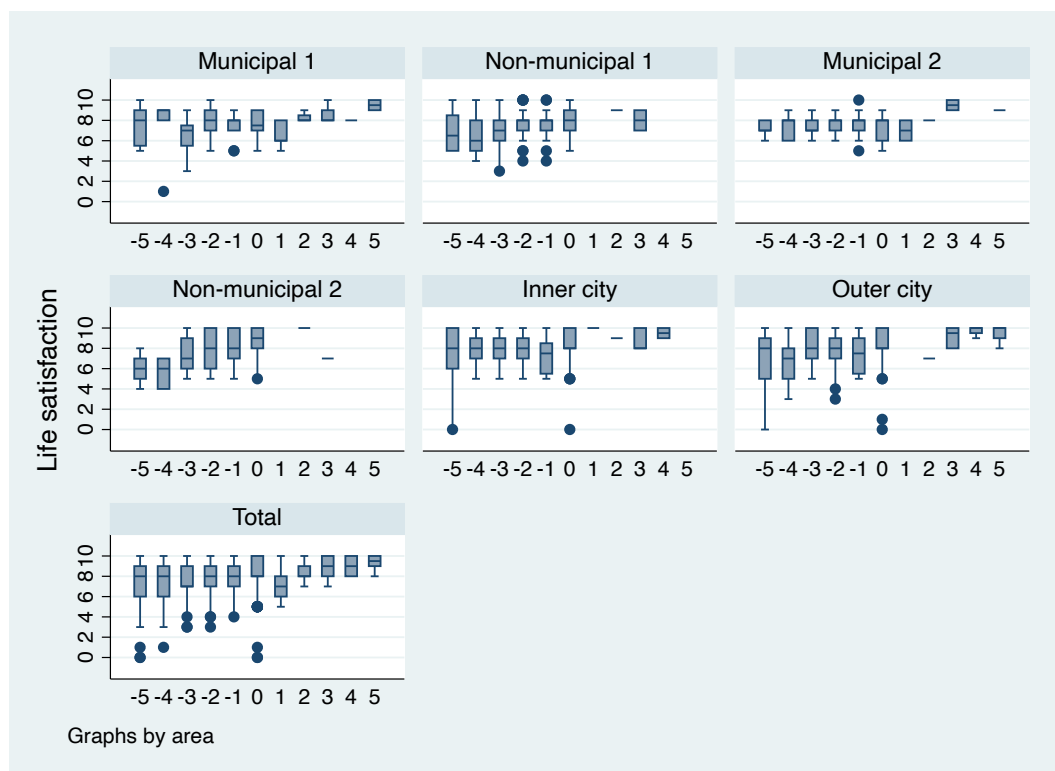

รูปที่ 6.17 การกระจายของดัชนีความอยู่ดีมีสุข จำแนกตามผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 และพื้นที่

คณะผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่าง เปรียบเทียบก่อนและหลังวิกฤตการณ์การระบาดของ COVID-19 ร่วมกับระดับความพึงพอใจในชีวิต โดยหากพิจารณากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงในเชิงลบ จากการระบาดของ COVID-19 แล้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ มีระดับความพึงพอใจในชีวิตที่หลากหลาย และแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ จึงทำให้ไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่า

ความรุนแรงของวิกฤตการณ์ COVID-19 ที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่าง และความพึงพอใจในชีวิต มีทิศทางความสัมพันธ์เป็นอย่างไร

ในทางตรงกันข้าม หากพิจารณากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบเชิงบวก กล่าวคือ เป็นกลุ่มที่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นหลังการระบาดของ COVID-19 ซึ่งแม้จะคิดเป็นสัดส่วนเพียงเล็กน้อย แต่ก็พบว่า มีแนวโน้มจะมีระดับความพึงพอใจในชีวิตที่ค่อนข้างสูง ซึ่งอาจอธิบายได้จากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ การต้องทำงานที่บ้าน (work from home) ที่ช่วยลดระยะเวลาในการเดินทางบนท้องถนน และยังทำให้มีเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวมากขึ้น มีเวลาในการพักผ่อน หรือดูแลสุขภาพมากขึ้น เป็นต้น

รูปที่ 6.18 การกระจายของระดับความพึงพอใจในชีวิต จำแนกตามผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 และพื้นที่

บทที่ 7

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

7.1 บทสรุป

ดัชนีที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่เป็นดัชนีที่มุ่งเน้นการวัดความอยู่ดีมีสุขในเชิงมหภาค เพื่อประเมินการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเป็นหลัก อย่างไรก็ตามงานวิจัยจำนวนมากชี้ให้เห็นว่า ดัชนีที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างแท้จริงนั้น ควรเป็นดัชนีที่เน้นการวัดความอยู่ดีมีสุขในเชิงจุลภาค ครอบคลุมในหลากหลายมิติ ทั้งที่เป็นเชิงกายวิสัย และเชิงอัตวิสัย ประเด็นที่สำคัญคือ ควรเป็นดัชนีที่มีกระบวนการในการพัฒนาจากล่างขึ้นบน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของตน หรือเป็นปัจจัยที่ตนให้คุณค่า

คณะผู้วิจัยจึงอาศัยแนวคิดของดัชนีความก้าวหน้าของคน 8 องค์ประกอบ/มิติ เป็นกรอบตั้งต้นในการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุข และได้จัดสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มวัย ประกอบกับใช้เครื่องมือ social media analytics เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุข ที่ปรากฏอยู่บนเว็บไซต์พันทิป เพื่อเป็นข้อมูลในการคัดเลือกตัวชี้วัด และพัฒนาแบบสอบถามต่อไป

แม้ว่าการศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์หลักคือการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขของประชาชน แต่เพื่อให้ผู้วางนโยบายเห็นแนวทางในการนำดัชนีนี้ไปใช้ประโยชน์ในการประเมินความอยู่ดีมีสุขในพื้นที่ชุมชนและท้องถิ่นอื่นๆต่อไปในอนาคต คณะผู้วิจัยจึงออกแบบและทดสอบแบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่องทั้ง 6 แห่ง ในจังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูน ประมวลผลข้อมูล และคำนวณดัชนีความอยู่ดีมีสุข ตลอดจนวิเคราะห์ดัชนีแต่ละมิติในรายละเอียด

ผลการประเมินระดับความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่อง พบว่า กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำพูนส่วนใหญ่ มีค่าดัชนีที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกรุงเทพฯ และสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวมที่เท่ากับ 0.52 ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นอกเขตเทศบาล 2 จังหวัดลำพูน ที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่ต่ำที่สุดเท่ากับ 0.38 เท่านั้น โดยมิติสุขภาพ มิติชีวิตการทำงาน มิติชีวิตครอบครัวและชุมชน และมิติการคมนาคมและการสื่อสาร เป็นมิติที่มีค่าดัชนีค่อนข้างสูง และไม่มี ความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่มากเท่าใดนัก ในทางตรงกันข้าม มิติการศึกษา เป็นมิติที่มีค่าดัชนีที่ต่ำที่สุดในทุกพื้นที่ ตามด้วย มิติรายได้ มิติการมีส่วนร่วม และมิติที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ตามลำดับ ทั้งนี้ มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ค่อนข้างมาก

นอกจากจะใช้ดัชนีความอยู่ดีมีสุขในการประเมินระดับความเป็นอยู่โดยรวมของประชากรแล้ว จุดเด่นของดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่พัฒนาขึ้นในการศึกษานี้คือ สามารถใช้ในการพิจารณาคุณภาพชีวิตประชากรในกลุ่มต่างๆ จำแนกตามคุณลักษณะทางประชากร เช่น พื้นที่ เพศ หรือรุ่นประชากร ได้อีกด้วย โดยพบว่า ความอยู่ดี

มีสุขทั้ง 8 องค์ประกอบ/มิติของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและหญิง ในจังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดลำพูน อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ในขณะที่มิติการมีส่วนร่วม เป็นมิติที่ค่าเฉลี่ยของดัชนีมีความแตกต่างกันระหว่างเพศมากที่สุด และเมื่อแยกพิจารณาตามช่วงวัยแล้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่าง Baby Boomer เป็นกลุ่มที่มีระดับความอยู่ดีมีสุขในมิติสุขภาพ มิติการศึกษา และมิติการคมนาคมและการสื่อสาร ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างในรุ่นอื่นโดยเปรียบเทียบ ทั้งนี้ ผู้วางนโยบายยังสามารถทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขในมิติดังกล่าว จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดแต่ละตัวในรายละเอียด เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางนโยบายที่ตรงเป้าหมายต่อไป

นอกจากนี้ การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดเชิงภววิสัยและตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย ก็สามารถสะท้อนถึงนัยเชิงนโยบายที่สำคัญได้เช่นเดียวกัน จากข้อค้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่องส่วนใหญ่ มีความอยู่ดีมีสุขที่วัดจากตัวชี้วัดเชิงภววิสัย สูงกว่าความอยู่ดีมีสุขที่วัดจากตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย ในมิติสุขภาพ มิติชีวิตการทำงาน มิติรายได้ มิติครอบครัวและชุมชน รวมถึงมิติการคมนาคมและการสื่อสาร ซึ่งอาจอนุมานได้ว่า แม้ในกลุ่มตัวอย่างจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน และทำให้มีระดับความเป็นอยู่ที่ดีในระดับหนึ่งแล้ว แต่กลุ่มตัวอย่างกลับมีระดับความพึงพอใจในสิ่งเหล่านั้น ในระดับที่ไม่สูงเท่าใดนัก สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวก หรือปัจจัยพื้นฐานในมิติต่างๆ ที่อาจไม่เป็นไปในระดับที่คาดหวัง เกิดจากการเปรียบเทียบระดับความเป็นอยู่ของตน กับกลุ่มบุคคลอื่น หรืออาจมีข้อจำกัดในการใช้งานทรัพยากรเหล่านั้น ทำให้ไม่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ หรือพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองได้เต็มศักยภาพก็ได้

ตรงกันข้ามกับมิติการศึกษา ที่ค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดการศึกษาทั้ง 2 ลักษณะจะมีค่าค่อนข้างต่ำโดยเปรียบเทียบ โดยกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่องโดยเฉลี่ย มีความอยู่ดีมีสุขที่วัดจากตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย สูงกว่าความอยู่ดีมีสุขที่วัดจากตัวชี้วัดเชิงภววิสัย ซึ่งสามารถตีความได้ว่า ในภาพรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับระบบการศึกษาปัจจุบัน ทั้งในประเด็นที่เกี่ยวข้องคุณภาพ และความเท่าเทียมทางการศึกษา และยังเห็นว่า สามารถเข้าถึงการศึกษาหรือการพัฒนาทักษะที่มีคุณภาพได้หากต้องการ แม้ว่าในปีที่ผ่านมา ตนเองจะไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา หรือการพัฒนาทักษะใดๆ ก็ตาม

ในภาพรวม จะเห็นได้ว่า งานศึกษานี้ ได้พัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขขึ้น จากข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในรายละเอียด เพื่อให้ได้มาซึ่งดัชนีและตัวชี้วัดที่สามารถเติมเต็มช่องว่างทางการวิจัยและสะท้อนถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ทั้งนี้ หากสามารถผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือสำนักงานเขต นำดัชนีไปประยุกต์ใช้ในวงกว้าง เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ และวิเคราะห์เปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนระหว่างพื้นที่ ซึ่งจะเป็ประโยชน์อย่างยิ่งในการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และวางแนวทางการพัฒนาที่ตรงเป้าหมาย อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน ชุมชน และสังคมต่อไปในระยะยาว

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อคำนวณดัชนีความอยู่ดีมีสุขครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นถึง “สิ่งที่เป็นอยู่” ได้แก่ ระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งได้ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดนโยบายต่อไป ทั้งนี้ หากนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้เพื่อต่อยอดเพื่ออธิบาย “สิ่งที่ควรจะเป็น” หรือ “สิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ในอนาคต” ตามเทคนิคการมองอนาคต (foresight) แล้ว ย่อมพัฒนาเป็นแนวทางในการวางนโยบายเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2562) ได้ให้คำจำกัดความของการมองอนาคตไว้ว่า “การวิเคราะห์ คาดการณ์ และอธิบายการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคาดการณ์และเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต หรือเพื่อออกแบบอนาคตที่พึงประสงค์” ทั้งนี้ ได้จำแนกแนวทางการมองอนาคตออกเป็น 4 แนวทาง ตามวัตถุประสงค์การมองอนาคต และลักษณะโครงสร้างของอนาคต โดยในแต่ละแนวทางก็จะมีการใช้ชุดเครื่องมือการมองอนาคตที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม สำหรับโจทย์เฉพาะที่ต้องการแสวงหาคำตอบและกำหนดขอบเขตของนโยบาย (exploring and defining policy boundary) นั้น มีชุดเครื่องมือที่น่าสนใจ เช่น การวิเคราะห์แนวโน้ม (trend analysis) จากทิศทางการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ในอนาคต หรือการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) โดยนำประเด็นที่ได้จากวิเคราะห์ดัชนีความอยู่ดีมีสุขของประชากรในพื้นที่ และแนวทางในการดำเนินนโยบายในเบื้องต้น มาให้ผู้เชี่ยวชาญระดมความคิดเห็นในลักษณะการทวนซ้ำ เพื่อกำหนดทางเลือกเชิงนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงสามารถจัดเรียงความสำคัญของข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (priority setting) ได้

ผลการศึกษาจากพื้นที่นำร่องทั้ง 2 จังหวัด ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ Baby Boomer ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีระดับความอยู่ดีมีสุขต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างในรุ่นประชากรอื่น ทั้งนี้ หากพิจารณาควบคู่กับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทย ที่จำนวนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และคิดเป็นร้อยละ 18 ของประชากรทั้งหมด โดยคาดการณ์ว่า ในปี 2565 สัดส่วนดังกล่าวจะเพิ่มเป็นร้อยละ 20 ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.), 2564) ยิ่งตอกย้ำให้ถึงความจำเป็นในการสร้างเสริมความอยู่ดีมีสุขของประชากรสูงอายุต่อไปในอนาคต

จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดในรายละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนมากมีโรคประจำตัว หรือโรคเรื้อรัง บางส่วนมิได้มีกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายอย่างสม่ำเสมอ และไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพได้ ซึ่งน่าจะส่งผลทำให้ระดับความพึงพอใจต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของกลุ่มตัวอย่างนี้ ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างในช่วงวัยอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งในและนอกระบบ การฝึกอบรม หรือพัฒนาทักษะต่างๆ ก็ยังมีจำนวนน้อยมาก และโดยมากระบุว่า ยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาหรือการพัฒนาทักษะที่มีคุณภาพได้

ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล หรือสำนักงานเขต ซึ่งเป็นหน่วยราชการที่ทำงานใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานสาธารณสุข หรือหน่วยงานการศึกษา ควรมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมให้กับประชากรสูงอายุ โดยครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เบื้องต้น การส่งเสริมทักษะอาชีพ ตลอดจนการใช้งานอินเทอร์เน็ต ซึ่งนอกจากจะเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่จำเป็นให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้แล้ว ยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ช่วยสร้างรายได้ โดยเฉพาะเป็นการช่วยให้ผู้สูงอายุที่ต้องอยู่เพียงลำพัง หรือไม่ได้อยู่กับลูกหลาน สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน ซึ่งจากการสนทนากลุ่ม พบว่า สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่ามีคุณค่า ไม่โดดเดี่ยว และจะผลเชิงบวกต่อสุขภาพกายและใจของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ แม้ว่าในปัจจุบัน ประชากรวัยเด็กและวัยทำงานจะมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นกว่าเดิมก็ตาม แต่หากพิจารณาถึงแนวโน้มของโลกในปัจจุบัน ที่เทคโนโลยีต่างๆ มีการพัฒนาแบบก้าวกระโดด ความรู้ที่ได้จากระบบการศึกษาจึงมีข้อจำกัดมากขึ้น ประกอบกับข้อมูลเชิงปริมาณจากการศึกษานี้ที่ชี้ให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ เช่น การฝึกอาชีพ การอบรมทักษะ ของกลุ่มประชากรในทุกช่วงวัย ยังมีสัดส่วนที่น้อยมาก ในระยะยาว ภาครัฐจึงควรมุ่งเน้นให้ประชาชนมีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (life-long learning) เพื่อให้ประชาชนในทุกช่วงวัยสามารถแสวงหาความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ได้อย่างทันสถานการณ์ โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี และสามารถยกระดับความอยู่ดีมีสุขของตนได้อย่างเหมาะสม ท่ามกลางการกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็วได้

กลุ่มตัวอย่างที่ควรให้ความสำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง Gen Z ที่มีอายุระหว่าง 18-24 ปี เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีระดับความอยู่ดีมีสุขในมิติการมีส่วนร่วมต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างในช่วงอายุอื่น เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า แม้ว่ากลุ่มตัวอย่าง Gen Z โดยมากจะเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา หรือกิจกรรมสาธารณะของชุมชนก็ตาม แต่ยังมีกลุ่มตัวอย่าง อีกจำนวนมาก ที่ระบุว่ายังไม่ไว้วางใจใจคนส่วนใหญ่ในชุมชน ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในท้องถิ่นใดๆ รวมทั้งมิได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในชุมชนอีกด้วย

ผลการประเมินระดับความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นาร่อง ชี้ให้เห็นความสำคัญของการจัดชั้น (Tier System) ที่ว่าด้วยการแบ่งภาระกิจหน้าที่ดูแลพัฒนาความอยู่ดีมีสุขระหว่างองค์กรที่จัดทำบริการสาธารณะ การทำนุบำรุงทุกข์สุขของประชาชนในพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการวางบทบาทไปตามโครงสร้างของระบบการปกครองส่วนท้องถิ่น นั่นคือการมอบหมายประเด็นการพัฒนาไปตามระบบชั้นภายในของการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เมื่อระดับความอยู่ดีมีสุขมีความแตกต่างกันในระดับพื้นที่ ก็ควรมอบหมายให้หน่วยงานในพื้นที่ในชุมชนจัดวางแผนและทำโครงการเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงประเด็นกับบริบทของข้อมูลตัวชี้วัดในแต่ละพื้นที่ ผลการประเมินพบว่าค่าดัชนีความอยู่ดีมีสุข ในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างแต่ละแห่งในจังหวัดจังหวัดลำพูนมีความแตกต่างกัน พื้นที่นอกเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยของดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่ต่ำที่สุด แต่พื้นที่ในเขตเทศบาลบางแห่งจัดว่าเป็นพื้นที่นาร่องที่กลุ่มตัวอย่างมีดัชนีความอยู่ดีมีสุขในระดับสูงที่สุด ความหลากหลายของความอยู่ดีมีสุขระดับพื้นที่ ในลักษณะนี้สามารถมอบหมายให้องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นผู้จัดทำ

แต่กรณีที่มีความอยู่ดีมีสุขในบางมิติมีระดับค่าดัชนีที่ใกล้เคียงกัน มีบริบทปัญหาที่คล้ายคลึงกัน มีประเด็นความท้าทายที่คาบเกี่ยวพื้นที่ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล 2 แห่งขึ้นไป หรือประเด็นความท้าทายเกี่ยวข้องกับทุกองค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัด จำเป็นต้องมีเจ้าภาพเพื่อประสานความร่วมมือกับทุกองค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัด โครงการพัฒนาความอยู่ดีมีสุขประเภทนี้ต้องมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่เหนือขึ้นไป ซึ่งได้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) หรือการปกครองรูปแบบพิเศษ (ระดับจังหวัด) เป็นผู้จัดทำ เช่น ค่าดัชนีความอยู่ดีมีสุข ในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพฯ ทั้ง 2 แห่งของพื้นที่ตัวอย่าง มีค่าดัชนีอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ก็มอบหมายให้กรุงเทพ เป็นผู้จัดทำโครงการได้ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากผลการประเมินตัวชี้วัดรายมิติ พบว่าดัชนีที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม และ ดัชนีการมีส่วนร่วม มีความแตกต่างในระดับจังหวัด มากกว่าแตกต่างในระดับพื้นที่ พื้นที่จังหวัดกรุงเทพฯมีค่าดัชนีที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม และ ดัชนีการมีส่วนร่วม ต่ำกว่าพื้นที่จังหวัดลำพูนอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นความท้าทายของกรุงเทพมหานคร ในการลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนให้ลดน้อยลง เพิ่มระดับการมีส่วนร่วมในสังคมเพื่อการพึ่งพาอาศัย และ สร้างเครือข่ายความเชื่อมั่น รวมถึงปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ตอบโจทย์ความต้องการของคนเมืองในพื้นที่ให้มีความสุขเพิ่มขึ้น การขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในประเด็นเหล่านี้ หากปล่อยให้แต่ละพื้นที่ชุมชนตำบล อำเภอ ต่างคนต่างดูแล อาจทำให้กิจกรรมและรูปแบบการบริการไม่อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ไม่มีพลังที่เข้มแข็งพอที่สร้างความเปลี่ยนแปลงในระดับกว้างได้ จำเป็นต้องใช้แรงขับเคลื่อนระดับจังหวัดในการปลูกฝังการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่กรุงเทพ ควบคู่ไปกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมในระดับจังหวัด

การจัดชั้น (Tier System) ที่ว่าด้วยการแบ่งภาระกิจหน้าที่ดูแลพัฒนาความอยู่ดีมีสุขระหว่างองค์กรที่จัดทำบริการสาธารณะ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ที่มีลักษณะ และองค์ประกอบที่คล้ายกับพื้นที่นำร่อง เช่น ประเด็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในมิติ อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม ดัชนีการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่เมืองพัทยา ซึ่งอยู่ในการปกครองรูปแบบพิเศษ และมีความเป็นเมืองคล้ายคลึงกับพื้นที่กรุงเทพฯ รวมถึงประชากรในพื้นที่เป็นกลุ่มผู้ย้ายถิ่นมาทำงานจากพื้นที่อื่นภายในประเทศด้วยเช่นกัน

ความอยู่ดีมีสุขมีความแตกต่างกันในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะประเด็นด้านผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 ในแต่ละพื้นที่ ความเปลี่ยนแปลงของดัชนีความอยู่ดีมีสุข จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่าง เปรียบเทียบก่อนและหลังวิกฤตการณ์การระบาดของ COVID-19 ร่วมกับระดับความพึงพอใจในชีวิต ในภาพใหญ่พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองได้รับผลกระทบเชิงลบอย่างรุนแรง ในสัดส่วนที่สูงกว่าพื้นที่ที่มีความเป็นเมืองน้อยกว่า ผลจากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษานี้ สามารถนำไปประยุกต์ในการคาดประมาณผลกระทบหลังวิกฤตการณ์การระบาดของ COVID-19 ของประชาชนในพื้นที่เมือง และ ผู้ที่อยู่นอกเขตเทศบาลในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ ได้ ผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 จำแนกตามพื้นที่สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่เมืองได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเฉียบพลัน (shock) มากกว่าประชาชนนอกพื้นที่เมือง และนำไปสู่ความสำคัญของการเสริมสร้างความยืดหยุ่นในการปรับตัว (resilience) ของประชาชนในพื้นที่เมืองให้มากขึ้น

หากพิจารณาแนวโน้มความเป็นเมือง (urbanization) ที่กำลังเกิดขึ้นในประเทศและทั่วโลก การสะสมทุนทางสังคม (social capital) เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ภาครัฐควรให้ความสนใจในระยะยาว ทั้งนี้ ทุนทางสังคมเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญ ประกอบด้วยความไว้วางใจ (trust) บรรทัดฐาน (norm) และเครือข่าย (network) เมื่อประชากรในสังคมมีความเชื่อใจซึ่งกันและกัน และเต็มใจที่จะร่วมมือกันเพื่อทำในสิ่งเดียวกัน จนเกิดเป็นการกระทำร่วมกันเป็นหมู่คณะ (collective action) แล้ว ทุนทางสังคมจะก่อตัวเป็นสถาบัน (institution) ที่สามารถช่วยแก้ปัญหา ที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยปัจเจกบุคคล รัฐ หรือตลาดได้ (เขมรัฐ เกลิงศรี และสวรัย บุญยมานนท์, 2560) การเปิดโอกาสให้กลุ่มประชากรต่างๆ โดยเฉพาะประชากร Gen Z ที่ยังมีอายุก่อนข้างน้อย ได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ย่อมช่วยสร้างเสริมให้ทุนทางสังคมเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรในพื้นที่ได้ต่อไปในอนาคต

อย่างไรก็ดี เนื่องจากการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลักคือ แนวทางการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขของประชาชนที่สามารถสะท้อนความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และได้ทดลองเก็บข้อมูลจากพื้นที่นำร่อง 2 จังหวัดเท่านั้น ผลการศึกษาที่ได้ จึงสามารถบ่งบอกความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในแต่ละพื้นที่ในขณะปัจจุบันได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้การกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ในลำดับถัดไปหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และสำนักงานเขต ควรนำเสนอผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษา ประกอบกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในเบื้องต้น ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และผู้เชี่ยวชาญต่างๆ รับทราบ และควรจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางในการดำเนินนโยบายที่ชัดเจนและตรงเป้าหมายต่อไปในอนาคต รวมถึงการจัดลำดับความสำคัญของนโยบายต่างๆ อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2562, ก). การประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA). เอกสารประกอบนำเสนอ. สืบค้น 15 พ.ย. 2562 จาก <https://www.deqp.go.th/>
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2562, ข). แบบประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ประจำปี 2562 ด้านที่ 4 การบริการสาธารณะ. สืบค้น 15 พ.ย. 2562 จาก <http://www.thailocalmeet.com/index.php?topic=67260.0>
- เขมรัฐ เถลิงศรี และสวรัย บุญมานนท์. (2560). โครงการการก่อร่างทุนทางสังคมกับการพัฒนาธรรมาภิบาลในบริบทชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปิยวัฒน์ เกตุวงศา, ศุทธิดา ชวนวัน และวิชาญ ชูรัตน์. (2559). โครงการความอยู่ดีมีสุขของครัวเรือนชนบทไทยภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางประชากรและสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- มูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม. (2560). โครงการปรับปรุงดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2564). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2563. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
- รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ และอัศรพงศ์ อ้นทอง. (2559). การเปรียบเทียบสมรรถนะสุขภาวะในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีตัวอย่างพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 20(2): 55-73.
- เริงชัย ต้นสุชาติ และธรรณชนก คำแก้ว. (2552). ดัชนีวัดความสุขและความอยู่ดีมีสุขของสมาชิกชุมชนในมูลนิธิโครงการหลวง. วารสารเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 13(2), 4-30.
- สมศักดิ์ คุหาสวรรค์เวช. (2558). ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. สืบค้น 15 พ.ย. 2562 จาก <http://www.lib.ku.ac.th/KUCONF/2558/KC5214006.pdf>
- สาสินี เทพสุวรรณ. (2550). ดัชนีความอยู่ดีมีสุขมวลรวมของคนไทย : ความสำคัญของภาคประชาชน. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2540). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560, ก). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560, ข). ดัชนีความก้าวหน้าของคน ปี 2560. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ดัชนีความก้าวหน้าของคน ประจำปี 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). ดัชนีความก้าวหน้าของคน ประจำปี 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). เครื่องมือการมองอนาคต (Foresight Tools). กรุงเทพฯ: สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม (IFI) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาลัยสหวิทยาการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2563). คู่มือการประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน. กรุงเทพฯ: บริษัทจันฉนวนิชย์ ซีเคียวริตี้พริ้นท์ติ้ง จำกัด.

อารี จำปากลาย, กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และสุภาณี ปลื้มเจริญ. (2560). บรรณาธิการ. ประชากรและสังคม 2561: ความอยู่ดีมีสุขในสังคมไทย : ความฝันหรือความจริง. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

The Story Thailand. (2563). พันทิปดอทคอม ยินหนึ่งโซเซียลเน็ตเวิร์กไทย ท่ามกลางแพลตฟอร์มต่างชาติ. สืบค้น 31 ก.ค. 2565 จาก <https://www.thestorythailand.com/30/09/2020/6358/>

- Abdallah, S., Thompson, S., Michaelson, J., Marks, N., & Steuer, N. (2009). The Happy Planet Index 2.0: Why Good Lives Don't Have to Cost the Earth. Retrieved June 13, 2021, from https://neweconomics.org/uploads/files/08f0708bcd8da25563_0n8m6j8bw.pdf
- Atkinson, S., Bagnall, A., Corcoran, R., & South, J. (2020). What is Community Wellbeing? Conceptual Review. Retrieved June 13, 2021, from <https://whatworkswellbeing.org/resources/what-is-community-wellbeing-conceptual-review/>
- Brown, E. (2015). Plato on Well-being. *The Routledge Handbook of Philosophy of Well-Being*, 25-35.
- Brown, H., Abdallah, S., & Townsley, R. (2017). Understanding Local Needs for Wellbeing Data Measures and Indicators. Prevention Library - SCIE. Retrieved June 13, 2021, from <https://www.scie.org.uk/prevention/research-practice/getdetailedresultbyid?id=a110f00000NelyLAAV>
- Centre for Bhutan Studies. (2012). An Extensive Analysis of GNH Index. Retrieved March 1, 2021 from https://ophi.org.uk/wp-content/uploads/Ura_et_al_Extensive_analysis_of_GNH_index_2012.pdf
- Cummins, R.A., Eckersley, R., Pallant, J., Van Vugt, J., & Misajon, R. (2003). Developing a National Index of Subjective Wellbeing: The Australian Unity Wellbeing Index. *Social Indicators Research*, 64(2), 159–190.
- Diener, E. (2000). Subjective Well-Being: The Science of Happiness and a Proposal for a National Index. *American Psychologist*, 55(1), 34–43.
- Dunlop, S., & Swales, K. (2012). Measuring Wellbeing in Scotland: The Oxfam Humankind Index. *Fraser of Allander Economic Commentary*, 36(1), 81-88.
- Durand, M. (2014). The OECD Better Life Initiative: How's Life? and the Measurement of Well-Being.
- Eger, R. J., & Maridal, J. H., (2015). A Statistical Meta-Analysis of the Wellbeing Literature. *International Journal of Wellbeing*, 5(2), 45-74.
- Elliott, S. J., Dixon, J., Bisung, E., & Kangmennaang, J. (2017). A Glowing Footprint: Developing an Index of Wellbeing for Low to Middle Income Countries. *International Journal of Wellbeing*, 7(2), 1–27.

- GALLUP-Healthways Well-being Index. (2014). State of Global Well-being: Results of the GALLUP-Healthways Global Well-being Index (2014). Retrieved May 15, 2019, from http://info.healthways.com/hs-fs/hub/162029/file-1634508606pdf/WBI2013/Gallup-Healthways_State_of_Global_Well-Being_vFINAL.pdf
- Government of Canada; Aboriginal Affairs and Northern Development Canada; Communications Branch. (2019). The Community Well-Being Index. Retrieved July 29, 2021, from <https://sac-isc.gc.ca/eng/1100100016579/1557319653695>
- Helliwell, J. F., Layard, R., & Sachs, J. (2013). World Happiness Report 2013. Sustainable Development Solutions Network.
- Helliwell, J. F., Layard, R., & Sachs, J. (2018). World Happiness Report 2018. Sustainable Development Solutions Network.
- Helliwell, J. F., Layard, R., Sachs, J., Annett, A., & Becchetti, L. (2016). World Happiness Report 2016. Sustainable Development Solutions Network.
- Irwin, T.H. (2012). "Conceptions of Happiness in the Nicomachean Ethics", in C. Shields (ed.), *The Oxford Handbook of Aristotle*. Oxford: Oxford University Press, 495–528.
- Ivanhoe, P. J. (2010). "Ancient Virtue Ethics: An Overview with an Emphasis on Practical Wisdom", in *The Cambridge Companion to Virtue Ethics*. Cambridge: Cambridge University Press, 49-69.
- Juliet, M. N. (2009). The Happy Planet Index 2.0. Retrieved July 29, 2021, from <https://neweconomics.org/2009/06/happy-planet-index-2-0/>
- Lin Y. (2018). Measuring Well-being: A Multidimensional Index Integrating Subjective Well-being and Preferences. *Journal of Human Development and Capabilities*, 19(4), 456-476.
- Kraut, R. (2015). "Aristotle on well-being", in G. Fletcher (ed.), *The Routledge Handbook of Philosophy of Well-Being*. Routledge.
- Matsushima, M., & Matsunaga, Y. (2015). Social Capital and Subjective Well-Being in Japan. *Voluntas*, 26(4), 1016–1045.
- McHardy, M., & O'Sullivan, E. (2004). First Nations Community Well-Being in Canada: The Community Well-Being Index (CWB) 2001. Ottawa: Strategic Research and Analysis Directorate, Indian and Northern Affairs Canada.

- McMahan, E. A., & Estes, D. (2011). Hedonic Versus Eudaimonic Conceptions of Well-Being: Evidence of Differential Associations with Self-Reported Well-Being. *Social Indicators Research*, 103(1), 93-108.
- Mohr, R. D. (1987). A Platonic happiness. *"History of Philosophy Quarterly"*, 4(2), 131-145.
- OECD Better Life Initiative. (2020). Measuring Well-Being and Progress. Retrieved August 3, 2021, from <https://www.oecd.org/sdd/OECD-Better-Life-Initiative.pdf>
- Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD). (2013). Measuring Well-Being for Development. Discussion Paper for Session 3.1, 2013 OECD Global Forum on Development 4-5 April 2013.
- Osberg, L., & Sharpe, A. (1998). An Index of Economic Well-Being for Canada. Retrieved July 29, 2021, from <http://www.csls.ca/events/oct98/shrp.pdf>
- Osberg, L., & Sharpe, A. (2003). An Index of Economic Well-Being for Selected OECD Countries. *Review of Income and Wealth*, 48(3), 291-316.
- Sarracino, F. (2013). Determinants of Subjective Well-Being in High and Low Income Countries: Do Happiness Equations Differ Across Countries?. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 42(C), 51-66.
- Shiah, Y., Chang, F., Chiang, S., & Tam, W. (2016). Religion and Subjective Well-Being: Western and Eastern Religious Groups Achieved Subjective Well-Being in Different Ways. *Journal of Religion and Health*, 55(4), 1263–1269.
- Steuer, N., & Marks, N. (2017). Local Wellbeing: Can We Measure It? Retrieved June 13, 2021, from <https://www.youngfoundation.org/publications/local-wellbeing-can-we-measure-it/>
- Summers, J. K., Smith, L. M., Harwell, L. C. and Buck, K. D. (2017). The Development of a Human Well-Being Index for the United States. Intech Open Science.
- Tsurumi, T., Imauji, A., & Managi, S. (2018). Relative Income, Community Attachment and Subjective Well-Being: Evidence from Japan. *Kyklos*, 72(1), 152-182.
- Vemuri, A., & Costanza, R. (2006). The Role of Human, Social, Built, and Natural Capital in Explaining Life Satisfaction at the Country Level: Toward a National Well-Being Index (NWI). *Ecological Economics*, 58(1), 119-133.

Witters, D. (2017). Record 21 States See Decline in Well-Being in 2017. Gallup. Retrieved May 15, 2020, from <https://news.gallup.com/poll/226517/record-states-decline-2017.aspx>

ภาคผนวก ก

ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index: HAI)

องค์ประกอบ/ มิติ	มิตีย่อย	ตัวชี้วัด		
		ปี 2558	ปี 2560	ปี 2562
1. สุขภาพ	1. คุณภาพชีวิต	1. ทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ (% ทารกเกิดมีชีพ)	1. ทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ (% ทารกเกิดมีชีพ)	1. ทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ (% ทารกเกิดมีชีพ)
		2. ประชากรที่เจ็บป่วย (ผู้ป่วยใน) (%)	2. ประชากรที่เจ็บป่วย (ผู้ป่วยใน) (%)	2. ประชากรที่เจ็บป่วย (ผู้ป่วยใน) (%)
		3. ประชากรที่พิการ (%)	3. ประชากรที่พิการ (%)	3. ประชากรที่พิการ (%)
		4. คะแนนสุขภาพจิต (%)	4. คะแนนสุขภาพจิต (%)	4. คะแนนสุขภาพจิต (%)
	2. การส่งเสริมสุขภาพ	5. ประชากรที่สูบบุหรี่ (%)		
		6. ประชากรที่ออกกำลังกาย (%)		
	3. บริการสุขภาพ	7. จำนวนประชากรต่อแพทย์ 1 คน (คน)		
2. การศึกษา	4. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา	8. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ปี)	5. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ปี)	5. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ปี)
	5. การเข้าเรียน	9. อัตราการเข้าเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา (%)	6. อัตราการเข้าเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา (%)	6. อัตราการเข้าเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา (%)
	6. คุณภาพการศึกษา	10. ค่าเฉลี่ยเชาว์ปัญญา (IQ) ของเด็กอายุ 6-15 ปี	7. ค่าเฉลี่ยเชาว์ปัญญา (IQ) ของเด็กอายุ 6-15 ปี	7. ค่าเฉลี่ยเชาว์ปัญญา (IQ) ของเด็กนักเรียนไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (คะแนน)
		11. คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-Net ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (%)	8. คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-Net ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (%)	8. คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-Net ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (%)
3. ชีวิต การงาน	7. การมีงานทำ	12. อัตราการว่างงาน (%)	9. อัตราการว่างงาน (%)	9. อัตราการว่างงาน (%)
		13. อัตราการทำงานต่ำระดับ (%)	10. อัตราการทำงานต่ำระดับ (%)	10. อัตราการทำงานต่ำระดับ (%)
	8. การคุ้มครองแรงงาน	14. แรงงานที่มีประกันสังคม (%)	11. แรงงานที่มีประกันสังคม (%)	11. แรงงานที่มีประกันสังคม (%)
		15. อัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน (ต่อลูกจ้างพันคน)	12. อัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน (ต่อลูกจ้างพันคน)	12. อัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน (ต่อลูกจ้างพันคน)
4. รายได้	9. ระดับรายได้	16. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน (บาท)	13. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน (บาท)	13. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน (บาท)
	10. ความยากจน	17. สัดส่วนประชาชนยากจน (%)	14. สัดส่วนประชาชนยากจน (%)	14. สัดส่วนประชาชนยากจน (%)
	11. หนี้สิน	18. ครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค (%)	15. ครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค (%)	15. ครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค (%)
	12. ความไม่เพียงพอทางรายได้	19. ค่าดัชนีความเสมอภาคของรายได้ (จินี)	16. ค่าดัชนีความเสมอภาคของรายได้ (จินี)	16. ค่าดัชนีความเสมอภาคของรายได้ (จินี)
	13. ความมั่นคงในที่อยู่อาศัย	20. ครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (%)	17. ครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (%)	17. ครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (%)

องค์ประกอบ/ มิติ	มิตีย่อย	ตัวชี้วัด		
		ปี 2558	ปี 2560	ปี 2562
5. ที่อยู่อาศัย และสภาพ- แวดล้อม	14. สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน	21. ครีวเรือนที่มีตู้เย็น (%)		
	15. สภาพแวดล้อม	22. สัดส่วนเฉลี่ยการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (ตันก๊าซเรือนกระจก/คน)	18. สัดส่วนเฉลี่ยการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (ตันก๊าซเรือนกระจก/คน)	18. สัดส่วนเฉลี่ยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกด้านพลังงาน (ตันก๊าซเรือนกระจก/คน)
		23. ประชากรที่ประสบอุทกภัย (%)	19. ประชากรที่ประสบอุทกภัย (%)	19. ประชากรที่ประสบอุทกภัย (%)
		24. ประชากรที่ประสบภัยแล้ง (%)	20. ประชากรที่ประสบภัยแล้ง (%)	20. ประชากรที่ประสบภัยแล้ง (%)
6. ชีวิต ครอบครัว และชุมชน	16. ชีวิตครอบครัว	25. เด็กที่ประสบภาวะยากลำบาก (ต่อประชากรแสนคน)	21. เด็กอายุ 15-17 ปีที่ทำงาน (%)	21. เด็กอายุ 15-17 ปีที่ทำงาน (%)
		26. เด็กอายุ 15-17 ปีที่ทำงาน (%)	22. ครีวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว (%)	22. ครีวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว (%)
		27. ครีวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว (%)	23. ผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว (%)	23. ผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว (%)
		28. ผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว (%)		
	17. ความปลอดภัยในชุมชน	29. การแจ้งความคดี ชีวิตร่างกาย เพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ (ต่อประชากรแสนคน)	24. การแจ้งความคดี ชีวิตร่างกาย เพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ (ต่อประชากรแสนคน)	24. การแจ้งความคดี ชีวิตร่างกาย เพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ (ต่อประชากรแสนคน)
		30. การจับกุมคดียาเสพติด (ต่อประชากรแสนคน)		
7. การคมนาคม และการสื่อสาร	18. การคมนาคม	31. หมู่บ้านที่ถนนสายหลักใช้การได้ตลอดปี (%)	25. หมู่บ้านที่ถนนสายหลักใช้การได้ตลอดปี (%)	25. หมู่บ้านที่ถนนสายหลักใช้การได้ตลอดปี (%)
		32. จำนวนยานยนต์จดทะเบียน (ต่อประชากรพันคน)	26. อุบัติเหตุบนท้องถนน (ต่อประชากรแสนคน)	26. อุบัติเหตุบนท้องถนน (ต่อประชากรแสนคน)
		33. อุบัติเหตุบนท้องถนน (ต่อประชากรแสนคน)		
	19. การสื่อสาร	34. ครีวเรือนที่มีโทรทัศน์ (%)	27. ประชากรที่มีโทรศัพท์มือถือ (%)	27. ประชากรที่มีโทรศัพท์มือถือ (%)
		35. ประชากรที่มีโทรศัพท์มือถือ (%)	28. ประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต (%)	28. ประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต (%)
		36. ประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต (%)		
8. การมีส่วนร่วม	20. การมีส่วนร่วมทางการเมือง	37. ประชากรที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. (%)	29. ประชากรที่ใช้สิทธิลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2559 (%)	29. ประชากรที่ใช้สิทธิลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2559 (%)
	21. การมีส่วนร่วมทางสังคม	38. จำนวนองค์กรชุมชน (ต่อประชากรแสนคน)	30. จำนวนองค์กรชุมชน (ต่อประชากรแสนคน)	30. จำนวนองค์กรชุมชน (ต่อประชากรแสนคน)
		39. ครีวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในท้องถิ่น (%)	31. ครีวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในท้องถิ่น (%)	31. ครีวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในท้องถิ่น (%)
		40. ครีวเรือนที่มีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน (%)	32. ครีวเรือนที่มีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน (%)	32. ครีวเรือนที่มีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน (%)

ภาคผนวก ข
หัวข้อกระทู้เว็บไซต์พันทิป

No	วันที่	มิติ/ด้าน	เรื่อง	ที่มา (url)
1	27/1/63	การคมนาคมและการสื่อสาร	อยากให้มีโครงการ แจ้งเบาะแส รถยนต์และรถจักรยานยนต์วิ่งโหล่ทาง ได้รางวัลนำจับ	https://pantip.com/topic/39595993
2	27/1/63	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	เมื่อไรจะเปลี่ยนไฟสาธารณะที่ดับมาหลายสัปดาห์แล้วให้สักที	https://pantip.com/topic/39595980
3	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	พ่อแม่เลิกกัน ทิ้งหนี้สินไว้ให้กว่า 10 ล้าน	https://pantip.com/topic/39595979
4	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	สิ่งที่ถนัดกับสิ่งที่ชอบไม่ใช่สิ่งเดียวกัน (พ่อแม่บังคับให้เรียนสิ่งที่ไม่ชอบ)	https://pantip.com/topic/39595977
5	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	สงสารครอบครัว ผลพวงจากตัวเองติดการพนันออนไลน์ อยากมาเตือน	https://pantip.com/topic/39595771
6	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	พี่ชายติดสารเสพติด	https://pantip.com/topic/39595515
7	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ใครเคยมีคนในครอบครัวป่วยจิตบ้าง เครียดสุดๆ	https://pantip.com/topic/39595497
8	27/1/63	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	ถูกสุนัขรบกวน แต่หาคนรับผิดชอบไม่ได้และแจ้งหน่วยงานไหนก็โยนกันไปโยนกันมา	https://pantip.com/topic/39595472
9	27/1/63	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	แมวข้างบ้านป็นมาโดนงูบ้านเรากินต้องชดใช้ไหม	https://pantip.com/topic/39595245
10	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	รู้สึกไม่ค่อยเข้าใจกับแม่ ทำอย่างไรดี ?	https://pantip.com/topic/39595204
11	27/1/63	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	เพื่อนบ้านจอดรถขวางหน้าบ้าน	https://pantip.com/topic/39595173
12	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ติดหนี้สิน 5 แสน ตั้งแต่วัยเรียนไม่จบ เพราะแม่มีปัญหาการเงิน	https://pantip.com/topic/39595154
13	27/1/63	รายได้	จะปิดหนี้บัตรเครดิต หรือ บัตรเครดิตดี ???	https://pantip.com/topic/39595130
14	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ทำไมคนแก่ถึงชอบคิดว่าตัวเองถูกเสมอ	https://pantip.com/topic/39595147
15	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	เพื่อนบ้านเสียงดังมาก (คุย ตะโกน ต่ำ กันในบ้าน)	https://pantip.com/topic/39595062
16	27/1/63	ชีวิตการทำงาน	ลาออกจากงานมาทำธุรกิจส่วนตัวมัย	https://pantip.com/topic/39594916
17	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	คุณพ่ออายุมากแล้วเหมือนมีปัญหาด้านการควบคุมอารมณ์ ทำไงดี	https://pantip.com/topic/39594842
18	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	อดีตครอบครัวแตกแยก เคยโดนพ่อกระแทก เป็นคนที่ครอบครัวรังเกียจ	https://pantip.com/topic/39594712
19	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	แม่ผมโกรธจนไม่คุยด้วย อธิบายเหตุผลไปก็ไม่ฟัง ทำไงดี	https://pantip.com/topic/39594657
20	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	แฟนแอบโอนเงินจากแอปพื่อถือเราเข้าบัญชีของเค้าตอนเราหลับเราสามารถแจ้งความได้มัย	https://pantip.com/topic/39594607
21	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	คนที่มีโลกส่วนตัวสูงสามารถเข้าร่วมสังคมกับคนอื่นได้หรือเปล่า	https://pantip.com/topic/39594337
22	27/1/63	ชีวิตการทำงาน	ธนาคารนำข้อมูลไปขายให้กับบริษัทประกันและประกันโรคมารบกวน	https://pantip.com/topic/39594326
23	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	เครียดมากทำยังไงดี อยากมีครอบครัวที่อบอุ่น ทุกวันนี้เรารู้สึกว่าตัวเองเดียวดายตลอด	https://pantip.com/topic/39594210
24	27/1/63	ชีวิตการทำงาน	อยากระบาย รู้สึกเหมือนโดนกลั่นแกล้งในที่ทำงาน (หัวหน้าไม่ชอบ)	https://pantip.com/topic/39594051
25	27/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	อยากหย่าสามี (อารมณ์ร้าย ติดยาเสพติด) สิทธิ์ในการครอบครองบุตรเป็นของใคร	https://pantip.com/topic/39594049
26	27/1/63	รายได้	เครียดมาก เป็นหนี้บัตรเครดิต	https://pantip.com/topic/39593723
27	30/3/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	อายุ17 กับปัญหาครอบครัว	https://pantip.com/topic/38712062

No	วันที่	มิติ/ด้าน	เรื่อง	ที่มา (url)
28	13/10/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ปัญหาครอบครัวกับคู่รัก เมื่อความรักของเราไม่ได้มีแค่ 2 คน	https://pantip.com/topic/39315200
29	22/12/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ปัญหาในครอบครัว กับสามีและครอบครัวของสามี (พ่อแม่สามี)	https://pantip.com/topic/39506326
30	9/12/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ปัญหาครอบครัวกับพ่อ ส่งผลให้เกิดปัญหาการเงินที่คิดไม่ตก	https://pantip.com/topic/39473374
31	20/2/05	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ปัญหาครอบครัว เราควรแก้ปัญหาอย่างไรดี? แฟนติดพ่อแม่ ไม่มีเวลาให้	https://pantip.com/topic/38574952
32	22/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	พ่อติดยา แม่ต้องทำงานคนเดียว ทำอย่างไรดี	https://pantip.com/topic/39581987
33	31/3/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	พ่อแม่ชอบเอาเราไปเปรียบเทียบกับลูกคนอื่น และดูค่าว่ากล่าวตลอดเวลา	https://pantip.com/topic/38715677
34	22/3/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ครอบครัวมีปัญหาการเงิน เงินไม่พอใช้ สามีมีรายได้มากกว่าแต่ไม่แบ่งเงินให้	https://pantip.com/topic/38685962
35	28/1/63	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	พี่ชายตกงานเลยไม่มีคนมาจุนเจือครอบครัวทำให้เกิดปัญหาแตกแยกในบ้าน	https://pantip.com/topic/39596508
36	26/6/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	มีปัญหาเกี่ยวกับน้องชายที่เห็นแก่ตัวมากๆ	https://pantip.com/topic/39001007
37	17/2/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ตาติด social แล้วมีนิสัยเปลี่ยนไปมาก รวมทั้งมีปัญหาเกี่ยวกับยายด้วย	https://pantip.com/topic/38565815
38	23/3/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	แฟนนอกใจ ตั้งแต่ท้องจนคลอด	https://pantip.com/topic/38646603
39	21/2/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	พ่อแม่เลิกกัน แต่ก็ยังอยู่ด้วยกัน ทะเลาะกันจนแม่หนีออกจากบ้าน พ่อมีผู้หญิงคนใหม่	https://pantip.com/topic/38579287
40	20/9/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	พ่อไปทำงานต่างประเทศ ห่างเหินพ่อเลยมีผู้หญิงอื่น ไม่ส่งเงินกลับบ้าน แม่เครียดมาลงที่ลูก	https://pantip.com/topic/39246847
41	1/2/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	พ่อแม่รักลูกไม่เท่ากัน รู้สึกว่าเค้าเกลียดเรามากที่สุด	https://pantip.com/topic/38513126
42	20/4/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	แต่งงาน มีลูกแล้ว กำลังจะซื้อบ้าน สุดท้ายครอบครัวภรรยาบอกว่าจะขอมายู่ด้วย	https://pantip.com/topic/38783010
43	18/1/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ได้พลังลบจากครอบครัวมาเยอะจนอยากตาย	https://pantip.com/topic/39573766
44	4/5/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	อยู่บ้านเดียวกับครอบครัวภรรยา มีปัญหากับพี่น้องของภรรยา แต่ภรรยาไม่ยอมย้าย	https://pantip.com/topic/38833125
45	7/3/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	สามีเห็นแก่ตัวมากๆ ทั้งยังทำร้ายร่างกายด้วย แต่มีลูกด้วยกัน	https://pantip.com/topic/38628212
46	21/1/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	มีปัญหาเกี่ยวกับพ่อติดยา แม่ชอบพูดประชด และเลิกกับแฟน	https://pantip.com/topic/39580823
47	2/5/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	เกิดมาในครอบครัวที่แตกแยก ไม่คิดว่าจะมีผลกับเราขนาดนี้	https://pantip.com/topic/38826322
48	30/12/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	อยากตัดขาดกับครอบครัว บ้านเหมือนนรก ผังใจตอนเด็กโดนทำร้ายและล่วงละเมิดทางเพศ	https://pantip.com/topic/39523820
49	1/11/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	รู้สึกเป็นตู้ ATM ของบ้าน ทำงานได้มากเท่าไรก็เก็บเงินไม่อยู่ หนีไปอยู่คนเดียวดีไหม	https://pantip.com/topic/39371510
50	26/10/62	รายได้	ตัดสินใจซื้อบ้าน-รถเร็วเกินไป	https://pantip.com/topic/39353220
51	29/10/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	มีสามีเหมือนเป็นลูก ไม่ใช่สามี ไม่ใช่เพื่อนคู่คิด มองไม่เห็นอนาคตร่วมกัน	https://pantip.com/topic/38215236
52	28/5/62	รายได้	มีปัญหาการเงินขั้นวิกฤต เป็นหนี้บัตรเครดิตมาก	https://pantip.com/topic/37349568
53	28/5/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ตกงาน เลิกกับแฟน ออกมาหาที่อยู่ใหม่ ไม่มีเงินใช้ เอาทองไปจำนำ เริ่มกดเงินสดจากบัตรเครดิตมาใช้ เริ่มต้นตัดค่าใช้จ่ายยังงี้ดี	https://pantip.com/topic/38910961

No	วันที่	มิติ/ด้าน	เรื่อง	ที่มา (url)
54	3/2/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ปัญหาเรื่องเงินทองในครอบครัว บ้านภรรยาเอาเปรียบทุกอย่าง บังคับให้กู้บ้านใหม่ด้วย ภรรยาชอบเอาทองไปจํานำต้องช่วยไถ่	https://pantip.com/topic/38519997
55	18/9/05	รายได้	ถ้าอยู่บริษัทที่มีปัญหาทางการเงิน คุณจะลาขอให้เค้าปรับตำแหน่งหรือรับเงินเดือนมัย หรือจะลาออก	https://pantip.com/topic/39241303
56	19/6/62	รายได้	ภาระมากกว่ารายได้ ทั้งค่าหอ ค่าน้ำมัน ส่งให้แม่ ค่านม แพนเพิสลูก ขอกำลังใจ อยากตาย	https://pantip.com/topic/38980321
57	19/8/62	รายได้	เป็นข้าราชการ เงินเดือนสุทธิเข้าบัญชีไม่ถึงหลักร้อย ตอนนี้อยากได้เงินกู้ที่ไปปิดหนี้บัตรเครดิต ตอนนั้นกู้เพราะหน้ามืด และกู้ในระบบไม่ผ่านเลย	https://pantip.com/topic/38881894
58	25/4/62	รายได้	จะบอกแฟนยังไ้ว่ารักแต่ช่วยเรื่องเงินไม่ได้แล้ว ที่บ้านแฟนมีปัญหาหนี้สินของครอบครัวและของตัวเองที่ค่อนข้างเยอะ เดือนชนเดือนตลอด	https://pantip.com/topic/38802461
59	31/7/62	รายได้	เหนื่อยและท้อกับปัญหาที่ต้องแบกรับ หลีกจากแม่กับพ่อเล็กน้อย เงินไม่พอใช้ ไฟโดนตัด บ้านกำลังจะโดนยึด	https://pantip.com/topic/39101734
60	28/7/62	รายได้	อยากรู้ว่ามนุษย์เงินเดือนและคนส่วนใหญ่ทำไม่ไม่หาความรู้ทางการเงิน ทั้งที่มีคนล้มเหลวทางการเงินมากมาย	https://pantip.com/topic/39093237
61	9/6/62	รายได้	สภาพการเงินแบบนี้ (ค่าครองชีพสูงกว่าเงินเดือน) ผมจะทนอยู่ไหวอย่างไร	https://pantip.com/topic/38949527
62	2/11/62	รายได้	ผมประเมินความสุขจากอิสรภาพทางการเงินสูงเกินไป มีเงินแล้วมีความสุขจริงหรือ	https://pantip.com/topic/39373232
63	15/6/62	รายได้	ควรทำยังไงกับเงินก้อนสุดท้ายของชีวิตดี อายุ 28 รับราชการ มีหนี้ส่วนตัว เงินเดือนสุทธิเหลือ 2500 หนี้บัตร 120000	https://pantip.com/topic/38969747
64	7/4/62	รายได้	ที่บ้านเป็นหนี้ประมาณ 800,000 จะช่วยพ่อแม่ ใช้นี้ยังไ้ดี พ่อเครียดเข้า รพ. บ่อยมาก	https://pantip.com/topic/38739023
65	1/7/62	รายได้	ขอระบาย 2562 ผ่านมาครึ่งปี ปีนี้ชีวิตการเงินติดขัด ยากลำบากมาก คนอื่นเป็นเหมือนกันไหม ยอดขายตกลงอย่างน่าตกใจ	https://pantip.com/topic/39015826
66	4/10/62	รายได้	แม่ขอให้สมัครบัตรเครดิตเงินสดแทน ทุ่ๆที่แม่เป็นหนี้เต็มไปหมดรวมถึงเป็นหนี้เราด้วย กลัวจะต้องรับภาระแทนอีก	https://pantip.com/topic/39286725
67	27/7/62	รายได้	เงินเดือน 16000 ไม่พอใช้เลย	https://pantip.com/topic/39090597
68	30/11/62	รายได้	มีรายได้เยอะ แต่รายจ่ายก็หมดเยอะ วินัยทางการเงินต้องเริ่มต้นยังไ้	https://pantip.com/topic/39450919
69	20/11/62	รายได้	เป็นหนี้บัตรเครดิต ร้อยละ 20 ต้องจ่ายรายวัน 5000 กว่าบาท ตอนนี้อยากต้องการผ่าตัดกระเพาะ ไม่สามารถหาเงินได้ ทำอย่างไรดี	https://pantip.com/topic/39424399
70	7/9/62	สุขภาพ	มีปัญหาสุขภาพจิต รู้สึกทุกข์ หดหู่ บอกไม่ได้ว่ามาจากอะไร ท้อแท้ หงุดหงิดง่าย ฯลฯ ยึดหัวเราะแบบมีความสุขจริงๆ ครั้งสุดท้ายเมื่อไ้ไร	https://pantip.com/topic/39210758
71	30/8/62	สุขภาพ	ปัญหาสุขภาพจิตคนไทย โรคซึมเศร้า สะท้อนได้ถึงปัญหาสังคม ถ้าทราบการจัดการได้อย่างเหมาะสมก็จะทำให้เกิดการป้องกันที่ดีได้	https://pantip.com/topic/39186936
72	30/8/62	สุขภาพ	มีปัญหาสุขภาพ มีปัญหาสุขภาพจิต (หลายกระทู้)	https://pantip.com/topic/39201043 https://pantip.com/topic/39035138 https://pantip.com/topic/39566421 https://pantip.com/topic/38900356

No	วันที่	มิติ/ด้าน	เรื่อง	ที่มา (url)
73	21/10/62	สุขภาพ	ทำอย่างไรดี แพนมีปัญหาสุขภาพจิต ทำให้มองไม่เห็นอนาคตของชีวิตคู่	https://pantip.com/topic/39337572
74	12/6/62	สุขภาพ	โทรไปสายด่วนสุขภาพจิต วางสายแล้วน้ำตาไหลเลย ขอขอบคุณที่มีหน่วยงานนี้ขึ้นมา มันช่วยได้จริงๆค่ะ เพราะบางทีคนรอบข้างเราเขาไม่ได้มีเวลามากพอที่จะรับฟังความทุกข์ของเรา	https://pantip.com/topic/38958439
75	26/6/62	สุขภาพ	สายด่วนสุขภาพจิต1323 เข้าใจคนเป็นทุกขังจริงรึป่าว จนท.เอาความคิดตัวเองเป็นหลักมากกว่าจะเข้าใจความรู้สึกคนเครียด	https://pantip.com/topic/39000340
76	14/3/62	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	อยากทราบว่าการแก้ปัญหาหมอกควันนี้มันยากมากเลยหรือ เชียงใหม่เกิดเรื่องมาเป็นสิบๆ ปี แล้ว	https://pantip.com/topic/38654960
77	31/1/62	สุขภาพ	จะแก้ปัญหามลพิษทางอากาศที่ กทม.ได้อย่างไร	https://pantip.com/topic/38512581
78	14/9/62	สุขภาพ	ปัญหาขยะ บ้านอื่นๆนำขยะมาทิ้งหน้าบ้านเราเพราะเป็นจุดที่ใกล้ที่สุด	https://pantip.com/topic/39228522
79	3/1/63	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	ทำไมไม่ให้ใช้ถุงย่อยสลาย ทำไมให้งดใช้ถุงพลาสติกเลย	https://pantip.com/topic/39532443
80	3/1/63	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	ปัญหาดูงพลาสติกร้ายแรงกว่า ปัญหายาเสพติด ปัญหาคอร์รัปชัน ขนาดนั้นเลยหรอ ถึงต้องเซ็นเซอร์ถุงพลาสติกออกอากาศ	https://pantip.com/topic/39532350
81	14/9/62	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	กระแสดูใช้พลาสติก มาพร้อมกับเทรนด์สั่งอาหารเดลิเวอรี่และช้อปปิ้งออนไลน์ซึ่งใช้พลาสติกมากเหมือนกัน	https://pantip.com/topic/39229266
82	22/1/63	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	PM2.5ทำไมต้องรอให้รัฐบาลแก้ไข ทำไมเราไม่ช่วยกัน	https://pantip.com/topic/39583171
83	3/1/63	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	นโยบายการงดแจกถุง จะช่วยสิ่งแวดล้อมได้ไหม	https://pantip.com/topic/39534742
84	29/1/63	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	ทำไมเขตหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล จึงปล่อยให้เกิดคลองเน่าเหม็น	https://pantip.com/topic/39600377
85	28/1/63	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	หน้ากาก95แพงมาก หาซื้อยาก ของจำเป็นที่ต้องใช้ ทำไมเก็บภาษีแพงอีก แถมรอขออนุญาตนำเข้านานอีก สถานการณ์ฉุกเฉิน	https://pantip.com/topic/39597556
86	28/1/63	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	เพื่อนบ้านชอบเปิดเพลงเสียงดัง	https://pantip.com/topic/39596689
87	27/1/63	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	เผาหญ้าเผาไร่ ตำรวจลพบุรีไม่รู้จริงๆหรือว่าผิดกฎหมาย	https://pantip.com/topic/39592534
88		สุขภาพ	มีปัญหาฝุ่น PM2.5 และ ไวรัสโคโรนา (หลายกระทู้)	
89	24/1/62	สุขภาพ	รถเมล์ขาว-แดง ใน กทม ควรเลิกใช้ได้แล้วนะครับ ควันดำมาก	https://pantip.com/topic/39580653
90	21/1/63	สุขภาพ	กรุงเทพฝุ่นเยอะ หนีไปต่างจังหวัดดีไหม	https://pantip.com/topic/39579695
91	21/1/63	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	มีใคร คิดเหมือนผมไหมครับ ว่าประเทศไทย มันไม่น่าอยู่แล้ว ไม่มีอะไรพัฒนา ทุกอย่างถอยหลังลงคลองหมดเลย	https://pantip.com/topic/39579363
92	15/1/63	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	ทำไมปัญหามลพิษบ้านเราแก้ไม่ได้สักที	https://pantip.com/topic/39565166
93	11/11/62	การศึกษา	เปลี่ยนระบบการศึกษาไทยได้มั๊ย เรียนอย่างเดียวทั้งที่ชีวิตน่าจะมีอะไรมากกว่านี้มาก แคเรียนจำไปสอบแล้วก็ลืม	https://pantip.com/topic/38854866
94	16/3/62	การศึกษา	ระบบการศึกษาไทย กับกฎระเบียบที่น่ากดดัน ไม่ปล่อยให้เด็กทำในสิ่งที่ถนัด ใช้เวลาในโรงเรียนมากเกินไป ฯลฯ	https://pantip.com/topic/38661539
95	21/7/62	การศึกษา	ตกใจกับทัศนะนักเรียนสมัยนี้เรื่องการไม่เรียนต่อ (หวังสบายว่าจะให้พ่อ-แม่-สามี-ภรรยาเลี้ยง)	https://pantip.com/topic/39073233
96	5/9/62	การศึกษา	ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสร้างปัญหาหลายอย่างในสังคม สอบเข้ายาก เรียนยาก คนมีฐานะดีมีโอกาสรียนพิเศษได้มากกว่า	https://pantip.com/topic/39205172
97	5/5/62	การศึกษา	อยากให้การศึกษาไทยได้เปิดโอกาสให้กับคนกลุ่มอื่น ให้พวกเขาได้เรียนในสิ่งที่เขาอยากเรียน ปัจจุบันคนที่มีรายได้สูงมีโอกาสมากกว่า	https://pantip.com/topic/38836353

No	วันที่	มิติ/ด้าน	เรื่อง	ที่มา (url)
98	1/11/62	การศึกษา	การศึกษาไทยเรียนแล้วเครียด เหมือนแบกภูเขาทั้งลูกอยู่ ครูสั่งงานเยอะ	https://pantip.com/topic/39370358
99	9/7/62	การศึกษา	ลูกเราไม่ฉลาดหรือการศึกษาไทยห่วยแตก	https://pantip.com/topic/39040528
100	30/10/62	การศึกษา	การศึกษาฆ่าคนได้จากการแบกรับความคาดหวังของครอบครัว	https://pantip.com/topic/39363090
101	21/10/62	การศึกษา	วิกฤตหนักแน่ อีก4ปี คนเรียนครูจบใหม่ จะไม่มีอัตราว่างเพียงพอให้พวกเขา แล้วจะต้องมีคนจบสายครูกว่า2แสนคน แย่งอัตราว่างกัน	https://pantip.com/topic/39337893
102	28/2/62	การศึกษา	เกิดมาอ่านหนังสือไม่ออกเขียนไม่ได้มันผิดมากเลยหรอ	https://pantip.com/topic/38600604
103	28/3/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ประชากรด้อยคุณภาพมีจำนวนมากและเยอะมากขึ้นเรื่อย ๆ คิดว่าในอนาคตจะเป็นอย่างไรครับ	https://pantip.com/topic/38706006
104	6/5/62	สุขภาพ	ธรรมชาติกำลังจะกำจัดมนุษย์โซมัย (โรคภัยไข้เจ็บ ธรรมชาติ)	https://pantip.com/topic/38839835
105	10/1/62	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	ได้รับผลกระทบอะไรบ้างจากสภาพแวดล้อม หมอกควัน น้ำสเค็ม ไม่ได้ปรับเงินเดือน	https://pantip.com/topic/39588272
106	9/4/62	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	เมื่อไรกรุงเทพจะแก้ผังเมือง	https://pantip.com/topic/38748522
107	13/6/62	การศึกษา	จะแก้ปัญหา ชาวบ้าน. ต้องเพิ่มการศึกษาให้ทันสมัยแบบทั่วถึง พื้นที่ห่างไกล	https://pantip.com/topic/38961652
108	13/3/62	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	ไฟป่า หมอกควัน? ปัญหาที่แท้จริงคืออะไร?	https://pantip.com/topic/38650919
109	8/6/62	การคมนาคมและการสื่อสาร	ไม่เข้าใจคนที่ชอบบ่นเรื่องปัญหาการเดินทางใน กทม.	https://pantip.com/topic/38941941
110	17/10/62	การคมนาคมและการสื่อสาร	หากรัฐบาลพัฒนาเรื่องการขนส่งที่ดีและมีประสิทธิภาพให้ครอบคลุมทั่วประเทศ เขามีแผนเปลี่ยนใหม่ทั้งหมดภายในปีไหน	https://pantip.com/topic/39326374
111	30/7/62	การคมนาคมและการสื่อสาร	รถตู้หมดอายุVSผู้โดยสาร ทางออกปัญหาจะอยู่ตรงไหน?	https://pantip.com/topic/39099018
112	12/4/62	การคมนาคมและการสื่อสาร	หน่วยงานไหนรับผิดชอบเส้นจราจร แทบทุกถนนที่วิ่งส่วนใหญ่จากมาก	https://pantip.com/topic/38757471
113	27/3/62	การคมนาคมและการสื่อสาร	ทำไมเมืองไทยชอบบอกให้คนใช้รถสาธารณะ แต่ไม่พัฒนาระบบขนส่งมวลชน	https://pantip.com/topic/38704010
114	20/5/62	การคมนาคมและการสื่อสาร	เกี่ยวกับการจราจรบนถนนพระราม 2 จริง ๆ ครับ	https://pantip.com/topic/38886072
115	19/12/62	การคมนาคมและการสื่อสาร	การก่อสร้างอุโมงค์ลอดสี่แยกที่หน้าThe mall ท่าพระจะทำเสร็จกันเมื่อไหร่ครับ?ตอนนี้นั่งติดมาก ๆ ครับ	https://pantip.com/topic/39499297
116	14/6/62	การคมนาคมและการสื่อสาร	ถนนลาดพร้าวนี้รถติดเกินไหมครับ	https://pantip.com/topic/38964627
117	15/8/62	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	EIA ผลของการมีส่วนร่วมในภาคประชาชน จากเด็กทองหล่อ เขตวัฒนา ต้องกลายเป็นเด็กไม่มีที่อยู่	https://pantip.com/topic/39144783
118	4/11/62	การมีส่วนร่วม	กระแสการแก้รัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้วจริงหรือไม่ คนไทยอยู่กับกติกาแบบนี้ได้อย่างไร	https://pantip.com/topic/39377705
119	4/4/62	การมีส่วนร่วม	อยากจะให้คนที่พอมีความรู้เรื่อง รธน. เปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย และประโยชน์ที่ตกแก่ประชาชน จะได้ไม่ตกเป็นเครื่องมือของนักการเมือง	https://pantip.com/topic/38730501
120	15/6/62	การมีส่วนร่วม	คนไทยส่วนใหญ่อยากได้ ปชต.ต่อต้านเผด็จการ เราเลยสงสัยว่าเหตุผลคืออะไร	https://pantip.com/topic/38968907
121	29/3/62	การมีส่วนร่วม	อยากเป็นประชากรที่มีคุณภาพในระบบประชาธิปไตย ทำได้	https://pantip.com/topic/38708198
122	22/3/62	การมีส่วนร่วม	ประเทศไทยเหมาะกับประชาธิปไตยเต็มรูปแบบหรือยัง	https://pantip.com/topic/38683862

No	วันที่	มิติ/ด้าน	เรื่อง	ที่มา (url)
123	18/12/62	การมีส่วนร่วม	ต่อไปเราจะไว้ใจ สส. ที่เราเลือกได้ยังไงว่าจะไม่หักหลังเราเป็นงูเห่า	https://pantip.com/topic/39497108
124	29/4/62	การมีส่วนร่วม	อยากมีรัฐธรรมนูญแบบไอซ์แลนด์บ้าง ผันโกลไปมัย	https://pantip.com/topic/38814537
125	23/12/62	ชีวิตการทำงาน	ทำไมอาชีพแพทย์ราชการในบ้านเราคุณภาพชีวิตถึงแย่กว่าต่างประเทศ	https://pantip.com/topic/39508660
126	11/1/62	รายได้	คนเงินเดือน 3 แสน กับ 3 ล้าน คุณภาพชีวิตต่างกันมากไหมครับ	https://pantip.com/topic/39554650
127	24/7/62	รายได้	รายได้เยอะ แต่ค่าใช้จ่ายก็เยอะ ทำไมเราไม่คิดเลือกให้รัฐมาดูแลเรามากกว่านี้	https://pantip.com/topic/39082260
128	27/8/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ผมว่าคนที่ไม่มิลูก หรือ มีลูกน้อยในยุคนี้นั้น รมมาคิดถูกแล้วสำหรับอนาคตลูกที่เขาจะได้อยู่อย่างสุขสบายขึ้นทำไม่ต้องไปกดดันเขา	https://pantip.com/topic/39178948
129	16/2/62	การศึกษา	ทำไมคนไทยถึงมีปัญหาเกี่ยวกับระบบความคิด มองปัญหาไม่ทะลุ แก้เฉพาะหน้าไปวันๆ เน้นแก้ปลายเหตุ ไม่ยั่งยืน	https://pantip.com/topic/38560287
130	4/10/62	ชีวิตการทำงาน	ทำไมสังคมทำงานมันแย่นะแบบนี้	https://pantip.com/topic/39288643
131	26/1/63	ชีวิตการทำงาน	ประเทศไทยต้องพัฒนาอะไรบ้าง ต้องใช้เวลานานเท่าไร จึงจะทำให้รายได้คนไทยส่วนใหญ่สูงขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	https://pantip.com/topic/39591493
132	11/10/62	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	อยากไปอยู่ ตปท มีวีซ่าไหนบ้าง อยากไปอยู่ในประเทศที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี	https://pantip.com/topic/39307294
133	9/4/62	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	คนที่เคยอยู่ในหมู่บ้าน และบ้านปลูกเอง ถ้าในงบ 8-9 ล้านเท่าๆ กัน คุณภาพชีวิตต่างกันมากไหม	https://pantip.com/topic/38748976
134	6/7/62	รายได้	ทำงานมาสักพักนึง เงินเดือนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำไมยังรู้สึกว่ามันพอใช้ทั้งๆที่เมื่อก่อนเงินเดือนน้อยก็รู้สึกแบบเดียวกัน	https://pantip.com/topic/39029507
135	26/9/62	ชีวิตการทำงาน	ชีวิตพึ่งเพราะบริษัทที่เราทุ่มเททำงานให้ปิดกิจการ	https://pantip.com/topic/39265019
136	18/4/62	ชีวิตการทำงาน	อยากเป็นคนโปรไฟล์ดี ต้องทำชีวิตอย่างไรบ้าง	https://pantip.com/topic/38773491
137	18/1/62	รายได้	แบบไหนที่เรียกว่าชีวิตดี เราขอคิดว่าชีวิตตัวเองลำบาก	https://pantip.com/topic/38671851
138	18/2/62	ชีวิตการทำงาน	อะไรคือเป้าหมายในการมีชีวิตอยู่ของเราในแต่ละวันครับ	https://pantip.com/topic/38566778
139	31/8/62	รายได้	มีใครบ้างมั้ยครับที่ตอนนี้รวยแล้ว แต่ตอนยากจนมีความสุขกว่า	https://pantip.com/topic/39191241
140	15/7/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ไม่มีความสุข อยากตาย ไม่อยากมีชีวิต	https://pantip.com/topic/39056659
141	23/5/62	ชีวิตการทำงาน	ระหว่างงานที่เงินเดือนดี แต่ไม่มีความสุข กับงานที่ทำแล้วมีความสุขแต่เงินเดือนไม่ดีเท่าไร เป็นคุณ จะเลือกอะไร	https://pantip.com/topic/38894737
142	4/3/62	ชีวิตครอบครัวและชุมชน	ชีวิตเราดีขึ้นหรือเห็นแก่ตัวขึ้นกันแน่ ใช้ชีวิตแบบมีความสุข บางคนไม่คิดกลับมาอยู่บ้าน ไปซื้อบ้าน สร้างครอบครัวกันใหม่ (เพื่อตัวเอง)	https://pantip.com/topic/38615715
143	25/10/62	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	อยากออกจากงานมาใช้ชีวิตแบบพอเพียง ในชนบท บนเขา รอด/ไม่รอด แชร่ประสบการณ์กันหน่อย	https://pantip.com/topic/39348659
144	5/1/63	รายได้	เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปปรับใช้อะไรบ้างคะ	https://pantip.com/topic/39539409
145	16/3/62	ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	อยากมีบ้านปลายชีวิตที่ต่างจังหวัดไกลๆ แต่ตอนนี้ยังอยู่กรุงเทพฯ สร้างบ้านตอนไหนหรือเก็บเงินรูปแบบไหนดี	https://pantip.com/topic/38664019

ภาคผนวก ค
แนวคำถามการจัดสนทนากลุ่ม

แนวคำถามการจัดสนทนากลุ่ม

“โครงการการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขของประชาชนไทย”

โดย ศูนย์ศึกษานโยบายเพื่อการพัฒนา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)

1. เริ่มการสนทนา

- แนะนำโครงการ/แจ้งวัตถุประสงค์
- แนะนำตัวทีมงาน และผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทั้งหมด
- แจ้งใช้เวลาในการพูดคุยประมาณ 30 นาที – 1 ชั่วโมง
- แจ้ง/ขออนุญาตบันทึกเทป
- ขอบคุณที่มาร่วมพูดคุย

2. คำถามอุ่นเครื่อง

- ครอบครัว
- อาชีพ
- ชีวิตประจำวัน

3. ความหมายของความอยู่ดีมีสุข

- เมื่อพูดถึง “ความอยู่ดีมีสุข” “ความอยู่เย็นเป็นสุข” “ชีวิตที่มีคุณภาพ” นึกถึงเรื่องใดเป็นลำดับต้นๆ
- เมื่อพูดถึง “ความสุข” “ความพึงพอใจในชีวิต” นึกถึงเรื่องใดเป็นลำดับต้นๆ
- นิยามของคำเหล่านี้ เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อ 5 ปีที่ผ่านมาหรือไม่

4. มิติทางบุคคล

- ประเด็นเกี่ยวกับ “สุขภาพ” ที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่มาก หรือกำลังเป็นปัญหามาก
- ประเด็นเกี่ยวกับ “การศึกษา” ที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่มาก หรือกำลังเป็นปัญหามาก
- ประเด็นเกี่ยวกับ “ชีวิตการงาน” ที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่มาก หรือกำลังเป็นปัญหามาก
- ประเด็นเกี่ยวกับ “รายได้” ที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่มาก หรือกำลังเป็นปัญหามาก
- ความคิดเห็นต่อประเด็นเหล่านี้ เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อ 5 ปีที่ผ่านมาหรือไม่

5. มิติทางสังคม

- ประเด็นเกี่ยวกับ “ครอบครัว” ที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่มาก หรือกำลังเป็นปัญหามาก
- ประเด็นเกี่ยวกับ “ชุมชน” ที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่มาก หรือกำลังเป็นปัญหามาก
- ประเด็นเกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วม” ที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่มาก หรือกำลังเป็นปัญหามาก
- ความคิดเห็นต่อประเด็นเหล่านี้ เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อ 5 ปีที่ผ่านมาหรือไม่

6. มิติทางสภาพแวดล้อม/สถานที่

- ประเด็นเกี่ยวกับ “ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม” ที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่มาก หรือกำลังเป็นปัญหามาก
- ประเด็นเกี่ยวกับ “การคมนาคมและการสื่อสาร” ที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่มาก หรือกำลังเป็นปัญหามาก
- ความคิดเห็นต่อประเด็นเหล่านี้ เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อ 5 ปีที่ผ่านมาหรือไม่

7. มิติอื่นๆ

- ประเด็นอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในปัจจุบัน
- ประเด็นอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ เมื่อ 5 ปีที่แล้ว

8. บทบาทของภาครัฐ/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- เรื่องสำคัญที่สุดที่รัฐบาลควรพัฒนา/เร่งแก้ไขเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข
- เรื่องสำคัญที่สุดที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลางควรพัฒนา/เร่งแก้ไขเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข

ภาคผนวก ง
รายงานการสนทนากลุ่ม

No.	จังหวัด	เขตพื้นที่	ลักษณะประชากร	หน้า
1	กรุงเทพมหานคร	ดอนเมือง	Baby boomers	142
2			Gen X	145
3			Gen Y	149
4			Gen Z	152
5		ปทุมวัน	Baby boomers	155
6			Gen X	158
7			Gen Y	*
8			Gen Z	*
9	ลำพูน	ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง	Baby boomers	161
10			Gen X	164
11			Gen Y	169
12			Gen Z	172
13		ตำบลหนองปลาสะวาย อำเภอบ้านโฮ่ง	Baby boomers	175
14			Gen X	178
15			Gen Y	182
16			Gen Z	184
17		ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง	Baby boomers	187
18			Gen X	190
19			Gen Y	194
20			Gen Z	197
21		ตำบลหนองนาม อำเภอเมือง	Baby boomers	199
22			Gen X	202
23			Gen Y	205
24			Gen Z	208

* หมายถึง ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19

1. กลุ่มประชากรสูงอายุ Baby boomers: เขตดอนเมือง กทม.

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง:

- เพศชาย 4 คน และเพศหญิง 3 คน
- สถานภาพการทำงาน ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน คือเป็นข้าราชการบำนาญ 3 คน อดีตพนักงานรัฐวิสาหกิจ 3 คน และค้าขายอีก 1 คน
- โดยมากอาศัยอยู่กับครอบครัวในชุมชน

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

กลุ่มตัวอย่างให้ความหมายเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขและความสุขที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยประเด็นสำคัญที่ให้ความสำคัญ ได้แก่

- การมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรค
- การมีครอบครัวอบอุ่น อยู่กันอย่างพร้อมหน้า
- ลูกหลานมีหน้าที่การงานที่ดี มีความมั่นคง
- การมีความสามัคคีในชุมชน

อย่างไรก็ดี สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ยังประกอบอาชีพอยู่นั้น จะให้ความสำคัญกับสภาพเศรษฐกิจด้วย เนื่องจากส่งผลต่อรายได้จากการค้าขายของตน

ประเด็นด้านสุขภาพ

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุทั้งหมด จึงให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสุขภาพเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ตนสามารถเข้าถึงบริการทางสุขภาพได้อย่างไม่มีอุปสรรค เนื่องจากมีหลักประกันทางสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็น สวัสดิการบำนาญ หรือบัตรทอง ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ที่แม้จะมีบัตรทอง แต่ก็ไม่สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ทั้งหมด จึงมีความกังวลในประเด็นนี้บ้าง อย่างไรก็ตาม หลายคนเห็นว่า สุขภาพของตนขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ การออกกำลังกายเป็นหลัก

ประเด็นการศึกษา

แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาแล้ว แต่กลุ่มตัวอย่างก็ยังให้ความสนใจกับการศึกษาที่จัดสอนโดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐในชุมชน เช่น การทำจักสาน และการศึกษาจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ YouTube อื่นๆ ด้วยตนเอง เช่น การปลูกกระเทียม โดยมองว่า การศึกษาเหล่านี้ทำให้ตนเองมีคุณค่า มีจุดมุ่งหมายในชีวิต ไม่ยึดติดกับคุณค่าทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว

ประเด็นการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ความอยู่ดีมีสุขของตนขึ้นอยู่กับการทำงานที่ลูกหลานมีงานทำและมีความมั่นคงเป็นสำคัญ ส่วนตนเองนั้น แม้ว่าจะไม่ได้ทำงานแล้ว แต่ก็มีความมั่นคง เพราะได้รับเงินจากบำเหน็จ บำนาญ ลูกหลาน และมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง

ประเด็นด้านรายได้

ประเด็นด้านรายได้มีความสัมพันธ์กับประเด็นการทำงาน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองมีรายได้จากแหล่งต่างๆ เพียงพอ แต่ยังคงมีความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเงินของลูก บางส่วนเห็นว่ารายได้ของลูกยังไม่เพียงพอ ในขณะเดียวกัน ก็มีกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากลูก เพื่อลดภาระค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นว่าเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ

ประเด็นครอบครัว

ความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุในประเด็นเกี่ยวกับครอบครัว ยังคงเกี่ยวข้องกับลูกหลาน ได้แก่ การมีลูกหลานที่เป็นคนดี ไม่ทำให้เกิดเรื่องทุกข์ใจ มีความเคารพเชื่อฟัง คบเพื่อนดี ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตั้งใจเรียน

ประเด็นชุมชน

ความอยู่ดีมีสุขจะเกิดขึ้นเมื่อมีความปลอดภัยในชุมชน การมีคณะกรรมการชุมชน หรือตำรวจคอยช่วยดูแลสอดส่อง รวมถึงการติดกล้องวงจรปิดให้ครอบคลุมพื้นที่ ความสะอาด

ประเด็นการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน และความสามัคคีในชุมชน เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นงานทำบุญ งานปีใหม่ ซึ่งสำนักงานเขตก็มีบทบาทในการสร้างความมีส่วนร่วมของคนชุมชนค่อนข้างมาก ชมรมผู้สูงอายุก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน และก่อให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน

ประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับความสะอาดของพื้นที่ในบริเวณชุมชน ถนนหนทางต่างๆ การจัดการขยะ ซึ่งปัจจุบันเกิดปัญหาดังกล่าว เนื่องจากทางเขตจะมาเก็บขยะทำเพียงอาทิตย์ละ 1 ครั้ง หรือนานกว่า นอกจากนี้ การมีบริเวณพื้นที่สีเขียว มีการปลูกต้นไม้ ก็จะช่วยให้ความร่มเย็นกับคนในชุมชน และยังช่วยแก้ไขปัญหारेื่องฝุ่นได้อีกด้วย

ประเด็นการคมนาคมและสื่อสาร

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การจราจรติดขัดกว่าเดิมมาก ยานพาหนะเพิ่มจำนวนเพิ่มขึ้นมาก แต่ถนนเล็ก รถจอดข้างทางเยอะ ประกอบกับไม่มีทางเท้าสำหรับประชาชนที่สัญจรทั่วไป จึงทำให้เกิดอุบัติเหตุค่อนข้างบ่อย การมีทางเลือกในการเดินทางที่น้อย (ไม่มีรถไฟฟ้า) สำหรับการสื่อสารนั้น กลุ่มตัวอย่างสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือ มีบางส่วนที่สามารถใช้ประโยชน์จากการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และใช้ Line เป็นช่องทางในการสื่อสารอีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

- การเพิ่มเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

- การทำทางระบายน้ำ การจัดการบ่อบำบัดน้ำเสีย เพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม
- การจัดสายตรวจให้ช่วยดูแลสอดส่องและการติดกล้องวงจรปิดสร้างความปลอดภัยให้คนในชุมชน
- การจัดระเบียบการจราจรภายในบริเวณใกล้เคียงชุมชน เพื่อเพิ่มความปลอดภัยและลดอุบัติเหตุ
- การแก้ปัญหาการเบิกจ่ายเงินของภาครัฐที่ไม่สามารถเบิกบางรายการได้ คนในชุมชน หรือคณะกรรมการชุมชนจึงต้องปรึกษากันเอง

2. กลุ่มประชากร Gen X: เขตดอนเมือง กทม.

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง:

- เพศชาย 2 คน และเพศหญิง 6 คน
- สถานภาพการทำงาน – ทำงานบ้านหรือแม่บ้าน/เลี้ยงหลานเป็นหลัก (รับจ้างทั่วไปเสริม) 3 คน อาสาสมัครดูแลท้องสมุชชุมชนและเป็นนักเขียนโปรแกรม 1 คน ลูกจ้างสำนักงานเขต 1 คน ทำธุรกิจส่วนตัว/ขายของ 2 คน เคยทำงานแต่ปัจจุบันไม่ได้ทำงาน 1 คน
- ทั้งหมดอาศัยอยู่ในชุมชนที่ลงทำการอภิปรายกลุ่ม (ส่วนใหญ่รู้จักกันมาก่อน)

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

กลุ่มตัวอย่างมีการให้ความหมาย เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขที่หลากหลายในมุมมองของแต่ละคน ประเด็นที่ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ ได้แก่

- การมีกินมีใช้ หรือมีปัจจัย 4 ในการดำรงชีพที่เพียงพอ
- การมีสุขภาพที่ไม่เจ็บไข้ได้ป่วยและไม่มีโรคประจำตัว
- การมีงานทำที่มีรายได้เพียงพอและมั่นคง
- การมีที่อยู่อาศัย
- การมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- การมีครอบครัวและลูกหลานที่ดี

โดย 2 ประเด็น ที่น่าสนใจคือ “การมีความสะดวกในการเดินทาง ไม่ต้องเสียเวลามากเกินไปในการเดินทางไปทำงานหรือทำกิจวัตรประจำวัน” (หมายเหตุ ประเด็นนี้ค่อนข้างมีความสำคัญในบริบทของชุมชนดอนเมืองที่มีปัญหาการคมนาคมติดขัด) และอีกประเด็นเป็นความเห็นเกี่ยวกับ “การมีสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศที่ดี” โดยมีมุมมองจากผู้ร่วมสนทนาที่ปัจจุบันไม่ได้ทำงานว่า การเมืองเป็นปัจจัยกำหนดที่สำคัญ ส่งผลกระทบต่อโอกาสการทำงานและอาชีพของคน (โดยเฉพาะกลุ่มที่ทำงานค้าขายและภาคธุรกิจ) และส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวม โดยเฉพาะ ต่อราคาข้าวของและค่าครองชีพที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

ประเด็นด้านสุขภาพ

ผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่ให้ keywords ที่สำคัญในประเด็นนี้ ได้แก่

- การได้ออกกำลังกาย (ทั้งในแง่ที่ว่าตนเองมีเวลาออกกำลังกาย และ มีกิจกรรม มีงานอดิเรก หรือมีสถานที่ที่เหมาะสมให้ออกกำลังกาย)
- การใช้ชีวิตที่เหมาะสม โดยเฉพาะ ในเรื่องการกินอาหารและเครื่องดื่มที่ดีต่อสุขภาพ
- การไม่มีโรคประจำตัว

- การเข้าถึงบริการสุขภาพที่เดินทางสะดวก ค่าใช้จ่ายไม่แพง และมีคุณภาพที่ดีอย่างเท่าเทียมกันในประชากรทุกกลุ่ม (เช่น ระหว่างกลุ่มข้าราชการและกลุ่ม 30 บาท ซึ่งในกลุ่มเห็นว่าประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำของบริการทางสุขภาพ)
- การมีสุขภาพจิตที่ดี ไม่จิตว่าง คิดบวกเป็น และมีกิจกรรมงานอดิเรกให้ทำ

อย่างไรก็ตามในกลุ่มเห็นว่าในประเด็นสุขภาพ บางเรื่องเป็นสิ่งที่ควบคุมไม่ได้เพราะเสื่อมถอยไปตามอายุที่เพิ่มขึ้น กลุ่มจึงเห็นว่า การออกกำลังกาย การกินที่ดี และมีสุขภาพจิตที่ดีเป็นเรื่องสำคัญ

ประเด็นการศึกษา

ในกลุ่มสนทนานี้ ความคิดเห็นต่อประเด็นการศึกษาค่อนข้างไม่ชัดเจน หลายคนเห็นว่าตนเองเกินอายุในการศึกษาหรือเรียนหนังสือแล้ว ในส่วนการสอนอาชีพหรือฝึกทักษะ ส่วนใหญ่เห็นว่า ที่ผ่านมาการสนับสนุนของภาครัฐไม่ค่อยมีประสิทธิภาพหรือตรงความต้องการของประชาชนเท่าใด (เช่น การฝึกอาชีพที่ไม่มีการจัดหาตลาดรองรับ) ในมุมมองต่อการศึกษาของเด็กไทย ส่วนใหญ่เห็นว่าการศึกษามีปัญหาเรื่อง “คุณภาพลดลง มีความเหลื่อมล้ำในแต่ละประเภทสถานศึกษา” (ครอบครัวไหนที่มีความสามารถในการจ่ายสูง ก็สามารถส่งลูกหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาที่มีคุณภาพที่ดีกว่าได้) ผู้ร่วมสนทนาจำนวนหนึ่งเห็นว่า

- “การศึกษาและการพัฒนาเทคโนโลยี” เป็นเรื่องที่มีความสำคัญโดยเฉพาะสำหรับเด็กรุ่นใหม่
- การศึกษาที่ดีควรเชื่อมโยงเข้ากับ “โอกาสและเป้าหมายทางอาชีพในอนาคต” (ปัจจุบัน เด็กจำนวนมากเรียนจบแต่ไม่รู้จะไปทำอาชีพอะไร)
- การศึกษาที่ดีควรมีสมาดุลให้เด็กได้มีโอกาสทั้งเรียนและเล่นไปด้วยกัน

ประเด็นการทำงาน

ผู้ร่วมสนทนาเห็นว่า “การมีงานทำและมีรายได้” เป็นเรื่องสำคัญกับความอยู่ดีมีสุข แต่ที่สำคัญเช่นกันคือ “การมีความต่อเนื่องของงานและความมั่นคงของงานที่ทำ” “การมีความก้าวหน้าในงานที่ทำ” รวมถึง “การได้ทำงานในสายงานที่ตรงกับความชอบ” สำหรับคนที่ทำงานในองค์กรหรือบริษัท ระบบบริหารจัดการขององค์กรและการมีเพื่อนร่วมงานที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญ (มีข้อสังเกตคือ ผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่มองว่าการมีงานทำและความมั่นคงของงานมีความเชื่อมโยงกับสภาพการเศรษฐกิจของประเทศ ถ้าเศรษฐกิจประเทศดี การงาน และรายได้จากการทำงานก็จะดีตามไปด้วย)

ประเด็นด้านรายได้

มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นการทำงานและความมั่นคงของงาน และสภาพการเศรษฐกิจของประเทศ – ส่วนใหญ่มองว่าปัจจุบันรายได้ลดลงในขณะที่ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น

ภาพรวมในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มองว่าสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ การทำงาน รายได้และค่าครองชีพ ค่อนข้างแย่ลง โดยเฉพาะสำหรับคนที่ทำธุรกิจและค้าขาย (มี 1 คน ที่เป็นนักเขียนโปรแกรม ซึ่งเห็นตรงข้ามว่า สถานการณ์ดีขึ้น โอกาสในการทำงานทางด้านเทคโนโลยีและการเขียนโปรแกรมมีมากขึ้นชัดเจน)

ประเด็นสุขภาพ

- สุขภาพทางกายเสื่อมถอยตามอายุที่เพิ่มขึ้น
- การส่งเสริมสุขภาพออกกำลังกายการกินอาหารที่ดีมีความสำคัญมากขึ้น
- สุขภาพจิตมีแนวโน้มแย่ลงมีความเครียดสูงขึ้น (อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล)

ประเด็นครอบครัว

keyword ที่สำคัญ ได้แก่

- การที่สมาชิกในครอบครัวดูแลกันและกัน ขณะเดียวกัน ก็ดูแลตัวเองได้โดยไม่เป็นภาระของคนอื่น (ในที่นี้ สำหรับคน gen x หมายถึง ไม่เป็นภาระกับลูกหลาน)
- การได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้พบปะใช้เวลาอยู่ด้วยกัน มีความสามัคคีและรักกัน (ในที่นี้ หมายถึง มีความอบอุ่นในครอบครัว)

ประเด็นชุมชน

ความอยู่ดีมีสุข จะเกิดขึ้นเมื่อ

- คนในชุมชนมีจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว มีความอะลุ่มอล่วยช่วยเหลือกันและมีความสามัคคีกันในชุมชน (ในระหว่างการเล่นกีฬามีการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาการพาสุนัขเดินเล่นในชุมชน แต่ไม่จัดเก็บอุจจาระ แล้วปัญหาการจอดรถในชุมชนที่กีดขวางกัน)
- ประเด็นถัดมาคือ การที่ชุมชนมีความปลอดภัย

ประเด็นการมีส่วนร่วม

การ “มีพื้นที่ส่วนกลางในชุมชน” เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในชุมชน มีความสำคัญมาก (ในชุมชนดอนเมืองที่สนทนากลุ่ม มีพื้นที่ส่วนกลางในการออกกำลังกาย มีบ้านหนังสือสำหรับเด็ก และลานชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งผู้ร่วมอภิปรายเห็นว่ามีความสำคัญและมีความสำคัญในการเป็นศูนย์รวมให้กับคนในชุมชน)

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา สถานการณ์ค่อนข้างเปลี่ยนแปลง โดยคนในชุมชนมีลักษณะต่างคนต่างอยู่เพิ่มมากขึ้น มีการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นน้อยลง

ประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

ผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่เห็นว่ามีเชื่อมโยงกับ “ประเด็นชุมชน” คือ ถ้าชุมชนดี ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมก็จะดีตามไปด้วย ปัญหาที่ประสบตอนนี้เป็นปัญหาการจอดรถขวางทางในชุมชนและการไม่

รักษาความสะอาดในพื้นที่ส่วนรวม การเข้ามาของคนต่างถิ่น (ซึ่งอาจส่งผลกระทบในเรื่องความปลอดภัยและปัญหาการขโมย)

ประเด็นการคมนาคมและสื่อสาร

- ปัญหารถติดและเสียเวลาในการเดินทาง
- การมีทางเลือกในการเดินทางที่น้อย (ไม่มีรถไฟฟ้า)
- ความไม่ปลอดภัยและอุบัติเหตุที่เพิ่มขึ้นในการเดินทาง
- การไม่มีน้ำใจและไม่เคารพกฎจราจรของคนขับขี่
- ประเด็นการสื่อสาร ส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจุบันมีความสะดวกมากขึ้นทุกคนมีโทรศัพท์มือถือ เข้าถึง social media และในชุมชนมี free WiFi

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

- ควรมีการจัดหางานและอาชีพเพื่อรองรับสำหรับเด็กรุ่นใหม่ เพื่อให้เด็กที่จบการศึกษาแต่ละปีมีงานทำไม่ตกงาน
- การจัดสรรงบประมาณ หรือให้สวัสดิการต่าง ๆ จากประชาชน ต้องลงให้กับทุกกลุ่ม ทุกอาชีพอย่างเท่าเทียม
- นโยบายด้านสุขภาพ ควรมีความครอบคลุมมากขึ้นเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล (ในประเด็นนี้ผู้ร่วมสนทนาจำนวนหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับการจำกัดความครอบคลุมของ 30 บาท เฉพาะยาในบัญชียาหลัก ขณะที่ยานอกบัญชียาหลัก ประชาชนต้องจ่ายเงินเอง โดยเฉพาะยาที่จำเป็นกับผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัว)

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

- การจัดสรรงบประมาณ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาชุมชนควรมีความทั่วถึง ให้ความสำคัญในด้านสุขภาพของคนในชุมชน โดยเฉพาะเด็ก
- ควรพัฒนาในด้าน “ความสะอาด การจัดการขยะในชุมชน” ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในด้านสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย

3. กลุ่มประชากร Gen Y: เขตดอนเมือง กทม.

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

- เพศชาย 4 คน และเพศหญิง 1 คน
- สถานภาพการทำงาน - เพศหญิง เป็นคุณแม่มีลูก 1 ขวบมาร่วมคุยด้วย เพศชายอาชีพ วิศวกรฝ่ายขาย 1 คน พนักงานขนส่งย่านดอนเมือง 1 คน และ อาชีพอิสระ ขายโจ๊กในตลาด 1 คน
- เป็นประชาชนในพื้นที่แท้จริง กลุ่มตัวอย่างชายเป็นเพื่อนกัน เล่นกันมาตั้งแต่เด็ก จนโตก็แยกย้ายกันไปทำงาน แต่ยังสังสรรค์เจอกันอยู่

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

เมื่อพูดถึงความอยู่ดีมีสุข กลุ่มตัวอย่างนึกถึง *สุขภาพ และ ความมีกินมีใช้* เป็นอันดับแรก กลุ่มตัวอย่างมองว่าเงิน การมีกินอยู่อย่างพอกินทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นเรื่องสำคัญ

มุมมองของความอยู่ดีมีสุข และอยู่เย็นเป็นสุขของกลุ่มประชากร Gen Y ไม่มีความแตกต่างกัน อยู่ดีมีสุขต้องมีสุขภาพดี มีเงินใช้ มีกินมีใช้ เช่นเดียวกันกับอยู่เย็นเป็นสุข ที่สะท้อนปัจจัยด้านเงินร่วมด้วย มีกินมีใช้เพียงพอ ก็ไม่ร้อนใจ อยู่เย็นเป็นสุขได้ คล้ายกับการอยู่ดีมีสุข แต่สิ่งที่เพิ่มเติมมาคืออยู่เย็นเป็นสุขมีมิติสภาพสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ปัจจัยเรื่องโรคระบาด และการชุมนุมทางการเมืองก็ลดความอยู่เย็นเป็นสุขได้

ปัจจัยที่บั่นทอนความอยู่ดีมีสุข และอยู่เย็นเป็นสุขของกลุ่มประชากร Gen Y ประกอบด้วย

อยู่ดีมีสุข	อยู่เย็นเป็นสุข
- ปัญหาต่างๆของบ้านเมือง - การไม่มีเงินใช้ - รายรับไม่พอกับรายจ่าย - และการใช้เงินเกินตัว เป็นปัจจัยหลักๆที่ทำให้ความอยู่ดีมีสุขลดลง	- ค่าครองชีพสูง - สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งกระทบต่อเนื่องกระทบกับงาน (วิศวกรฝ่ายขาย ดูแลโรงงานอุตสาหกรรมระยะอง ต้องเผชิญกับภาวะการขาดรายได้จากลูกค้าที่ลดลง และความต้องการสินค้าที่ลดลง) จ้างงานลดลง ผู้ใช้แรงงานขาดรายได้ คนไม่ยอมใช้เงิน คนทำการค้าขาดทุน - สภาพสังคม เช่น ฆ่ากัน ตำรวจหรือเทศกิจไล่จับเวลาทำการค้า (พ่อค้าขายโจ๊ก)

ประเด็นด้านสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างมีความกังวลในประเด็นสุขภาพ มองว่าตนเองมีปัญหาสุขภาพพื้นฐานอยู่แล้ว เช่นเป็นภูมิแพ้ เมื่อมีปัญหา PM2.5 จึงกังวลเรื่องนี้ค่อนข้างมาก

ประเด็นการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสำคัญ เพราะเป็นตัวกำหนดงาน และรายได้

ประเด็นการทำงาน

รายได้เป็นมิติที่สำคัญที่สุด เนื่องจากรายได้เกี่ยวข้องกับมิติอื่นๆทุกตัว ทั้งครอบครัว สุขภาพ สังคม

ประเด็นครอบครัว

จะอยู่ดีมีสุขได้ คนในครอบครัวต้อง ไม่ทะเลาะกัน

การแต่งงานมีคู่ครองไม่ได้มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของบุคคลเท่าใดนัก แม้จะมองล่วงหน้าในอนาคต กลุ่มตัวอย่างมองว่า อยู่เป็นโสดจะดีกว่า ไม่มีความจำเป็นต้องแต่งงาน ลูกไม่ต้องมีก็ได้ แต่ถ้ามีความพร้อมก็แต่งงานได้ เมื่อพร้อมทางภาวะเศรษฐกิจเท่านั้น ตนเองต้องอยู่ดีมีสุขก่อน

“ตนเองต้องอยู่ดีมีสุขก่อนจึงจะคิดแต่งงาน”

ประเด็นชุมชน

กลุ่มตัวอย่างมีความกังวลในส่วนของชุมชนอยู่บ้าง และมองว่าเป็นปัจจัยภายนอกที่กำกับความอยู่ดีมีสุข ชุมชนที่จะสร้างความอยู่ดีมีสุขได้ ต้องพูดคุยกัน มีอะไรคุยกัน เช่นปัญหาที่จอดรถ ต้องแบ่งกัน การทิ้งขยะ ต้องคำนึงถึงส่วนรวมด้วย

กลุ่มตัวอย่างได้มีโอกาสร่วมงานในชุมชน และพบว่าชุมชนมีปัญหาอยู่บ้างประกอบด้วย

- เพื่อนบ้านเห็นแก่ตัวบางส่วน เรื่องที่จอดรถ และขยะ
- สิ่งแวดล้อม ถนน และความสะอาด

ประเด็นการคมนาคมและการสื่อสาร

กลุ่มตัวอย่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า คมนาคมการสื่อสารมีผลต่อความอยู่ดีมีสุขที่ชัดเจนมาก การคมนาคม ทำให้สุขภาพจิตเสีย รถติด มลพิษ ยิ่งเมื่อเทียบกับ 5 ปีที่แล้วยิ่งติดกว่าเดิม การเดินทางไปจุดต่างๆ ใช้เวลานาน

ประเด็นอื่นๆ

เมื่อเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขปัจจุบันกับ 5 ปีที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป สมัยก่อน (5 ปี) การเมืองและการชุมนุมปฏิวัติ เป็นปัจจัยที่ทำให้สุขและทุกข์มากที่สุด และในปัจจุบันการเมืองก็ยังมีผลกับความอยู่ดีมีสุขเช่นกัน

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

กลุ่มตัวอย่างมองว่ารัฐบาลสามารถมีบทบาทในการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขได้ โดย

- เปลี่ยนรัฐบาล อยากรู้ให้เปลี่ยน บริหารไม่เก่ง
- ลดค่าครองชีพลง ในส่วนของราคาสินค้า เช่น ของใช้ เนื้อสัตว์ หมู ไก่ วัตถุดิบ
- ดูแลเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้ได้ ไม่อยากให้โรงงานปิด

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

ในส่วนของสำนักงานเขต ก็อยากให้ช่วยดูแลเรื่องเก็บขยะ อยากรู้ให้ชุมชนสะอาดกว่านี้ แต่ปัจจุบันก็เป็นชุมชนที่สงบดีอยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุข

ปัจจัยที่ควรเพิ่มในการวัดดัชนีความอยู่ดีมีสุข/อยู่เย็นเป็นสุขในอนาคต

- ดัชนีพื้นฐานหลักๆที่สำคัญก็ต้องอยู่ในเกณฑ์การวัด เช่น เงิน บ้าน สุขภาพ
- ดัชนีที่ไม่ควรลืม คือ หนี้สินครัวเรือน

4. กลุ่มประชากร Gen Z: เขตตอนเมือง กทม.

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง:

- เพศชาย 3 คน เพศหญิง 2 คน
- สถานภาพการทำงาน เป็นนักศึกษาปีที่สี่จำนวน 3 คน มาจาก ม.ราชภัฏพระนคร 2 คน (ฝึกงานอยู่ที่สำนักงานเขต) และ ม.บูรพา 1 คน (เป็นประชากรในพื้นที่จริง) อีก 2 คนเป็นเจ้าหน้าที่เซตรุ่นเยาว์

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุขW

เมื่อพูดถึงความอยู่ดีมีสุข กลุ่มตัวอย่างนึกถึงบ้าน เป็นอันดับแรก และ เป็นเรื่องหลักสำคัญในการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ชีวิตจะอยู่ดีมีสุขเมื่อมีบ้าน มีที่พักอาศัย อยู่พร้อมหน้ากันในครอบครัว ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง

เงิน เป็นปัจจัยที่สองของมิติความอยู่ดีมีสุขของคนรุ่นนี้ เมื่อไม่มีเงิน ก็จะไม่มีความสุขไม่ได้ Gen Z มองว่าจะอยู่ดีมีสุขได้ ต้องมีเงินพอกินพอใช้ วันนี้ (ไม่ได้คิดไกลว่าต้องมีเงินออม หลังเกษียณ) ทุกวันนี้กังวล เพราะเศรษฐกิจไม่ดี รายจ่ายสูงขึ้น กระทบปัจจัยเงินที่ Gen Z พูดถึงอย่างมาก

มุมมองของความอยู่ดีมีสุข และอยู่เย็นเป็นสุขของกลุ่มประชากร gen Z แตกต่างกัน อยู่ดีมีสุขต้องมีบ้านมีเงิน แต่อยู่เย็นเป็นสุข หมายถึงการอยู่อย่างไม่ร้อนใจ เมื่อนึกถึงบ้านที่จะสร้างความอยู่เย็นเป็นสุข ไม่ใช่เพียงที่พักกันแดดกันฝน แต่หมายถึงที่ใดก็ตามที่อยู่แล้วไม่ร้อนใจ คืออยู่กันไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน คนในครอบครัวไม่ด่าทอกัน สังคม ครอบครัวอยู่กันอย่างสงบสุข

ในมุมมองของนิยามของกลุ่มตัวอย่าง

	ความอยู่ดีมีสุข	ความอยู่เย็นเป็นสุข
แนน	การมีครบทุกอย่างทุกปัจจัย มีทั้งเงินทั้งบ้าน	การได้อยู่กันพร้อมหน้ากับครอบครัว พบเจอบุคคลรอบข้างที่ดี อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี
เพียว	การมีบ้านอยู่ ชีวิตมีกินมีใช้	การได้อยู่กับครอบครัว
ฝน	มีเงิน	การได้อยู่ในสังคมที่มีคนรอบข้างดี มีครอบครัวดี
เต้ย	การอยู่ดีกินดี ไม่ขัดสน ไม่ต้องวุ่นวายกับใคร	ครอบคลุมถึงความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ทั้งเพื่อน พี่น้อง แฟน พ่อแม่ และทุกคนในครอบครัว

นอกจากนี้มิติสังคมเริ่มถูกกล่าวถึง เมื่อ gen z นึกถึงความอยู่เย็นเป็นสุข

ประเด็นด้านสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างไม่ได้นึกถึงประเด็นสุขภาพเท่าไร แต่ก็มองว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเมื่อถูกพูดถึง อย่างไรก็ตาม สุขภาพถูกมองเป็นปัจจัยที่ควบคุมได้ มีความเกี่ยวข้องมาจากปัจจัยอื่นที่สำคัญกว่า

“สุขภาพมีความสำคัญ แต่ก็ขึ้นอยู่กับเงินอีกนั่นแหละ ไม่มีเงิน สุขภาพก็ไม่ดี และถ้าสุขภาพไม่ดี ก็ต้องมีเงินไปรักษา ไม่อย่างนั้นก็ไม่มีความสุข” (แนน และเพียว)

กลุ่มตัวอย่างมองว่าในอนาคต ปัจจัยสุขภาพอาจมีความสำคัญกับเขา แต่ในตอนนี้กลุ่มตัวอย่างยังอยู่ในช่วงวัยรุ่น และมองว่าตนเองสุขภาพดี ไม่ได้มีปัญหาอะไร จึงไม่กังวลเรื่องนี้เท่าใดนัก

ประเด็นการทำงาน

งาน และ การทำงานเป็นเรื่องสำคัญมากที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุข มีงานทำ ก็ช่วยให้มีเงิน และจะสนับสนุนมิติต่างๆได้ดี เช่น มีโอกาสดูแลสุขภาพได้ดีกว่า

กลุ่มตัวอย่างมีความกังวลเรื่องการทำงานค่อนข้างมาก เนื่องจากส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงเรียนจบ และจะต้องหางานในอีก 2-3 วัน และอีก 1 เดือนถัดไป ความกังวลเกิดจากสถานะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ยากต่อการหางานทำ กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งกังวลว่าจะหางานได้ไหม

ความอยู่ดีมีสุขในมิติการทำงาน สะท้อนโอกาสในการทำงานที่มีความมั่นคง ทำงานตรงสายงานที่ได้เรียนมา มีโอกาสเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งอย่างเหมาะสม

กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานแล้ว มีความกังวลในส่วนหนึ่งของงาน ซึ่งกลัวว่าจะทำงานผิดพลาด เนื่องจากเป็นงานราชการที่ผิดไม่ได้ ทำงานเกี่ยวข้องกับเอกสารสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน และสามารถส่งผลเสียถึงตนเองได้ การทำงานคาดหวังว่าจะได้งานที่ทำได้ง่ายๆ ไม่ยากที่จะทำ โดยการที่ต้องพบเจอกับงานที่ทำหาย จะทำให้ตนเองรู้สึกเครียดมากกว่ามีความสุข

ประเด็นการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างไม่มีความกังวลเรื่องนี้เลย และระบุความสำคัญที่เชื่อมโยงกับตนเองไม่ได้ เนื่องจากจบการศึกษาแล้ว และบางส่วนทราบอยู่แล้วว่าจะจบแน่นอนในอีก 1-2 วัน

ประเด็นชุมชน

กลุ่มตัวอย่างไม่ได้คาดหวังอะไรจากชุมชนในส่วนของความอยู่ดีมีสุขของตนเอง ชุมชนหมู่บ้านที่อยู่ปัจจุบัน เจียบ สงบดี ไม่มีประเด็นอะไรให้หนักใจเลย จะมีเพียงปัญหาเรื่องการ supply facility พื้นฐาน ที่กังวลในการดำเนินชีวิต เช่น ไฟดับ ดับบ่อย และดับนาน

ประเด็นครอบครัว

จะอยู่ดีมีสุขได้ คนในครอบครัวต้องอยู่พร้อมหน้ากันพ่อแม่ลูก ไม่ทะเลาะกัน

การแต่งงานมีคู่ครองไม่ได้มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของบุคคลเท่าใดนัก แม้จะมองล่วงหน้าในอนาคต กลุ่มตัวอย่างมองว่า จะแต่งงานหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพร้อม แต่ต้องแต่งงานพร้อมทางภาวะเศรษฐกิจเท่านั้น แต่การสืบทายาทเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุข กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าในอนาคต ตนเองต้องมียู่ออก อยากรมียู่ออก

ประเด็นการคมนาคม

กลุ่มตัวอย่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า คมนาคมการสื่อสารมีผลต่อความอยู่ดีมีสุขที่ชัดเจนมาก ปัญหา รถติดทำร้ายสภาวะทางจิตใจของทุกคนในชุมชน ปัญหาฝุ่นละออง ไอรถร้อนๆ เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความไม่สุข การจราจรส่งผลต่อสุขภาพจิต บั่นทอนสุขภาพ และ ส่งผลลบต่อการทำงาน

ประเด็นอื่นๆ

เมื่อเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขปัจจุบันกับ 5 ปีที่ผ่านมากลุ่มตัวอย่างพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญเปลี่ยนแปลงไป สมัยก่อน (วัยเรียนในโรงเรียน) เพื่อนและสังคมรอบตัว เป็นปัจจัยที่ทำให้สุขและทุกข์มากที่สุด แต่ในปัจจุบันแฟนและ คนรอบข้างมีผลกับความอยู่ดีมีสุข

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

- ลดค่าครองชีพลง
 - ในส่วนของราคาสินค้า เช่น แก๊ส น้ำมัน ค่าอาหาร
 - ลดค่าครองชีพผ่านระบบคมนาคม เช่น รถเมล์ฟรี รถไฟฟ้าฟรี สิ่งเหล่านี้มีความจำเป็น
- กระตุ้นให้เศรษฐกิจโตกว่านี้ ทำให้ร้านค้าประกอบการได้ ไม่ต้องปิดกิจการ บริษัทมีกำไร และจะส่งผลให้มีงานทำมากขึ้น คนมีรายได้

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุข

- ดัชนีพื้นฐานหลักๆที่สำคัญก็ต้องอยู่ในเกณฑ์การวัด เช่น เงิน บ้าน สุขภาพ
- ดัชนีที่ไม่ควรลืมประกอบด้วย
 - ภาวะเศรษฐกิจ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ
 - ค่านิยม (การเปรียบเทียบคนจนคนรวย)
 - ความเท่าเทียมกันในสังคม

5. กลุ่มประชากรสูงอายุ Baby boomers: เขตปทุมวัน กทม.

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง:

- เพศชาย 3 คน และเพศหญิง 4 คน
- สถานภาพการทำงาน เกษียณอายุ 4 คน และประกอบธุรกิจส่วนตัว 3 คน เช่น ร้านขายอาหารตามสั่ง ช่างซ่อม
- โดยมากอาศัยอยู่กับครอบครัวในชุมชน

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

กลุ่มตัวอย่างให้ความหมายเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขและความสุข โดยประเด็นสำคัญที่ให้ความสำคัญ ได้แก่

- การมีบ้านเป็นของตนเอง
- การมีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรค ไม่เครียด
- การมีทัศนคติที่ดีในการใช้ชีวิต มีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ
- การมีหลักประกันสุขภาพ
- การมีครอบครัวอบอุ่น มีลูกหลานที่หน้าที่การงานมั่นคง คอยดูแลเกื้อหนุน
- การถูกห่วย

ประเด็นด้านสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับสุขภาพกายและสุขภาพใจ เนื่องจากเห็นว่ามี mốiเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน กลุ่มตัวอย่างทุกคนสามารถเข้าถึงบริการทางสุขภาพได้โดยไม่มีอุปสรรค นอกจากนี้ ยังมีเจ้าหน้าที่จากศูนย์บริการสาธารณสุข และนิสิตแพทย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคอยลงตรวจเยี่ยมเป็นระยะๆ คนในชุมชนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกายโดยการเดินแอโรบิกที่จัดขึ้นภายในบริเวณชุมชน ทั้งนี้ โรคที่เจ็บป่วยกันมากในกลุ่มผู้สูงอายุคือ โรคความดันโลหิต และโรคเบาหวาน

ประเด็นการศึกษา

สำหรับเรื่องการศึกษานั้น กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาหาความรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะของตนเองแล้ว เนื่องจากเข้าสู่วัยสูงอายุ จึงต้องการที่จะพักผ่อนมากกว่า แต่เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยี social media ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

ประเด็นการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ความอยู่ดีมีสุขของตนขึ้นอยู่กับการทำงานที่ลูกหลานมีงานทำและมีความมั่นคงเป็นสำคัญ ส่วนตนเองนั้น แม้ว่าจะไม่ได้ทำงานแล้ว แต่ก็มี ความมั่งคั่ง เพราะได้รับเงินจากบำนาญ บำนาญ

ลูกหลาน และมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ประกอบอาชีพแล้ว ส่วนใหญ่ไม่ได้รับสวัสดิการประกันสังคม เนื่องจากเป็นแรงงานนอกระบบ มีกลุ่มตัวอย่างเพียงบางคนที่ส่งเงินสมทบเองอย่างต่อเนื่อง จึงได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ รวมถึงการรักษาพยาบาล

ประเด็นด้านรายได้

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุ ส่วนมากจึงต้องพึ่งพาลูกหลาน รวมถึงเบี้ยผู้สูงอายุ ในการช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ตนเองมีความกังวลเกี่ยวกับรายได้เมื่อลูกยังอยู่ในวัยเรียน ตอนนี้ลูกๆ ทำงานแล้ว จึงไม่มีภาระต้องหารายได้เพิ่ม

ประเด็นครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า การได้อยู่กับครอบครัว มีลูกหลานคอยให้ความช่วยเหลือ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของตน

ประเด็นชุมชน

เนื่องจากชุมชนนี้เป็นชุมชนเก่าแก่ คนในชุมชนส่วนมาก โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ จึงรู้จักกันเป็นอย่างดี มีความเนื้อเชื้อใจกัน แม้ว่าจะมีการลักเล็กขโมยน้อยบ้าง แต่เชื่อว่าน่าจะมาจากบุคคลภายนอกชุมชน หากเมื่อเปรียบเทียบกับ 5 ปีที่แล้ว ชุมชนมีความปลอดภัยมากขึ้น ปัญหายาเสพติดลดน้อยลง มีกล้องวงจรปิด

ประเด็นการมีส่วนร่วม

ชุมชนมีพื้นที่นอกระบบประสงฆ์ทำให้คนในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้ คนในชุมชนมีความสามัคคีกัน ทั้งนี้ ในอดีตมีสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (สก.) และสมาชิกสภาเขต (สข.) คอยเข้ามาช่วยดูแลคนในชุมชนและจัดกิจกรรมอยู่เป็นระยะ

ประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

ความสะอาดของพื้นที่ในบริเวณชุมชน การจัดการขยะ การลอกท่อ

ประเด็นการคมนาคมและสื่อสาร

ความสะดวกในการเดินทางเป็นประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ โดยเห็นว่าทำเลที่ตั้งของชุมชนอยู่ใจกลางเมือง เข้าถึงบริการขนส่งสาธารณะได้ง่าย ทำให้สามารถเดินทางเป็นไปอย่างคล่องตัว จึงไม่ต้องการย้ายไปอยู่ที่อื่น

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

- การจัดหาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อย

- การแก้ไขปัญหาเรื่องผู้นำ นักการเมือง การคอร์รัปชัน การโกงกินงบประมาณ การทุจริตการเลือกตั้ง เหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของประเทศ

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

- การจัดหาเครื่องดับเพลิง
- การลอกท่อระบายน้ำ
- การกำจัดขยะอย่างสม่ำเสมอ

6. กลุ่มประชากร Gen X: เขตปทุมวัน กทม.

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง:

- เพศหญิง 3 คน เพศชาย 1 คน (หมายเหตุ สนทนาที่ละ 2 คน เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านเวลาและความสะดวกของผู้ร่วมสนทนา)
- สถานภาพการทำงาน ทำงานในองค์กร 1 คน ธุรกิจส่วนตัว/เปิดร้านค้าขาย 3 คน

ความหมายของความอยู่ดีมีสุข

ทุกคนให้ความสำคัญกับ

- การมีสุขภาพที่ดี
- การมีครอบครัวที่ดี อบอุ่น มีความสุข (เช่น ลูกเป็นเด็กดี)
- มีเงินและรายได้ที่เพียงพอ ไม่เป็นหนี้สิน

นอกจากนี้เป็นเรื่อง “การมีบ้าน” “มีสภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยที่ดี” อยากไปไหนก็ได้ไป อยากกินอะไรก็ได้กิน (แต่ปัจจุบันถูกกระทบจากปัญหาฝุ่นและการระบาดของเชื้อ COVID-19)

ประเด็นด้านสุขภาพ

Keywords ที่สำคัญ คือ “การมีสุขภาพที่สมวัย” ไม่เจ็บป่วย สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ รวมถึง “การมีสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยที่ดีต่อสุขภาพ” (เช่น ไม่มีควันรถ หรือควันจากการปิ้งไก่ที่มาระทบสุขภาพ)

(หมายเหตุ ความอยู่ดีมีสุขด้านสุขภาพ เกี่ยวข้องกับด้านสภาพแวดล้อม และส่งผลไปยังด้านความคมนาคม ด้านการทำงานและรายได้ เพราะถ้าสุขภาพไม่ดี ก็จะไม่สามารถไปไหนมาไหนเองได้ ทำงานไม่ได้และไม่มีรายได้)

ประเด็นการศึกษา

ความอยู่ดีมีสุขด้านนี้ ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งสะท้อน “ปัญหาความเหลื่อมล้ำของโอกาสในการศึกษาที่ต่างกันของคนไทย” (การศึกษาที่ดีมาพร้อมกับค่าเล่าเรียนที่แพง) นอกจากนี้ มีประเด็นเรื่อง “สื่อ” โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ และ social media เข้ามามีบทบาททางการศึกษาเป็นอย่างมากทั้งทางบวกและทางลบ (ปัญหา คือ การที่ไม่สามารถควบคุมสื่อและการเข้าถึงสื่อของเด็ก/ผู้สูงอายุได้ และเด็กจำนวนมากสนใจสื่อมากกว่าสนใจการเรียน และปัจจุบันมีทั้งข้อมูลปลอมค่อนข้างมาก)

ประเด็นสภาพแวดล้อม

ปัญหาที่ประสบ คือ คนเยอะขึ้นมี “ความแออัด” ของทั้งรถและคนมากขึ้น การจอดรถเกะกะเป็นปัญหา เกิดความไม่สะดวกในการอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น มี “ความเสี่ยง” ในเรื่องโอกาสไฟไหม้เพิ่มมากขึ้น (แต่ในชุมชนนี้ไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องความสะอาด หรือขโมย)

ประเด็นการทำงาน

Keywords ที่สำคัญ คือ

- การมีงานทำ
- มีความมั่นคงในงานที่ทำ
- มีความปลอดภัยในการทำงาน

ประเด็นด้านรายได้

ค่อนข้างมีความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขมาก แต่ปัจจุบันมีแนวโน้ม “แย่ลง” แม้รัฐบาลมีการช่วยเหลือและสวัสดิการด้านรายได้เพิ่มขึ้น แต่การกระจายความช่วยเหลือค่อนข้างกระจุก และเข้าไม่ถึงคนทุกกลุ่ม (มีข้อสังเกตว่า รายได้ โดยเฉพาะของคนทำงานด้านค้าขาย ขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจ โดยในปัจจุบัน คนมีความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจลดลงกระทบต่อการค้าขายและรายได้)

ประเด็นครอบครัว

- ครอบครัว คือ ความสุขและเป็นกำลังใจในการใช้ชีวิต
- ถ้าครอบครัวมีความสุข สมาชิกในครอบครัวก็ย่อมสุขไปด้วย
- ครอบครัวที่ดี คือ ครอบครัวที่ดูแลกันและกัน มีความเข้าอกเข้าใจให้แกกัน ไม่ทะเลาะกัน รักกันมีอะไรก็คุยและปรึกษากัน
- ปัญหาในปัจจุบัน คือ พ่อแม่ต้องทำมาหากิน เด็กหรือลูกก็อาจถูกปล่อยปละละเลย ซึ่งตรงนี้ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ไม่เหมือนกันในแต่ละบ้าน

ประเด็นชุมชน

ปัจจุบันมีความหลากหลายของคนในชุมชนมากขึ้น อยู่ยากขึ้น และสบายน้อยลง ปัจจัยที่สำคัญ คือการมีน้ำใจ มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันในชุมชน

ประเด็นการมีส่วนร่วม

สำหรับคนวัยทำงาน ที่ต้องออกไปทำงานทุกวัน และวันเสาร์-อาทิตย์ต้องการพักผ่อน อาจละเลยความสำคัญของประเด็นนี้ แต่ถือว่ามีความสำคัญ โดยคนในชุมชนควรได้มี

- โอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

- มีกิจกรรมทำร่วมกัน เช่น การเต้นแอโรบิค ซึ่งดีต่อสุขภาพ
(ข้อสังเกตคือ ประเด็นชุมชนมีความเชื่อมโยงกับประเด็นการมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก)

ประเด็นการคมนาคมและการสื่อสาร

ปัจจัยสำคัญ คือ

- การมีทางเลือกในการเดินทางที่สะดวก ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญมากต่อการใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ
- การสื่อสารโดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือ เป็นปัจจัยที่ 5 ที่ขาดไม่ได้ของคนในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

- ควรกระจายโอกาสการพัฒนา และสวัสดิการ ความช่วยเหลือให้กับประชาชนทุกพื้นที่ หรือ ทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง เท่าเทียม

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

- ต้องการให้มีการเข้ามาดูและติดตามสภาพชีวิตและปัญหาของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เฉพาะในช่วงระหว่างที่มีการเลือกตั้ง
- ท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการรักษา “ความสะอาด” “การจัดการขยะ” ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อสุขภาพอนามัยของคนในชุมชน รวมถึง เรื่อง “ความปลอดภัย” จากการเข้ามาของคนแปลกหน้าต่างถิ่นในชุมชนที่เพิ่มขึ้น
- ควรมีการดำเนินการลอกท่อ (ป้องกันท่อระบายน้ำตัน) และจัดการปัญหาสภาพอากาศให้กับคนในชุมชน

9. กลุ่มประชากรสูงอายุ Baby boomers: ต.ศรีเตี้ย อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง:

- เพศชาย 3 คน และเพศหญิง 3 คน
- สถานภาพการทำงาน เป็นข้าราชการบำนาญ 2 คน และเกษตรกรทำสวน 4 คน
- ส่วนใหญ่อยู่อาศัยสามี/ภรรยา ลูก และหลาน

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ ได้แก่

- สภาพเศรษฐกิจดี ค่าขายส่งออกได้ มีรายได้ มีการจ้างงาน
- การมีครอบครัวที่อบอุ่น มีลูกหลานคอยดูแล
- ความสามารถในการปรับตัวได้ในทุกสถานการณ์ การมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีธรรมะเป็นที่พึ่ง
- การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การเป็นจิตอาสา ความเอื้ออาทรในสังคม
- นโยบายของภาครัฐที่ช่วยเหลือเกษตรกร ชาวไร่ ชาวนา

ประเด็นด้านสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สุขภาพที่ดี ไม่ได้หมายถึงการมีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ การรับประทานอาหารถูกหลักโภชนาการเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการมีสุขภาพจิตที่ดี ทั้งนี้ แม้ว่าสุขภาพกายจะไม่สมบูรณ์ แต่หากมีสุขภาพใจที่เข้มแข็ง ก็สามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคมได้

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือ การดูแลผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียง พิกการ หรืออยู่คนเดียว โดยในปัจจุบันมีอาสาสมัครคอยไปเยี่ยมผู้ป่วยตามบ้าน และประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ. สต.) รวมถึงการดูแลตัวเอง โดยการออกกำลังกายร่วมกับคนในชุมชนเป็นประจำทุกอาทิตย์

ประเด็นการศึกษา

การเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ผ่านการเรียนรู้ในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีหัวข้อเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี การดูแลสุขภาพ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ สิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุ การปลูกมะนาว การจักสาน เป็นต้น

ประเด็นการทำงาน

เศรษฐกิจของชุมชนเกี่ยวข้องกับการทำไร่ทำสวนเป็นหลัก กลุ่มตัวอย่างเล่าว่า ในช่วงที่เศรษฐกิจดี มีการจ้างแรงงานในกระบวนการผลิตลำไยเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดรายได้กับคนในชุมชนอย่างกว้างขวาง คนในชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีอยู่ ได้แก่ กลุ่มสหกรณ์ กองทุนฌาปนกิจหมู่บ้าน กองทุนสวัสดิการ

ชุมชน กองทุนการออม กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งผลการดำเนินงาน ก็ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการกองทุน และนโยบายของผู้บริหาร

ประเด็นด้านรายได้

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สิ่งสำคัญที่สุดคือ การไม่มีหนี้สิน รายได้ไม่จำเป็นต้องสูงมาก แต่ต้องเพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม การประกอบอาชีพเกษตรกร ชาวไร่ ชาวสวน ทำให้มีความผันผวนทางรายได้ รายได้ไม่สม่ำเสมอ ประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ทำให้คนในชุมชนต้องกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้านเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อ 5 ปีที่แล้ว

ประเด็นครอบครัว

ครอบครัวที่ดี คือครอบครัวที่สมาชิกรักใคร่กลมเกลียว มีความอบอุ่น มีลูกหลานดี คอยดูแลผู้สูงอายุ ไม่ดื่มสุรา ไม่ติดยาเสพติด ไม่สูบบุหรี่ มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง สำหรับผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวนั้น ก็ควรมีทัศนคติที่ดีใจการดำเนินชีวิต มีที่พึ่งพาทางจิตใจ

ประเด็นชุมชน

ปัญหาการลักขโมยในชุมชนไม่มีแล้ว ในภาพรวมชุมชนมีความปลอดภัยมากขึ้น แต่พบว่ามีปัญหาเรื่องการติดยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งภาครัฐไม่ได้มีมาตรการในการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง รวมถึงการมีเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดังกล่าว ประกอบกับสภาวะทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความกังวลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน อย่างไรก็ตาม ชุมชนมีการใช้กฎเกณฑ์ของหมู่บ้านเพื่อกำกับดูแลพฤติกรรมของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการตัดสวัสดิการ การตัดน้ำตัดไฟ เป็นต้น

ประเด็นการมีส่วนร่วม

ชุมชนเป็นชุมชนที่สมาชิกมีความเอื้ออาทรระหว่างกัน เห็นได้จากการทำกิจกรรมในโครงการต่างๆ ร่วมกัน โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการเป็นพื้นที่ที่มีประชาชนออกมาใช้สิทธิสูงเป็นอันดับ 2 ของประเทศ อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมากกว่า เช่น การเลือกตั้งนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาจังหวัด หรือผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากเห็นว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของคนในชุมชนโดยตรง เข้าใจพื้นที่ และทำงานร่วมกันได้ง่ายกว่า

ประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการมีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง ญาติพี่น้องอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน มีสภาพแวดล้อมที่ดี สะอาดเรียบร้อย มีความเป็นอารยสถาปัตย์ทั้งนี้ กลุ่มผู้สูงอายุจะเป็นผู้สำรวจ

ที่อยู่อาศัยในชุมชน และแจ้งต่อกองสวัสดิการ เพื่อขอรับงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ในการซ่อมแซมและปรับปรุงทัศน

ปัญหาเรื่องการชลประทานเป็นอีกประเด็นที่สำคัญ เนื่องจากคนในชุมชนเป็นเกษตรกร เมื่อการชลประทานไม่ดี จึงต้องพึ่งพาการใช้น้ำบาดาลเป็นหลัก ซึ่งแม้จะสามารถใช้ทำสวนได้ แต่ไม่สามารถใช้ทำนาได้

ประเด็นการคมนาคมและสื่อสาร

การคมนาคมในพื้นที่ค่อนข้างสะดวก ส่วนอุบัติเหตุบนท้องถนนที่เกิดขึ้นนั้น มักเกี่ยวข้องกับแรงงานพม่า ที่อาจไม่คุ้นเคยกับระบบการจราจรของไทย

สำหรับการสื่อสารนั้น กลุ่มตัวอย่างมีการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสาร นัดประชุม รวมถึงการขายของออนไลน์ แต่ก็ยังมีการใช้เสียงตามสายและเสียงไร้สายในหมู่บ้านเป็นช่องทางในการสื่อสารอยู่

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

- การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการส่งออกลำไยไปยังต่างประเทศ
- การให้เงินสดกับประชาชนผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ดีกว่าการให้เป็นสิ่งของ

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

- นโยบายส่งเสริมการเกษตร ไม่ว่าจะเป็น ราคาสินค้าเกษตร การหาตลาด การส่งออก ระบบการประกันพืชผลเมื่อเกิดความเสียหาย

10. กลุ่มประชากร Gen X: ต.ศรีเตี้ย อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง:

- เพศชาย 3 คน และหญิง 3 คน อยู่ในช่วงอายุ 40-56 ปี
- สถานภาพการทำงาน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นบุคลากรของเทศบาลในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ประธานสภาฯ ที่ปรึกษาเทศบาล เลขาสภาฯ ที่ปรึกษาสภาเด็กของเทศบาล ส่วนหนึ่งมีอาชีพเสริมค้าขาย และเย็บผ้า

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

คำสำคัญที่ได้จากการอภิปราย ประกอบด้วย

- การมีรายได้ที่เหมาะสมและเพียงพอกับค่าใช้จ่าย (ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ) ซึ่งในกลุ่มเห็นว่าเชื่อมโยงกับปัจจัยด้านอาชีพ หากมีอาชีพที่ดีและมั่นคงก็จะมีรายได้ที่ดีและต่อเนื่องตามไปด้วย
- การมีครอบครัวและบุตรหลานที่เป็นคนดี

ส่วนความหมายของคำว่า “ความสุข” ในกลุ่มให้ความเห็นเป็นมุมมองทางด้านจิตใจของบุคคลในการปล่อยวางสภาพปัญหาที่ประสบอยู่และอยู่อย่างมีความสุขได้

ในกลุ่มมีการอภิปรายเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขในปัจจุบันที่ค่อนข้างมีปัญหาจาก “ราคาสินค้าเกษตรหรือผลผลิตลำไยที่ตกต่ำ” ซึ่งเป็นผลกระทบมาจากปัญหาโรคระบาดและการระงับการนำเข้าจากประเทศจีน ทำให้เกษตรกรขาดทุนและไม่มั่นคงทางรายได้ ในกลุ่มอภิปรายเห็นว่า อาชีพที่มีเงินเดือนประจำเป็นอาชีพที่มั่นคงมากกว่าอาชีพภาคเกษตรรับจ้างหรือค้าขาย

อีกปัญหาที่สำคัญคือ “ปัญหายาเสพติด” ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นแม้จะไม่ได้มีผลกระทบโดยตรงต่อครอบครัวแต่ก็มีผลกระทบทางอ้อมจากสภาพปัญหาสังคมและชุมชนที่อาศัยอยู่

นอกเหนือไปจากความอยู่ดีมีสุข “ด้านรายได้เปรียบเทียบกับรายจ่าย” ในกลุ่มมีการอภิปรายถึงปัจจัยสำคัญของ “การอยู่ร่วมกันในชุมชน” ปัจจัยการมี “สุขภาพร่างกายที่แข็งแรง” โดยมองว่าหากเศรษฐกิจดี ความอยู่ดีมีสุขในด้านต่าง ๆ ทั้งของชุมชนสุขภาพรวมถึงครอบครัวก็จะดีตามไปด้วย

ประเด็นด้านสุขภาพ

ในกลุ่มอภิปรายให้ความสำคัญ ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจ โดยมองว่าปัญหาสำคัญในปัจจุบันเป็นในเรื่องสุขภาพใจ จากสภาพความเครียดที่เพิ่มขึ้นในปัญหารายได้ที่ลดลงแต่รายจ่ายเพิ่มสูงขึ้น ปัญหาครอบครัว ลูกหลานที่มีการติดเกมส์ เป็นต้น

สุขภาพกายก็มีความสำคัญเพราะเป็นเงื่อนไขจำเป็นต่อการที่จะสามารถทำงานและสร้างรายได้ได้ ในที่นี้ ไม่ใช่เฉพาะสุขภาพของตนเอง แต่รวมถึง “สุขภาพของสมาชิกในครอบครัว” หากครอบครัวใดมีสมาชิกที่เป็นคนติดเตียงและต้องการคนดูแล จะทำให้มีสมาชิกอย่างน้อย 1 คนต้องขาดรายได้เนื่องจากต้องผันมาทำ

หน้าที่ผู้ดูแล สำหรับในวัย Gen X “ปัญหาสุขภาพและโรคประจำตัว” เริ่มมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะ ความดัน เบาหวาน ข้อเข่า และโรคไต “การเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ” จึงมีความสำคัญ

ประเด็นการศึกษา

ในกลุ่มอภิปรายเห็นว่ามีความสำคัญต่อความอยู่ดีมีสุขเช่นกัน เพราะจะทำให้มีความเข้าใจและตามทันสภาพสังคมในเรื่องต่าง ๆ ที่เปลี่ยนไป การศึกษาของเด็กมีความสำคัญมาก และสำหรับในวัยอายุ 40-59 ปี การเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ เพื่อให้ก้าวทันโลกปัจจุบันก็มีความสำคัญ ทั้งการก้าวทันเรื่องโรคระบาด ความรู้เรื่องเทคโนโลยีใหม่ๆ และการเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อให้สามารถสอนเด็กรุ่นลูกและหลานได้

การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังมีประโยชน์ในการสร้างอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะ กับอาชีพเกษตรกรที่มีความเสี่ยงทางอาชีพ ปัจจุบันในชุมชนมีกลุ่ม กศน. กลุ่มสตรี กองทุนหมุนเวียน หรือกองทุนอุดหนุนในลักษณะต่าง ๆ ที่ช่วยเข้ามาจัดอบรมอาชีพให้เป็นระยะ

ประเด็นการทำงาน

ชีวิตการทำงานที่ดี คือ การงานที่มีรายได้ประจำเช่น มีเงินเดือน โดยระดับเงินเดือนอาจไม่ต้องสูงแต่มีความต่อเนื่องและมั่นคง ในบริบทพื้นที่ แรงงานภาคเกษตรเริ่มเปลี่ยนไปทำงานโรงงานมากขึ้นนับตั้งแต่มีการก่อตั้งนิคมอุตสาหกรรมลำพูน ซึ่งทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีแนวโน้มการย้ายฐานการผลิตและลดการจ้างงานในนิคมฯ ซึ่งส่งผลต่อความมั่นคงของงานของแรงงานในพื้นที่จำนวนมาก

ปัญหาสำคัญที่กลุ่มให้ข้อสังเกต คือ “ปัญหาการตกงาน” ของเด็กจบใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แม้กระทั่งสำหรับเด็กที่จบระดับชั้นปริญญาตรีซึ่งจำนวนมากกู้เงิน กยศ.มาใช้ในการศึกษาและมีข้อกังวลที่จะไม่สามารถใช้หนี้ได้

ประเด็นด้านรายได้

ในกลุ่มเห็นว่าเป็นปัจจัยที่สืบเนื่องมาจากการมีอาชีพการทำงานที่ดี แต่ปัจจุบันมีแนวโน้มปัญหาเพิ่มขึ้นจากอาชีพที่มั่นคง และปัญหาค่านิยมของคนในชุมชนในช่วงที่ผ่านมาที่นิยมการก่อหนี้ ผ่อนซื้อของเนื่องจากคิดว่ารายได้ที่รับจากการทำงานมีความมั่นคง ซึ่งทำให้มีแนวโน้มเป็นหนี้เป็นสินสูง เมื่อเศรษฐกิจมีแนวโน้มไม่ดีก็กระทบต่อความสามารถในการจ่ายหนี้

ผู้ร่วมอภิปรายในกลุ่มให้ความเห็นว่าการยึด “หลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” มาใช้ในการดำรงชีวิต และจัดการด้านรายได้และรายจ่ายเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ นอกจากนี้ในกลุ่มมีการให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่ายจ่ายภาษีรูปแบบต่าง ๆ ที่ทำให้ภาครัฐว่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เช่น ภาษีที่ดิน ภาษีการค้าขายหรือโรงเรือนขนาดเล็ก

ประเด็นครอบครัว

กลุ่มอภิปรายให้ความหมายของครอบครัวที่ดี คือ การที่

- พ่อแม่มีเงินมีทองเพียงพอต่อการดำรงชีพของสมาชิกในครอบครัว

- ลูกหลานเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่
- พี่น้องและสมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงไม่เจ็บป่วย

ในประเด็นนี้ ผู้ร่วมอภิปรายที่มีสถานะโสด ให้ความเห็นว่า สำหรับคนโสดปัจจัยครอบครัวอาจไม่เข้มแข็ง โดยเฉพาะเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ดังนั้น “การเตรียมตัวและสร้างความพร้อมของตนเอง” ทั้งทางด้านการเงินและการออม การรักษาสุขภาพเพื่อไม่ให้เจ็บป่วยและเป็นภาระดูแลของคนอื่น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

ประเด็นด้านชุมชน

ชุมชนที่ดี หมายถึง ชุมชนที่สมาชิกมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเองและเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน มีการรับฟังซึ่งกันและกันและไม่ขัดแย้งกัน “ชุมชนเข้มแข็ง” ซึ่งในกลุ่มให้ความหมายว่า หมายถึง ชุมชนที่สมาชิกมีจิตอาสา มีความเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนรวม ภายใต้เงื่อนไขการมี “ผู้นำของชุมชนที่ดีและมีภาวะผู้นำสูง” (เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และผู้นำกลุ่มในด้านต่าง ๆ) ในสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้ร่วมอภิปรายส่วนหนึ่งสะท้อนปัญหาในชุมชนเกี่ยวกับยาเสพติดและยาบ้า ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจที่แย่ลง

ประเด็นการมีส่วนร่วม

ในชุมชนเทศบาลศรีเตี้ย ประเพณีในการช่วยงานบุญหรืองานต่าง ๆ ในชุมชนโดยสมาชิกยังคงมีอยู่ค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ยังคงสูง ในทุกเดือนแต่ละหมู่บ้าน มีการจัดประชาคมหมู่บ้านโดยผู้นำหมู่บ้าน ถึงแม้จะมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคนที่น้อยลง แต่การได้รับความร่วมมือเมื่อมีข้อตกลงหรือขอความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ยังคงมีสูง

ประเด็นการสื่อสารและคมนาคม

ในระดับหมู่บ้านมีการสื่อสารด้วยเสียงตามสายจากผู้นำหมู่บ้าน ในกลุ่มการทำงานต่าง ๆ ปัจจุบันมีการใช้ LINE กลุ่มเพื่อการสื่อสารค่อนข้างมาก เช่น กลุ่มของเจ้าหน้าที่เทศบาล กลุ่มสมาชิกภายในหมู่บ้าน กลุ่มอสม. หรือ กลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น ซึ่งทำให้การสื่อสารในทุกระดับมีความสะดวกมากขึ้น

คนในชุมชนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะ ที่ไม่ใช่กลุ่มผู้สูงอายุมีการใช้โทรศัพท์มือถือและการสื่อสารทาง social media โดยที่ในแต่ละหมู่บ้านมีการจัดฟรี WiFi ภายใต้โครงการประชารัฐ (แม้จะมีข้อจำกัดรัศมีของ WiFi เพียงประมาณ 50 เมตรจากจุดติดตั้ง) อย่างไรก็ตาม ในประเด็นการสื่อสาร กลุ่มอภิปรายสะท้อนปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารด้วยอินเทอร์เน็ตหรือโทรศัพท์มือถือที่เพิ่มขึ้นซึ่งเป็นภาระต่อครอบครัว นอกจากนี้ มีผลกระทบต่องานเด็กเป็นอย่างมากโดยเฉพาะปัญหาเด็กติดเกม ติดมือถือ ซึ่งมองว่าเป็นเรื่องที่ภาครัฐควรต้องดูแล การคมนาคมภายในหมู่บ้าน มีความสะดวกมากขึ้นจากสภาพถนนหนทางที่ดีทุกเส้น และมีรถสาธารณะ

ประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

กลุ่มอภิปรายเห็นว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเช่นกัน หากครัวเรือนรอบข้างที่อยู่อาศัยเป็นครอบครัวที่ดี เป็นคนดีไม่มีปัญหายาเสพติด การอยู่อาศัยของคนในครอบครัวก็จะอยู่ดีมีสุขตามไปด้วย ในบริบทของเทศบาลตำบลศรีเตี้ย ประชากรส่วนใหญ่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง

ปัญหาสภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่สำคัญ เป็นเรื่อง “ปัญหาภัยแล้ง” ซึ่งกระทบต่อทางการอยู่อาศัยและการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาฝุ่น PM 2.5 ปัญหาการจัดการขยะ ซึ่งมีความพยายามในการรณรงค์แยกขยะแต่ยังคงมีค่อนข้างเป็นส่วนน้อย

มุมมองในช่วง 5 ปีก่อนเปรียบเทียบกับปัจจุบัน

ผู้ร่วมอภิปรายส่วนใหญ่เห็นว่าสถานการณ์ในปัจจุบันแย่ลงกว่าในอดีต โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ มีรายได้ที่ลดลงแต่รายจ่ายค่าครองชีพสูงขึ้น สภาพแวดล้อมภัยแล้งและฝุ่นเพิ่มสูงขึ้น ส่วนมุมมองที่มีต่อความอยู่ดีมีสุขส่วนใหญ่เห็นว่าไม่แตกต่างจากปัจจุบันมากนัก โดยยังคงเห็นว่าปัจจัยด้านรายได้และรายจ่ายเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

ประเด็นสำคัญที่สุดที่ภาครัฐต้องเร่งแก้ปัญหา คือ

- “ด้านเศรษฐกิจ” โดยเฉพาะการดูแลเรื่องอาชีพ ให้คนมีงานทำที่ดี เป็นอาชีพที่ยั่งยืนและมีรายได้ที่มั่นคง โดยเฉพาะสำหรับเด็กจบใหม่ที่จำนวนมากมีแนวโน้มตกงานสูงขึ้น
- ควรดูแลแก้ไขปัญหาค่าครองชีพจากการเกษตรที่มีต้นทุนจากค่าปุ๋ยและยาที่สูงขึ้น การจัดเก็บภาษีต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงดูแลราคาค่าผลผลิตทางการเกษตรเช่นการประกันราคาผลผลิตทางการเกษตรให้มีความชัดเจนมากกว่าที่เป็นอยู่
- การแก้ไขปัญหายาเสพติด
- การส่งเสริมการกระจายอำนาจให้กับจังหวัดและท้องถิ่นสามารถจัดการตนเองในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงงบประมาณ

ในกลุ่มอภิปรายมีความเห็นว่านโยบายสวัสดิการ เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นนโยบายที่ดีเพียงระยะสั้น แต่ในระยะยาวจะทำให้ประชาชนเกิดความเคยตัวและหวังพึ่งพารัฐมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งที่ผ่านมาข้อมูลที่ไม่ชัดเจนโดยพบว่าคนมีฐานะดีหลายคนกลับได้รับสวัสดิการส่วนนี้

ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลท้องถิ่น

ผู้ร่วมอภิปรายส่วนใหญ่เห็นว่า เทศบาลมีความพยายามในการดูแลความอยู่ดีมีสุขของคนในชุมชนในด้านต่าง ๆ ที่รอบด้าน โดยเฉพาะกับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ รวมถึง ทางด้านสุขภาพ แต่ยังคงมีข้อจำกัดค่อนข้างมาก ในเรื่องอำนาจหน้าที่การบริหารจัดการและงบประมาณที่มีค่อนข้างจำกัด (ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงข้อเสนอที่ภาครัฐส่วนกลางควรดำเนินการให้มีการกระจายอำนาจแก่ท้องถิ่นที่เพิ่มมากขึ้น)

รัฐบาลท้องถิ่น หรือเทศบาลควรพิจารณาจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มความสามัคคีของคนในชุมชนที่เคยมีมาแต่ก่อน เช่นการจัดกีฬาชุมชน ให้มีความต่อเนื่อง

11. กลุ่มประชากร Gen Y: ต.ศรีเตี้ย อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

เมื่อพูดถึงความอยู่ดีมีสุข กลุ่มตัวอย่างนึกถึง *เงิน ครอบครัว และเพื่อน* เป็นอันดับแรก กลุ่มตัวอย่างมองว่า หากมีเงินก็สามารถนำมาใช้สนองความต้องการส่วนตัวได้ และทำให้เกิดความอยู่ดีมีสุข และเพื่อนกับครอบครัวก็เป็นปัจจัยสำคัญในการให้ความสุข จากการได้มีปฏิสัมพันธ์กัน รักกัน พุดคุยกัน และใช้เวลาอยู่ด้วยกัน

มุมมองของความอยู่ดีมีสุข และอยู่เย็นเป็นสุขของกลุ่มประชากร Gen Y แตกต่างกันไปมาก คือความอยู่ดีมีสุขสะท้อนความต้องการเชิงวัตถุและปฏิสัมพันธ์ภายนอก เช่น เงิน สิ่งของ เครื่องอำนวยความสะดวก เพื่อน และครอบครัวก็เป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างชีวิตที่สมบูรณ์พร้อม การได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ไปเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น แต่ความอยู่เย็นเป็นสุขสะท้อนความรู้สึภายในมากกว่าการตอบรับปัจจัยภายนอก กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างนึกถึง อยู่เย็นเป็นสุขของกลุ่มประชากร Gen Y คือการมีที่พึ่งทางใจ และไม่มีเรื่องร้อนใจ ซึ่งโยงไปสู่ “เงิน” ในท้ายที่สุด คือ หากมีเงินใช้ไม่ขาดมือก็就不用ทุกข์ร้อน

ประชากร Gen Y ให้ความสำคัญกับความอยู่เย็นเป็นสุขมากกว่าความอยู่ดีมีสุข โดยระบุว่า*ความอยู่เย็นเป็นสุขอยู่เหนือความอยู่ดีมีสุข เพราะถ้าชีวิตสงบสุข มีสติ ก็จะช่วยทำให้ชีวิตมีคุณภาพดี* จึงขอเลือกอยู่เย็นเป็นสุขดีกว่า

ปัจจัยที่บั่นทอนความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มประชากร Gen Y ประกอบด้วย

อยู่ดีมีสุข	อยู่เย็นเป็นสุข
- ไม่ค่อยได้ออกกำลังกาย ไม่มีเวลาให้ตัวเอง - ค่าครองชีพสูง - ปัญหาหาเสพติดในชุมชน ทำให้บางคนเกิดคลุ้มคลั่ง อาละวาด	- อ่อนแอ ป่วย ไม่แข็งแรง - ทำงานหนัก - ครอบครัวมีปากเสียงกัน ทะเลาะกัน - เพื่อนบ้านส่งมลภาวะรบกวน เช่น มลภาวะเสียงจากการทะเลาะกันกับลูก มลภาวะกลิ่น จากการเลี้ยงเป็ดในพื้นที่ชุมชนที่อยู่อาศัย

ประเด็นด้านสุขภาพ

ประเด็นสุขภาพ ถูกสะท้อนออกมาในมุมมองการคำนึงความสุข กล่าวคือ หากขาดไปจะทำให้เสียสมดุลความสุข เช่น สุขภาพที่อ่อนแอ ป่วย ก็จะทำให้ทุกข์

ประเด็นการทำงาน

กลุ่มเป้าหมายให้ความสำคัญกับเรื่องงานมาก เนื่องจากอยู่ในวัยทำงาน และพบว่าตนเองทำงานหนัก ไม่มีเวลาให้ตัวเอง ไม่มีเวลาออกกำลังกาย ในขณะที่ยังต้องสร้างสมดุลกับภาระทางชีวิตด้านครอบครัว เช่น มีลูก ดูแลพ่อแม่ เป็นต้น

ประเด็นครอบครัว

ครอบครัวเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ รักกัน พุดคุยสื่อสาร ให้กำลังใจ อยู่ด้วยกัน เห็นหน้ากัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ก็ช่วยนำพาความอยู่ดีมีสุขมาได้ นอกจากครอบครัวแล้ว การมีเพื่อนช่วยให้อยู่ดีมีสุขขึ้น ได้สนิทสนมกับเพื่อน มีปฏิสัมพันธ์กัน กิจกรรมหลายอย่างหากได้ทำกับเพื่อนก็จะสร้างความอึดอึดให้ชีวิตได้ เช่น วิ่งด้วยกัน เทียวด้วยกัน เล่น ไปซื้อของที่ตลาดนัดด้วยกัน

ประเด็นชุมชน

ช่วยสร้างให้เกิดความอยู่ดีมีสุขได้ ชุมชนที่ดีต้องเกื้อกูล ผู้นำที่ดีมีความสำคัญมาก ผู้นำชุมชนต้องช่วยเหลือเชิงรุก เข้าถึงลูกบ้าน การมีส่วนร่วมของชุมชน ยังมีความจำกัด ในส่วนของกรรมการชุมชน และผู้เข้าร่วม ที่มักเป็นคนหน้าเดิมๆ คนเดียวกันสวมนวมหลายใบ ชาวบ้านยังไม่ค่อยออกความคิดเห็นในการประชุมต่างๆ จึงทำให้กิจกรรมสนองความต้องการเฉพาะกลุ่ม

ประเด็นการคมนาคมและการสื่อสาร

ระบบคมนาคมในชุมชนไม่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขที่ชัดเจนมากนัก แม้ว่าในพื้นที่จะไม่มีระบบการคมนาคมสาธารณะ แต่ก็ไม่มีปัญหาเรื่องการเดินทาง

ประเด็นอื่นๆ

การเงินเป็นมิติที่สำคัญที่สุด เนื่องจากหากมีเงิน อยากทำอะไร ก็สนองความต้องการของตนเองได้ มีเงินใช้จ่ายใช้สอยค่าน้ำมันรถ มีงานทำก็ช่วยเรื่องเงินได้ เวลาไปทำงานค่าใช้จ่ายน้อย ทำงานใกล้บ้าน และได้เงินเดือน

มุมมองในช่วง 5 ปีก่อนเปรียบเทียบกับปัจจุบัน

กลุ่มตัวอย่างพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญเปลี่ยนแปลงไม่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากชีวิตไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง เป็นคนพื้นที่ เมื่อ 5 ปีที่แล้ว อยู่และทำงานที่เดิม ปัจจุบันชีวิตก็เหมือนเดิม และไม่ได้รู้สึกว่ามุมมองชีวิตเปลี่ยน

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

อยากให้ช่วยดูแลเรื่อง

- รถสาธารณะ
- แจกเงิน
- บัตรสวัสดิการ / เงินผู้สูงอายุ
- จัดการเรื่องการจราจร (เกิดอุบัติเหตุบ่อย จากการขาดป้ายเตือน 4 แยก)

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างมองว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทในการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขได้อย่างมาก โดย

- ท้องถิ่นที่มีสัมพันธภาพใกล้ชิดกับชุมชนอยู่แล้ว เมื่อชาวบ้านมีเรื่องเดือดร้อน ก็จะมาแจ้งยัง ส่วนงานของท้องถิ่นอยู่แล้ว
- อย่างไรก็ตามการทำความเข้าใจของ จปฐ ของหลายๆพื้นที่ยังไม่สามารถสะท้อนสถานการณ์ของ ท้องถิ่นได้ทั้งหมด ใช้ประโยชน์ได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น
 - การเก็บข้อมูลทำโดยผิวเผิน ไม่ได้วิเคราะห์เชิงลึกอย่างเช่นการได้พูดคุยปัญหาความ อยู่ดีมีสุขของโครงการนี้
 - รายชื่อสมาชิกยังไม่เป็นปัจจุบัน บางคนเสียชีวิตแล้ว แต่ยังมีชื่ออยู่ในฐานระบบ
 - คำถามที่ใช้ซ้ำๆ มีข้อมูลที่ต่างออกไป คำถามและตัวชี้วัดจึงต้องปรับเปลี่ยน เพราะ เรื่องราวในสังคมเปลี่ยนแปลงไป
 - ขาดมิติเรื่องรายได้ การเข้าถึงสวัสดิการ วัคซีน (แม้จะถามเรื่องรายได้ แต่การกรอก ข้อมูลเน้นความรวดเร็วให้งานเสร็จ เพราะเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบหลายเรื่อง ทำ หลายอย่าง)
 - การพัฒนารายได้ของชุมชนเป็นเรื่องยาก ต้องทำจริงจัง
 - การสำรวจไม่ครบทุกครัวเรือน

12. กลุ่มประชากร Gen Z: ต.ศรีเตี้ย อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

เมื่อพูดถึงความอยู่ดีมีสุข กลุ่มตัวอย่างนึกถึง *สังคม และ ครอบครัว* เป็นอันดับแรก กลุ่มตัวอย่างมองถ้าเติบโตในสังคมที่ดี ก็จะมีนิสัยดีขึ้น และแรงสนับสนุนจากที่บ้านพร้อมทั้งการได้รับการส่งเสริมจากพ่อแม่เป็นเรื่องสำคัญ

มุมมองของความอยู่ดีมีสุข และอยู่เย็นเป็นสุขของกลุ่มประชากร Gen Z ไม่แตกต่างกันมากนัก คือยังเกี่ยวข้องกับครอบครัวและสังคม กลุ่มตัวอย่างมองว่าไม่แตกต่างกันเพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ชีวิตและปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิต แต่ความอยู่เย็นเป็นสุขสะท้อนความรู้สึกภายในมากกว่าการตอบรับปัจจัยภายนอก กล่าวคือ อยู่เย็นเป็นสุขของกลุ่มประชากร Gen Z คือความรู้สึกของคนในครอบครัว ว่าคนในครอบครัวมีความสุข อบอุ่น มีเพื่อนดี สังคมดี อยู่ดีมีสุขต้องมีสุขภาพดี ในขณะที่มุมมองทางสังคมสะท้อนภาพการได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมทางสังคมของตนเอง การได้สร้างมิตรภาพ และได้ทำประโยชน์ให้สังคม

ประชากร Gen Z ให้ความสำคัญของจิตใจเบื่องในของตนเองเป็นสำคัญ คือ จะอยู่เย็นเป็นสุขได้ ต้องไม่เบียดเบียนใคร มีสุขภาพร่างกายที่ดี อยู่ของเรา ไม่สร้างปัญหา ได้ทำสิ่งที่ตนเองชอบ ได้ทำประโยชน์ให้สังคม ปัจจัยที่บั่นทอนความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มประชากร Gen Z ประกอบด้วย

อยู่ดีมีสุข	อยู่เย็นเป็นสุข
- ความไม่อบอุ่นของครอบครัว พ่อแม่ไม่ได้อยู่กับเด็ก แต่ปล่อยให้ปู่ย่าตายายเป็นผู้ดูแลเด็ก ช่องว่างระหว่างวัยทำให้เกิดความไม่เข้าใจกัน - ยาเสพติด เด็กมั่วสุมกัน ในพื้นที่พบเด็กอายุยังน้อย เช่น 10 ขวบ หรืออยู่มัธยมต้น จับกลุ่มมั่วสุมกันหน้าห้องน้ำ เจอกันบุหรี์ เศษกระดาษมวนบุหรี์ เป็นต้น - สถานะทางเศรษฐกิจ รายได้น้อย	- การมีโรค ไม่แข็งแรง - พ่อแม่หย่าร้างกัน - การขาดทุนทรัพย์ในการศึกษาต่อ โอกาสเข้าเรียนต่อที่จำกัด - ความเชื่อที่ตื้อดื้อนาคของเด็ก เช่น ผู้ปกครองในชนเผ่านิยมให้บุตรหลานแต่งงานเลยตั้งแต่ยังเด็ก เช่น เด็กอายุ 13 ปี อยากเรียนต่อแต่พ่อแม่ไม่ให้เรียน เพราะต้องแต่งงาน - สภาพสังคม เช่น ฆ่ากัน ตำรวจหรือเทศกิจไล่จับเวลาการค้า (พ่อค้าขายโจ๊ก)

ประเด็นด้านสุขภาพ

ประเด็นสุขภาพ เป็นเรื่องสำคัญ กลุ่มตัวอย่างมองว่าสุขภาพดีก็จะช่วยเหลือตนเองได้ ดูแลตนเอง สร้างความอยู่ดีมีสุขให้กับตนเองได้ เช่น ชักผ้า ทำกับข้าว แต่ถ้าไม่แข็งแรงมีปัญหาสุขภาพ ก็จะมีโรคและไม่สุข

ประเด็นการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสำคัญ เพราะการเรียนจบสูงช่วยลดความกังวลในอนาคตได้ มีอาชีพ เลี้ยงตัวเองได้ แต่ในพื้นที่มีปัญหาเรื่องโอกาสในการศึกษาต่อ การขาดทุนทรัพย์ในการศึกษาต่อ ไม่มีเงินจ่ายค่าเทอม

ประเด็นด้านรายได้

รายได้เป็นมิติที่สำคัญที่สุด เนื่องจากรายได้เกี่ยวข้องกับมิติอื่นๆทุกตัว ทั้งครอบครัว สุขภาพ สังคม

ประเด็นครอบครัว

ครอบครัวเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ แรงสนับสนุนที่บ้านต้องดี พ่อแม่ส่งเสริมเรื่องที่ถูกต้องพัฒนา จึงจะนำพาความอยู่ดีมีสุขมาได้

ประเด็นชุมชน

ชุมชน ช่วยสร้างให้เกิดความอยู่ดีมีสุขได้ คนที่นี่พึ่งพาอาศัยกัน ทำให้ความลำบากในการดำเนินชีวิตลดน้อยลง เช่น ไม่มีรถส่วนตัว ชุมชนไม่มีรถประจำทาง แต่การเดินทางไปทำงานก็ไม่ลำบาก เพราะอาศัยคนข้างบ้านได้ ตีรถไปทำงานพร้อมกัน

ประเด็นการคมนาคมและการสื่อสาร

ระบบคมนาคมในชุมชนไม่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขที่ชัดเจนมากนัก แม้ว่าในพื้นที่จะไม่มีระบบการคมนาคมสาธารณะ ชุมชนไม่มีรถประจำทาง แต่การเดินทางไปทำงานก็ไม่ลำบาก เพราะอาศัยคนข้างบ้านได้ ตีรถไปทำงานพร้อมกัน

มุมมองในช่วง 5 ปีก่อนเปรียบเทียบกับปัจจุบัน

กลุ่มตัวอย่างพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญเปลี่ยนแปลงไปบ้าง สมัยก่อน (5 ปี) เพื่อน เป็นปัจจัยที่ทำให้สุขและทุกข์มากที่สุด การได้ออกไปเที่ยวกับเพื่อน การได้ไปเที่ยว ปั่นจักรยาน ออกจากบ้าน เล่นเกมส์กับเพื่อน เล่นชอนแอบ เล่นดนตรี เป่สิ่งที่ทำให้มีความสุข แต่ในปัจจุบันครอบครัวและสังคมในมุมมองว่าเราทำอะไรให้สังคมได้บ้างมีผลกับความอยู่ดีมีสุข

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

- การพัฒนาเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ให้เกษตรกร จะได้มีรายได้มากขึ้น ขายของได้
- ปัญหาน้ำแล้ง
- แก้ปัญหาเกษตรกร รัฐต้องมีความชัดเจนด้านนโยบาย
- ลดภาษีส่วนบุคคล

- การศึกษา ต้องปรับปรุงหลักสูตร เรียนพื้นฐานมากเกินไป ไม่ได้ปฏิบัติ โดยเฉพาะหลักสูตร ม3 ม6 หลักสูตรค่อนข้างเก่า
- เกือบขยะ อยากให้ชุมชนสะอาดกว่านี้ แต่ปัจจุบันก็เป็นชุมชนที่สงบดีอยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างมองว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถมีบทบาทในการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขได้
อย่างมาก โดย

- สภาเด็ก จะช่วยดึงเด็กที่มีปัญหา มาทำกิจกรรม
- การมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตสาธารณะ ช่วยสร้างความสุขได้
- กิจกรรมของเทศบาล หรือที่เทศบาลจัดไว้ ช่วยสร้างความสุขได้ เช่น สนามฟุตบอล ฟุตซอล วอลเลย์ แบดมินตัน พื้นที่ชุมชน ซึ่งสามารถดึงให้วัยรุ่นมาร่วมด้วย
- ชุมชนจัดให้มีที่ปรึกษาทางด้านสุขภาพจิต ช่วยบรรเทาทุกข์ในใจได้ เพราะบางเรื่องก็พูดกับครอบครัวไม่ได้

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ปัจจัยใดที่ควรเพิ่มในการวัดดัชนีความอยู่ดีมีสุข/อยู่เย็นเป็นสุขในอนาคต

- การทำสาธารณประโยชน์ของคน จิตสาธารณะ
- ความพึงพอใจในตนเอง (ความพอเพียง)

13. กลุ่มประชากรสูงอายุ Baby boomers: ต.หนองปลาสะวาย อ.บ้านไธสง จ.ลำพูน

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง:

- เพศชาย 3 คน และเพศหญิง 5 คน
- สถานภาพการทำงาน เป็นเกษตรกรทำสวน 3 คน รับจ้างทั่วไป 2 คน และทอผ้า 3 คน
- กลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่งอยู่อาศัยลำพังคนเดียว ส่วนอีกครึ่งหนึ่งอยู่กับพ่อ/แม่ พี่/น้อง สามี/ภรรยา หรือ ลูกหลาน

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ ได้แก่

- สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์
- ครอบครัวอยู่พร้อมหน้า ลูกหลานอยู่ด้วยกัน หรือลูกหลานคอยมาเยี่ยมเยียนสม่ำเสมอ
- ลูกหลานมีงานทำ มีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่มั่นคง
- การได้เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา
- การได้อยู่กับเพื่อนฝูง
- การอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ มีทรัพยากรสมบูรณ์
- ความเป็นอยู่แบบพอเพียง

ประเด็นด้านสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ความอยู่ดีมีสุขคือความไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ หากเจ็บป่วยหรือเป็นโรคเรื้อรังก็จะทำให้เครียด ส่งผลต่อสุขภาพจิตได้ การมีสุขภาพจิตที่ดีจึงมีความสำคัญด้วย ความสะดวกในการเข้าถึงบริการสุขภาพ (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล) ก็เป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ รวมถึงคุณภาพของการรักษาที่ได้รับโดยหากเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน ก็จะได้เงินช่วยเหลือกรณีเข้ารับการรักษา ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเริ่มมีความกังวลเกี่ยวกับการติดเชื้อ COVID-19 บ้าง

ประเด็นการศึกษา

การศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุมีประโยชน์อย่างยิ่ง นอกจากจะช่วยเพิ่มทักษะแล้ว ยังสามารถสร้างรายได้ได้อีกด้วย เช่น การทำตุ๊ก การทอผ้า การทำอาหาร การจักสาน สำหรับการศึกษาในระบบของเด็กในพื้นที่นั้น เด็กสามารถเข้าเรียนได้ทุกคนไม่มีอุปสรรค

ประเด็นการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นที่น่าสนใจว่า งานในพื้นที่นั้นมีให้ทำอย่างแน่นนอน หากไม่เลือกงาน และไม่เกี่ยงเรื่องค่าตอบแทนที่ได้รับ การทำงานนอกจากจะได้สร้างรายได้แล้ว ยังเป็นการสร้างสังคม ทำให้ได้ออกมาพบปะพูดคุยกับเพื่อน ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว

ประเด็นด้านรายได้

กลุ่มตัวอย่างโดยมากมีรายได้ไม่แน่นอน โดยในขณะนี้มียาได้น้อยกว่าค่าใช้จ่าย ส่วนหนึ่งสภาพเศรษฐกิจ ประกอบกับภัยแล้ง บางรายเป็นหนี้ ธกส. สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่คนเดียว นั้น มีความคล่องตัวกว่าสามารถบริหารจัดการทางการเงินของตนเองได้ เนื่องจากไม่มีภาระ ส่วนความไม่เท่าเทียมกันนั้น ไม่ได้ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างแต่อย่างใด

ประเด็นครอบครัว

สมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกัน รักใคร่กลมเกลียว และทำกิจกรรมร่วมกัน ลูกหลานเป็นคนดี ไม่ดื่มสุรา ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่คนเดียว นั้น แม้ว่าจะมีความอิสระ แต่ก็ต้องการให้ลูกหลานคอยแวะมาเยี่ยมเยียน หรือโทรศัพท์มาถามไถ่

ประเด็นชุมชน

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ยังพบเจอในชุมชน ซึ่งแม้ว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดก็จะอยู่กันเป็นกลุ่ม ไม่ยุ่งเกี่ยวกับคนในชุมชนอื่นๆ แต่กลุ่มตัวอย่างก็ยังคงมีความกังวลว่า ลูกหลานจะเข้าไปพัวพันกับยาเสพติดด้วย

ประเด็นการมีส่วนร่วม

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ทั้งการเลือกอบจ. อบต. หรือผู้ใหญ่บ้าน อย่างไรก็ตาม เห็นว่า การมีส่วนร่วมในกับชุมชนในการทำกิจกรรมผ่านการรวมกลุ่ม มีความสำคัญกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้ กลุ่มต่างๆ ยังเป็นระดับชุมชนเท่านั้น ไม่มีการรวมกลุ่มในระดับตำบล

ประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การมีบ้านและที่ดินเป็นของตนเองเป็นสิ่งจำเป็น ทำให้ไม่ต้องพึ่งพานายทุน รวมถึงบ้านควรเอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ปัญหาภัยแล้งที่เกิดขึ้น ทำให้ต้องเปลี่ยนไปใช้น้ำบาดาลในการทำไร่ทำสวนแทน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูง ทั้งค่าไฟและค่าขุดเจาะ ผู้ที่ไม่สามารถจ่ายค่าใช้จ่ายเหล่านี้ได้ จึงต้องเปลี่ยนอาชีพไปโดยปริยาย

ประเด็นการคมนาคมและสื่อสาร

การคมนาคมในพื้นที่ค่อนข้างสะดวก ทั้งถนนและไฟฟ้า ไม่ค่อยมีอุบัติเหตุ ผู้ที่ไม่มีรถส่วนตัว ก็จะคอยถามไถ่ ขอความช่วยเหลือจากคนในชุมชน ส่วนการสื่อสารนั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า อินเทอร์เน็ตไม่มีความจำเป็นเท่าใดนัก ส่วนใหญ่ก็จะโทรศัพท์หากันมากกว่า

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

- การแก้ไขปัญหาค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น และเศรษฐกิจตกต่ำ

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

- อบต. ทำงานอย่างเข้มแข็งอยู่แล้ว ทั้งตัวเจ้าหน้าที่ และกองสวัสดิการ

14. กลุ่มประชากร Gen X: ต.หนองปลาสะวาย อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง:

- เพศชาย 2 คน และเพศหญิง 3 คน มีอายุอยู่ในช่วง 41-57 ปี
- ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป 1 คน อาชีพค้าขาย 1 คน แม่บ้าน 1 คน เจ้าหน้าที่อบต. 2 คน

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

ในกลุ่มอภิปรายมีการให้ความหมายความอยู่ดีมีสุข ดังต่อไปนี้

- มีครอบครัวที่ดี
- มีงานและบริบทการทำงานที่ดี เช่น มีเพื่อนร่วมงานหรือหัวหน้าที่ดี
- การไม่มีหนี้สินในระดับที่ไม่สามารถบริหารจัดการได้
- การดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- การที่คนในชุมชนสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ความสุข” ผู้ร่วมอภิปรายทุกคนให้ความสำคัญกับปัจจัย “ครอบครัว” ว่าเป็นเงื่อนไขปัจจัยสำคัญของความสุข ในลำดับถัดมา คือ การพอมีพอกินใช้ชีวิตอย่างพอเพียง แม้จะมีหนี้สินแต่ก็อยู่ในระดับที่จัดการได้มีน้อยใช้น้อย

ในกลุ่มได้มีการอภิปรายความแตกต่างระหว่าง “ความอยู่ดีมีสุข” และ “ความร่มเย็นเป็นสุข” โดยการอภิปรายว่าคำแรกเป็นความหมายของการอยู่ดีในระดับบุคคลและครอบครัว ขณะที่ความร่มเย็นเป็นสุขจะมีความหมายในระดับเชิงสังคมและชุมชน การมีส่วนร่วมการช่วยเหลือกันการมีจิตอาสา รวมไปถึงการมีความสุขทางใจจากการปฏิบัติธรรม

ประเด็นด้านสุขภาพ

กลุ่มอภิปรายเห็นว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความอยู่ดีมีสุข โดย “สุขภาพที่ดี” หมายถึง การไม่เป็นโรคภัยไข้เจ็บ ไม่เจ็บปวด ไม่มีโรคประจำตัว อย่งไรก็ดี ในวัย Gen X หลีกเลี่ยงโรคประจำตัวได้ค่อนข้างยาก โดยเฉพาะอาการปวดเข่า ปวดหลัง เบาหวาน ความดัน และโรคระบบหายใจ ดังนั้น การดูแลตนเอง หลีกเลี่ยงสารมลพิษ ควบคุมอาหารการกิน และการออกกำลังกาย (หรือการแกว่งแขนในระหว่างทำกิจกรรมประจำวัน) เพื่อไม่ให้เจ็บป่วยและมีโรคประจำตัวเป็นเรื่องที่สำคัญ

นอกจากนี้ ได้มีการอภิปรายความสำคัญของ “สุขภาพจิต” ที่คนในวัย Gen X มีความเสี่ยงกับเรื่องการหลงๆ ลืมๆ และความเครียดในด้านต่าง ๆ ที่สูง ทั้งในเรื่องส่วนตัว จากการทำงาน เช่นภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ดี หรือ จากการเสพข่าวในปัจจุบันที่ทำให้เกิดความเครียด โดยในกลุ่มเห็นว่าการปล่อยวาง การปลง การรู้จักเข้าวัด ฟังเทศน์ฟังธรรม และทำบุญเป็นทางออกที่ดี

ประเด็นการศึกษา

กลุ่มอภิปรายเห็นว่ามีความสำคัญในการที่จะมีความรู้และมีวิชา เพื่อให้ทันคน และทันการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับคนในวัยอายุ 40-59 ปี เป็นเรื่องที่ควรส่งเสริมเพื่อให้คนวัยนี้รู้เท่าทันกับลูกหลาน สามารถใช้สอนลูกหลานและปรับตัวเองเข้ากับสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันให้ได้ ทักษะความรู้ที่สำคัญในวัยนี้ เป็นในเรื่องการจัดการการเงินและการออม ความรู้ในการสร้างอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ก้าวหน้าไปมาก รวมถึง การใช้เครื่องมือสื่อสาร โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

ประเด็นการทำงานและรายได้

การมีอาชีพและการทำงานที่ดี เป็นปัจจัยสำคัญต่อความอยู่ดีมีสุข ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องรายได้และปัจจัยด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะ ความอยู่ดีมีสุขของครอบครัว อาชีพที่ดี ไม่จำเป็นต้องได้รับค่าตอบแทนที่สูงแต่ขอให้ผู้ที่ทำงานมีความพึงพอใจและรักในงานที่ทำ และเงินที่ได้เป็นเงินโดยสุจริต ความมั่นคงของอาชีพซึ่งเป็นปัจจัยของการมีรายได้ที่ต่อเนื่องเป็นเรื่องสำคัญ อย่างไรก็ตาม การมีอาชีพและการทำงานที่ดี มีปัจจัยกำหนดที่สำคัญคือ สุขภาพของตนเอง

อาชีพในภาคเกษตรเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงต่ำ เกษตรกรหลายคนจำเป็นต้องมีอาชีพเสริมโดยเฉพาะในช่วงระหว่างรอฤดูกาล ปัญหาที่สำคัญในขณะนี้ คือ ค่าครองชีพที่สูงขึ้นในขณะที่รายได้อาจจะไม่ได้ลดลงแต่ค่อนข้างคงตัวไม่เพิ่มขึ้นเท่าค่าครองชีพ

ประเด็นครอบครัว

ครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญของความอยู่ดีมีสุข โดย “ครอบครัวที่ดี” หมายถึง ครอบครัวที่

- มีความเข้าใจซึ่งกันและกันของสมาชิกในครอบครัว
- มีการสื่อสารและการพูดการเพื่อปรึกษาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน
- มีเวลาที่ใช้ร่วมกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน
- ไม่สร้างแรงกดดันให้แก่กันและกัน

โดยข้อสังเกตคือคน Gen X ณ ปัจจุบันเป็นกลุ่มที่ต้องดูแลทั้งรุ่นลูกและดูแลทั้งรุ่นพ่อแม่ ทำให้ปัจจัยครอบครัวเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

ประเด็นชุมชน

กลุ่มอภิปรายเห็นว่ามีความสำคัญเช่นกัน โดย “ชุมชนที่ดี” หมายถึง ชุมชนที่

- มีการพึ่งพาอาศัยกันมีการช่วยเหลือกัน
- มีความสามัคคีปรองดองไม่ทะเลาะเบาะแว้ง
- มีการแบ่งกันกินแบ่งกันใช้

- ไม่มีปัญหายาเสพติดหรือยาบ้า ซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นรวมถึงวัยรุ่นทำงานบางกลุ่มที่ติดยาเสพติดมาตั้งแต่วัยรุ่น

การที่ชุมชนจะสามารถเป็นชุมชนเข้มแข็งได้ “ผู้นำชุมชน” เป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในแต่ละชุมชน

ประเด็นการมีส่วนร่วม

ปัจจัยในด้านนี้ที่สำคัญคือ การที่สมาชิกในชุมชนให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมการพัฒนาชุมชนโดยเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็น หรือร่วมกัน (เช่น ในกิจกรรมประชาคมหมู่บ้านที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกเดือนโดยผู้ใหญ่บ้าน) และลงแรงช่วยเหลือเท่าที่ทำได้ ซึ่งในบางครั้งมีนโยบายเร่งด่วนมาจากอำเภอและจำเป็นต้องมีการตัดสินใจและหารือร่วมกันจากคนในชุมชน (เช่นล่าสุด เกี่ยวกับกิจกรรมการจัดทำหน้ากากอนามัยและการจัดการป้องกันการระบาดของเชื้อ COVID-19 ในชุมชน)

ประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

ปัจจัยที่สำคัญ คือ การที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่ควรแออัดมากเกินไป ซึ่งค่อนข้างไม่เป็นปัญหาในสังคมชนบทที่การอยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ “คุ้ม” เครือญาติพี่น้องที่รู้จักกัน ปัญหาสภาพแวดล้อมมีไม่มาก ส่วนใหญ่เป็นเรื่อง ควันท่อไฟไหม้ป่า และในบางครั้งที่น้ำประปาไม่สะอาด ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นปัญหามาจากภัยแล้ง

ประเด็นการคมนาคมและสื่อสาร

บริบทพื้นที่ชนบทนี้ ไม่มีรถสาธารณะหรือรถโดยสาร คนส่วนใหญ่ต้องใช้รถส่วนตัวหรือมอเตอร์ไซค์ในการเดินทาง ในกรณีฉุกเฉินโดยเฉพาะทางด้านสุขภาพสามารถขอความช่วยเหลือรถฉุกเฉินโดยมีอบตเป็นผู้สนับสนุนได้

การสื่อสารในปัจจุบันสะดวกมากขึ้น แต่ก็มีผลกระทบในเชิงลบที่สำคัญ คือปัญหาการติดเกมของเด็ก การสื่อสารจึงเป็นเรื่องสองด้านที่ขึ้นอยู่กับการใช้ว่าจะให้เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษ

มุมมองในช่วง 5 ปีก่อนเปรียบเทียบกับปัจจุบัน

ผู้ร่วมอภิปรายทุกคนให้ความเห็นว่า มุมมองของตนเองเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขในช่วง 5 ปีก่อน (ซึ่งนับว่าไม่นานจากปัจจุบันมากนัก) ไม่ได้มีความแตกต่างจากมุมมองในปัจจุบัน เนื่องจากยังคงให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านอาชีพ หน้าที่การงาน และรายได้ ครอบครัว รวมถึงที่อยู่อาศัยเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ

ประเด็นแรกที่สำคัญคือ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของบ้านเมืองให้ดีขึ้น เนื่องจากหากเศรษฐกิจดีขึ้น ปัจจัยในด้านอื่น ๆ ทุกอย่างก็จะดีขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาของ

ประชากรในภาคการเกษตร โดยเฉพาะ กลุ่มชาวไร่ชาวน และกลุ่มค้าขายให้มีความมั่นคงทางอาชีพและ รายได้มากขึ้น

ในกลุ่มอภิปรายมีความเห็นว่า นโยบายสวัสดิการในลักษณะการแจกเงิน หรือช่วยค่าครองชีพชั่วคราว ชั่วคราว ค่อนข้างไม่มีประสิทธิภาพและไม่ทั่วถึงกับประชาชนที่ต้องการ สำหรับผู้ยากจนหรือชาวนเกษตรกร การเข้ามาดูแลในเรื่องการตลาดและลดบทบาทของพ่อค้าคนกลาง เป็นเรื่องที่มีความสำคัญกว่า เช่นเดียวกับ นโยบายในการสร้างงาน หรือ จัดการตลาดแรงงานเพื่อให้ลูกหลานและเด็กจบใหม่ทุกคนมีงานที่รองรับหลังจาก จบการศึกษาเป็นเรื่องที่รัฐบาลต้องเร่งแก้ไข

ข้อเสนอแนะแก่รัฐบาลท้องถิ่น

ในภาพรวม ผู้อภิปรายส่วนใหญ่เห็นว่า ปัจจุบันอบต. ให้ความสำคัญและดูแลคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ ของคนในชุมชนครบทุกด้านอยู่แล้ว แต่ติดข้อจำกัดที่สำคัญในเรื่องงบประมาณทำให้ศักยภาพในการดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ มีค่อนข้างน้อย

15. กลุ่มประชากร Gen Y: ต.หนองปลาสะวาย อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

ความหมายของความอยู่ดีมีสุข

เมื่อพูดถึงความอยู่ดีมีสุข กลุ่มตัวอย่างนึกถึง งาน ครอบครัว และสุขภาพ เป็นอันดับต้นๆ กลุ่มตัวอย่างมองว่า งานมีความสำคัญมาก เพราะช่วยให้มีเงิน ในขณะที่ความรักความเข้าใจในครอบครัว และการได้อยู่พร้อมหน้ากัน ทำให้เกิดความอยู่ดีมีสุข และสุขภาพที่ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บก็ช่วยให้ เกิดความอยู่ดีมีสุขได้

มุมมองของความอยู่ดีมีสุข และอยู่เย็นเป็นสุขของกลุ่มประชากร Gen Y แตกต่างกันไปมาก คือความอยู่ดีมีสุขสะท้อนความต้องการเชิงวัตถุ กล่าวคือ จะอยู่ดีมีสุขต้องทำงานให้ได้เงินมา แต่ความอยู่เย็นเป็นสุข ต่างกันตรงความเข้าใจกันในครอบครัว และสะท้อนความรู้สึกภายในมากกว่าการตอบรับปัจจัยภายนอก โดยกลุ่มตัวอย่างนึกถึง ธรรมะเป็นสิ่งแรก เมื่อกล่าวถึงความอยู่เย็นเป็นสุขของกลุ่มประชากร Gen Y กล่าวคือ ธรรมะ การยึดหลักธรรมในชีวิต ความอบอุ่นในครอบครัว การเคารพพ่อแม่บุพการีในบ้าน การพูดถนอมน้ำใจกัน ไม่มองกันในแง่ลบ การได้อยู่ร่วมกันกับลูก อยู่รวมกัน มีน้ำใจให้กัน

ประเด็นด้านสุขภาพ

ประเด็นสุขภาพ ถูกสะท้อนออกมาในมุมมองของการค้าจนความสุข กล่าวคือ หากขาดไปจะทำให้เสียสมดุลความสุข เช่น สุขภาพที่อ่อนแอ ป่วย ก็จะทำให้ทุกข์

ประเด็นการศึกษา

เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เรามีความรู้ และอยู่รอดปลอดภัย อย่างไรก็ตามมุมมองด้านความสำคัญของการศึกษาก็ยังมีความแตกต่างกันในกลุ่มคนต่างรุ่น รุ่นปู่รุ่นย่าในพื้นที่อาจมองเรื่องความสำคัญด้านการศึกษาแตกต่างไป

ประเด็นการทำงาน

การทำงานมีความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุข เพราะเป็นกิจกรรมที่ต้องทำเพื่อให้มีรายได้ ช่วงนี้คนในพื้นที่จำนวนมากประสบปัญหาเรื่องงาน เพราะคนที่นี้ชีวิตขึ้นกับลำไย เมื่อปีที่แล้วลำไยราคาดี ชาวบ้านก็มั่งมีกันถ้วนหน้า แต่ในปีนี้อำไยราคาตก ส่งออกไม่ได้ ภัยแล้ง ทำให้คนเครียดจากการขายสินค้าไม่ได้

ประเด็นด้านรายได้

รายได้เป็นมิติที่สำคัญ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีหน้าที่แบ่งเบาภาระพ่อแม่ และต้องเลี้ยงดูบุตร กลุ่มตัวอย่างต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย แต่ช่วงนี้เศรษฐกิจไม่ดี ขายรายได้ ไม่มีเงิน ต้องไปกู้ยืมกองทุนหมู่บ้าน ทำให้เกิดความไม่อยู่ดีมีสุข

ประเด็นครอบครัว

ครอบครัวเป็นปัจจัยสนับสนุน เพียงแค่ครอบครัว รักกัน เข้าใจกัน อยู่พร้อมหน้ากัน ก็ช่วยนำพาความอยู่ดีมีสุขมาได้

ประเด็นชุมชน

ช่วยสร้างให้เกิดความอยู่ดีมีสุขได้ แต่ก็บั่นทอนความอยู่ดีมีสุขได้เช่นกัน โดยคนในชุมชนบางคนเผาป่า และก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อชุมชน

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างมองว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทในการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขได้ในส่วนของรายได้ โดยการจัดกิจกรรมในชุมชน เช่น การทำกระเป่าโลกร้อน ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ในส่วนของภาครัฐ ก็อยากให้ช่วยดูแลเรื่อง

- การจ่ายเงินวันหยุด
- บัตรสวัสดิการ ต้องมีกระบวนการที่รัดกุมกว่านี้ การจ่ายเงินผู้มีรายได้น้อย พบว่าคนที่ได้รับเงินไม่ได้รายได้น้อยจริงตามเอกสาร แสดงว่ารัฐยังมีการตรวจสอบไม่ดี จึงควรเข้ามาจัดการลดทอนความเหลื่อมล้ำให้เหมาะสม ปัจจุบันยังมีข้อเปรียบเทียบคนรายได้ คนจนไม่ได้

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ปัจจัยใดที่ควรเพิ่มในการวัดดัชนีความอยู่ดีมีสุข/อยู่เย็นเป็นสุขในอนาคต

- ควรมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข โดยควรวัดเรื่องโรคปัจจุบัน COVID-19 ทั้งนี้ รัฐจะมีส่วนร่วมในการควบคุมโรคอย่างไร รักษาอย่างไร ปิดประเทศหรือไม่ ป้องกันอะไรได้ การสร้างความชัดเจน ช่วยสร้างความอยู่ดีมีสุขของประชาชนได้
- ควรมีตัวชี้วัดที่สะท้อนค่า PM 2.5

16. กลุ่มประชากร Gen Z: ต.หนองปลาสะวาย อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

ความหมายของความอยู่ดีมีสุข

เมื่อพูดถึงความอยู่ดีมีสุข กลุ่มตัวอย่างนึกถึง *ครอบครัว* เป็นอันดับแรก กลุ่มตัวอย่างมองว่าครอบครัวมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ชีวิตดี แต่ความไม่พร้อมของครอบครัวก็มีผลบั่นทอนความอยู่ดีมีสุขได้ เช่น พ่อแม่ทะเลาะกัน ครอบครัวยากจนมีปัญหาการเงิน มีหนี้สิน เป็นต้น

ประเด็นด้านสุขภาพ

ประเด็นสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างมองว่า สุขภาพไม่ดีก็ไม่มีความสุข หลายคนจึงพยายามออกกำลังกาย วิ่งในหมู่บ้าน เพื่อไม่ให้มีโรค แต่หลายคนก็ทำงานหนัก ไม่มีเวลาออกกำลังกาย พอทำงานแล้วเกิดอาการเหนื่อย

ประเด็นการศึกษา

เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขของตนเอง หากมีวุฒิการศึกษาก็จะเป็นทางผ่านไปสู่งานที่ดีได้ และมองว่าต้องตั้งใจเรียน มีผลการเรียนที่ดี และต้องมีประสบการณ์ เพื่อให้ชีวิตดีขึ้น

แต่หลายคนมีความกังวลด้านการศึกษาบ้าง เช่น

- บางคนอยู่ในวัยเรียน เรียนไม่เก่ง ติด “ร” ทำให้เรียนจบยาก
- การเลือกเรียนก็สร้างความลำบากใจ เพราะรู้ดีว่างานหายาก บางคนเลือกเรียนสิ่งที่ชอบ แต่ก็หางานยาก ไม่มีงานประจำทำเป็นปี
- ปัญหาวิกฤต COVID-19 ทำให้กังวลว่าจะไม่ได้ไปฝึกงาน
- ใ้ทำงานทำที่ไม่ตรงสาย เช่นเรียนจบการโรงแรม แต่ต้องขายเสื้อผ้าออนไลน์

ประเด็นการทำงาน

การทำงานมีความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุข เพราะเป็นกิจกรรมที่ต้องทำเพื่อให้มีรายได้ ช่วงนี้คนในพื้นที่จำนวนมากประสบปัญหาเรื่องงาน เพราะคนที่นี้ชีวิตขึ้นกับลำไย เมื่อปีที่แล้วลำไยราคาดี ชาวบ้านก็มั่งมีกันถ้วนหน้า แต่ในปีนี้อำไยราคาตก ส่งออกไม่ได้ ภัยแล้ง ทำให้คนเครียดจากการขายสินค้าไม่ได้

ประเด็นด้านรายได้

เมื่อพูดถึงเงิน กลุ่มตัวอย่างนึกถึงระบบเศรษฐกิจ และ มองว่ากำลังเป็นปัญหาอย่างมาก ปัจจุบันเศรษฐกิจไม่ดี คนมีความทุกข์ยาก และสร้างความทุกข์ให้แก่ตนเองด้วย โดยราคาสินค้าสูงขึ้น ลูกค้าซื้อของลดลง โรงงานปิด คนตกงาน กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ กำลังก้าวเข้าสู่การทำงาน เป็นเด็กเรียนจบใหม่ กลับต้องมาเผชิญกับปัญหาไม่มีงานทำ

ประเด็นครอบครัว

ครอบครัวมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ชีวิตดี

ประเด็นชุมชน

รู้สึกไม่ปลอดภัยในชุมชน เนื่องจากมีวัยรุ่นเยอะ มีคนติดยา หนีเรียน วัยรุ่นตั้งครุฑ ทำให้เกิดความกังวล ตัวอย่างใกล้ตัว เช่นเพื่อนในห้องเรียนมี 30 คน พอจบภาคเรียน ตั้งครุฑไป 10 คน

ประเด็นการมีส่วนร่วม

กลุ่มตัวอย่างมองว่าความร่วมมือร่วมใจมีความสำคัญมาก ต้องไปพบเจอผู้คน จะช่วยให้มีประสบการณ์การทำงานมากขึ้น หลายคนเลือกที่จะทำงานจิตอาสา ทำให้ได้พบปะผู้คน ได้มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แม้ว่าจะไม่ได้รับค่าตอบแทน กลุ่มตัวอย่างก็ยังอยากมีส่วนร่วม อยากช่วยงานเพราะเป็นโอกาสที่จะช่วยคนได้

ประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมที่จะสร้างความอยู่ดีมีสุขได้ ต้องเป็นที่อยู่อาศัยที่อบอุ่น สิ่งแวดล้อมเป็นธรรมชาติ กิจกรรมต่างๆรอบตัวต้องไม่ทำลายธรรมชาติ แต่ปัจจุบันกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างกังวลกับปัญหาเสาดินที่แพร่กระจายในพื้นที่

ประเด็นการคมนาคมและสื่อสาร

ปัญหาที่บั่นทอนความอยู่ดีมีสุขคือ อุบัติเหตุจราจร

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

ในส่วนของภาครัฐ ก็อยากให้ช่วยดูแลเรื่องเศรษฐกิจ เพราะปัจจุบันเศรษฐกิจแย่มากๆ

- คนตกงาน รัฐต้องเข้ามาช่วยสร้างงาน
- ส่งเสริมการเกษตรให้ตรงจุด ดูแลราคาผลิตภัณฑ์ ยิ่งในช่วงวิกฤติ COVID-19 เกษตรกรขาดทุนมาก
- ส่งเสริมการส่งออกสินค้า

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

ควรปรับปรุงในส่วนสภาพแวดล้อม ปรับปรุงตรงท่อน้ำทิ้ง ไม่ให้เหม็นเน่า ไม่ให้น้ำไหลไปบ้านอื่น

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ปัจจัยใดที่ควรเพิ่มในการวัดดัชนีความอยู่ดีมีสุข/อยู่เย็นเป็นสุขในอนาคต

- ควรมีตัวชี้วัดที่ระบุระดับความเครียดของคน
 - จากปัญหาครอบครัว
 - จากปัญหาการเงิน
- ควรมีตัวชี้วัดที่สะท้อนการอยู่ให้เป็น

17. กลุ่มประชากรสูงอายุ Baby boomers: ต.ศรีบัวบาน อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง:

- เพศชาย 4 คน และเพศหญิง 2 คน
- สถานภาพการทำงาน เป็นข้าราชการบำนาญ 2 คน ทำสวน 2 คน รับจ้างทั่วไป 1 คน และไม่ได้ประกอบอาชีพ 1 คน
- ส่วนมากอาศัยอยู่กับสามีหรือภรรยา เนื่องจากลูกไปทำงานที่อื่น มีเพียงบางส่วนเท่านั้น ที่อยู่กับลูกด้วย

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

กลุ่มตัวอย่างให้ความหมายเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขและความสุข โดยประเด็นสำคัญที่ให้ความสำคัญ ได้แก่

- การมีสุขภาพแข็งแรง
- การมีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย พออยู่พอกิน พอมีเหลือเก็บบ้าง
- การมีความมั่นคงทางรายได้ หรือการมีรายได้ที่แน่นอน
- นโยบายการประกันสินค้าเกษตร
- สมาชิกในครอบครัวมีความเข้าใจและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ครอบครัวอบอุ่น
- สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ดี ปราศจากปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด หรือวัยรุ่นมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

ประเด็นด้านสุขภาพ

ความอยู่ดีมีสุขขึ้นอยู่กับสุขภาพกายที่ดี การไม่มีโรค โดยเฉพาะโรคเรื้อรัง เช่น ความดัน เบาหวาน ไตวาย ซึ่งสามารถทำได้โดยการดูแลป้องกันตนเองไม่ให้เกิดโรค การออกกำลังกาย การระมัดระวังในการบริโภค ตรงกับข้ามกับการเจ็บป่วยเป็นโรคต่างๆ ที่ทำให้ต้องกังวลเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลส่วนที่ไม่สามารถเบิกได้ ทำให้บางคนตัดสินใจไม่ไปพบแพทย์ รวมถึงความอยู่ดีมีสุขก็หมายถึงรวมถึงการมีสุขภาพใจที่ดี มีที่พึ่งทางใจ ได้แก่ ศาสนา ธรรมะ แม้ว่าจะมี อสม. ลงพื้นที่ แต่ก็ให้การดูแลในส่วน of ร่างกายเท่านั้น ไม่ได้ดูแลในเชิงของจิตใจ

ประเด็นการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เพราะเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุได้มาพบปะพูดคุยกัน ทำให้มีความใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน ซึ่งควรเน้นความรู้เกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว เช่น การรักษาสุขภาพ การดูแลตนเอง ธรรมะ ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นความจำเป็นในเพิ่มพูนทักษะทางวิชาชีพต่างๆ แต่เห็นความสำคัญของการพัฒนาจิตใจ เพื่อผ่อนคลายความวิตกกังวลมากกว่า โดยให้ข้อคิดเห็นที่น่าสนใจว่า การศึกษาสมัยนี้ เน้นเรื่องของการแข่งขัน การเรียนพิเศษ เด็กกล้าแสดงออกมากขึ้น แต่ยังขาดเรื่อง ธรรมะ ศิลธรรม หน้าที่พลเมือง ที่ควรจะได้รับการปลูกฝังตั้งแต่ยังเล็ก

ประเด็นการทำงาน

การมีงานทำ การมีรายได้ที่มั่นคง รวมถึงการมีหลักประกันทางสังคมอื่นๆ นอกเหนือจากเบี้ยผู้สูงอายุ ซึ่งอาจจะไม่เพียงพอในการใช้จ่าย

ประเด็นด้านรายได้

กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ให้ความสำคัญกับระดับรายได้ว่ามีมากหรือน้อย แต่ให้ความสำคัญกับการไม่หนี้เป็นหลัก โดยให้เหตุผลว่า แม้ว่าจะมีรายได้ไม่มาก หากแต่ตนเองพอใจในสิ่งที่ตนมี ไม่ต้องเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ ก็สามารถอยู่อย่างพอเพียงและมีความสุขได้

ประเด็นครอบครัว

ครอบครัวที่อบอุ่น สมาชิกในครอบครัวมีความสามัคคี เข้าใจกัน คอยดูแลกันยามเจ็บไข้ได้ป่วย ทั้งนี้ แม้ว่าสมาชิกทั้งหมดจะไม่ได้อยู่ด้วยกัน แต่หากมีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน คอยติดต่อสื่อสารกันอยู่เป็นระยะ ก็ทำให้มีความสุขได้ ตรงกันข้ามกับผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว หากเจ็บป่วยอาจเป็นปัญหาได้ จึงต้องอาศัยเพื่อนบ้าน หรือสมาชิกในชุมชนคอยดูแลแทน

ประเด็นชุมชน

ชุมชนที่ดีควรเป็นชุมชนที่มีความเอื้ออาทรระหว่างคนในชุมชน ทั้งนี้ ในคนในหมู่บ้าน ชุมชนเป็นเครือญาติกัน หากเกิดปัญหาขึ้นในชุมชน เช่น ปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่จะนำไปสู่ปัญหาต่อๆ ไป ไม่ว่าจะเป็น การไม่มีงานทำเป็นหลักแหล่ง การเกิดอาชญากรรมต่อไปในอนาคต ในเบื้องต้นจะใช้วิธีการ social sanction เพื่อกดดันให้ผู้ปกครองไปคอยกำกับดูแลลูกหลานที่กระทำความผิด หลังจากนั้นจึงเป็นการร้องทุกข์ผ่านจังหวัด ผ่านช่องทางการแจ้งเบาะแสต่างๆ โดยมีกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเป็นกลไกสำคัญในการช่วยแก้ปัญหา โดยมีผู้สูงอายุช่วยสอดส่องดูแล ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบกับสมัยก่อนแล้ว ความไว้วางใจระหว่างคนในชุมชนลดน้อยลง อันเป็นผลมาจากปัญหาสังคมที่มีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้ชุมชนยิ่งอ่อนแอลงไปอีก

ประเด็นการมีส่วนร่วม

ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้คนในชุมชนเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดความสามัคคีภายในชุมชน โรงเรียนผู้สูงอายุหรือชมรมผู้สูงอายุล้วนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมและมีบทบาทมากขึ้น เป็นผู้นำทางด้านประเพณีหรือเป็นปูชนียบุคคลให้แก่คนรุ่นหลัง แม้ว่ากิจกรรมบางอย่างจะไม่สามารถเบิกจ่ายจากงบประมาณจากภาครัฐได้ก็ตาม

ในส่วนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เนื่องจากการประชุมสภาเทศบาลไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ ผู้เข้าร่วมประชุมจึงเป็นแค่ผู้สังเกตการณ์เท่านั้น เลยไม่สร้างแรงจูงใจเข้าร่วมเท่าใดนัก

ประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัญหาหมอกควันมาก ทั้งที่เกิดจากไฟไหม้ป่า มลพิษจากระถยนต์ หรือนิคมอุตสาหกรรม นอกจากนี้ ยังประสบกับปัญหาภัยแล้งในรอบ 10 ปี ทำให้ชาวบ้านต้องใช้น้ำบาดาลแทน ส่งผลให้ผลลำไยออกลูกเล็ก

ประเด็นการคมนาคมและสื่อสาร

การมีรถยนต์เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อคนในชุมชนต้องเดินทางไปโรงพยาบาลเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย แม้ว่าเทศบาลจะมีช่วยอำนวยความสะดวกโดยจัดรถยนต์ไว้ให้บริการก็ตาม แต่ต้องจองล่วงหน้าเป็นเวลานาน และอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการ

กลุ่มตัวอย่างยังขาดทักษะการใช้งานเทคโนโลยีที่มีอยู่ แม้ว่าจะเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีในการติดตามข่าวสาร หาข้อมูล รวมถึงติดต่อประสานงานระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันก็ตาม

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

- เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกร ชาวไร่ ชาวนา จึงต้องการให้ภาครัฐช่วยแก้ไขปัญหาระง่อนเศรษฐกิจ ได้แก่ ราคาลำไยตกต่ำ ไม่สามารถส่งออกต่างประเทศได้ ไม่มีตลาดรองรับ
- การให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ รัฐบาลควรเพิ่มงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการผู้สูงอายุ เช่น เบี้ยยังชีพ การดูแลผู้พิการ ผู้ป่วยติดเตียง โดยจัดสรรงบประมาณสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง ผ่าน พม. ไม่ใช่อสม. ซึ่งอาจจะมีความซ้ำซ้อน

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

- การผันงบประมาณการสร้างสาธารณูปโภค มาลงในกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ
- การแก้ไขระเบียบราชการในเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ ที่ไม่ซ้ำซ้อนกับทาง อสม. ไม่ต้องพึ่งพาเงินบริจาค หรือจิตอาสาเพียงอย่างเดียว

18. กลุ่มประชากร Gen X: ต.ศรีบัวบาน อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

- เพศชาย 3 คนและเพศหญิง 3 คน มีอายุอยู่ในช่วง 40-48 ปี
- ทุกคนยังคงทำงาน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน พนักงานอัตราจ้างเทศบาล 4 คน และ อาสาสมัครชุมชน (ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชน) 1 คน

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

จากการอภิปราย กลุ่มให้ความหมายผ่าน keywords ที่สำคัญ 3 เรื่องแรก ได้แก่

- การมีครอบครัวที่ดี
- การมีภาระงานอาชีพที่ดี และ
- การมีสังคมชุมชนที่ดี

โดยให้ความเห็นว่าถ้า 3 ปัจจัยข้างต้นดีแล้ว ก็จะเป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านสุขภาพ หรือ ความเป็นอยู่ทั่วไป และการอยู่ดีมีสุขของบุคคล โดยในกลุ่มมีข้อคิดเห็นว่า ปัจจุบัน เงื่อนไขในด้านชุมชนและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก จากการเข้ามาของหมู่บ้านจัดสรรและผู้อาศัยหน้าใหม่ ที่ให้ความสำคัญและความร่วมมือกับกิจกรรม หรือ งานของชุมชนน้อยลง (เช่น การให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมประชาคม หรือให้ความคิดเห็นต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนในแต่ละหมู่บ้านที่มีคนเข้าร่วมน้อยลง) รวมถึง การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ที่เพิ่มมากขึ้น และการพัฒนาพื้นที่ในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลให้สภาพสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดข้อกังวลเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด ปัญหาเยาวชนเช่น เด็กแว้นที่มีเพิ่มขึ้น อีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในการอยู่ดีมีสุข คือ การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง พอมีพอกิน และพยายามไม่สร้างหนี้สิน

เกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ความสุข” ผู้ร่วมอภิปรายในกลุ่ม Gen X ให้ความสำคัญกับ “ครอบครัว” เป็นอันดับแรก ทั้งกับสมาชิกในครอบครัวรุ่นลูก หรือเด็กในวัยเรียน และสมาชิกในครอบครัวรุ่นพ่อแม่ที่ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งมองว่าหากลูกดี พ่อแม่แข็งแรงและตนเองสามารถดูแลพ่อแม่ได้ ก็จะเป็น “ความสุข” ในลำดับถัดมา ให้ความสำคัญกับ “ชุมชน” แต่ก็มองว่ามีความเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากในกลุ่มประชากรรุ่นหลัง ที่ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนน้อยลง เด็กรุ่นใหม่จำนวนมากย้ายเข้าไปศึกษาในเมือง ทำให้มีโอกาสเข้าวัด และมีกิจกรรมร่วมกับชุมชนน้อยลง

ประเด็นสุขภาพ

ปัจจัยสำคัญ คือ “การไม่เจ็บไม่ป่วย” สามารถทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพได้ และ “ไม่มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง” ที่ทำให้ต้องไปพบหมอเป็นประจำ รวมถึง เรื่อง “การดูแลตัวเองไม่ให้เจ็บป่วย” โดยเฉพาะด้านการกินอาหาร อยากรักดี ปัจจัยเรื่องความปลอดภัยของอาหาร เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้คนมีสุขภาพดี แต่ความ

เสี่ยงในด้านอาหารบางที่เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และในบางครั้งไม่สามารถเข้าถึงอาหารที่ปลอดภัยได้ (เช่น ในเรื่องการรับประทานผักปลอดสารพิษที่ไม่สามารถหาซื้อได้ตามท้องตลาดในชุมชน) ทำให้มี “ความเสี่ยงสุขภาพ” เพิ่มขึ้น

สุขภาพจิตก็เป็นเรื่องที่สำคัญ กลุ่มได้อภิปรายให้เห็นว่าหากมีครอบครัวที่ดีและชุมชนที่ดี สุขภาพจิตของคนก็จะดีตามไปด้วย

ประเด็นการศึกษา

ผู้ร่วมอภิปรายเห็นความสำคัญของ “โอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยเฉพาะ ในเรื่องการฝึกพัฒนาอาชีพ ซึ่งมีความสำคัญกับคนในกลุ่ม Gen X ในปัจจุบัน รวมถึง การเรียนรู้เพื่อก้าวทันตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ในภาพรวม สำหรับเด็กในวัยเรียน ผู้ร่วมอภิปรายส่วนใหญ่เห็นว่าสถานการณ์ปัจจุบันดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่อง “การเข้าถึงการศึกษาของเด็ก” แต่ก็มองว่าเด็กในปัจจุบันต้องเรียนหนักเพิ่มมากขึ้น มีการเรียนพิเศษเยอะแต่อาจจะยังขาดการฝึกให้เด็กมีประสบการณ์ชีวิตที่เหมาะสม และมีข้อจำกัดที่สำคัญ ในเรื่อง “มาตรฐานคุณภาพของแต่ละโรงเรียน” ที่มีความแตกต่างกันสูง นำไปสู่การแข่งขันของเด็กนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้น

ประเด็นชีวิตการทำงาน

ปัจจัยที่สำคัญ คือ “การมีงานทำที่สามารถสร้างรายได้ได้” โดยงานนั้น “มีความมั่นคงและสร้างรายได้ได้อย่างต่อเนื่อง” มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานที่ดี มีเพื่อนร่วมงานที่ดีและได้รับการดูแลจากสถานที่ทำงานอย่างเหมาะสม ผู้ร่วมอภิปรายให้ความเห็นว่า งานในภาคเกษตรกรรมและการค้าขายเป็นงานที่มีความเสี่ยงสูงและไม่ค่อยมั่นคง โดยเฉพาะ ในสถานการณ์เศรษฐกิจปัจจุบัน

ประเด็นด้านรายได้

“โอกาสในการทำงานและความมั่นคงของงานที่ทำ” เป็นปัจจัยกำหนดที่สำคัญต่อรายได้ของบุคคล เช่นเดียวกันงานในภาคเกษตร เป็นงานที่มีความเสี่ยงในเรื่องความต่อเนื่องของรายได้ที่มากกว่างานในลักษณะอื่น ซึ่งทำให้คนรุ่นใหม่มีแนวโน้มหันไปทำงานโรงงานเพิ่มมากขึ้นและไม่สืบทอดงานเกษตรในชุมชน

“การมีเงินออม” ของสมาชิกในครอบครัวเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญในด้านรายได้ ในที่นี้ ในชุมชนปัจจุบันมีโครงการเงินออมผ่านระบบกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยได้รับการสมทบเงินส่วนหนึ่งจากภาครัฐ

ประเด็นครอบครัว

สถานการณ์ในปัจจุบันค่อนข้างน่าเป็นห่วง พ่อแม่ในหลายครอบครัวต้องหาเงินส่งลูกเรียน จนไม่มีเวลาในการดูแลลูกอย่างเพียงพอ ทำให้เด็กติดโทรศัพท์แล้วมีความเสี่ยงกับปัญหาสิ่งเสพติดเพิ่มมากขึ้น โดยปัจจัยหนึ่งมาจากการที่ครอบครัวมีขนาดเล็กและไม่ค่อยมีปู่ย่าตายายดูแลลูกหลานในครอบครัว

ประเด็นชุมชน

ที่น่ากังวลเป็นเรื่องของ “การมีส่วนร่วมและการให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ของคนในชุมชน” ที่น้อยลงโดยเฉพาะผู้อาศัยที่เข้ามาใหม่ในหมู่บ้านจัดสรร รวมถึง กลุ่มแรงงานต่างด้าว ปัจจุบัน คนในชุมชนต้องทำมาหากินเพิ่มมากขึ้นทำให้มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนน้อยลง

ประเด็นการมีส่วนร่วม

ในชุมชนมีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ (โรงเรียนผู้สูงอายุ) กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ (เช่น สวนลำไยหรือทำนาข้าว) กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน และกลุ่มพืชผักปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งกลุ่มเฉพาะในลักษณะนี้ยังค่อนข้างได้รับการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชนค่อนข้างดี โดยเฉพาะในกิจกรรมลักษณะการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในกลุ่ม ที่แอ่ง (การมีส่วนร่วมลดลง) จะเป็นการมีส่วนร่วมในเรื่องการประชุมประชาคม หรือ ประชุมหมู่บ้านประจำปี

ประเด็นที่อยู่และสภาพแวดล้อม

ผู้ร่วมอภิปรายส่วนใหญ่เห็นว่า คนในชุมชนไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องการมีที่ดินหรือมีบ้านเป็นของตนเอง (เนื่องจาก ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนดั้งเดิมที่มีบ้านและที่ดินสืบทอดกันมา) ในภาพรวม คนในชุมชนยังให้ความช่วยเหลือกันในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี (เช่น การช่วยเหลือกันในการสร้างบ้าน โดยที่ส่วนหนึ่งอาจได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น) แต่ที่ควรให้ความสำคัญเป็นเรื่อง การจัดการปัญหาขยะในชุมชน การแยกขยะในชุมชนที่คนในชุมชนต้องช่วยกัน การมีพื้นที่ปลูกผักสวนครัวกินเองในบ้านตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่สำคัญเป็นเรื่องความปลอดภัยในชุมชน การไม่มีปัญหามลภาวะในด้านต่าง ๆ เช่น มลภาวะทางเสียงจากท่อรถดัง หรือ เครื่องเสียงที่เปิดดังในชุมชน มลภาวะทางกลิ่นจากฟาร์มหมูหรือโรงงานเฟอร์นิเจอร์ รวมถึง มลภาวะทางอากาศ เช่น ปัญหาฝุ่น

ประเด็นคมนาคมและการสื่อสาร

ในชุมชนมีการจัด free Wifi ให้ในแต่ละหมู่บ้าน แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ซึ่งผู้ร่วมอภิปรายเห็นว่าควรส่งเสริมการเข้าถึง free Wifi ให้กับคนในชุมชน การสื่อสารในชุมชนปัจจุบันใช้เสียงตามสาย ซึ่งอาจจะไม่ทั่วถึงในทุกจุดของชุมชนเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ภาพรวมด้านการสื่อสารในปัจจุบันดีขึ้นมาก เช่นเดียวกับการคมนาคมเดินทางทั่วไป หรือ การเดินทางไปรับบริการสุขภาพ ที่มีรถสาธารณะติดต่อได้ง่าย

มุมมองใน 5 ปีก่อนเปรียบเทียบกับปัจจุบัน

ผู้ร่วมอภิปรายส่วนใหญ่เห็นว่า มุมมองและความคิดเห็นต่อความอยู่ดีมีสุขของตนเองในช่วง 5 ปีก่อนนั้นแตกต่างจากในปัจจุบัน โดยในช่วง 5 ปีก่อนให้ความสำคัญกับความต้องการส่วนตัวเป็นหลัก เช่น ความอยู่ดีกินดี หรือได้เที่ยวตามที่ต้องการ แต่ในปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นเงื่อนไขหลักมากกว่าตนเอง

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ

- ควรให้การดูแลและสนับสนุนประชากรกลุ่มเกษตรกรซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงด้านอาชีพและรายได้สูงกว่ากลุ่มอื่น โดยเฉพาะ ในเรื่องตลาดและราคาสินค้าเกษตร รวมถึง การส่งเสริมอาชีพในลักษณะอื่น เพื่อเสริมความมั่นคงทางอาชีพที่นอกเหนือไปจากงานด้านเกษตร
- การส่งเสริมอาชีพและเพิ่มโอกาสของเกษตรกรรายย่อยให้มากขึ้น
- การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การส่งเสริมการปลูกผักกินเองให้กับประชาชน ซึ่งจะเป็นผลดีทั้งในด้านสุขภาพและด้านรายจ่ายที่น้อยลง
- การดูแลปัญหาเยาวชนและยาเสพติด
- การดูแลและจัดการผลกระทบจากกลุ่มประชากรแฝง รวมถึงแรงงานต่างด้าว

ข้อเสนอแนะต่อท้องถิ่น

สิ่งแรกที่ต้องให้ความสำคัญ คือ

- เรื่องปากท้องของคนในชุมชน เช่น ในกลุ่มเกษตรกร ควรช่วยในเรื่องการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร และการส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น
- การจัดการพื้นที่สาธารณประโยชน์ให้คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ทั้งในด้านอาชีพและด้านอื่น ๆ
- การลดข้อกำหนด หรือ เงื่อนไขเกี่ยวกับกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เพิ่มความยุ่งยากในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพของคนในชุมชนให้น้อยลง

19. กลุ่มประชากร Gen Y: ต.ศรีบัวบาน อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

เมื่อพูดถึงความอยู่ดีมีสุข กลุ่มตัวอย่างนึกถึง *การมีกินมีใช้ และครอบครัว* เป็นอันดับต้นๆ กลุ่มตัวอย่างมองว่า ไม่มีกินมีใช้ ก็จะอยู่ดีมีสุขไม่ได้ ในขณะที่คนในครอบครัวมีสุขภาพที่ดี ก็จะช่วยให้อยู่ดีมีสุขด้วยเช่นกัน

มุมมองของความอยู่ดีมีสุข และอยู่เย็นเป็นสุขของกลุ่มประชากร genY แตกต่างกัน คือความอยู่ดีมีสุขสะท้อนความต้องการเชิงวัตถุ กล่าวคือ จะอยู่ดีมีสุขต้องมีกินมีใช้ ไม่ขาดมือ แต่ความอยู่เย็นเป็นสุข ที่สะท้อนสิ่งแวดล้อมและสังคมรอบตัว โดยกลุ่มตัวอย่างนึกถึง อากาศที่ดี ไม่มีมลพิษ มีเพื่อนบ้านดี เพื่อนที่ทำงานดี เข้ากันได้ สถานการณ์การเมืองปกติ ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมกัน

ปัจจัยที่บั่นทอนความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มประชากร Gen Y ประกอบด้วย

อยู่ดีมีสุข	อยู่เย็นเป็นสุข
- ความไม่สมบูรณ์ของร่างกาย และการเจ็บป่วย - กลัวพิการ กลัวเป็นโรค NCDs โรคอ้วน อัมพาต - หนี้สิน	- อากาศเสีย มลพิษ - เพื่อนบ้านเสียงดัง ต้มเหล้า - มีความขัดแย้งทางการเมือง - มีมลพิษทางอากาศ ค่า PM 2.5 สูง

ประเด็นด้านสุขภาพ

ประเด็นสุขภาพ เป็นเรื่องที่สำคัญกับชีวิตกลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างมาก GenY กังวลถึงสุขภาพที่อ่อนแอป่วย ที่จะทำให้ทุกข์ เช่น กลัวพิการ กลัวเป็นโรค NCDs โรคอ้วน โดยกังวลว่าภาระในชีวิตทำให้ขาดการออกกำลังกาย กลัวเป็นโรค NCDs โรคอ้วน อัมพาต และกลัวพิการจากความกังวลเรื่องอุบัติเหตุรถยนต์

ประเด็นการศึกษา

เป็นปัจจัยที่เคยกังวลในอดีต แต่ไม่ค่อยมีผลกระทบในปัจจุบัน แต่ก่อนเคยกังวลว่าจะเรียนจบใหม่ จะหางานได้ไหม จะได้อ่านที่ตรงกับสาขาที่เรียนใหม่ แต่ปัจจุบันก็ได้กังวลเท่าใดนัก

ประเด็นการทำงาน

การทำงานมีความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุข ปัญหาเรื่องงานทำให้เกิดความกังวล ภาระงานที่มากทำให้ทำงานไม่ทัน และเกิดความเครียด ในขณะที่ค่าตอบแทนไม่ได้เพิ่มขึ้นตามภาระงาน เงินเดือนของลูกจ้างอยู่ที่เดิม ซึ่งเป็นระดับเงินเดือนที่พอเลี้ยงตัวคนเดียว ต้องทำงานพิเศษเพิ่มให้มีรายได้เสริม เช่น รับจ้างเฝ้าร้าน ทำสวน ปลูกผัก จัดงานevents จัดดอกไม้ งานไม่ใช่สิ่งที่จะสร้างความมั่งคั่งได้ โดยเฉพาะงานในพื้นที่ โดยกลุ่มตัวอย่างมองว่าคนรวยที่นี่ คือ ข้าราชการเก่า ที่มีมรดกตกทอดจากรุ่นก่อน และ คนทำงานต่างประเทศ

ประเด็นด้านรายได้

รายได้เป็นมิติที่สำคัญ กลุ่มตัวอย่าง GenY ระบุว่า แม้คนในประเทศไทยส่วนใหญ่จะกังวลเรื่องเชื้อ COVID-19 ในช่วงนี้ (อยู่ในช่วงวิกฤต COVID-19) แต่พวกเขากังวลเรื่องการไม่มีเงินใช้มากกว่า ขาดรายได้ ไม่มีกินมีใช้ ก็จะอยู่ดีมีสุขไม่ได้ ความอยู่ดีมีสุขที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านเงิน ไม่ได้เกินเป้าหมายของความพอเพียง โดยกลุ่มตัวอย่างระบุว่า ความอยู่ดีมีสุขคือ การมีกินมีใช้ไม่ขาดมือ ไม่เป็นหนี้สิน และมีความหวังจากโชคกลางบ้าง เช่น หวังรางวัลที่ 1 รางวัลที่ 2

ประเด็นครอบครัว

ครอบครัวเป็นปัจจัยสนับสนุน ถ้าสมาชิกในครอบครัวสุขภาพดี ก็จะช่วยให้เกิดความอยู่ดีมีสุขได้

ประเด็นชุมชน

เป็นปัจจัยที่ช่วยสร้างให้เกิดความอยู่ดีมีสุขได้ คนที่อยู่ด้วยกันอย่างมีมิตรจิตมิตรใจ แต่ความเป็นเมืองที่คึกคักเข้ามาในพื้นที่ กำลังจะเปลี่ยนวิถีชีวิตของคน จากที่ชาวบ้านเรียกช่วยงานกันตามวาระ และเกิดการร่วมแรงร่วมใจกัน แต่ในปัจจุบัน การระดมแรงงาน จะทำได้ก็ต่อเมื่อต้องจ้าง เรียกกันเฉยๆ ไม่ช่วยกันแล้ว ปัจจุบันถ้าไม่จ้างก็จะมีแรงงานมาช่วย และผู้ย้ายถิ่นเข้ามาในพื้นที่ก็ก่อปัญหา เช่น แรงงานข้ามชาติขับรถเร็ว วัยรุ่นในชุมชนซี้เกียจไม่เรียนหนังสือไม่ทำงาน และติดยาเสพติด

มุมมองในช่วง 5 ปีก่อนเปรียบเทียบกับปัจจุบัน

เมื่อเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขปัจจุบันกับ 5 ปีที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก สภาพแวดล้อมปัจจุบันเปรียบเทียบกับสมัย 5 ปีที่ผ่านมาแตกต่างกันอย่างมาก สมัยก่อน (5 ปี) เศรษฐกิจดีกว่าปัจจุบัน มีงานพิเศษทำ ขายของได้ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า มีเงินใช้มากกว่านี้ ไม่มีความเครียด ไม่มีปัญหามลพิษเช่นปัจจุบัน แต่ก่อนไม่เคยรู้จักคำว่า PM2.5 ชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนไป เดิมเคยเลี้ยงปลาไว้กิน แต่ปัจจุบันต้องซื้อปลามากิน เพราะความแห้งแล้ง เคยขายลำไยได้เงินดี แต่ตอนนี้แทบไม่ได้อะไร

แต่ในปัจจุบันไม่รู้สึว่าอยู่ดีมีสุข ไปที่ไหนก็อันตราย คนเครียด ซึมเศร้า และลุกขึ้นมาฆ่ากัน การใช้ชีวิตทุกอย่างต้องประหยัด สิ่งเดียวที่ควรทำตอนนี้คือทำบุญ ปัจจุบันมีแต่เรื่องกังวลใจ คนตกงานเยอะ มีแต่ผู้ประกอบการจ้างให้ออก น้ำใจคนก็เปลี่ยนไป

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

ในส่วนของภาครัฐ ก็อยากให้ช่วยดูแลเรื่อง

- ประชาธิปไตยและความยุติธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญที่รัฐบาลช่วยดูแลและมอบให้ได้
- ต้องการให้รัฐช่วยดูแลความทุกข์ยากต่างๆ เช่น
 - แก้ปัญหาเศรษฐกิจ ปัจจุบันค้าขายก็ไม่ได้ รายได้ก็หาย คนก็ไม่กล้าลงทุน

- ดูแลราคาสินค้า
- ดูแลเงินเดือนข้าราชการและลูกจ้าง
- บัณฑิตการศึกษารัฐ ก็อยากให้รัฐช่วยดูแลให้มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างมองว่าผู้นำชุมชน มีบทบาทในการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุข โดยผู้ใหญ่บ้านที่นี่ มักจะรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่างๆ เรียกรวมชาวบ้านช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ เช่น การทำฝายทำให้ชาวบ้านมีน้ำใช้และประกอบอาชีพได้ ปลุกต้นไม้ พัฒนาวัด

เรื่องสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลางควรพัฒนาคือ

- มีแผนพัฒนาตำบล เช่นแผน 4 ปี
- การทำประชาคมที่มีประสิทธิภาพ ไปประชาคมทุกหมู่บ้าน ดูว่าสร้างอะไรได้บ้าง
- ถามความต้องการแต่ละหมู่บ้าน ว่ายังขาดแคลนอะไรบ้าง

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ปัจจัยใดที่ควรเพิ่มในการวัดดัชนีความอยู่ดีมีสุข/อยู่เย็นเป็นสุขในอนาคต

- ควรมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข โดยควรวัดเรื่องโรคปัจจุบัน COVID-19 ทั้งนี้ รัฐจะมีส่วนร่วมในการควบคุมโรคอย่างไร รักษาอย่างไร ปิดประเทศหรือไม่ ป้องกันอะไรได้ การสร้างความชัดเจน ช่วยสร้างความอยู่ดีมีสุขของประชาชนได้
- ควรมีตัวชี้วัดที่สะท้อนค่า PM 2.5

20. กลุ่มประชากร Gen Z: ต.หนองนาม อ.บ้านเมือง จ.ลำพูน

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

เมื่อพูดถึงความอยู่ดีมีสุข กลุ่มตัวอย่างนึกถึง บ้าน ที่สะท้อนภาพ ครอบครัว เป็นอันดับแรก โดยมองว่า การมีบ้านอยู่ มีที่อยู่อาศัย ได้อยู่ด้วยกันในบ้านกับครอบครัว ก็เพียงพอที่จะมีความสุขแล้ว และถ้าไม่มีเรื่องร้อนใจเรื่องเงิน เช่น ไม่มีหนี้สิน มีเงินใช้ ชีวิตก็จะอยู่ดีไปด้วย

มุมมองของความอยู่ดีมีสุข และอยู่เย็นเป็นสุขของกลุ่มประชากร gen Z ไม่แตกต่างกันมากนัก ประชากร gen Z กลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับความรู้สึกทางใจเป็นหลัก ความอยู่เย็นเป็นสุขจึงยังคงอยู่กับครอบครัว เป็นสำคัญ ที่ต้องเข้าใจกัน ไม่มีปัญหาครอบครัว ไม่ทะเลาะกันรุนแรง ในขณะที่ชีวิตแต่ละวันก็ต้องไม่ร้อนใจจากความไม่ปลอดภัยร่วมด้วย คือ ต้องมีสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ไม่มีโจร

แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะนิยาม ความอยู่ดีมีสุข ว่าสะท้อนความสุขกาย และนิยามความอยู่เย็นเป็นสุข ว่าสะท้อนความสุขใจ แต่ก็ได้ระบุไว้ว่าหนทางนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุข ก็คือ ความพอใจในชีวิตของตนเองเป็นหลัก มองตนเองเป็นที่ตั้ง ว่าการกระทำของตนเองเป็นข้อกำหนดของชีวิต

กลุ่มประชากร gen Z กลุ่มนี้ มองตนเองเป็นที่ตั้ง ว่าการกระทำของตนเองเป็นข้อกำหนดของชีวิต ความสุขในมิติต่างๆ จะได้มาก็ขึ้นอยู่กับตนเองเป็นหลัก

ประเด็นด้านสุขภาพ

เพียงแค่ไม่มีโรค ก็จะทำให้เกิดความอยู่ดีมีสุข เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างได้ตั้งข้อกำหนดชีวิตไว้อย่างมุ่งมั่น ว่าต้องประสบความสำเร็จในชีวิต ด้วยการมีงานทำ ไม่มีหนี้ ไม่มีโรค หากสุขภาพแข็งแรงก็ช่วยให้ทำงานได้ดี เวลาป่วยก็จะรู้สึกอ่อนแอ ขาดพลัง ทำงานไม่ได้ ซึ่งก็จะลดทอนความอยู่ดีมีสุข

ประเด็นการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างมองว่าการศึกษเป็นปัจจัยที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตที่สำคัญ วางเป้าหมายไว้ว่าต้องเรียนให้ได้สูงสุด เพราะจะทำให้ได้งานดี รายได้ดี มีกำลังดูแลครอบครัวได้ อย่างไรก็ตามเป้าหมายเรื่องการเรียนให้สูงสุด ก็ไม่ใช่สิ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยนัก เพราะมองว่า การต้องเรียนสูง เป็นเพียงการสะท้อนทัศนคติคนไทยที่ยึดกับการศึกษา ซึ่งจริงๆแล้ว การศึกษาไม่มีก็สำเร็จได้

ประเด็นการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างได้ตั้งข้อกำหนดชีวิตไว้อย่างมุ่งมั่น ว่าต้องประสบความสำเร็จในชีวิต ด้วยการมีงานทำ ไม่มีหนี้ ไม่มีโรค ดังนั้น ถ้ามีงานทำ หาเงินได้ ก็จะทำให้ตนเองอยู่ดีมีสุข แต่งานที่หนักเกินไปก็สร้างความเหนื่อยล้า ในขณะที่หากตกงานก็ทำให้ไม่มีความสุข

ประเด็นด้านรายได้

กลุ่มตัวอย่างได้ตั้งข้อกำหนดชีวิตไว้อย่างมุ่งมั่น ว่าต้องประสบความสำเร็จในชีวิต ด้วยการมีงานทำ ไม่มีหนี้ ไม่มีโรค ดังนั้น ถ้าหาเงินได้ใช้เพียงพอ ก็จะทำให้ตนเองอยู่ดีมีสุข ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงินหรือรวย เพราะเป็นการมองเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างไม่ได้รู้สึกว่าการเปรียบเทียบมีผลกับความรู้สึก กลุ่มตัวอย่างมองว่าแท้จริงแล้วคนรวยคือคนที่ไม่มีหนี้ ไม่ใช่คนที่มั่งเงินมากกว่าคนอื่น

ประเด็นชุมชน

ในชุมชนยังมีปัญหาบางประเด็นที่ลดทอนความไม่สุขได้ ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ความปลอดภัย ชี้นำชื้อยา แต่โดยปกติแล้ว ทุกคนที่นี้รู้จักกันหมด ฟังพาอาศัยกันได้ดี และฝากลูกหลานกันได้

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

กลุ่มตัวอย่างมองว่ารัฐบาลสามารถมีบทบาทในการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขได้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างไม่คาดหวังอะไรจากภาครัฐ และรู้สึกไม่เข้าใจ logic ของนโยบายภาครัฐที่ออกมา กลุ่มตัวอย่างมองว่า เด็กรุ่นใหม่ติดตามข่าว และรู้สถานการณ์ที่แท้จริง มีความเห็นบนฐานของตนเอง พร้อมทั้งจะเปรียบเทียบกับระดับนานาชาติ โดยเฉพาะนโยบายของประเทศใกล้เคียง

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำดีอยู่แล้ว บทบาทที่ควรคงไว้คือ

- เปิดรับความคิดเห็น ซึ่งปัจจุบันจุดแข็งคือ ชาวบ้านสามารถบอกได้ว่าต้องการอะไร
- แต่ความจำกัดคือ ภาระที่ทุกคนมี ทำให้เยาวชนไม่ค่อยมีเวลาพบปะ เจอหน้ากัน
 - ควรทำแหล่งกรองน้ำให้ชาวบ้าน น้ำที่ใช้ควรสะอาด ดื่มน้ำได้เลย แต่ปัจจุบัน น้ำเป็นตะกอน เหลือง ไม่สะอาด
- จัดการขยะ
- สร้างเสริมความสัมพันธ์ในชุมชน

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ปัจจัยใดที่ควรเพิ่มในการวัดดัชนีความอยู่ดีมีสุข/อยู่เย็นเป็นสุขในอนาคต

- ความเพียงพอ (พึงพอใจ) ในชีวิต

21. กลุ่มประชากรสูงอายุ Baby Boomers: ต.หนองนาม อ.บ้านเมือง จ.ลำพูน

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง:

- เพศชาย 2 คน และเพศหญิง 1 คน
- สถานภาพการทำงาน ประกอบธุรกิจส่วนตัว (ขายปุ๋ยอินทรีย์ และปลูกผัก) 1 คน และไม่ได้ประกอบอาชีพแล้ว 2 คน
- อยู่อาศัยกับลูกที่พิการ 1 คน อยู่กับสามี 1 คน และอยู่กับครอบครัวขยาย 1 คน

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ ได้แก่

- ครอบครัวมีความอบอุ่น สมาชิกใคร่กลมเกลียว มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และมีเป้าหมายร่วมกัน
- สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ คอยดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ทิ้งกัน เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในชุมชน
- การมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ การปฏิบัติธรรม การมองโลกในแง่ดี
- การมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์
- การนำประสบการณ์มาพัฒนาให้เกิดประโยชน์

ประเด็นด้านสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การมีสุขภาพจิตที่ดี การมีทัศนคติที่ดีในการดำรงชีวิต การคิดในเชิงบวก การปล่อยวาง เหล่านี้ล้วนส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุข การเข้าถึงการบริการสุขภาพก็เป็นสิ่งจำเป็น โดยในปัจจุบันสามารถทำได้สะดวก กล่าวคือ มีทั้งอสม. ลงพื้นที่เพื่อเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง และสามารถขอความช่วยเหลือจาก อบต. เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปโรงพยาบาลชุมชนหรือโรงพยาบาลจังหวัดได้ นอกจากนี้ การออกกำลังกายก็เป็นส่วนสำคัญ และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ประเด็นการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (lifelong learning) ไม่ว่าจะเป็นการเรียนผ่านการศึกษาในระบบ (กศน.) หรือโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยให้ความสนใจเรื่องใกล้ตัว เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ การอบรมทักษะเพื่อประกอบอาชีพ การใช้หลักศาสนาในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติธรรม กฎหมาย การดูแลสุขภาพ การออกกำลังกาย

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นกับการศึกษาของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน ได้แก่ โรงเรียนในชนบทขาดแคลน ทำให้ต้องเข้าไปเรียนโรงเรียนในตัวเมือง ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น สมาชิกในครอบครัวไม่ได้อยู่พร้อมหน้า ทำให้เด็กและเยาวชนต้องเผชิญความเสี่ยงที่สูงขึ้น

ประเด็นการทำงาน

สภาพเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ทำให้การทำงานทำเป็นไปอย่างยากลำบากมากขึ้น ยิ่งแรงงานในปัจจุบันไม่สู้งานเหมือนแรงงานในสมัยก่อน ประกอบกับการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่มีความก้าวหน้าไปมาก ทำให้แรงงานที่ไม่มีประสิทธิภาพถูกทดแทนได้ง่ายยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม หากเป็นคนขยัน ก็จะสามารถหางานพิเศษทำเพิ่มเติมเพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่า ควรเพิ่มช่องทางในการคุ้มครองให้กับผู้สูงอายุด้วย โดยในปัจจุบัน มีกองทุนเงินออมของชุมชน กองทุนฌาปนกิจ ซึ่งเป็นกองทุนที่ค่อนข้างมีความมั่นคง

ประเด็นด้านรายได้

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การมีรายได้เพียงพอเลี้ยงตนเองได้ และการไม่มีหนี้สิน เป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของตน โดยแหล่งรายได้ที่สำคัญของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ คือ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และเบี้ยยังชีพคนพิการ

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อคิดที่น่าสนใจ ว่าหากคนทุกคนสนใจแต่ผลประโยชน์และรายได้ของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น ช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกันแล้ว ประเทศก็จะไม่สามารถพัฒนาไปได้

ประเด็นครอบครัว

ลักษณะของครอบครัวที่น่าเป็นห่วง ได้แก่ ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอยู่อาศัยเพียงลำพังคนเดียว เนื่องจากไม่มีสมาชิกคนอื่นๆ คอยพูดคุยด้วย ทำให้อาจเกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมาได้ จึงควรให้มีจิตอาสาไปคอยดูแลหรือคนในชุมชนคอยพูดคุยชักจูงให้ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวเหล่านี้ มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนมากขึ้น รวมถึงครอบครัวที่มีผู้หารายได้เพียงคนเดียว ที่อาจจะมีความไม่มั่นคงมากกว่าครอบครัวลักษณะอื่น จึงควรมีหลักประกันความเสี่ยงต่างๆ

ประเด็นชุมชน

แม้ว่าในชุมชนจะมีปัญหาการลักขโมยไม่มาก แต่ก็สร้างความกังวลให้กับคนในชุมชน อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า การติดกล้องวงจรปิดในบริเวณต่างๆ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และการทำงานของ อบต. อย่างเข้มแข็ง ก็น่าจะช่วยป้องกันปัญหาในชุมชนได้

ประเด็นการมีส่วนร่วม

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะสามารถเป็นต้นแบบให้กับคนอื่นๆ ในชุมชนปฏิบัติตามได้ ส่วนการเลือกตั้งนั้น ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากทำให้ได้ผู้แทนที่สามารถสะท้อนความต้องการของคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง

ประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรและอื่นๆ การมีไฟฟ้าใช้ และการมีถนนหนทางที่ดี นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการเคารพกติกาของชุมชน เพราะทำให้การอยู่อาศัยร่วมกันเป็นไปได้อย่างสงบสุข กฎหมายควรมีบทลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎอย่างชัดเจน เช่น การลักลอบเผาป่าที่จะส่งผลกระทบต่อในวงกว้าง อีกปัญหาหนึ่งที่พบในปัจจุบัน ได้แก่ ประชากรแฝง หรือประชากรต่างด้าวที่มีจำนวนค่อนข้างมาก ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างกัน

ประเด็นการคมนาคมและสื่อสาร

ในส่วนของการคมนาคมนั้น อุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับการจราจรมีจำนวนสูงขึ้น ตามปริมาณรถบนท้องถนน สำหรับการสื่อสาร พบว่า มีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร เช่น Line ทำให้การติดต่อกันมีความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่าย อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มผู้สูงอายุนี้ การใช้อินเทอร์เน็ตอาจจะไม่ได้มีความจำเป็นเท่าใดนัก

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

- การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง พออยู่พอกิน

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

- การส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น และต่อเนื่อง โดยให้ อบต. เป็นพี่เลี้ยง คอยให้คำปรึกษาและแนวทางในการพัฒนาต่อไปในระยะยาว
- การส่งเสริมสหกรณ์ผู้สูงอายุ

22. กลุ่มประชากร Gen X: ต.หนองนาม อ.บ้านเมือง จ.ลำพูน

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

- เพศชาย 1 คน และหญิง 3 คน อายุอยู่ในช่วง 44-59 ปี
- ทำอาชีพรับจ้างทั่วไป 3 คน (ในจำนวนนี้ 1 คน เป็นภรรยาผู้ใหญ่บ้าน หรือ แม่หลวง) เป็นช่างตัดผม 1 คน

ความหมายของ “ความอยู่ดีมีสุข”

ในอันดับแรก ผู้ร่วมอภิปรายทุกคน ให้ความสำคัญกับ “การมีอาชีพการงานที่มั่นคงและเป็นหลักแหล่ง” ว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญของความอยู่ดีมีสุข ถัดมาคือ “การดำรงชีวิตที่ดี” ซึ่งหมายถึงการมีสติในการดำรงชีวิต สามารถควบคุมรายจ่ายให้เหมาะสมกับรายได้ที่หาได้ (มีการกล่าวถึงการใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง) “การมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง” (เป็นความคิดเห็นของผู้ร่วมอภิปรายท่านหนึ่งที่มีปัญหาที่อยู่อาศัย) “การมีครอบครัวที่ดีที่ช่วยกันทำมาหากิน” แต่ละคนมีงานเป็นหลักเป็นแหล่ง ไม่เป็นภาระของสมาชิกคนอื่น

เกี่ยวกับคำว่าความสุข ผู้ร่วมอภิปรายให้ความหมายคือ

- ครอบครัว/ครอบครัวที่อบอุ่น
- การไม่มีหนี้สิน สามารถอยู่อย่างสบายอกสบายใจ
- การมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง

ประเด็นด้านสุขภาพ

สุขภาพที่ดี หมายถึง

- การไม่มีโรคภัย หรือโรคประจำตัวของคนในวัย 40 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะ เบาหวาน ความดัน และโรคข้อเข่า ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำรงชีพและทำงาน
- การมีจิตใจที่ปล่อยวาง กับปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิต ซึ่งจะช่วยให้ไม่เครียดและไม่เป็นโรคซึมเศร้า
- การได้ออกกำลังกาย และดูแลตนเอง (ในชุมชนหนองนามมีการจัดเต้นแอโรบิก และเต้นบาสโลปเป็นประจำ)
- การเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็น โดยเฉพาะสำหรับคนที่มีโรคประจำตัว

ประเด็นการศึกษา

การมีโอกาสได้รับการอบรมพัฒนาทักษะด้านวิชาชีพ หรือต่อยอดโอกาสทางอาชีพ เป็นเรื่องสำคัญสำหรับคนในช่วงอายุ 40-59 ปีที่ยังคงต้องทำงานหารายได้ (โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มประชาชนที่ทำงานรับจ้าง

ในภาคบริการหรือการค้า ที่มีลักษณะงานไม่มั่นคง) ที่ผ่านมาในชุมชน อบต. มีการจัดอบรมฝึกวิชาชีพผ่านกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งคนทั่วไปก็สามารถเข้าร่วมได้ เช่น การทำน้ายาล้างจาน หรือทำสบู่เป็นต้น

สำหรับการศึกษาของเด็กในชุมชน เห็นว่ามีโอกาสทางการศึกษาดีขึ้น ส่วนใหญ่สามารถเรียนจนจบปริญญาตรี แต่ส่วนใหญ่ก็ต้องเดินทางไปเรียนในจังหวัดอื่น เช่น เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา

ประเด็นชีวิตการทำงาน

การงานที่ดี คือ สามารถสร้างรายได้ที่เพียงพอกับรายจ่ายให้พออยู่ได้ เป็นงานที่มั่นคงและมีรายได้ต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันผู้ร่วมอภิปรายส่วนใหญ่เห็นว่าเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศไม่ค่อยดี มีปัญหาความเสี่ยงในเรื่อง COVID-19 ซึ่งกระทบต่อโอกาสในการทำงาน สำหรับกลุ่มที่ทำงานรับจ้างหรืองานด้านบริการ หรือแม้แต่งานด้านเกษตรกรรมซึ่งในพื้นที่มีการปลูกกล้วยและส่งออกไปยังประเทศจีน โดยมียอดขายลดลงอย่างมาก ส่งผลต่อราคาคต่ำ

ประเด็นด้านรายได้

รายได้เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อความอยู่ดีมีสุข แต่การมีรายได้ที่ดีหรือไม่ดีนั้นก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เป็นตัวกำหนด

ประเด็นครอบครัว

ในที่นี้ หมายถึง การมีผู้นำและสมาชิกในครอบครัวที่ดี มีความอบอุ่นภายในครอบครัว สมาชิกมีการพูดคุยถามสารทุกข์สุขดิบและพบปะมีเวลาให้แกกัน อย่างไรก็ตามในชุมชนมีสมาชิกที่ต้องย้ายถิ่นฐานไปอยู่และทำงานที่อื่นเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว มีข้อสังเกตว่าหลายครอบครัวที่มีปัญหาภายในครอบครัวส่วนใหญ่มักมีสาเหตุมาจากปัญหาเศรษฐกิจและการมีรายได้ไม่เพียงพอ

สำหรับคนในวัย 40-59 ปี การได้เห็นลูกมีผลการเรียนหรือมีงานทำที่ดี คู่สมรสมีงานทำและรายได้ที่เป็นหลักเป็นฐาน พ่อแม่ซึ่งเป็นผู้สูงอายุยังคงแข็งแรงและตนเองสามารถดูแลได้ เป็นความสุขที่คาดหวังใน

ประเด็นชุมชน

ชุมชนที่ดี หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ ร่วมด้วยช่วยกันในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งกิจกรรมเชิงประเพณีวัฒนธรรมด้วยกิจกรรมสังคม และมีความสามัคคีภายในชุมชน

ประเด็นการมีส่วนร่วม

ในภาพรวม ผู้ร่วมอภิปรายเห็นว่า สมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนยังคงให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี โดยมีกิจกรรมในลักษณะของชมรมผู้สูงอายุ (อายุ 55 ปีขึ้นไป) ชมรมแม่บ้าน เป็นต้น ปัจจัยส่วนหนึ่งมาจากการที่คนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้องใกล้ชิดกันที่อยู่อาศัยในลักษณะ "คุ้ม" เครือญาติ

ประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

การมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองเป็นปัจจัยตั้งต้นที่สำคัญของการอยู่ดีมีสุข ซึ่งประเด็นนี้ถูกสะท้อนค่อนข้างชัดเจนมากจากผู้ร่วมสนทนาที่มีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย

ด้านสภาพแวดล้อม ความสะดวกเป็นปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งในชุมชนมีกิจกรรมในการคัดแยกขยะและธนาคารขยะ ที่สมาชิกสามารถนำขยะรีไซเคิลมาบริจาคไปจัดการและขายเป็นเงินกองทุนมาใช้ในการกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

ประเด็นการคมนาคมและสื่อสาร

ปัจจุบันมีความสะดวกมากขึ้นจากการที่คนส่วนใหญ่มีมือถือสมาร์ทโฟนใช้เกือบทุกบ้าน การติดต่อภายในชุมชนยังคงผ่านเสียงตามสาย (มีการพูดถึงการใช้ LINE กลุ่มด้วยเช่นกัน) การคมนาคมในชุมชนมีความสะดวก เนื่องจากอยู่ใกล้เขตเมืองและมีรถสองแถววิ่งเข้าออกจากเมืองเป็นประจำ แต่คนในชุมชนส่วนใหญ่ก็มีมอเตอร์ไซค์ใช้ ในกรณีเจ็บป่วยมีบริการ 1669 โดยอบต.ให้การสนับสนุนรถส่งผู้ป่วย

มุมมองในช่วง 5 ปีก่อน

ผู้ร่วมอภิปรายส่วนใหญ่ เห็นว่ามุมมองของตนเองเกี่ยวกับการอยู่ดีมีสุข มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยในช่วงก่อนนั้นจะให้ความสำคัญกับ “การมีงานทำที่ดี” เพื่อหารายได้ที่เพียงพอในการจุนเจือครอบครัวและเลี้ยงลูก หรือส่งลูกเรียนหนังสือ แต่ในปัจจุบัน ไม่จำเป็นต้องดิ้นรนในเรื่องการทำงานและรายได้เท่าแต่ก่อน (ข้อสังเกตคือผู้ร่วมอภิปรายในกลุ่มสนทนานี้ส่วนใหญ่มีลูกหรือหลานที่จบการศึกษาและทำงานแล้ว)

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ

- ต้องดูแลเรื่องเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวมให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในประเทศ
- ต้องมีการรับฟังเสียงและปัญหาของประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น ในเรื่องการทำงานอาชีพ เศรษฐกิจและการค้าขาย รวมถึง รายได้ของประชาชนและปัญหาค่าครองชีพ

ข้อเสนอแนะต่อท้องถิ่น

ที่ผ่านมา อบต. มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและครอบคลุมในหลายๆ เรื่อง แต่อยากให้มีการดำเนินการและให้การสนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต่อเนื่องและระยะยาว เช่น การส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสร้างอาชีพและพัฒนาอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชน

23. กลุ่มประชากร Gen Y: ต.หนองนาม อ.บ้านเมือง จ.ลำพูน

ความหมายของ”ความอยู่ดีมีสุข”

เมื่อพูดถึงความอยู่ดีมีสุข กลุ่มตัวอย่างนึกถึง **เงิน** เป็นอันดับแรก โดยมองว่าเงินจำนวนมากช่วยเพิ่มระดับความอยู่ดีมีสุขได้ (ความอยู่ดีมีสุขคือ การมีเงินใช้อย่างไม่มีขีดจำกัด ปัจจุบันกลุ่มตัวอย่างต่างต้องทำงานหาเงิน และรับภาระที่บ้าน

ครอบครัว เป็นปัจจัยที่สองของมิติความอยู่ดีมีสุขของคนรุ่นนี้ โดยมองว่าถ้าสมาชิกในครอบครัวไม่ป่วย ไม่ทะเลาะกัน คอยส่งเสริมเกื้อหนุนกัน ก็เพียงพอที่ทำให้ชีวิตอยู่ดีมีสุขได้ กลุ่มตัวอย่างไม่ได้มองว่าการสร้างครอบครัว แต่งงานเป็นเรื่องสำคัญ คือการแต่งหรือไม่ และมีลูกหรือไม่ ไม่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุข

กลุ่มตัวอย่างมองว่าอยู่ดีมีสุขเป็นมิติทางกายภาพ ปัจจัยควรเป็นสิ่งที่จับต้องได้เป็นรูปธรรม แต่อยู่เย็นเป็นสุขเป็นมิติทางนามธรรม เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในที่เป็นนามธรรม และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าอยู่เย็นเป็นสุขมีความสำคัญกับชีวิตมากกว่าอยู่ดีมีสุข

ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างนึกถึงสุขภาพเป็นปัจจัยหลักของความอยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่สุขภาพแข็งแรง ไม่ป่วย เท่านั้น แต่หมายรวมถึงความปลอดภัยในชีวิต ไม่ประสบอุบัติเหตุ เกี่ยวข้องกับความอยู่เย็นเป็นสุข นอกจากนี้ ความสบายใจ สิ่งแวดล้อม และคนรอบข้างก็ช่วยให้อยู่เย็นเป็นสุขได้

ประเด็นด้านสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างนึกถึงภาระทางสุขภาพที่เกิดขึ้นกับตนเองและคนที่รักรอบตัว และ มองว่าความเจ็บป่วย (ระบุว่าความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ) และความไม่ปลอดภัย จากอุบัติเหตุจราจร ซึ่งอาจทำให้พิการ มีผลบั่นทอนความอยู่ดีมีสุขได้

ประเด็นการศึกษา

การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขอยู่บ้าง เรียนจบสูงอาจไม่ได้ช่วยให้รวย หรือยิ่งใหญ่ได้ แต่การศึกษาเปรียบเสมือนโอกาสในการเข้าถึงปัจจัยดีๆต่างๆ ช่วยเพิ่มเงินเดือน และช่วยให้มีอาชีพ

ประเด็นการทำงาน

งาน และ การทำงานมีส่วนที่ทำให้ใจเป็นสุขได้ โดยหากเกิดความขัดแย้งในที่ทำงานก็จะบั่นทอนความอยู่ดีมีสุขได้ กลุ่มตัวอย่างมองว่างานหนักไม่ใช่ปัญหา แต่ความไม่เข้าใจกันเป็นปัญหาในการทำงาน

ประเด็นด้านรายได้

รายได้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตให้อยู่ดีมีสุข จะมีสุขได้ ต้องมีรายได้มากกว่ารายจ่าย รายได้ต้องครอบคลุมภาระที่สำคัญของชีวิต ต้องเลี้ยงดูบุตรได้ เมื่อมีลูก แต่งงาน เพื่อก้าวไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้น ก็ต้องมีรายได้ที่ครอบคลุมความจำเป็นเหล่านั้น

ประเด็นครอบครัว

ถ้าสมาชิกในครอบครัวไม่ป่วย ไม่ทะเลาะกัน คอยส่งเสริมเกื้อหนุนกัน ก็เพียงพอที่ทำให้ชีวิตอยู่ดีมีสุขได้

ประเด็นชุมชน

จะอยู่ดีมีสุขได้ กลุ่มตัวอย่างมองว่าตนเองต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใคร และคนในชุมชนก็ไม่ควรมาสร้างความเดือดร้อนให้ตนเองเช่นกัน

ประเด็นการมีส่วนร่วม

ประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างมองว่าความสะอาดของสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็น 5ส. เป็นแนวทางที่ควรยึดไว้

ประเด็นการคมนาคมและสื่อสาร

คมนาคมในชุมชนก่อปัญหาจากมลพิษทางกลิ่น รถควันดำ และทางเสียงจากรถแต่งซิ่ง ก่อให้เกิดความรำคาญ

มุมมองในช่วง 5 ปีก่อนเปรียบเทียบกับปัจจุบัน

เมื่อเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขปัจจุบันกับ 5 ปีที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญเปลี่ยนแปลงไป สมัยก่อน นึกถึงเพื่อนเป็นหลัก ชีวิตต้องการการกิน เที่ยว ใช้เงิน ปัจจุบันมองว่าสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ขาดเป้าหมาย และเริ่มเข้าใจว่าความสุขของชีวิตอยู่ที่ไหน

ความมีส่วนร่วมในชุมชนก็เปลี่ยนไป จากแต่ก่อน ไม่เคยสนใจ ไม่เคยคิดว่าสำคัญ แต่ปัจจุบันอยากให้ทุกคนมีส่วนร่วมในชุมชน เพราะต้องใช้ในงาน (อบต./เทศบาล)

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

กลุ่มตัวอย่างมองว่ารัฐบาลสามารถมีบทบาทในการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขได้ โดย

- ทำสิ่งที่ควรจะทำ ในปัจจุบันภาครัฐยังเลือกทำสิ่งที่ไม่ถูกใจชาวบ้าน ทำให้คนจำนวนมาก ไม่สนใจการเมือง เกิดความเบื่อหน่าย และ ไม่อยากมีส่วนร่วม เพราะเห็นว่าทำไปก็เท่านั้น

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

บทบาทของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ทำงานผ่านระบบประชาคม รับความคิดเห็นรอบด้าน
- จัดให้มีการออกเสียงแผนพัฒนาชุมชน (vote) ซึ่งกระบวนการนี้แม้ว่าเราจะได้แผนฯ ที่ไม่ชอบ แต่คนก็จะรับได้ เพราะเป็นความเห็นของคนหมู่มาก

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ปัจจัยใดที่ควรเพิ่มในการวัดดัชนีความอยู่ดีมีสุข/อยู่เย็นเป็นสุขในอนาคต

- การเข้าถึงสิทธิประโยชน์

24. กลุ่มประชากร Gen Z: ต.หนองนาม อ.บ้านเมือง จ.ลำพูน

ความหมายของความอยู่ดีมีสุข

เมื่อพูดถึงความอยู่ดีมีสุข กลุ่มตัวอย่างนึกถึง*ครอบครัว* เป็นอันดับแรก โดยมองว่า ชีวิตจะอยู่ดีมีสุข เมื่อได้อยู่กับครอบครัว ได้อยู่พร้อมหน้ากันในครอบครัว มีสมาชิกในครอบครัวที่จะเป็นกำลังใจให้เดินหน้าสู้ต่อไปได้ทุกวัน

เงิน เป็นปัจจัยที่สองของมิติความอยู่ดีมีสุขของคนรุ่นนี้ เพื่อใช้สอยยามจำเป็นและต่อยอดให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ เช่น รองรับค่าใช้จ่ายด้านความก้าวหน้าทางการศึกษาและอาชีพ เวลาไปสอบเนติบัณฑิต ตัวทนาย หรือไปสอบในที่ต่างๆ มีค่าใช้จ่ายเยอะ ก็จำเป็นต้องมีเงินเพื่อรองรับกิจกรรมที่จำเป็นต่อชีวิตเหล่านี้

ประเด็นด้านสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างนึกถึงในเชิงปัจจัยด้านสุขภาพ เมื่อสุขภาพไม่แข็งแรง ก็จะทำงานลำบาก ไม่มีความสุข มีผลต่อสุขภาพจิต ทำให้หดหู่

ประเด็นการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างมองว่าการศึกษเป็นปัจจัยที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต สนับสนุนปัจจัยนำพาความอยู่ดีมีสุขปัจจัยอื่น เช่น สนับสนุนปัจจัยด้านชีวิตการงาน

ประเด็นการทำงาน

งาน และ การทำงานมีส่วนที่ทำให้ใจเป็นสุขได้ โดยถ้าทำงานตรงสายงาน ก็จะทำให้อยู่ดีมีสุขมากขึ้น

ประเด็นด้านรายได้

รายได้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตให้อยู่ดีมีสุข จะมีสุขได้ ต้องมีรายได้มากกว่ารายจ่าย รายได้ต้องครอบคลุมภาระที่สำคัญของชีวิต ต้องเลี้ยงดูบุตรได้ เมื่อมีลูก แต่งงาน เพื่อก้าวไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้น ก็ต้องมีรายได้ที่ครอบคลุมความจำเป็นเหล่านั้น

ประเด็นครอบครัว

จะอยู่ดีมีสุขได้ คนในครอบครัวต้องได้อยู่ด้วยกัน อยู่พร้อมหน้ากัน เพียงแค่ได้อยู่ด้วยกันให้กำลังใจกัน ก็สร้างความอยู่ดีมีสุขให้เกิดขึ้นได้

ประเด็นชุมชน

จะอยู่ดีมีสุขได้ กลุ่มตัวอย่างคาดหวังน้ำใจจากคนในชุมชนเป็นสำคัญ คนในชุมชนต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ต้องช่วยเหลือกัน มีผู้นำชุมชนที่ดี เสียสละ มีจิตอาสาที่จะช่วยเหลือส่วนรวม

คนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมผลักดัน ทุกคนต้องมีส่วนร่วมเพื่อผลักดันให้ชุมชนก้าวไปอีกขั้นหนึ่ง เช่น การจัดประชุมหมู่บ้าน เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน อย่างกิจกรรมการจัดการขยะ ช่วยชุมชน สร้างเงินให้แก่ชุมชน เป็นกองทุน

ประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างมองว่าสภาพแวดล้อมในพื้นที่ดี บ้านอยู่ติดๆกัน มีเครือญาติอยู่อาศัยใกล้ๆกัน ช่วยกันดูแลซึ่งกันและกัน

ประเด็นการคมนาคมและสื่อสาร

คมนาคมในชุมชนเริ่มก่อปัญหามากขึ้น จากแต่ก่อนที่ไม่ได้มีปัญหาน่ากังวล แต่เมื่อมีธุรกิจใหญ่เข้ามาในพื้นที่ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางลบ เมื่อมี 7-11 มาตั้งคลังสินค้าใหญ่ของภาคเหนือ ก็เริ่มมีรถขนส่งมากขึ้น เกิดมลพิษ การคมนาคมขนส่งอันตราย ผู้ขับขี่ขับรถเร็ว ถนนแคบ เดี่ยวนี้ข้ามถนนไม่ได้

มุมมองในช่วง 5 ปีก่อนเปรียบเทียบกับปัจจุบัน

เมื่อเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขปัจจุบันกับ 5 ปีที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญเปลี่ยนแปลงไป สมัยก่อน (วัยเรียนในโรงเรียน) แพนและการศึกษา เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขมาก สมัยก่อนห่วงกังวลเรื่องแพน กังวลเรื่องอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร ต้องหาที่เรียน การศึกษาจะเป็นอย่างไร จะได้เกรดดีหรือไม่

ข้อเสนอแนะแก่ผู้กำหนดนโยบายส่วนกลาง

กลุ่มตัวอย่างมองว่ารัฐบาลสามารถมีบทบาทในการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขได้ โดย

- ลดค่าครองชีพลง
 - ในส่วนของราคาสินค้า เช่น น้ำมัน ค่าไฟ แก๊ส ค่าอาหาร รัฐต้องดูแล เพราะปัญหาเกิดกับบางครอบครัว มีรายจ่ายสูง เงินไม่พอจ่าย เพราะใช้ชีวิตอยู่ในเขตชนบท รายได้หายาก
 - ลดค่าครองชีพผ่านระบบคมนาคม เช่น รถเมล์ฟรี รถไฟฟ้าฟรี สิ่งเหล่านี้มีความจำเป็น
- แก้ปัญหาเศรษฐกิจประเทศให้ตรงจุด
 - ควรเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตร ลำไยและข้าวซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์สร้างรายได้หลักของชุมชนควรได้รับการดูแล รัฐควรเข้ามาส่งเสริม ในขณะเดียวกันก็ควรลดนโยบายประชานิยมลงให้มาก

- คมนาคม
 - ส่งเสริมให้มีบริการคมนาคมที่ตอบโจทย์ความต้องการ ในสมัยช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ประชาชนก็ใช้บริการขนส่งสาธารณะ แต่เนื่องจากความไม่สะดวกในรูปแบบบริการ การบริการไม่ตอบโจทย์ รอรถนาน บางทีก็ไม่มา ผู้สูงอายุก็ไม่สามารถใช้บริการเพื่อไปโรงพยาบาลได้ จึงต้องหันมาใช้รถส่วนตัวกัน
- เพิ่มบุคลากรส่วนท้องถิ่น
 - บุคลากรที่ย้ายมาจากพื้นที่อื่น บางทีก็ปฏิเสธไม่มา จึงควรเพิ่มค่าตอบแทนให้จูงใจ จำนวนเจ้าหน้าที่น้อยก่อปัญหาเรื่องบริการที่ไม่ครอบคลุม เจ้าหน้าที่ 1 คนทำงานหลายตำแหน่งมาก

ข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีบทบาทเข้ามาช่วยดูแลเรื่องสาธารณูปโภคในชุมชน

- น้ำดื่ม
 - ควรทำแท่งกรองน้ำให้ชาวบ้าน น้ำที่ใช้ควรสะอาด ดื่มทานได้เลย แต่ปัจจุบัน น้ำเป็นตะกอน เหลือง ไม่สะอาด
- จัดการขยะ
- สร้างเสริมความสัมพันธ์ในชุมชน

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ปัจจัยที่ควรเพิ่มในการวัดดัชนีความอยู่ดีมีสุข/อยู่เย็นเป็นสุขในอนาคต

- สัมพันธภาพในครอบครัว
- การเปิดใจกันในชุมชน / ครอบครัว
- การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
- การปรับทัศนคติของคน ความอิจฉาริษยา
- สิทธิในการแสดงความคิดเห็น (หัวหน้า-ลูกน้อง)

ภาคผนวก จ
แบบสอบถาม

โครงการ “การพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ที่มีสุขของประชาชนไทย”

โดย

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนโดย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

หมายเลขแบบสอบถาม _____

ชื่อหัวหน้าครัวเรือน
ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์
โทร
บ้านเลขที่ ชื่อหมู่บ้าน..... หมู่ที่ ตำบล/แขวง
อำเภอ / เขต 1. อำเภอเมือง 2. อำเภอบ้านโฮ่ง 3. เขตดอนเมือง 4. เขตปทุมวัน
จังหวัด 1. ลำพูน 2. กรุงเทพฯ

วันที่เก็บข้อมูล
เวลาเริ่มสัมภาษณ์ เสร็จสิ้นเวลา รวม นาที
ผลการสัมภาษณ์ 1. สมบูรณ์ 2. ไม่สมบูรณ์
ชื่อผู้สัมภาษณ์
ชื่อผู้ควบคุมงานสนาม วันที่

หนังสือยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย

สถานที่

วันที่ เดือน พ.ศ.

ข้าพเจ้า ซึ่งได้ลงนามท้ายหนังสือนี้ ขอแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

ชื่อโครงการวิจัย การพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขของประชาชนไทย

ชื่อผู้วิจัยหลัก ผศ.ดร.สวรัย บุญยमानนท์ ที่อยู่ติดต่อ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โทรศัพท์ 02 218 6186 ต่อ 3 โทรศัพท์มือถือ 081 640 9099

ข้าพเจ้า ได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาและวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย รายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติหรือได้รับการปฏิบัติ ความเสี่ยง/อันตราย และประโยชน์ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการวิจัยเรื่องนี้ โดยได้อ่านรายละเอียดในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัยโดยตลอด และได้รับคำอธิบายจากผู้วิจัย จนเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว

ข้าพเจ้าจึงสมัครใจเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ตามที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยข้าพเจ้ายินยอมเข้าร่วมโดยการเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม และตอบแบบสอบถาม เมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยแล้วข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยจะถูกทำลาย ยกเว้นในกรณีที่ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยยินยอมให้เก็บรักษาไว้เพื่อเป็นประโยชน์ด้านการศึกษาและ/หรือการอ้างอิง การจัดทำเป็นพิพธิภัณฑ์หรือ พิพธิพัสดุ อันจะเป็นประวัติศาสตร์ของชาติ หรือของท้องถิ่นต่อไป โปรดระบุรายละเอียดและเหตุผลให้ชัดเจน)

ข้าพเจ้ามีสิทธิ์ถอนตัวออกจากการวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความประสงค์ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล ซึ่งการถอนตัวออกจากการวิจัยจะไม่ผลกระทบทางลบใดๆ ต่อข้าพเจ้าทั้งสิ้น

ข้าพเจ้าได้รับคำรับรองและคำยืนยันว่า ผู้วิจัยจะปฏิบัติตามข้าพเจ้าตามเอกสารข้อมูลที่เป็นคำชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้า ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ โดยจะนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวมเท่านั้น ไม่มีข้อมูลใดในการรายงานที่จะนำไปสู่การระบุตัวข้าพเจ้า ยกเว้นในกรณีที่ข้าพเจ้ายินยอมด้วยความเต็มใจ

หากข้าพเจ้าไม่ได้รับการปฏิบัติตรงตามที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ข้าพเจ้าสามารถร้องเรียนได้ที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารจามจุรี 1 ชั้น 1 ห้อง 114 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 0 2218 3210-11 อีเมล curec2.ch1@chula.ac.th

ข้าพเจ้าได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน นอกจากนี้ข้าพเจ้าได้รับสำเนาเอกสารข้อมูลซึ่งเป็นคำชี้แจงผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และสำเนาหนังสือยินยอมไว้แล้ว

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้วิจัยหลัก

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

ลงชื่อ.....

(.....)

พยาน

แบบสอบถาม โครงการการพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขของประชาชนไทย
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

กรุณาทำเครื่องหมายในช่องที่ตรงกับคำตอบที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง ☐ 3) อื่นๆ ระบุ
- 1.2 อายุเต็มปี (นับถึงวันเกิดครั้งสุดท้าย) ปี
- 1.3 กลุ่มอายุ ☐ 1) Baby Boomer: อายุ 60 ปีขึ้นไป ☐ 2) Gen X: อายุ 41-59 ปี
☐ 3) Gen Y: อายุ 25-40 ปี ☐ 4) Gen Z: กลุ่มอายุ 18-24 ปี
- 1.4 สถานภาพ ☐ 1) โสด ☐ 2) สมรส (อยู่ด้วยกัน) ☐ 3) สมรส (แยกกันอยู่) ☐ 4) หม้าย ☐ 5) หย่า
- 1.5 ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือน
☐ 1) หัวหน้าครัวเรือน ☐ 2) สามี ภรรยา ☐ 3) บุตรที่ยังไม่ได้สมรส ☐ 4) บุตรที่สมรสแล้ว
☐ 5) บุตรเขย บุตรสะใภ้ ☐ 6) บุตรของบุตร ☐ 7) พ่อแม่ พ่อแม่ของคู่สมรส ☐ 8) ปู่ ย่า ตา ยาย
☐ 9) พี่น้อง ☐ 10) ญาติอื่นๆ ☐ 11) ลูกจ้างในครัวเรือน ☐ 12) อื่นๆ ระบุ
- 1.6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมตัวท่านด้วย)คน
- 1.6.1 จำนวนสมาชิกเด็ก (0 - 14 ปี)คน เป็นผู้พิการคน เป็นผู้ป่วยติดเตียงคน
- 1.6.2 จำนวนสมาชิกวัยทำงาน (15 - 59 ปี)คน เป็นผู้พิการคน เป็นผู้ป่วยติดเตียงคน
- 1.6.3 จำนวนสมาชิกสูงอายุ (60 ปี ขึ้นไป)คน เป็นผู้พิการคน เป็นผู้ป่วยติดเตียงคน
- 1.7 ขณะนี้ท่านกำลังเรียนหนังสืออยู่หรือไม่
☐ 1) ไม่เคยเรียน (ข้ามไปข้อ 1.9) ☐ 2) เรียนจบแล้ว ☐ 3) เรียนในสถานศึกษารัฐบาล ☐ 4) เรียนในสถานศึกษาเอกชน
- 1.8 ระดับการศึกษาสูงสุด/ที่กำลังเรียนอยู่
☐ 1) ก่อนประถมศึกษา ☐ 2) ประถมศึกษา ☐ 3) มัธยมศึกษาตอนต้น ☐ 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
☐ 5) อนุปริญญา/ปวส. ☐ 6) ปริญญาตรี ☐ 7) ปริญญาโท ☐ 8) ปริญญาเอก ☐ 9) อื่นๆ ระบุ.....
- 1.9 สถานภาพการทำงานของอาชีพหลัก (ใช้เวลาทำงานมากที่สุด)
☐ 1) นายจ้าง/ทำธุรกิจส่วนตัวและมีลูกจ้าง ☐ 2) ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง
☐ 3) ช่วยธุรกิจส่วนตัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ☐ 4) ข้าราชการ/พนักงานภาครัฐ ☐ 5) พนักงานรัฐวิสาหกิจ
☐ 6) พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน ☐ 7) สมาชิกของการรวมกลุ่ม ☐ 8) แม่บ้าน ☐ 9) เกษียณ
☐ 10) เรียนหนังสือ ☐ 11) เด็ก/ชรา ☐ 12) บัณฑิต (ไม่สามารถทำงานได้)
☐ 14) กำลังหางานทำ ☐ 13) ไม่สมัครใจทำงาน/พักผ่อน ☐ 15) อื่นๆ ระบุ
- 1.10 รายได้ประจำของท่าน ที่เกิดจากการทำงาน/ผลิตเอง
(ได้แก่ ค่าจ้าง เงินเดือน รายได้ (หลังหักค่าใช้จ่าย) จากการประกอบธุรกิจหรือการเกษตร) บาท/เดือน
- 1.11 รายได้ประจำของท่าน ที่ไม่ใช่จากการทำงาน (เช่น เงินบำนาญ/บำนาญ เงินช่วยเหลือจากบุคคลนอกครัวเรือน/รัฐ/องค์กรต่างๆ
รายได้จากทรัพย์สิน/การลงทุน) บาท/เดือน
- 1.12 รายได้ประจำของครัวเรือน (รวมของสมาชิกทุกคน) บาท/เดือน

ส่วนที่ 2 ความอยู่ดีมีสุข

2.1 มิติสุขภาพ

2.1.1 ท่านเคลื่อนไหวร่างกายโดยมีเหงื่อออก (เช่น ออกกำลังกาย ทำงานบ้าน เดิน ใช้แรงงาน) มากกว่า 2.5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่

2.1.2 ท่านสามารถดำเนินกิจวัตรประจำวันได้ โดยไม่ต้องมีคนช่วยเหลือ

☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่

2.1.3 ท่านมีโรคประจำตัว/โรคเรื้อรังที่ต้องเข้ารับการรักษาเป็นประจำ

☐ 1) มี ☐ 2) ไม่มี

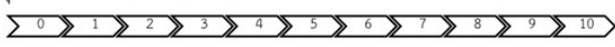
2.1.4 ท่านมีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (เช่น สิทธิจากหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ บัตรประกันสุขภาพ บัตรทอง บัตรประกันสังคม บัตรประกันสุขภาพเอกชน สวัสดิการจัดโดยนายจ้าง)

☐ 1) มี ☐ 2) ไม่มี

2.1.5 ท่านสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ (เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการรักษา)

☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่

2.1.6 ท่านพึงพอใจกับสุขภาพกายของท่านในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

2.1.7 ท่านพึงพอใจกับสุขภาพจิตของท่านในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

2.2 มิติการศึกษา

2.2.1 ในปีนี้ ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งในและนอกระบบ (เช่น โรงเรียน กศน. การเรียนทางไกล โคมสตูล)

☐ 1) เข้าร่วม ☐ 2) ไม่เข้าร่วม

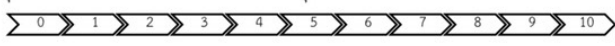
2.2.2 ในปีนี้ ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะ (เช่น การฝึกอาชีพ การอบรม)

☐ 1) เข้าร่วม ☐ 2) ไม่เข้าร่วม

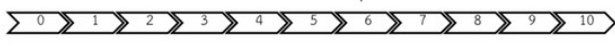
2.2.3 หากท่านต้องการ ท่านสามารถเข้าถึงการศึกษา/การพัฒนาทักษะที่มีคุณภาพ

☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่

2.2.4 ท่านพึงพอใจกับคุณภาพของระบบการศึกษาไทยปัจจุบันในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

2.2.5 ท่านพึงพอใจกับความเท่าเทียมของระบบการศึกษาไทยปัจจุบันในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

2.3 มิติชีวิตการทำงาน

2.3.1 ในปีนี้ ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือน มีคนใดคนหนึ่ง ที่ต้องการทำงาน แต่ไม่สามารถหางานทำได้ (มากกว่า 3 เดือน)

☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่

2.3.2 ในปีนี้ สมาชิกในครัวเรือนของท่านที่ทำงาน (รวมตัวท่าน) มีคนใดคนหนึ่ง ที่ทำงานต่ำกว่าระดับ (ทำงาน 1-34 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และยังต้องการงานเพิ่ม)

☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่ ☐ 3) ไม่มีคนทำงาน

2.3.3 สมาชิกในครัวเรือนของท่านที่ทำงาน (รวมตัวท่าน) ทุกคน มีสวัสดิการจากการทำงาน (เช่น สิทธิจากหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ บัตรประกันสังคม สวัสดิการอสม.)

☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่ ☐ 3) ไม่มีคนทำงาน

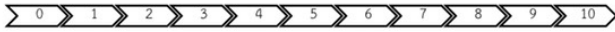
2.3.4 ในปีนี้ สมาชิกในครัวเรือนของท่านที่ทำงาน (รวมตัวท่าน) มีคนใดคนหนึ่ง เจ็บป่วย/ประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน

☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่ ☐ 3) ไม่มีคนทำงาน

2.3.5 ขณะนี้ ท่านมีสมาชิกในครัวเรือนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ทำงานนอกครัวเรือนเพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว

☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่ ☐ 3) ไม่มีคนอายุ < 18 ปี

2.3.6 ท่านพึงพอใจกับสถานภาพการทำงานของสมาชิกในครัวเรือน (รวมตัวท่าน) (เช่น ความมั่นคง สวัสดิการ สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย) ในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

2.4 มิติรายได้

2.4.1 ท่านมีสิ่งของจำเป็นในการดำรงชีพอ่างครบถ้วน

☐ 1) มี ☐ 2) ไม่มี

2.4.2 ท่านมีรายได้เพียงพอ/มากกว่ารายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค

☐ 1) มี ☐ 2) ไม่มี

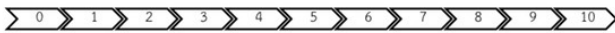
2.4.3 ท่านมีหนี้สินที่เกิดจากการอุปโภคบริโภค (เช่น อาหาร น้ำ ไฟ รถ บ้าน ค่าเล่าเรียน)

☐ 1) มี ☐ 2) ไม่มี

2.4.4 ท่านมีการออมเงินในสถาบัน (เช่น ธนาคาร สหกรณ์ กองทุนการออม กองทุนฌาปนกิจ)

☐ 1) มี ☐ 2) ไม่มี

2.4.5 ท่านพึงพอใจกับรายได้ปัจจุบัน (เช่น ความเพียงพอ ความต่อเนื่อง) ของท่านในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

2.5 มิติชีวิตครอบครัวและชุมชน

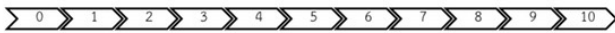
2.5.1 ท่านมีการพบปะพูดคุยสังสรรค์กับสมาชิกในครอบครัว/ญาติพี่น้อง/เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน นอกครัวเรือน/นอกห้องเรียน/นอกที่ทำงาน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

☐ 1) มี ☐ 2) ไม่มี

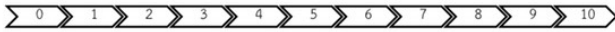
2.5.2 เมื่อเกิดปัญหา ท่านมีบุคคลที่พร้อมจะให้การช่วยเหลือแก่ท่าน/เป็นที่พึ่งพาได้

☐ 1) มี ☐ 2) ไม่มี

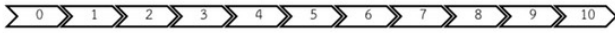
2.5.3 ท่านพึงพอใจกับความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวของท่านในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

2.5.4 ท่านพึงพอใจกับความสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชนของท่านในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

2.5.5 ท่านรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

2.6 มิติที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

2.6.1 ครัวเรือนของท่านมีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง

☐ 1) มี ☐ 2) ไม่มี

2.6.2 ในปีนี้ท่านประสบภัยทางธรรมชาติ (เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง วาตภัย)

☐ 1) ประสบ ☐ 2) ไม่ประสบ

2.6.3 ในปีนี้ท่านประสบภัยที่ไม่คาดคิด (เช่น ไฟไหม้ บ้านทรุด เวณคืนที่ดิน)

☐ 1) ประสบ ☐ 2) ไม่ประสบ

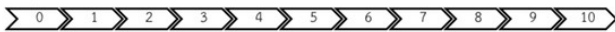
2.6.4 ในปีนี้ท่านประสบกับมลพิษทางสิ่งแวดล้อม (เช่น ฝุ่น คิวบ ขยะ น้ำเน่า เสียง)

☐ 1) ประสบ ☐ 2) ไม่ประสบ

2.6.5 ท่านได้ใช้พื้นที่สีเขียว/พื้นที่สาธารณะในชุมชน (เช่น ลานกีฬา ลานวัด) เพื่อสุขภาพ/การพักผ่อน/ความสงบ

☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่ ☐ 3) ไม่มีพื้นที่สีเขียว/พื้นที่สาธารณะ

2.6.6 ท่านพึงพอใจกับที่อยู่อาศัยของท่านและสภาพแวดล้อมในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

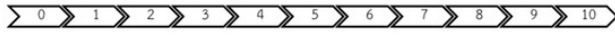
2.7 มิติการคมนาคมและการสื่อสาร

2.7.1 ถนน/เส้นทางคมนาคมสายหลักที่ท่านใช้ประจำสามารถใช้งานได้ตลอดปี ☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่

2.7.2 ท่านมีโทรศัพท์มือถือ/โทรศัพท์บ้าน ☐ 1) มี ☐ 2) ไม่มี

2.7.3 ท่านสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ ☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่

2.7.4 ท่านพึงพอใจกับการคมนาคม (เช่น ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย สภาพการจราจร) ในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

2.7.5 ท่านพึงพอใจกับระบบการติดต่อสื่อสารในปัจจุบัน (เช่น ความรวดเร็ว เข้าถึงง่าย ค่าใช้จ่ายไม่สูงเกินไป) ในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

2.8 มิติการมีส่วนร่วม

2.8.1 ท่านไว้วางใจใจคนส่วนใหญ่ในชุมชน ☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่

2.8.2 ท่านรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่

2.8.3 ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในท้องถิ่น ☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่

2.8.4 ท่านมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในชุมชน ☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่

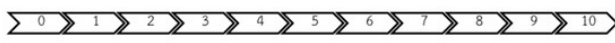
2.8.5 ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา/กิจกรรมสาธารณะของชุมชน ☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่

2.8.6 ท่านไปใช้สิทธิออกเสียงทางการเมืองเป็นประจำ

☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่ ☐ 3) ยังไม่เคยมีโอกาสได้เลือก

2.8.7 ท่านพึงพอใจกับการเมืองระดับท้องถิ่นของท่านในปัจจุบัน (เช่น การมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความมีประสิทธิภาพ

ธรรมาภิบาล) ในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

2.8.8 ท่านพึงพอใจกับการเมืองระดับประเทศในปัจจุบัน (เช่น การมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความมีประสิทธิภาพ

ธรรมาภิบาล) ในระดับใด

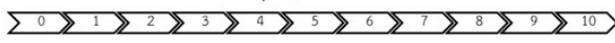
น้อยที่สุด มากที่สุด

2.9 ความอยู่ดีมีสุขในภาพรวม

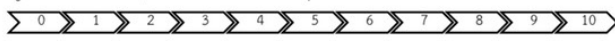
2.9.1 ขณะนี้ ท่านมีความสุขในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

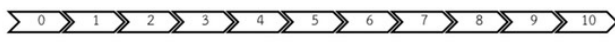
2.9.2 โดยรวมแล้ว ท่านมีความพึงพอใจกับชีวิตในปัจจุบันในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

2.9.3 โดยรวมแล้ว ท่านรู้สึกว่า สิ่งต่างๆ ที่ท่านทำในชีวิตมีคุณค่าในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

2.9.4 ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ท่านมีความวิตกกังวลในระดับใด

น้อยที่สุด มากที่สุด

2.9.5 เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการระบาดของโควิด-19 ชีวิตความเป็นอยู่ของท่านเปลี่ยนแปลงไปในทิศทาง/ระดับใด

แย่ลง ดีขึ้น

ไม่ส่งผล

ภาคผนวก ฉ

ผลการประเมินคุณภาพแบบสอบถาม

ตาราง จ-1 ผลการประเมินคุณภาพแบบสอบถาม

ข้อ	การเป็นผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ (Successful aging)	ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ					ผลการ ประเมิน ความ สอดคล้อง (IOC)
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
มิติสุขภาพ							
2.1.1	ท่านเคลื่อนไหวร่างกายโดยมีเหงื่อออก (เช่น ออกกำลังกาย ทำงานบ้าน เดิน) มากกว่า 2.5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	1	1	0	1	0	0.60
2.1.2	ท่านสามารถดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน โดยไม่ต้องมีคนช่วยเหลือได้	1	1	1	1	0	0.80
2.1.3	ท่านมีโรคประจำตัว/โรคเรื้อรังที่ต้องได้รับการรักษาเป็นประจำ	1	1	1	1	1	1.00
2.1.4	ท่านมีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (เช่น สิทธิจากหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ บัตรประกันสุขภาพ บัตรทอง/บัตรประกันสังคม บัตรประกันสุขภาพเอกชน สวัสดิการจัดโดยนายจ้าง)	1	1	1	1	1	1.00
2.1.5	ท่านสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ	1	1	1	1	1	1.00
2.1.6	ท่านพึงพอใจกับสุขภาพกายของท่านในระดับใด	1	1	1	1	1	1.00
2.1.7	ท่านพึงพอใจกับสุขภาพจิตของท่านในระดับใด	1	1	1	1	1	1.00
มิติการศึกษา							
2.2.1	ในปี นี้ ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ทั้งใน/นอกระบบการศึกษา	1	1	1	1	1	1.00
2.2.2	ในปี นี้ ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่	-1	1	1	1	0	0.40
2.2.3	ท่านพึงพอใจกับคุณภาพของระบบการศึกษาไทย ปัจจุบันในระดับใด	0	1	1	1	1	0.80
2.2.4	ท่านพึงพอใจกับความเท่าเทียมของระบบการศึกษาไทยปัจจุบันในระดับใด	0	1	0	1	1	0.60

ข้อ	การเป็นผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ (Successful aging)	ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ					ผลการ ประเมิน ความ สอดคล้อง (IOC)
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
มิติการทำงาน							
2.3.1	สมาชิกในครัวเรือนของท่านที่ทำงาน (รวมตัวท่าน) ทุกคนมีสวัสดิการจากการทำงาน (เช่น สิทธิ์จากหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ บัตรประกันสังคม สวัสดิการอสม.)	1	1	1	1	1	1.00
2.3.2	ในปีนี สมาชิกในครัวเรือนของท่านที่ทำงาน (รวมตัวท่าน) มีคนใดคนหนึ่งทำงานต่ำกว่าระดับ (ทำงาน 1-34 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และยังต้องการทำงานเพิ่ม)	0	1	1	1	1	0.80
2.3.3	ในปีนี สมาชิกในครัวเรือนของท่านที่ทำงาน (รวมตัวท่าน) มีคนใดคนหนึ่งเจ็บป่วย/ประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน	1	1	1	1	1	1.00
2.3.4	ขณะนี้ ท่านมีสมาชิกในครัวเรือนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ทำงานนอกครัวเรือนเพื่อหารายได้	1	1	0	1	1	0.80
2.3.5	ท่านพึงพอใจกับสถานภาพการทำงานของสมาชิกในครัวเรือน (รวมตัวท่าน) (เช่น ความมั่นคง สวัสดิการ สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย) ในระดับใด	1	1	1	1	1	1.00
มิติรายได้							
2.4.1	ท่านมีสิ่งของจำเป็นในการดำรงชีพอย่างครบถ้วน	1	1	1	1	0	0.80
2.4.2	ท่านมีรายได้เพียงพอ/มากกว่ารายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	1	1	1	1	1	1.00
2.4.3	ท่านมีหนี้สินที่เกิดจากการอุปโภคบริโภค (เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่ารถ ค่าบ้าน ค่าเรียน)	1	-	1	1	0	0.75
2.4.4	ท่านมีการออมเงินในสถาบัน (เช่น ธนาคาร สหกรณ์ กองทุนการออม กองทุนฌาปนกิจ)	1	1	1	1	1	1.00
2.4.5	ท่านพึงพอใจกับรายได้ปัจจุบัน (เช่น ความเพียงพอ ความต่อเนื่อง) ของท่านในระดับใด	1	1	1	1	1	1.00

ข้อ	การเป็นผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ (Successful aging)	ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ					ผลการ ประเมิน ความ สอดคล้อง (IOC)
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
มิติชีวิตครอบครัวและชุมชน							
2.5.1	ท่านมีการพบปะสังสรรค์กับญาติพี่น้อง/เพื่อน/เพื่อน ร่วมงาน นอกครัวเรือน/นอกห้องเรียน/นอกที่ทำงาน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง	1	1	1	1	0	0.80
2.5.2	เมื่อเกิดปัญหา ท่านมีบุคคลที่พร้อมจะให้การช่วยเหลือ แก่ท่าน/เป็นที่พึ่งพาได้	1	1	1	1	1	1.00
2.5.3	ท่านพึงพอใจกับความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว ของท่านในระดับใด	1	1	1	1	1	1.00
2.5.4	ท่านพึงพอใจกับความสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชนของ ท่านในระดับใด	1	1	1	1	1	1.00
2.5.5	ท่านรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในระดับใด	1	1	1	1	-	1.00
มิติที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม							
2.6.1	ครัวเรือนของท่านมีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง	1	1	1	1	1	1.00
2.6.2	ในปีที่ท่านประสบอุทกภัย	1	1	1	1	0	0.80
2.6.3	ในปีที่ท่านประสบภัยแล้ง	1	-	1	1	0	0.75
2.6.4	ในปีที่ท่านประสบกับมลพิษทางสิ่งแวดล้อม (เช่น ฝุ่น ควัน ขยะ น้ำเน่า เสียง)	1	1	1	1	1	1.00
2.6.5	ท่านได้ใช้พื้นที่สีเขียว/พื้นที่สาธารณะในชุมชนเพื่อ สุขภาพ/การพักผ่อน/ความสงบ	1	1	1	1	1	1.00
2.6.6	ท่านพึงพอใจกับที่อยู่อาศัยของท่านและ สภาพแวดล้อมในระดับใด	1	1	1	1	1	1.00
มิติการคมนาคมและการสื่อสาร							
2.7.1	ถนน/เส้นทางคมนาคมสายหลักที่ท่านใช้ประจำ สามารถใช้การได้ตลอดปี	1	1	0	1	1	0.80
2.7.2	ท่านมีโทรศัพท์มือถือ	0	1	1	1	1	0.80
2.7.3	ท่านสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้	1	1	1	1	1	1.00

ข้อ	การเป็นผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ (Successful aging)	ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ					ผลการ ประเมิน ความ สอดคล้อง (IOC)
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
2.7.4	ท่านพึงพอใจกับการคมนาคม (เช่น ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย สภาพการจราจร) ในระดับใด	1	1	1	1	1	1.00
2.7.5	ท่านพึงพอใจกับระบบการติดต่อสื่อสารในปัจจุบัน (เช่น ความรวดเร็ว เข้าถึงง่าย ค่าใช้จ่ายไม่สูงเกินไป) ในระดับใด	1	1	1	1	1	1.00
มิติการมีส่วนร่วม							
2.8.1	ท่านไว้วางใจเชื่อใจคนส่วนใหญ่ในชุมชน	0	1	1	1	1	0.80
2.8.2	ท่านรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน	1	1	1	1	1	1.00
2.8.3	ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในท้องถิ่น	1	1	1	1	1	1.00
2.8.4	ท่านมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในชุมชน	1	1	1	1	1	1.00
2.8.5	ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา/กิจกรรมสาธารณะของชุมชน	1	1	1	1	1	1.00
2.8.6	ท่านไปใช้สิทธิ์ออกเสียงทางการเมืองเป็นประจำ	1	1	1	1	1	1.00
2.8.7	ท่านพึงพอใจกับการเมืองระดับท้องถิ่นของท่านในปัจจุบัน (เช่น ความโปร่งใส ความมีประสิทธิภาพ ธรรมาภิบาล) ในระดับใด	0	1	1	1	1	0.80
2.8.8	ท่านพึงพอใจกับการเมืองระดับประเทศในปัจจุบัน (เช่น ความโปร่งใส ความมีประสิทธิภาพ ธรรมาภิบาล) ในระดับใด	0	1	1	1	1	0.80
2.9.1	ขณะนี้ ท่านมีความสุขในระดับใด	1	1	1	1	1	1.00
2.9.2	โดยรวมแล้ว ท่านมีความพึงพอใจกับชีวิตในปัจจุบันในระดับใด	1	1	0	1	1	0.80
2.9.3	โดยรวมแล้ว ท่านรู้สึกว่า สิ่งต่างๆ ที่ท่านทำในชีวิตมีคุณค่าในระดับใด	1	1	1	1	1	1.00
2.9.4	ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ท่านมีความวิตกกังวลในระดับใด	1	1	0	1	1	0.80

ข้อ	การเป็นผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ (Successful aging)	ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ					ผลการ ประเมิน ความ สอดคล้อง (IOC)
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
2.9.5	เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการระบาดของโควิด-19 ชีวิตความเป็นอยู่ของท่านเปลี่ยนแปลงไปในทิศทาง/ ระดับใด	1	1	1	1	1	1.00

ภาคผนวก ข

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ตาราง ข-1 จำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ดัชนีความอยู่ดีมีสุขและดัชนีแต่ละมิติของกลุ่มตัวอย่างในทั้ง 2 จังหวัด

ตัวแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ดัชนีความอยู่ดีมีสุข	965	0.5224	0.3066	0.00	0.98
ดัชนีสุขภาพ	965	0.8351	0.1561	0.17	1.00
ดัชนีการศึกษา	965	0.3575	0.2704	0.00	1.00
ดัชนีชีวิตการทำงาน	965	0.7678	0.1801	0.09	1.00
ดัชนีรายได้	965	0.6191	0.2759	0.00	1.00
ดัชนีชีวิตครอบครัวและชุมชน	965	0.8153	0.2213	0.00	1.00
ดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	965	0.6756	0.2168	0.00	1.00
ดัชนีการคมนาคมและการสื่อสาร	965	0.8751	0.1741	0.25	1.00
ดัชนีการมีส่วนร่วม	965	0.6412	0.2428	0.00	1.00

ตาราง ข-2 จำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ดัชนีความอยู่ดีมีสุขและดัชนีแต่ละมิติของกลุ่มตัวอย่างในทั้ง 2 จังหวัด จำแนกตามพื้นที่

ตัวแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ดัชนีความอยู่ดีมีสุข					
ในเขตเทศบาล 1	116	0.5323	0.3090	0.00	0.97
นอกเขตเทศบาล 1	120	0.5693	0.2799	0.00	0.93
ในเขตเทศบาล 2	120	0.6627	0.3047	0.00	0.98
นอกเขตเทศบาล 2	120	0.3809	0.3661	0.00	0.93
เขตเมืองชั้นใน	244	0.5046	0.2769	0.00	0.89
เขตเมืองชั้นนอก	245	0.5132	0.2830	0.00	0.92
ดัชนีสุขภาพ					
ในเขตเทศบาล 1	116	0.8606	0.1445	0.25	1.00
นอกเขตเทศบาล 1	120	0.8743	0.1213	0.50	1.00
ในเขตเทศบาล 2	120	0.8861	0.1287	0.50	1.00
นอกเขตเทศบาล 2	120	0.8986	0.1228	0.50	1.00
เขตเมืองชั้นใน	244	0.7807	0.1741	0.17	1.00
เขตเมืองชั้นนอก	245	0.8020	0.1591	0.25	1.00
ดัชนีการศึกษา					
ในเขตเทศบาล 1	116	0.3276	0.2863	0.00	1.00
นอกเขตเทศบาล 1	120	0.4000	0.2651	0.00	1.00
ในเขตเทศบาล 2	120	0.4802	0.3305	0.00	1.00
นอกเขตเทศบาล 2	120	0.2531	0.3042	0.00	1.00
เขตเมืองชั้นใน	244	0.3560	0.2307	0.00	1.00
เขตเมืองชั้นนอก	245	0.3434	0.2244	0.00	1.00
ดัชนีชีวิตการทำงาน					
ในเขตเทศบาล 1	116	0.8002	0.1827	0.18	1.00
นอกเขตเทศบาล 1	120	0.7333	0.1840	0.36	1.00
ในเขตเทศบาล 2	120	0.7841	0.1410	0.27	1.00
นอกเขตเทศบาล 2	120	0.7795	0.1665	0.27	1.00
เขตเมืองชั้นใน	244	0.7385	0.1978	0.09	1.00
เขตเมืองชั้นนอก	245	0.7848	0.1768	0.27	1.00

ตัวแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ดัชนีรายได้					
ในเขตเทศบาล 1	116	0.6523	0.2463	0.00	1.00
นอกเขตเทศบาล 1	120	0.5704	0.2304	0.00	1.00
ในเขตเทศบาล 2	120	0.7139	0.2563	0.22	1.00
นอกเขตเทศบาล 2	120	0.6120	0.2423	0.00	1.00
เขตเมืองชั้นใน	244	0.6006	0.3068	0.00	1.00
เขตเมืองชั้นนอก	245	0.6027	0.2917	0.00	1.00
ดัชนีชีวิตครอบครัวและชุมชน					
ในเขตเทศบาล 1	116	0.8685	0.2004	0.25	1.00
นอกเขตเทศบาล 1	120	0.7781	0.2334	0.25	1.00
ในเขตเทศบาล 2	120	0.9240	0.1548	0.38	1.00
นอกเขตเทศบาล 2	120	0.7740	0.2206	0.25	1.00
เขตเมืองชั้นใน	244	0.7961	0.2209	0.00	1.00
เขตเมืองชั้นนอก	245	0.7944	0.2336	0.00	1.00
ดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม					
ในเขตเทศบาล 1	116	0.7335	0.1664	0.36	1.00
นอกเขตเทศบาล 1	120	0.7318	0.1837	0.18	1.00
ในเขตเทศบาล 2	120	0.8795	0.1765	0.36	1.00
นอกเขตเทศบาล 2	120	0.7530	0.2059	0.00	1.00
เขตเมืองชั้นใน	244	0.5589	0.1663	0.00	1.00
เขตเมืองชั้นนอก	245	0.5989	0.2163	0.00	1.00
ดัชนีการคมนาคมและการสื่อสาร					
ในเขตเทศบาล 1	116	0.8933	0.1468	0.25	1.00
นอกเขตเทศบาล 1	120	0.8656	0.1884	0.25	1.00
ในเขตเทศบาล 2	120	0.8688	0.1977	0.25	1.00
นอกเขตเทศบาล 2	120	0.8021	0.2214	0.25	1.00
เขตเมืองชั้นใน	244	0.8827	0.1663	0.25	1.00
เขตเมืองชั้นนอก	245	0.9026	0.1349	0.25	1.00

ตัวแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ดัชนีการมีส่วนร่วม					
ในเขตเทศบาล 1	116	0.6841	0.2389	0.07	1.00
นอกเขตเทศบาล 1	120	0.6768	0.1958	0.29	1.00
ในเขตเทศบาล 2	120	0.8738	0.1286	0.29	1.00
นอกเขตเทศบาล 2	120	0.7065	0.2175	0.29	1.00
เขตเมืองชั้นใน	244	0.5424	0.2319	0.00	1.00
เขตเมืองชั้นนอก	245	0.5557	0.2351	0.00	1.00

ตาราง ข-3 จำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ดัชนีความอยู่ดีมีสุขและดัชนีแต่ละมิติของกลุ่มตัวอย่างในทั้ง 2 จังหวัด จำแนกตามเพศ

ตัวแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ดัชนีความอยู่ดีมีสุข					
ชาย	308	0.5151	0.3117	0.00	0.96
หญิง	655	0.5274	0.3034	0.00	0.98
ดัชนีสุขภาพ					
ชาย	308	0.8433	0.1622	0.17	1.00
หญิง	655	0.8310	0.1533	0.25	1.00
ดัชนีการศึกษา					
ชาย	308	0.3551	0.2766	0.00	1.00
หญิง	655	0.3597	0.2674	0.00	1.00
ดัชนีชีวิตการทำงาน					
ชาย	308	0.7721	0.1795	0.18	1.00
หญิง	655	0.7657	0.1807	0.09	1.00
ดัชนีรายได้					
ชาย	308	0.6147	0.2807	0.00	1.00
หญิง	655	0.6214	0.2742	0.00	1.00
ดัชนีชีวิตครอบครัวและชุมชน					
ชาย	308	0.8076	0.2209	0.13	1.00
หญิง	655	0.8189	0.2220	0.00	1.00
ดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม					
ชาย	308	0.6842	0.2140	0.00	1.00
หญิง	655	0.6709	0.2182	0.00	1.00
ดัชนีการคมนาคมและการสื่อสาร					
ชาย	308	0.8640	0.1856	0.25	1.00
หญิง	655	0.8803	0.1687	0.25	1.00
ดัชนีการมีส่วนร่วม					
ชาย	308	0.6074	0.2501	0.00	1.00
หญิง	655	0.6573	0.2376	0.00	1.00

ตาราง ข-4 จำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ดัชนีความอยู่ดีมีสุขและดัชนีแต่ละมิติของกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำพูน จำแนกตามเพศ

ตัวแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ดัชนีความอยู่ดีมีสุข					
ชาย	151	0.5383	0.3311	0.00	0.96
หญิง	323	0.5388	0.3307	0.00	0.98
ดัชนีสุขภาพ					
ชาย	151	0.8841	0.1273	0.50	1.00
หญิง	323	0.8780	0.1314	0.25	1.00
ดัชนีการศึกษา					
ชาย	151	0.3849	0.3190	0.00	1.00
หญิง	323	0.3587	0.3032	0.00	1.00
ดัชนีชีวิตการทำงาน					
ชาย	151	0.7766	0.1685	0.18	1.00
หญิง	323	0.7729	0.1723	0.18	1.00
ดัชนีรายได้					
ชาย	151	0.6299	0.2606	0.00	1.00
หญิง	323	0.6409	0.2442	0.00	1.00
ดัชนีชีวิตครอบครัวและชุมชน					
ชาย	151	0.8079	0.2212	0.25	1.00
หญิง	323	0.8491	0.2096	0.25	1.00
ดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม					
ชาย	151	0.7778	0.1832	0.18	1.00
หญิง	323	0.7729	0.1982	0.00	1.00
ดัชนีการคมนาคมและการสื่อสาร					
ชาย	151	0.8485	0.2014	0.25	1.00
หญิง	323	0.8611	0.1900	0.25	1.00
ดัชนีการมีส่วนร่วม					
ชาย	151	0.7010	0.2208	0.14	1.00
หญิง	323	0.7530	0.2087	0.07	1.00

ตาราง ข-5 จำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ดัชนีความอยู่ดีมีสุขและดัชนีแต่ละมิติของกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกรุงเทพฯ จำแนกตามเพศ

ตัวแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ดัชนีความอยู่ดีมีสุข					
ชาย	157	0.4929	0.2913	0.00	0.92
หญิง	332	0.5164	0.2742	0.00	0.89
ดัชนีสุขภาพ					
ชาย	157	0.8041	0.1817	0.17	1.00
หญิง	332	0.7854	0.1594	0.25	1.00
ดัชนีการศึกษา					
ชาย	157	0.3264	0.2259	0.00	1.00
หญิง	332	0.3607	0.2276	0.00	1.00
ดัชนีชีวิตการทำงาน					
ชาย	157	0.7678	0.1899	0.27	1.00
หญิง	332	0.7588	0.1885	0.09	1.00
ดัชนีรายได้					
ชาย	157	0.6001	0.2987	0.00	1.00
หญิง	332	0.6024	0.2996	0.00	1.00
ดัชนีชีวิตครอบครัวและชุมชน					
ชาย	157	0.8073	0.2213	0.13	1.00
หญิง	332	0.7895	0.2299	0.00	1.00
ดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม					
ชาย	157	0.5941	0.2029	0.00	1.00
หญิง	332	0.5717	0.1892	0.00	1.00
ดัชนีการคมนาคมและการสื่อสาร					
ชาย	157	0.8790	0.1683	0.25	1.00
หญิง	332	0.8991	0.1427	0.25	1.00
ดัชนีการมีส่วนร่วม					
ชาย	157	0.5173	0.2440	0.00	1.00
หญิง	332	0.5641	0.2270	0.00	1.00

ตาราง ข-6 จำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ดัชนีความอยู่ดีมีสุขและดัชนีแต่ละมิติของกลุ่มตัวอย่างในทั้ง 2 จังหวัด จำแนกตามรุ่นประชากร

ตัวแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ดัชนีความอยู่ดีมีสุข					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	240	0.4665	0.3086	0.00	0.93
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	291	0.4990	0.3246	0.00	0.97
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	246	0.5472	0.2942	0.00	0.96
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	188	0.5978	0.2732	0.00	0.98
ดัชนีสุขภาพ					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	240	0.7726	0.1448	0.25	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	291	0.8184	0.1591	0.25	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	246	0.8764	0.1541	0.17	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	188	0.8870	0.1348	0.33	1.00
ดัชนีการศึกษา					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	240	0.2641	0.2226	0.00	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	291	0.3359	0.2575	0.00	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	246	0.3628	0.2553	0.00	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	188	0.5033	0.3036	0.00	1.00
ดัชนีชีวิตการทำงาน					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	240	0.7720	0.1698	0.27	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	291	0.7644	0.1879	0.09	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	246	0.7834	0.1746	0.18	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	188	0.7471	0.1866	0.18	1.00
ดัชนีรายได้					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	240	0.6394	0.2730	0.00	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	291	0.5964	0.2919	0.00	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	246	0.6134	0.2691	0.00	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	188	0.6359	0.2617	0.00	1.00

ตัวแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ดัชนีชีวิตครอบครัวและชุมชน					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	240	0.7865	0.2286	0.13	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	291	0.8166	0.2270	0.00	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	246	0.8252	0.2212	0.13	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	188	0.8371	0.2002	0.25	1.00
ดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	240	0.6833	0.2270	0.00	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	291	0.6654	0.2210	0.00	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	246	0.6648	0.2016	0.18	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	188	0.6954	0.2163	0.00	1.00
ดัชนีการคมนาคมและการสื่อสาร					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	240	0.7870	0.2161	0.25	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	291	0.8930	0.1654	0.25	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	246	0.9182	0.1267	0.25	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	188	0.9036	0.1396	0.38	1.00
ดัชนีการมีส่วนร่วม					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	240	0.6750	0.2258	0.07	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	291	0.6784	0.2273	0.00	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	246	0.6161	0.2522	0.00	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	188	0.5729	0.2571	0.00	1.00

ตาราง ข-7 จำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ดัชนีความอยู่ดีมีสุขและดัชนีแต่ละมิติของกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำพูน จำแนกตามรุ่นประชากร

ตัวแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ดัชนีความอยู่ดีมีสุข					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	118	0.4460	0.3413	0.00	0.93
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	121	0.5010	0.3587	0.00	0.97
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	122	0.5765	0.3036	0.00	0.96
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	115	0.6236	0.2938	0.00	0.98
ดัชนีสุขภาพ					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	118	0.8008	0.1417	0.25	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	121	0.8691	0.1277	0.50	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	122	0.9221	0.1112	0.50	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	115	0.9283	0.0923	0.67	1.00
ดัชนีการศึกษา					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	118	0.2468	0.2486	0.00	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	121	0.3264	0.2999	0.00	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	122	0.3658	0.2830	0.00	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	115	0.5283	0.3324	0.00	1.00
ดัชนีชีวิตการทำงาน					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	118	0.7704	0.1598	0.27	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	121	0.7926	0.1536	0.36	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	122	0.7750	0.1789	0.18	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	115	0.7573	0.1888	0.18	1.00
ดัชนีรายได้					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	118	0.6949	0.2334	0.22	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	121	0.6171	0.2455	0.00	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	122	0.6175	0.2474	0.00	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	115	0.6193	0.2633	0.00	1.00

ตัวแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ดัชนีชีวิตครอบครัวและชุมชน					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	118	0.8125	0.2361	0.25	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	121	0.8378	0.2108	0.25	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	122	0.8320	0.2094	0.25	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	115	0.8620	0.1955	0.38	1.00
ดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	118	0.7951	0.1895	0.27	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	121	0.7769	0.2063	0.18	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	122	0.7571	0.1675	0.45	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	115	0.7708	0.2083	0.00	1.00
ดัชนีการคมนาคมและการสื่อสาร					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	118	0.7193	0.2240	0.25	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	121	0.8647	0.1993	0.25	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	122	0.9221	0.1289	0.25	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	115	0.9217	0.1266	0.50	1.00
ดัชนีการมีส่วนร่วม					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	118	0.7561	0.2138	0.07	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	121	0.7952	0.1695	0.29	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	122	0.7295	0.2136	0.29	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	115	0.6590	0.2362	0.14	1.00

ตาราง ข-8 จำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ดัชนีความอยู่ดีมีสุขและดัชนีแต่ละมิติของกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกรุงเทพฯ จำแนกตามรุ่นประชากร

ตัวแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ดัชนีความอยู่ดีมีสุข					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	122	0.4862	0.2732	0.00	0.87
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	170	0.4975	0.2991	0.00	0.89
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	124	0.5183	0.2829	0.00	0.92
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	73	0.5571	0.2333	0.00	0.86
ดัชนีสุขภาพ					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	122	0.7452	0.1431	0.33	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	170	0.7824	0.1694	0.25	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	124	0.8313	0.1760	0.17	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	73	0.8219	0.1633	0.33	1.00
ดัชนีการศึกษา					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	122	0.2807	0.1937	0.00	0.75
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	170	0.3426	0.2232	0.00	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	124	0.3599	0.2258	0.00	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	73	0.4640	0.2487	0.00	1.00
ดัชนีชีวิตการทำงาน					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	122	0.7735	0.1796	0.36	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	170	0.7444	0.2070	0.09	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	124	0.7918	0.1707	0.27	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	73	0.7310	0.1834	0.27	1.00
ดัชนีรายได้					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	122	0.5856	0.2976	0.00	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	170	0.5817	0.3208	0.00	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	124	0.6093	0.2898	0.00	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	73	0.6621	0.2589	0.00	1.00

ตัวแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ดัชนีชีวิตครอบครัวและชุมชน					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	122	0.7613	0.2192	0.13	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	170	0.8015	0.2373	0.00	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	124	0.8185	0.2328	0.13	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	73	0.7979	0.2027	0.25	1.00
ดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	122	0.5753	0.2076	0.00	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	170	0.5861	0.1958	0.00	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	124	0.5740	0.1913	0.18	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	73	0.5766	0.1716	0.18	1.00
ดัชนีการคมนาคมและการสื่อสาร					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	122	0.8525	0.1867	0.25	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	170	0.9132	0.1333	0.38	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	124	0.9143	0.1249	0.25	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	73	0.8750	0.1545	0.38	1.00
ดัชนีการมีส่วนร่วม					
Baby Boomer (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	122	0.5966	0.2096	0.14	1.00
Gen X (อายุ 41-59 ปี)	170	0.5954	0.2271	0.00	1.00
Gen Y (อายุ 25-40 ปี)	124	0.5046	0.2376	0.00	1.00
Gen Z (อายุ 18-24 ปี)	73	0.4374	0.2299	0.00	1.00